AADOIE284

CI

AADO1E 284

గుంటూరు శేషేంద్రశర్మ

రక్తపు వంపు

(కవితలు)

THE ARC OF BLOOD

POET'S NOTEBOOK

SESHENDRA SARMA

PUBLISHED BY

The Indian Languages Forum

GOSHAMAHAL, HYDERABAD-12.

First Edition : 1974.

© *Reserved by the Author*

PRICE : Rs. 5·00.

Available at :—

1. C. L. S. Book Shop, Nampally Station Road, Hyderabad.
2. Andhra Pradesh Book Distributors,
   3237, Rashtrapati Road, Secunderabad.

Printed at

Dakshina Bharat Press,
Khairtabad, Hyderabad-500004.

ప్రస్తావన

శ్రీశేషేంద్రశర్మ అచ్చమైన కవి. "ఒక్క పువ్వురంగును చూస్తూ నేను శతాబ్దాలు బ్రతగ్గలను" అంటాడు. కవిగా కవిత్వ తత్త్వానికే ప్రాముఖ్యం యిస్తాడీయన. కవిత్వానికి సత్యాన్వేషణ, సౌందర్యాస్వాదన, సామాజిక స్పృహ, రాజకీయ-విప్లవ చైతన్యం, ఏదైనా వస్తువుకావచ్చు, ప్రయోజనం కావచ్చు. కాని కేవలం వాటి ద్వారా కవిత్వతత్త్వాన్ని నిర్వచించడం కుదురుతుందా? కవి యైన వాడు వేసుకోవలసిన ప్రశ్న, ఒకానొక ప్రయోజనాన్ని దృష్టిలో పెట్టు కుని కవిత్వతత్త్వాన్నే విస్మరిస్తున్న నేటి ధోరణుల్ని తీవ్రంగా విమర్శించారు శర్మగారి గ్రంథంలో. ఈ విమర్శ న్యాయంగా వుంది. అవసరంకూడా.

ప్రయోజనం మాట ఆలోచిస్తే— మనిషి మనుగడను అన్నం నీళ్ళూ, ఆచ్ఛాదన, వీటితోనే నిర్వచించ గలమా? Man does not live by bread alone. పువ్వురంగును చూస్తూ మనిషి పొందే ఆనందం ముఖ్యం కాదా! చెవికి కంటికి, సర్వేంద్రియాలకూ కావలసిన సామగ్రి లోకంలో ఎంతో వుంది. అవన్నీ లేకుండా బ్రతుకు ఎంత దుర్భరం?

ఈనాటి అతివాద ధోరణి ఎలా ఉందంటే– "నేను సైతం ప్రపంచాబ్జపు తెల్లరేకై పల్లవిస్తాను" అనే కవితలో అబ్జానికి, పల్లవించడానికి అభ్యంతరం చెప్పేటంత తీవ్రంగా ఉంది. "నేను సైతం కుక్కలు నాకే పుల్లియాకై పులకిస్తాను" అంటే అందులోని వాస్తవికతకూ, సామాజిక విప్లవ స్పృహకూ పీళ్ళు హర్షిస్తారు; ఇక్కడ కవిత్వ ప్రయోజనం కాదు ప్రశ్న. కవితా సామగ్రి. కవితా సామగ్రి విషయంలో విప్లవం కోరిన శ్రీశ్రీ అబ్జాలనీ, పల్లవించడాన్ని వదులుకోలేక పోయాడు; పీళ్ళు ఆయన కంటె ముందుకు వెళ్ళారు కుష్ఠునీ కుళ్ళునీ వర్ణించడమే కాకుండా అదే కవిత్వతత్త్వంగా కూడా సిద్ధాంతీకరిస్తున్నారు కవితా సామగ్రికీ, కవిత్వతత్త్వానికీ కూడా సంబంధం లేదని పీళ్ళకి చెప్పవలసి వస్తోంది; తీపి తర్వాత కారమూ, పులుపూ, చేదూ పంటి రుచుల్ని

కోరవచ్చు, ఆ రుచుల్ని చాలనేపు సహించలేము; మనస్సు సౌందర్యాన్ని, హాయినీ వదలుకోలేదు. అది మనో ధర్మం. సాహిత్య ధర్మం కూడా అందుకు భిన్నంకాదు; పువ్వుల్ని వసువుల్ని, ఆకాశాన్ని వెన్నెలనీ కవిత్వం మళ్ళీ స్వీకరించక తప్పదు;

"కవిత్వం, స్థూలమైన భౌతిక స్వరూపం నుంచీ ద్రష్ట విండుకున్న తాత్త్విక బిందువు". (పుట 50) "దృశ్యానికి జీవం యిచ్చే ప్రవాహమ ఏదయితే వుందో దాన్ని వట్టియిచ్చే 'గ్రథనకౌశలం' తో బంధింపబడిన నాలుగు మాటలు కవిత్వం అవుతాయి "(పుట 89)." శబ్దాలూ అర్థాలూ వట్టిమాటలూ కవిత్వం కావు. కవిత్వానికి కవి సృష్టి కావాలి "(పుట 89)." కవిత్వం యొక్క విశిష్టమైన అభివ్యక్తిని ఎప్పటినుంచో వక్రోక్తి, చమత్కారము, ఔచిత్యము, రసము ధ్వని అంటూ పలు విధాల నిర్వచించే ప్రయత్నం జరిగింది. ఆయా ప్రాచ్య పాశ్చాత్య సిద్ధాంతాల్ని విపులంగా ఈ గ్రంధంలో చర్చించి, తన అభిమతం ధ్వనీ, 'సింబాలిజమ్' ల వైపు మొగ్గుతున్నట్లు స్పష్టం చేశాడు శేషేంద్రశర్మ.

ఈయనకు కవిత్వ ప్రయోజనమూ, కవితా సామగ్రీ విషయాల్లో ఆధునికులతో పేచీలేదు. కాని కవిత్వ తత్త్వాన్ని విస్మరించి పై రెండింటికీ ప్రాముఖ్యం యివ్వడంవల్ల నేడు కవిత్వమే కరవయ్యే పరిస్థితు లేర్పడుతున్నాయనే తన ఆవేదన: "ఆకలి కవిత్వం రాయి, ఆవకాయి కవిత్వం రాయి, పద్యంలో రాయి, నీకు చేతనయిన మార్గంలో నీకు చేతనయింది వీడువ్ మాకు తగాదా లేదు కానీ నీవు అసలు కవిత్వం రాయాలి- ఇదీ యీ నాడు తలయెత్తే ప్రశ్న. ఈ ప్రశ్న గురించి స్పృహ ప్రజల్లో రెచ్చగొట్టబడాలి..."కవిత్వం రానే విధివిధానాల మీద పట్టుదలలు వదలిపోయిన ఈరోజు కవిత్వం రానే వాళ్ళకి మరింత ప్రమాదం ఏర్పడిందే గాని మరింత సౌలభ్యం దొరికిందను కోడం పొరపాటు".(పుట 198)

శేషేంద్రశర్మ కవిత్వాన్ని కూర్చి శ్రీశ్రీ మొదలు విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు దాకా ప్రశంసించారు. ఛందోబద్ధమైన కవితలో శ్రీనాథునితోనూ, ముక్తచ్ఛందరచనలో బాలగంగాధరతిలక్ తోనూ ఈయనలో సాదృశ్యము కనిపిస్తుంది నాకు భాషా సౌందర్య రహస్యం ఆధునికుల్లో ఈయనకూ తిలక్‌కూ తెలిసినంత మరెవరికీ తెలీదనే నా అభిప్రాయం. కాని అంత మాత్రం చేతనే ఈయన కవిత్వం ప్రియంకాలేదు నాకు; చాలమంది రచన

ఆపాత మధురమే కానీ, ఆలోచనామృతం కాలేకపోతుంది. శేషేంద్రశర్మ కవిత్వానికి ఆ లక్షణం లేదు. ఒకవైపు ప్రకృతి సౌందర్యము, రసలోలుపత; మరొకవైపు అజ్ఞాతమైన అతీతమైన తత్త్వ సంస్పర్శకోసం తహతహ- ఈ రెండింటి సమ్మేళనం ఈయన కవిత్వాన్ని ఆస్వాద యోగ్యం చెయ్యడమే కాదు, మళ్ళీ మళ్ళీ తనవైపు ఆకర్షించేలా చేస్తోంది కూడా.

''ఆసల్ దీరునె దృష్టిచే, మహితగాఢాలింగ నాయక్తిచే
నా సంయోగనిరంత వేదనము లేయద్వైత సంసిద్ధికో
నైసర్గంబగు నే యగాధకుహరాంత ప్రజ్వలానందకీ
లాసంతర్పణకో శరీరమొక కారాగారమై తోచగన్' (ఋతుఘోష)

"శరీరమొక కారాగారమై తోచగన్'' ఈ మాట కీలకంగా తోస్తుంది. ప్రతి ఖండికలోనూ ఎగిరిపోవాలనే ఆకాంక్షను ఏదోవిధంగా వ్యక్తం చేస్తాడీయన. పక్షులు, ఎగరడం, ఆకాశం- యివి తరచు ఎదురయ్యే కవితా సామగ్రి.

"ఎవడో చాకలి ఆకలిన్ మరచి తానే వన్య మల్లీలతా
నివహక్రోడపుటీ తటాకముననో నిత్యశ్రమాజీవన
వ్యవసాయం బొనరించుచున్న ధ్వనియే వ్యాపించే ప్రాపంచిక
వ్యవహారప్రవిహీన విశ్వహృదయ వ్యాపారమేమోయనన్''

నిశ్శబ్దమావహించిన మధ్యాహ్నవేళ చాకలివాడు బట్టలుతికే ధ్వని 'విశ్వ హృదయ వ్యాపార' మన్నట్లుగా వినిపించిందట! అంతర్ముఖుడైన ఋషి ధ్యానానికి కూర్చునప్పుడు మనస్సు యింద్రియ వ్యాపారముల నుంచి నివర్తిత మయ్యే స్థితిలో వినివించే హృదయ స్పందనాన్ని ధ్వనిస్తూ, ఋషికీ విశ్వానికీ ఏర్పడే తాదాత్మ్యాన్ని సూచించే తీరున సాగిన పై పద్యం "ఋతుఘోష"లో ఒకానొక ఆణిముత్యం. ''ఋతుఘోష" 1963 నాటిది.

కవిలో ఈ అన్వేషణ వాల్మీకి రామాయణంలో ఆధ్యాత్మిక రహస్యాల అన్వేషణగా పరిణమించి 1965లో 'షోడశి' అనే అపూర్వ పరిశోధన గ్రంథంగా ఫలించింది. అటువైన ఈయన యోగాభ్యాసం చేసి యోగిగా మారి కవిత్వానికి స్వస్తి చెప్పినా చెప్పిఉండవచ్చు. కాని ఆ ప్రమాదం తప్పింది. శర్మగారు కవిగానే మిగిలారు. అయితే ఈయనలో వచ్చిన పరిణామం ఏమిటి?

దీనికి కొంత వెనక్కి పోవాలి : 1958లో "నిరీక్ష" అనేఖండిక ఆనాటి మనస్థితికి దర్పణంలా తోస్తుంది. అందులో చివరి పద్యం...

"ఓ వరమేశ్వరా! ఒక మహోజ్జ్వల ప్రేమరసైకరాశినిం
జూపవు, ఈ భయంకర పశుత్వము నాపవు గాంగ నిర్ఝరీ
దీపిత శీతశృంగములదేలెడు వాయు తరంగ డోలలన్
దూపవు నా నిరీక్ష కెపుడోయి సమాప్తము లోక రక్షకా!"

'ఒక మహోజ్జ్వల ప్రేమరసైకరాశి' కోసం నిరీక్షణమే కాదు, ప్రార్థనకూడా! ఆ ప్రార్థన కారణంగా, 'షోడశి' రచనలో చేసిన తపస్సు మూలంగా, జరిగిన దేమిటి! 1968 నాటి "పక్షులు" అనే ఖండికలో ఈ చివరి పద్యం చూడండి :

"అదిగో ఆ చిగురాకులందు చిలుకై ఆనందమందారమై
మృదులస్వాదు ఫలమ్ము ముట్టక సమున్మీలాక్షియై చూచుచు
న్నది యా పక్షి ననున్; క్షణమ్మయిన నుండజాల నిచ్చోట; నా
కదిగో సుందర మందహాసరుచిరాహ్వానమ్ము, నే పోయెదన్"

1958 నాటి ప్రార్థన ఫలించింది. "మృదులస్వాదు ఫలమ్ము ముట్టక సమున్మీలాక్షియై చూచు" యిందీవరాక్షి సాక్షాత్కరించింది. వేదనా జీవి ప్రేమోపజీవియైనాడు "శేషజ్యోత్స్న" (1972) ఖండికల్లో ఎక్కడ చూచినా ఈ ప్రేమ సాఫల్యానుభూతి కవితా మధు స్రవంతిగా దర్శన మిస్తోంది.

"ఇన్నాళ్లెక్కడున్నావు నీవు అన్నాయి
నా వెదవులు మృదువులైన అక్షరాలుగా మారిన
జన్మాంతర నిరీక్షా మధువుతో తడిసి—...
బహుజన్మల సమూహాలకు పూర్వం
నాలో నీవు నీలో నేనూ ఉన్నానుకాబోలు..."

(ఆరెండు కళ్ళు : శేషజ్యోత్స్న)

"నిన్నూహించి రెండు ముక్కలు చెపితే
అవే రెండు రెక్కలయి– ఊహ
విహాయసంలో కెగిరిపోతుంది
ఆదే ఒక గీతం అవుతుంది"

(ఏవో చినుకులు : శేషజ్యోత్స్న)

"ఓహో ఏమిజరిగింది నీ కౌగిట్లో నాకు?
తొలి ఋషులు అగ్ని కీలల్లో మంత్రగ్రామాలు దర్శించినట్లు
నీ కౌగిట్లో ప్రేమజ్యోతిని చూచాను.
నేను నీ భౌతిక మూర్తి కోసంరాలేదు.
వచ్చా నొక కిరణం కోసం ఒక కవితా చరణం కోసం
కిరణాల్లో స్నానం చేశాను
మృదు మధుర స్మరణల్లో గానం చేశాను
నన్ను నేను చేరుకున్నాను." (నీవు : శేషజ్యోత్స్న)

ప్రేమ కూడా తపస్సే. విరహావస్థలో కంటే, సాఫల్యంలో దాన్ని తపస్సుగా, దర్శనంగా, ఆత్మసాక్షాత్కారంగా అనుభవించడం గొప్ప సంస్కార విశేషము : సాఫల్యంలో ప్రేమ, కేవలం లాలనగా, అలవాటుగా శైథిల్యం పొందే ప్రమాదం ఉంది. ఏ జయదేవుడు పంటివారో ఆరుదుగా ఉన్నారు తప్ప మనకు తెలిసిన ప్రేమ తపస్వులైన కవులు చాల వరకు విరహులే; ఆ విధంగా చూస్తే ఈ కవి అదృష్టవంతుడు. ఈయన అదృష్టమంతా అచ్చమైన కవిగా లక్ష్యశుద్ధి చిత్తశుద్ధి కలిగి ఉండటమే. అదే ఈయనకు జీవితంలోనూ శ్రీరామ రక్ష :

శ్రీ శేషేంద్రశర్మతో నాకు పరిచయంలేదు, ఆయన రచనలతో తప్ప. ఇటీవలే ఒక సందర్భంలో కలుసుకున్నప్పుడు, అచ్చవుతున్న 'రక్తరేఖ' ప్రతి నా కిచ్చారు ఉపోద్ఘాతము వ్రాయమన్నారు, అచ్చుకాక పూర్వం వ్రాత ప్రతిగా దీన్ని నేను చూచినట్లయితే ఎన్నో సూచనలు చేసేవాణ్ణి. అందులో ముఖ్యమైన వాటిని యిక్కడ పొందు పరచక తప్పదు. మలి ముద్రణలో నైనా ఈ పుస్తక స్వరూపంలో మార్పువస్తే, పాఠకులకు ఎక్కువ సౌలభ్యంగా వుంటుంది. శర్మగారికి మేధావిగా, భావుకుడుగా న్యాయం జరుగుతుంది :

1) ఇందులో తెలుగు, ఇంగ్లీషు భాగాల్ని విడదీసి, విషయానుగుణంగా వింగడించి ముద్రించితే బాగుంటుంది.

2) పౌనఃపున్యం పరిహరించాలి.

3) పుస్తకానికి విపులమైన విషయ సూచిక (Index) అవసరం.

ఇది ఆయన స్వోపయోగం కోసం వ్రాసుకున్న చిత్తు పుస్తకం (Writer's Note-Book) దాన్ని యథాతథంగా ముద్రించడం జరిగింది. ఇందులో కవిత్వ

తత్త్వ విచారమూ, తెలుగు దేశంలో కవిత్వంపట్ల ప్రబలిన అపోహల ఖండనమూ ముఖ్యమైన భాగం. శర్మగారు చేసిన వివిధ దేశాల పర్యటన ప్రభావంకూడా చాలచోట్ల కనిపిస్తుంది. గ్రీక్ రోమన్ సంస్కృతులతో భారతీయ సంస్కృతిని పోల్చి చేసిన వివేచన ఆసక్తి కలిగిస్తోంది అక్కడక్కడా తొందరపడి సిద్ధాంతీకరించడం కూడా లేకపోలేదు. ఆంగ్ల సాహిత్యంలో శర్మగారికి వర్డ్స్‌వర్త్, కీట్స్‌లతో పరిచయం తక్కువల్లే కనిపిస్తుంది. వర్డ్స్‌వర్తు Preface to Lyrical Ballads, కీట్స్ లేఖలూ చదివి ఉంటే యీయన కవిత్వతత్త్వ విచారం మరింత పరిపుష్టంగా వుండేది. పాశ్చాత్యులలో సాహిత్యతత్త్వవివేచన మొన్న మొన్నటి దాకా పరిపక్వం కాలేదన్న ఈయన అపోహ (86 పుట) తర్వాత పొరపాటని సరి దిద్దు కోవడం జరిగింది (179 పుట). ఇలాంటివి ఈ 'చిత్తు పుస్తకాన్ని' ఎడిట్ చేసివుంటే పరిహరింపబడి వుండేవి కదా!

తర్వాత ఆఫ్రికన్ జాతీయతను గూర్చి, 'Negritude' అనే విలక్షణమైన ఆఫ్రికన్ల స్వాభిమాన సిద్ధాంతమూ, దానిపట్ల తన సానుభూతి వివరిస్తూ ఇంగ్లీషులో వ్రాయబడినవి- ఆసక్తి జనకంగా ఉన్నాయి అసలు ఇంగ్లీషు విభాగమూ తెలుగు విభాగమూ విషయ భిన్నత్వం వల్ల సహజంగానే వేర్వేరుగా వున్నాయి. విడదీసి ముద్రించితే ఎంత బాగుండేది!

తనలో కవిగా భావుకుడుగా వస్తున్న పరిణామాన్ని అవగాహన చేసుకునేందుకు ఈయన చేస్తున్న ప్రయత్నం ఈ పుస్తకంలో ప్రతిఫలిస్తోంది.

ఏ మార్పువచ్చినా ఈయనకు చిన్నపిల్లల మీదా, పశువుల మీదా, పువ్వుల మీదా, ఉదయాస్తమయాల మీదా ఉండే ఆప్యాయతా, మోజూ తగ్గదు! "ఎందుకు వస్తున్నాయి ఈ అందమైన భావాలు నిశ్శబ్ద బంధురమైన నా మందిరంలోకి?" అని తన్ను తనే ప్రశ్నించుకుంటాడు. "నీలాకాశంలో తెలిమబ్బులై పొండి, సాగరాల్లో నావల తెరచాపలై పొండి, దూరతీరాలకు తరలిపోయే పవనాలయి పొండి, రేవటి గులాబీల తోటల్లో ఉషస్సులై పొండి!" అంటూ అంపకాలు పెట్టి లోకం మీదికి తన భావాల్ని వెదజల్లుతూనే వుంటాడు శేషేంద్రశర్మ అచ్చమైన కవి!

అనంతపురం
24-12-74

ఆర్. ఎస్. సుదర్శనం

PREFACE

Living in a world, which is already with one foot in the next century, when I review myself, I realise, that my life and thought have been one of paraphrasing enormous stretches of time through which man trudged his way to reach me and this generation and now will pass through me into the future like the shaft of tomorrow's sun.

So the many rivers of blood that flow in me, carry cargoes of this consciousness, which whenever spelt out in human speech in the dawns and dusks of my time accumulated into scraps of paper showing undecipherable notes in the daylight. For some decades now I have lived on the hope that someday I would unravel the mysteries held by these characters,the hasty zigzag scribblings and perhaps they would one day turn into a poem, a story or a theory, if I am allowed to recapture the moments through which my life passed as it through a sieve.

In life I have travelled long distances, have received unhealing wounds, cruelly mauled and bruised; today the voices of those wounds yearn to pass through me and my flesh. I realise there is hardly any time left to indulge in these ambitious experiments of deciphering the inarticulate script that these stacked bundles carry, since I have no shades to sit and ruminate on the past and dialogue with moments which left me long ago.

Youth looks at life through stained glass-windows of illusion, and maturity bequeaths the gift of appreciating the heartlessness and selfishness of life. In poetry, only an iota of one's experience creeps in, that too, slyly. But in a note-book the tides of our thinking get anchored over the shores of paper, while life still drifts on in the red river.

Recently one morning my wife Rajkumari Indira Devi and I were sitting in the garden in Gyan Bagh; the lilies were blooming

brilliant red around us and the last traces of gulmohur were still seen on the branches. The world looked peaceful, tinged by dawn, but I sighed saying; "Will God ever spare me the time from these cruelties of life to finish all the plans which are lying like unhatched eggs in the nests of my pages ?"

With warmth Indira said : "In my opinion they will make a very expressive poet's Note Book.....which will be a window to your mind, Your mental portrait."

In the next few days she had read them and told me : "I have run through these notes and felt that in these pages a sensitive mind will move through the stirring pageantry of the great struggles and reveries of man on this planet. In my opinion it will undoudtedly be the most interesting Notebook to come from any intellectual." Thus the book emerged.

We are the children of a century which has seen revolutions, awakenment of large masses of people over the earth and their emancipation from slavery and colonialism wresting equality from the hands of brute forces and forging links of brotherhood across mankind. This century has seen peaks of human knowledge, unprecedented intercourse of peoples and perhaps for the first time saw the world stand on the brink of the dilemma of one world or destruction. It is a very inspiring century, its achievements unique. A poet who is not conscious of this context fails in his existence as poet.

In printing this Notebook no attempt has been made to curb honest expression. I firmly believe a poet is the voice of his country which cannot be stifled. This forthright Notebook is printed in the same form as the thoughts came originally, sometimes in Telugu and sometimcs in English. My thoughts recorded in English, incidentally have also become an advantage in making the book accessible to the non-Telugu readers.

SESHENDRA SHARMA.

Gyan Bagh Palace,
Hyderabad-12.
Andhra Pradesh, India.

For my wife Indira
(Rajkumari Indira Devi Dhanrajgirji)

కవి కథ

POET'S NOTEBOOK

రక్తరేఖ

(January 1952 – August 1974)

I dream of living in a house where almost the forest comes into our premises and the birds keep carrying the messages of trees and winds.

In this sanctified moment of meditation I am stringing together all those eternal voices that punctuate the history of mankind singing the glories of love.

Reading ancient poetry is like enjoying the light of stars that died millions of light years ago.

The bird is the voice of the tree and the flowers its dreams.

జీవితంలో మనిషికి సుఖాలకంటే దుఃఖాలే దొరుకుతాయి. ఆ దొరికిన సుఖాలు రాత్రి నక్షత్రాల్లా పగలు పోతాయి. సుఖాల వలలో చిక్కినవాడు విధి తినే చేప; కన్నీటి బిందువులు ద్రాక్ష పళ్ళుగా తోచే వాడికి, విధి చంటిపాప. చివరకు సుఖాలుకాదు మిగిలేది; ఆ మిగిలేదేదో అదే నీకు జీవనసత్యాన్ని చూపిస్తుంది.

అందుకనే మనిషిని కన్నీళ్ళతో చేశాడు దేవుడు.

నడవడానికి దారిలేదు. కాళ్ళరక్తం కారుతోంది, దారి. కానీ నడుస్తున్నా. చీకట్లు చీల్చుకుంటూ పోతున్నా ఉషస్సును కలుద్దామనే ఆశతో.

నేను రక్తనాళాల్లో కవితని ప్రవహింప జేద్దామని ఆశిస్తుంటే, భగవంతుడు విషాన్ని ప్రవహింపజేస్తున్నాడు.

చిత్రలేఖనం నులువు. వాడు కుంచె రంగుల్లో ముంచుతాడు. కవి గుండె బాధల్లో ముంచాలి.- బోదెలేయిర్ మధువయి నా గొంతులోనించి దొర్లి రక్తనాళాల్లో ప్రవహిస్తున్నాడు నఖశిఖ పర్యంతమూ. అందరు మహా కవులూ ద్రాక్ష గుత్తులు. వాళ్ళను పిండి తీసిన మధుసారం తాగి,జీవించే క్షణాలు కొన్ని కలిపితే- అవి నేను. కనకనే వాళ్ళు జీవించిన క్షణాల్ని చెప్పేవాక్యం మనసు కొస్తుంది, ఏ పువ్వునో, ఏ సెలనో, ఏ కన్నిటి అలనో చూచినప్పుడు. అప్పుడు నే నెక్కడఉన్నా ఏ ఆనంద శిఖరాల నఖరాంకురాలు సోకుతున్నా, నాలో వాళ్లు జీవించిన క్షణం జీవిస్తుంది, ఆక్రోశిస్తుంది, ఎలుగెత్తి పిలుస్తుంది. "రష్యాణి పీక్ష్య మధురాంశ్చ నిశమ్య శబ్దాన్, పర్యుత్సుకో భవతి యత్సుఖితోపి జంతుః"

ఆ పాట వినబడుతూ ఉంటుంది. హృదయాన్ని తియ్యటి బాధలతో కలత వెడుతూ ఉంటుంది. కానీ ఆ పక్షి ఎక్కడ ఉందో ఎంత వెతికినా కనిపించదు; తోటంతా గాలించాను।

On the stone of life I was sitting and brooding, silence was weaving feelings of a pathetic mind into poems unborn ..... I heard murmurring foot-steps of the song on the dead foliage of my past while the shadows of coming night crawled towards me.

In the adventure of thought all men are lonely.

With each disappointment and each deep wound, death becomes more and more familiar.

Modern age should pool together the world's material and intellec ual resources which will in turn break the barriers that separate mankind, help self assessment and self criticism among individual countries and quicken the individual and the universal

progress and finally unfold the meaning and purpose of man's story on earth.

The shadow of the vulture of time, hovers on the valleys of life.

Since the requirements of modern poetry include in the new context, communication with different people of different languages, cultures and religions, mythological references may have to be avoided in poetry as they tend to localise its appeal and restrict its universal communication.

Idiom which is considered by the pedantic scholars as the life-breath of a language is today the enemy of modernity because it localises expression to one particular linguistic group of people and operates as a potential handicap in the medium of translation.

In history wounds raise their throats and begin to sing...

The whole sky is there ... .. with its flirtatious clouds, its moon and stars, its overpouring blue and a whole ocean of beauty, of sunsets and sunrises. But to the naked eyes it has no contours, it is too immense to be felt and experienced: yet caught in the frame of a window the immensity of its beauty is brought to the doorstep of your senses, your experience and your limitations. There are millions of desires, crowded in man's horizon but only those framed in words are brought into the ken of his understanding and that which is experienced is the best realised.

ఆ పక్షి ఏ కవిత్వమూ చెప్పనక్కర్లేదు. అలా ఆ కొమ్మమీద ఉంటే చాలు. అదే కవిత్వం అవుతుంది- వరిసరాలు అందంతో స్పందిస్తాయి. నిర్జీవ నిశ్శబ్దంలోకి భావంచేరి జీవం పోస్తుంది.

ఒక్క పువ్వు రంగుచూస్తూ నేను శతాబ్దాలు బ్రతగ్గలను, భగవంతుండు ఒప్పుకుంటే. ఈ సృష్టిలో ఆయన నింపిన రంగులన్నీ నా చూపులు ఆస్వాదించాలంటే ఎన్నియుగాలు కావాలో!

కవులు పోయినా వాళ్ళగొంతులు మాత్రంగాలిలో సంచరిస్తూనే ఉంటాయి, నదుల్ని, కొండల్ని, దేశాల్ని రక్షిస్తూ.

దొంగచాటుగా జీవితపు అవమానాలకు లొంగడానికి కూడా సిద్ధపడ్డాను. కానీ లోపల అంతరాత్మచేసే ఎగతాళి భరించలేక పోతున్నాను. ఈ జీవితానికి ఒకప్పుడు డైరీ రాద్దామనుకున్నాను. కానీ నాతో నా కెందుకీ వివాదమనుకుని ఊరుకున్నాను.

ఇంతగా అంతరాత్మకు విధేయుడివైతే నిన్ను నీవే బాధించుకుంటా వంటుంది మనస్సు; లేకపోతే లోకాన్ని బాధిస్తావంటుంది బుద్ధి. ఆత్మవంచన చేసుకుంటే అధమపక్షం సుఖమన్నా దక్కుతుంది. ఆస్వాదించు నీలోఉన్న నల్లమందు- సగందూరం ప్రయాణం చేసిన తర్వాత ఇవాళ ఇక్కడ నేను ఓడిపోయిన వాడ్ని. పగలెలాగా జారిపోయింది; రాత్రి నక్షత్రాలన్నా పోగు చేసుకో అంటోంది ఏదో గొంతు.

నా నాటకానికి నేనే సామాజికుడ్ని; తెలీదేమవుతుందో ముందు.

The birds of my flesh fly away to the setting sun.

O leave me to myself, let me go – let me return. remove these snares, these nets of lies. Get me my yearnings, my reckless disregard of the worldly, my intellectual obsessions.

The romance of the past ages has an enchantment in the frame of art.

I search for the pearls of night in the roses that bloom.

సాహిత్యం ఒక పరమార్థసాధనకు సాధనం మాత్రమే. వరమార్థం మంచిలోకం. నేను చిన్నవాణ్ణిగా ఉన్నప్పుడు, అంటే పుస్తకాలు చదువుతూ అంతా తెలుసుననుకుంటూ ఉన్నప్పుడు, మంచి గ్రంథాలకోసం కావ్యాలకోసం అన్వేషిస్తూ ఉండేవాణ్ణి; జీవితంలో ఇంకా ముందుకు వెళ్ళిన తర్వాత గ్రంథాల

సంగతి వదలివేసి మంచివాళ్ళకోసం అన్వేషించటం మొదలుపెట్టాను. చివరికి లక్ష సద్గ్రంథాలు దొరుకుతాయి గాని ఒక్క సజ్జనుడు దొరకడం దుర్లభం అని అర్థం చేసుకున్నాను.

గొప్ప పాత్రల్ని సృష్టించి గొప్ప రచనలు చేసేవాడికంటే ఆ గొప్ప పాత్రగా జీవించినవాడు నిజంగా ధన్యుడు, గణ్యుడు, ఒక మహాకవిని, ఒక మహానుభావుడ్ని, నా ముందు పెడితే మహానుభావుడి వైపుకే మొగ్గుతాను. అత్రి జాబాలి ప్రముఖ తపస్సంపన్నులు, వేదశాస్త్ర పారంగతులు, కూడా కేవలం ఒక సత్పురుషుడైన శ్రీరాముడికి చేతులు మోడ్చారు. మంచితనానికి దైవత్వానికి భేదం లేదని నా దృష్టి.

మంచితనం విలువ అర్థం చేసుకోలేక పోవడంచేతనూ, మంచితనం అల వరచుకోలేకపోవడం చేతనూ, మన ఆధునికలోకం అధోగతిపాలవుతూ ఉంది అనుకోవచ్చు. యావత్ ప్రపంచ సాహిత్యంలోనూ మంచితనానికి వాల్మీకి చిత్రించిన శ్రీరాముడిపాత్ర చక్కటి ఉదాహరణగా భావిస్తాను. కఠోర ధర్మ వ్రతము, ఔదార్యము, కోమలత్వమూ, ఇంగితజ్ఞత, ఇత్యాది సద్గుణ పుంజమే శ్రీరాముడు. ఈ సద్గుణాలన్నింటిని సామూహికంగా ఆత్మ సౌందర్యం అంటాను. అదే మానవవంశ వృక్షాన పూచిన మంజుల కుసుమం.

"జీవితంలో ఎందరు మంచివాళ్ళను చూచాను. ఎంత మంచితనాన్ని అలవరచుకున్నాను" అని ఒక నమీక్ష చేసుకోవడం ఎంతో లాభదాయకం. నా మనస్సులో సర్వదా స్పందించే భావతంత్రి యిదే.

No knowledge is useful to me except the one which is useful to save me, it is enough that I have had a share of the world's sorrows and joys in full measure.

Don't ask me how I live. Life chases me like a wild animal. But the smile which got planted upon my lips is the most mischievous.

Be good to me, that is your greatest gift which releases me from the depredations of the crying flesh. I will prove to you

that I am not like the millions; rehabilitate me and restore me to my own instincts and passions.

Today the greatest need of man is the cohesion of human knowledge developed in the East and West. East has suffered great estrangements from its own culture and learning due to successive invasions of the barbaric peoples and latter in the last two centuries of the European nations; therefore it has really lost its living power and the sense to appreciate its heritage. The present generations in the Eastern countries have been living in a total vacuum of culture and tradition.

One should not leave but stay stubbornly and fight for the deliverance of his people, it is in this process that he achieves his own deliverance.

జపాన్‌దేశపు కవి, 15 వ శతాబ్దపువాడు, అరికిడా మొరిటకే. ఆయన ఒకనాడు సీతాకోక చిలుక నేలమీదినుంచి ఎరిగివచ్చి ఒక చిగురుకొమ్మమీద వాలడం చూచాడు. అతడంటాడు, "The fallen flower— I see returning to its branch; Oh! a butterfly." ఇక్కడ ఆయన చూచింది సీతాకోక చిలుకను; కానీ అనుకుంది రాలిన పూవు తిరిగి తన కొమ్మకు వెళ్ళుతున్నట్లు. పువ్వు రాలినట్లు కనిపిస్తుందేగానీ అది మళ్ళీ తన కొమ్మకు తాను తిరిగీ రాగలదు. రాలినట్లు కనిపించేది చర్మ చక్షువుకే. కానీ మళ్ళీ కొమ్మల్లో అది అవతరించడం జ్ఞాన చక్షువుకు కలిగే సాక్షాత్కారం. ఈ సాక్షాత్కారం కావాలి కవికి.

"యో అపాం పుష్పం వేదా పుష్పవాన్ భవతి" అని ఒక వైదిక ద్రష్ట మాట. ఎవడయితే నీటియొక్క పుష్పాన్ని తెలుసుకుంటాడో వాడు పుష్పాన్ని కలిగినవాడే అవుతాడు. దీనికి వాచ్యార్థం లేదు. ప్రాచీన భారతీయ ద్రష్టలకు ఈ విశ్వమంతా నీరుగా స్ఫురించింది. తైత్తిరీయోపనిషత్ 29 వ అనువాకంలో "ఆపోవా ఇదగ్ం సర్వం విశ్వా భూతా న్యాపః..." ఇత్యాది సుదీర్ఘ మంత్రం ఇదంతా జలమే- విశ్వమంతా- ప్రాణులు అన్నిటి ఛందస్సులు జ్యోతిశ్చక్రము వేదాలు దేవతలు, అన్నీ, అంతా- అంటుంది. ఇట్లా వాచ్యంగా చెప్పిన

మంత్రాన్నే ఒక ద్రష్ట "అపాం పుష్పం" అని ఒక్క ముక్కలో చెప్పాడు. ఈవిధంగానే 20 శతాబ్దపు శిఖరమెక్కి D. H. లారెన్స్ ఎర్రగులాబీని, పరుగెత్తే అగ్నిజ్వాల అన్నాడు. మోరిషస్ నివాసి, ఫ్రెంచివాడు, తత్త్వవేత్త, మహాకవి మాల్కందెషకాల్, దీన్నే ఎంత అద్భుతంగా చెపుతాడో చూడండి. "A flower is pure Poetry. If a man can see a flower smile to him, he is Captured in the essence of Poetry. But if he paints the flower smiling to him, he is in the essence of art. He is Coexistent to God." ఈ మూడు ముక్కలు చాలు మాల్కం మహత్త్వాన్ని కొలవడానికి. అనిగోనీ అని ఒక ఇటాలియన్ చిత్రకారుడు. ఎలిజబెత్ రాణి అంతటి "పెద్దవాళ్లు" ఆయనచేత చిత్రాలు రాయించుకుంటారట. ఒకసారి ఆయన ఒక మహా సౌందర్యవతి చిత్రపటం గీచాడు. ఆమెను ఒక మాంత్రికురాలి రూపురేఖలతో చిత్రించాడట. ఇదేమిటని ఆమె గోలపెడితే, నేను Personality చూస్తానేగానీ మనిషిని చూడనన్నాడట.

చర్మ చక్షువుకు కనిపించింది ఎర్రగులాబీ పువ్వే అయినా లారెన్స్ జ్ఞాన చక్షువుకు కనిపించింది అగ్ని జ్వాల. దీన్నే Kant తన Critique of the pure Reason లో "The thing in itself" అన్నాడు. జ్ఞాన చక్షువు చూచింది చెపుతాడు కవి. చర్మ చక్షువు చూచింది చెపుతాడు అకవి. అయితే ఇక్కడ ఒక సూక్ష్మం. కవితోపాటు ఋషికి కూడా జ్ఞాన చక్షువు సమాన ధర్మంగా ఉంది. అయితే అది తత్త్వ దర్శనం వరకే. ఆ తర్వాత ఎవరిదారి వారిది. ఆ దర్శనాన్ని సామాన్య భాషలో చెపుతాడు ఋషి. తద్భిన్నమైన విలక్షణ భాషలో చెపుతాడు కవి. కవి శబ్దాల్లోఉన్న అసామాన్య శక్తుల్ని కొల్ల గొడతాడు. కనకనే– ఒక పెద్ద జాబితాలో కవిని ఋషికంటె ఒక మెట్టు ఎక్కువ స్థానంలో పెడుతుంది వేదం. తైత్తిరీయ ద్వాదశోఽనువాకంలో. "బ్రహ్మ దేవానాం, పదవీఃకవినాం, ఋషిర్విప్రాణాం, మహిషో మృగాణాం, శ్యేనో గృధ్రాణాం..." అంటుంది. దేవతల్లో బ్రహ్మ, కవుల్లో పదవీఃవిప్రుల్లో ఋషి, మృగాల్లో మహిషం, పక్షుల్లో డేగ. ఇట్లా. కవిని ఋషిని సమానంగా చెప్పడం సామాన్యోక్తి. ఋషికంటె పైన, దేవతలకంటే మాత్రమే క్రింద, వెట్టే వైదిక వాక్యం తత్త్వ వేత్తతా మూలకము. కనక కవి కావలసినవాడు, ముందు

ఋషి, కావాలి. అంటే జ్ఞాన చక్షువును ముందు సంపాదించుకోవాలి; మూడవ కంటివాడు కావాలి. త్ర్యంబకుడు:

కవిత్వం అనేది చూపునించే ప్రారంభిస్తుంది కనక, కవితా విద్యాభ్యాసకుడు, ఈ చూపు జన్మతః లేకపోతే, నిజంగా దాన్ని అలవరచుకునే దగ్గర్నించీ తన విద్యాభ్యాసం ప్రారంభించాలి. ఈ మాటే హేమచంద్రుడు తన కావ్యానుశాసనంలో కొన్ని శతాబ్దాల క్రితం చెప్పాడు. "నాన్యషిః కవి రిత్యుక్తం ఋషిశ్చ కిల దర్శనాత్, విచిత్రభావ ధర్మాంశ తత్త్వ ప్రఖ్యాచ దర్శనం." ఋషికాని వాడు కవి కాలేడు. మరి, ఒకడు ఋషి ఎట్లా అవుతాడు? దర్శనంచేత. దర్శనమేమిటి? వస్తువులయొక్క విచిత్రభావ ధర్మాంశ తత్త్వాన్ని చూడగలగడం. కనక నీవు మొదట ఋషివి కావాలి, కవి అవుదామనుకున్నట్లయితే, ఏదో కవిత్వం రాద్దాం గంతులేద్దాం పదవులు బహుమతులు గడిద్దాం అనుకున్న వాడికి ఈ మాట గుండెల్లో రాయి పడ్డట్లుంటుంది. ఈ బెడద తప్పించుకుందామని పాశ్చాత్య దేశాలకు పారిపోయినా, గండంమాత్రం తప్పదు ఎందుకంటే అక్కడ మహాకవి రేంబో కూడా ఇదే అంటున్నాడు, "I want to be a poet and I am working to make my self a seer. The poet makes himself a seer by a long Prodigious and rational disordering of the senses .....There is unspeakable torture.....during which he becomes the great Patient, the great criminal and the great learned one among men, for he arrives at the unknown".

ఇది వింటే వాల్మీకి జీవితం జ్ఞాపకం వస్తుంది. ఈ కష్టాలన్ని పడాలి. తప్పదు. ఎంత అందంగా చెపుతాడో చూడు రేంబో ఈ సత్యాన్నే- "So much the worse for the wood to find itself a violin." ఒక వట్టి కర్ర ఒక ఫిడేలు కావాలంటే, ముందు అది ఎన్ని బాధలు పడాలి కత్తి చేతిలో. కవికి జీవితమే కత్తి.

O how full of scarlet flowers is this tree, it must have rolled over kaashaya sands of the sunset with its dishevelled branches, has come playing here in the joyous evening...

Life's jingling anklet's move with pains hidden inside.

Thanks to the pretensions of the colonial powers to humanitarian motives and their conviction of their superiority, knowledge of modern Europe infiltrated into the East and sparked off an awakenment which swept across the continents of Asia and Africa.

In literature the East particularly India is in a superior position than the West. India from the days of the remote past has had very advanced literary sciences like Poetics, Prosody, Grammer and others much ahead of Aristotle. It is an admitted fact that Panini's grammer is a highly sophisticated work dealing with the mechanics of language and even though there were a few more such grammers before Panini in India there were none whatever in the world outside, even for centuries there after. It is the study of Panini's grammer by the Europeans a century and a half ago that led to the concept of Comparative Philology. Any research work in the language departments of the Universities particularly in India will be incomplete if it does not keep in view the great work done in India in the past and a lack of awareness of this by any student, poet or critic is to be considered as a serious drawback in his literary and intellectual equipment.

ఎప్పుడూ కవిత్వం జ్ఞాపకానికి నిలవాలి. కాగితంచూచి చదవకుండా నోటితో చెప్పబడగలగాలి. ఒక మాటలగుంపు కవిత్వం కావడానికి అత్యవసరమైన లక్షణాల్లో ఇదొక ప్రధానమయిన లక్షణం. మరి ఈ జ్ఞాపకం పెట్టుకోబడేళ క్తి ఎలా వస్తుంది కవిత్వానికిఁ చెప్పదలచుకుంది సంగ్రహంగా, విశిష్టంగా, వింతగా ఉండాలి. సంగ్రహతలో బంధం వస్తుంది, విశిష్టతలో పోల్చుకోడగిన వ్యక్తిత్వం పస్తుంది, వింతలో 'వ్వా' అనే వైచిత్రి వస్తుంది. ఇన్ని రాగానే దాన్నించి నీవు తప్పించుకోలేవు; నీ నాలికెక్కి నాట్యం చేస్తుందది. కనకనే కవిత ఛందస్సుల నాశ్రయించింది తొలి స్రష్టల, ద్రష్టల వాక్కుల్లో. దానిచూడబడే రూపం కాగి తమూ కలమూ ఇచ్చేది కాదు; ద్రష్ట అయిన స్రష్టయొక్క తురీయ స్థాయిలో ఆవిర్భవించేది. ఆ రూపాన్నే అక్షరాలద్వారా చూస్తున్నాడు ఇప్పుడు పాఠకుడు. అక్షరాలు శబ్దార్థాలను సంకేతిస్తాయి. శబ్దార్థాలు రమణీయార్థాన్ని సంకేతిస్తాయి. కవితలో కవి సృష్టించేది, ఆస్వాదకుడు అనుభవించేది, లేక ఉభయులూ చూచేది, ఆ రమణీయార్థాన్నే. రమణీయార్థం అనుభూతి పరమయింది.

శబ్దార్థాలూ అక్షరాలూ అనుభవింపబడేవికావు. ఆసవం ఒక ద్రవం. ఆ ద్రవాన్ని కాదు నీవు అనుభవించేది, దాని రుచిని కూడా కాదు; రుచే అయితే పాయసం మరింత రుచిగా ఉంటుంది కదా. ద్రవ్యత్వ రుచులకు రెంటికీ అతీతస్థానంలో ఉన్న పరవశత్వం కలిగించే లక్షణమేదో దాన్ని అనుభవిస్తావు అది "అర్థం" చేసుకునేదికాదు.

నా కాగితానికీ నా కలానికీ మధ్య ఏ అడ్డూ పెట్టవద్దని కోరితే, భగవంతుడా, నా దురదృష్ట జీవితాన్ని పెట్టావు అడ్డంగా.

నక్షత్రాలెన్నో ఉన్నాయి. వాటిని గుర్తు పెట్టుకోటానికి, పోల్చుకోటానికి సప్తర్షి మండలం, రోహిణి, ఆర్ద్ర, మృగశిర అంటూ పేర్లు పెట్టుకున్నారు. అట్లాగే ఎన్నో చమత్కార శబ్దార్థాలున్నాయి, సాహిత్య లోకంలో. వాటిని పోల్చుకోటానికి గుర్తు పెట్టుకోటానికి పెట్టుకున్న పేర్లే ఉపమ, ఉత్ప్రేక్ష, సమాసోక్తి ఇత్యాది అలంకారాలు. వాటితో పరిచితి పెంచుకుంటే కవితావిద్యాభ్యాసకుడు ఆ చమత్కారాలు స్వయంగా ప్రయోగించే శక్తి గడించుకుంటాడు; కవిత్వంలో ప్రవీణుడవుతాడు.

గుణం లేని గుండే, వెలుతుర్లేని గుడిసే ఒకటి.

ఈ ఇల్లు ఎంత వేదదయినానరే మబ్బులు పోతూపోతూ ఇక్కడికి రాకుండా పోవు; ఒక కన్నీటి బొట్టు కార్చకుండాపోవు. పోతూపోతూ గాలి ఇక్కడకు వచ్చి ఒక్క కబురయినా చెప్పకుండా పోదు. చంద్ర కిరణాలు గుంపులు గుంపులుగా వస్తాయి. ఆర్ద్రంగా పలకరించి పోతాయి.

The Modern Poet

I wonder whether the world of poetry is on the threshold of a new era and whether the expediency to redefine poetry is imminent I consider that the basic behaviour of poetry has begun to change though its character is the same and is bound to remain the same. It is this new change that gives a new slant to poetry of this century, which has come to be called modern poetry.

Modern poetry does not lie in mere change of form from the traditional; it is wrong to presume that whoever writes a prose-poem is a modern poet. And even a poet who carries the flag of a political party cannot lay claims to be a modern poet.

Modernity in this sphere of human enterprise is the fundamental 'look' that one takes at human life as it flows today. This 'look' is the projection of the essence of his being at this point of time in which the poet lives with his fellow-beings and it is this conscious seeing that determines his thinking and gives birth to a new language, and a new form of expression. In this sense how many of the poets around us could be admitted to the perview of modernity! Their training and their mental make-up is appallingly inadequate and they are anything but modern, at the most prophets of hunger and blood.

It is not the human life but the spirit of the century today. - The common man perhaps may not see this truth but a poet cannot be pardoned if he cannot see it. It was Rilke who said: ..... 'can a mere man follow the lyre's subtle music?' It is the subtle music of the age, the time, that the poets must sing.

Modern poetry shifts its emphasis from the limited canvas of the individual to a wider canvas of mankind, its movements and thinking in which 'man' is positted in a 'spot'. Eliot said of poetry as the mature summing up of the spirit of an age.

It is the flaming human soul which calls out for your 'look', therefore subjectivity is considered the hall mark of poetry as distinguished from the external beauty of human life which was the concern of old poetry. Then the internal world of man was largely the monopoly of philosophy in the past and poetry reached upto the gates of the human soul.

Obviously this is the reason why Bramhananda was placed one step above Rasananda in the ancient world. Something like this Plato also said but today the line between poetry and philosophy has almost vanished on account of poetry's shift of focus to subjectivity.

Subjectivity is to throw open the gates of the soul of an intellectual for the world. It is a spontaneous act as if occuring under the mandates of nature. T. S. Eliot the prophet of modern poetry to the midgets of India remarks that poetry is the extinction of

personality but not expression of personality. This is not a scientific statement seeking to define poetry but attempts to state an opinion about what poetry does in the process of its emergence. The opinion of course is controversial. Because Auden holds a diametrically opposite view. He says it is not merely expression of personality but an assertion of it. Either of the statements cannot be accepted as scientific definitions of poetry; but as products of great minds they enable us to have a glimpse of the notable functions of poetry and its behaviour from age to age.

The element of subj ctivity which is the living core of modern poetry is not necessarily the gross autobiographical content of the poet's mind. It is in fact the essence of his poetic perception, not of the objects but through the objects; or rather it is the emphasis on the vision of the poet in the making of a poem. I would examine the following lines of Vasco Popa: ....

'you slide over the vast countenance
which you will never be able to see
straight to the jaws of the good-for-nothing
.....
turn on to the lifeline of my dreaming palm
before it is too late'

These lines are from his Starry Snail. Though the gross form of the object before the poet is only a snail, the poet in the above lines is not making any statement about the snail as such, but he is milching the intellectual content of the object which he perceives. It is the Kantian 'the thing in itself' which is the subject-matter here. The concept of "the thing in itself" is an echo of Sankara's "Paramarthika Satya". * This is a state even far beyond the intellectual into which a poet passes at the time of attainment

* Kant in a way is the child of Shankara His theory 'the thing in itself 'is Sankara's Maya Theory of differentiating and defining the 'vyavaharika Satya' and 'paramarthika satya'. I referred to Kant because Sankara is a remote name in modern India. He is at the most a religious name today, while Kant enjoys an outstanding popularity with his name adopted for thoroughfares in cities, towns and villages of Germany. I would prefer death than see things happening to such great men in this country. What am I after all? The death of a whole body of light envelopes the civilisation for centuries with darkness.....

of his vision when the object and the subject is merged into each other. Beaudelaire offers a moment like this in his lines: "a little sailing boat shuddering on the horizon, the paradigm in its littleness and its isolation, of my irretrievable existence; monotonous melody of the surge; all these things reflect my thoughts, or I reflect theirs (for in the gradeur of reverie the ego is soon lost)".

A warning is also necessary here against misleading oneself into thinking that subjectivity is only the expression of the gross personal experience of the poet. The gross is never the concern of poetry whether it is the subjectivity of the poet or his objectivity. Even here the poet's vision to see through himself as he does through an outside object is the only means of reaching poetic expression in the modern sense. This is exactly what Rimbaud voices, "it is a mistake to say I think, one ought to say I am Thought .. . I is some one else..... and I have discovered I am a poet". — This 'I' is the subtle 'I' as differentiated from the gross I. The poet even with regard to himself has to reach this subtle 'I' and subject it to his vision at the time he is poet.

It is in this state of being that Paul Valery uttured in his poem:

> "To dream is to understand, my shadow in that hour begins to pass the homes of the dead; I am at home with space."

Surely this is not a statement of the gross personality of the poet. It is the subtle expression of the inner eye.

ఒకనాడు వార్తాపత్రికలో ఒక చిన్న వార్త లండన్‌నుంచి వచ్చింది. ఒక బ్యాంకు భవనం కిటికీలో ఒక పావురం గూడు కట్టుకుందట. ఇక గ్రుడ్లు పెట్టి పొదిగి పిల్లలై అవి పెద్దవై ఆకాశంలోకి ఎగిరిపోయే వరకూ ఆ పావురం కాపురం అక్కడే. ఆ ఆఫీసు బంట్రోతు ఆ గూడు తీసివేసి తలుపులు వేయబోయాడు. కాని ఆఫీసు వారు ఆ బంట్రోతుకు గూడు తీసివేయవద్దని చెప్పి, వాళ్లే ఆ గదిని ఖాళీచేసి మరొక గదిలో పనిచేసుకోవడం ప్రారంభించారట. పావురం కాపురానికి అంతరాయం కలిగించకూడదన్నారట. ఈ వార్తను పత్రికలో రెండుమూడు చదరపు అంగుళాల స్థలంలో ఎక్కడో మారుమూల వేశారు, ఎంతో అప్రధానమైన విషయంగా. నిజమే! అధికారులూ రాజకీయవాదులూ ఆక్రమించుకున్న పత్రికల్లో పావురానికి తావెక్కడుంటుంది? నేనే గనక సంపాదకుణ్ణయితే ఆ వార్తను

మొదటి పేజీలో మొదటి వార్తగా తాటికాయలంత అక్షరాలతో ప్రకటించి ఉండేవాడ్ని. ఆ ఆఫీసువాళ్ళు ఎంత మంచివాళ్ళో! వాళ్ళు ఏం చదువుకుంటే ఏమి, చదువుకోకపోతే మాత్రమేమి? ఏ దేశమైతే ఏమి? ఆ దేశం ఎంత గొప్పది. ఆ ప్రజలెంత ముందుకు వెళ్ళారు- అని ఆశ్చర్య పడ్డాను. అభినందించాను, ఆలోచనలో పడ్డాను.

పావురానికి గడి ఇచ్చారు వాళ్ళు! ఆది సృష్టి పరమార్థం. చివరకు మొత్తం జీవజాలం అంతా మన కుటుంబంగా తీసుకోవాలి. కోళ్లూ, కుక్కలూ, ఆవులూ, గేదెలూ, మన పిల్లలూ, మనం అంతా ఒక కుటుంబం. ఒకే యింట్లో ఉంటాము- మనలో మనకు అన్వయింపజేసుకునే ప్రజాస్వామ్యంలాంటి ధర్మాలు తదితర జీవవర్గాలకూ మనం అన్వయింప జేయాలి. గుర్రాలు, ఎద్దులు, గాడిదలు, వీటి మూపుమీద చిరకాలంగా మన స్వార్థంకోసం మనం మోపిన దాస్య భారాన్ని తొలగించాలి. గడ్డిపరకల్ని కూడా గౌరవించాలి. ఇదీ సంస్కారం. ఇదే మన జాతి పరమార్థం. చివరకు అక్కడికి వెళ్ళుతుంది సృష్టి పరిణామం. ఈ శిఖరాగ్ర స్థాయికి పూర్వం భారతీయ ఋషులు వెళ్ళారు. మన గ్రంథాల్లో కనుపించే ఋష్యాశ్రమాల్లో యీ పరిస్థితులే అమలు జరిపారు. ఆశ్రమ మృగమూ పిల్లీ, ఎలుకా, పాము, కప్పా యిత్యాదుల సామరస్యము, రాలిన ధాన్యమే గ్రహించి భుజించడమూ యివన్నీ ఆ శిఖరాగ్ర స్థాయినే ప్రతిబింబింప జేస్తాయి. అయితే ఈ లోకమంతా ఆ స్థాయికి వెళ్ళగలదా? క్రిక్కిరిసిన భూలోకం తిండికి దెబ్బలాడుకుంటూవుంటే అహింసకు తావెక్కడున్నది అనవచ్చు. కానీ యిక్కడే యంత్రమూ విజ్ఞానమూ మానవుడికి సహాయం చేస్తాయి. మానవుడు విజ్ఞాన పీయూషంతోటి ఆకలి దప్పులు జరామరణాలు జయిస్తాడు. ఇది సృష్టిపరిణామం. దీన్ని ఎవరూ ఆపలేరు.

ఆత్మ సౌందర్యమే మానవత్వం. సృష్టిపరిణామం మానవత్వం అయితే మానవుడి పరమార్థం విజ్ఞానం. మృగాలనుంచి మానవుల్ని, మంచి మానవుల్ని, అక్కడ్నించి దేవతల్లాంటి మానవుల్ని తయారు చేయడం ప్రకృతి స్వభావం అయితే, ప్రకృతి స్వభావాన్ని దినదినాధికంగా తెలుసుకోవడం మానవుడి స్వభావం. ప్రకృతి పరాకాష్ఠ దేవతలు ఆవిర్భవించడం అయితే మానవుడి పరాకాష్ఠ విజ్ఞానులు ఆవిర్భవించడం.- మామూలు నేలమీద సంచరించే అమృత

పూర్ణ హృదయులైన దేవతల్లాంటివారూ గొప్పవారే; నిస్సంగులూ, వైజ్ఞానిక శిఖర సమారూఢులైన జ్ఞానులూ గొప్పవారే. మంచి వారి గొప్పతనం అర్థం చేసుకోలేకపోతే మాత్రం, మన జన్మలు వ్యర్థం.

ధైర్యమూ, నీతీ రచయితకు రెండు నేత్రాలు. నీతికి ధైర్యం, ధైర్యానికి నీతి పరస్పర పరివర్థకాలు. ఇవి లేని రచయిత గ్రుడ్డివాడు; ఏమి వ్రాస్తాడు? అతడి వ్రాతలు లోకానికి ఏ ఉపకారం చేస్తాయి? లోకమే అంధతమస్సులో దారికోసం తడుముకుంటూ ఉంటే, అంధుడైన రచయితను నమ్ముకొనడం "కాననివాని నూతగొని కాననివాడు విశిష్ట వస్తువుల్ కాననిభంగి" అవుతుంది. సాహిత్యం వాయుగుంఠన కాదు. అది ఒక మహోజ్జ్వల కాంతిపుంజం; అజ్ఞానాంధకారాన్ని పటాపంచలు చెయ్యాలి. భయవిహ్వలమై అలమటించే లోకానికి ధైర్యం కల్పించాలి. రైల్లో ఎక్కానా-అమ్మాయి, అబ్బాయి, పూరిపాకలు, దుక్కిటెద్దులు అంటూ ఏవో కబుర్లు చెపితే చాలదు, చేతులు నలిపితే చాలదు; చిత్తం అంటే అంతకంటే చాలదు. నీవు లోకం ఎంతవరకు చూచావు? ఎన్ని బాధలు అనుభవించావు? ఏమైనాసరే, ఈ అన్యాయానికి ఒప్పుకోనని ఎన్ని సంఘటనలు ఎదుర్కొన్నావు? కుచేలుడైనా సరే కుబేరుడైనాసరే ఒకటే అని నిజంగా అనుకుంటున్నావా? జాలి పడి ఎన్నిసార్లు కన్నీరు కార్చావు? లేకపోతే యివేవీలేని వట్టి దొంగవా? ఈ ప్రశ్నలు ముందు తేల్చుకో—ఆ తర్వాత కలం పట్టుకో—అంతేగానీ కలం అంటే కత్తిపుల్ల అనుకున్నావా? గడ్డిపరక అనుకున్నావా? కలం డబ్బు సంపాదించే మంత్రదండం కాదు. కీర్తి శిఖరం ఎక్కించే నిచ్చెనా కాదు. అది ఒక మహోజ్వలకాంతి చ్ఛటలు విరజిమ్మే వజ్రాయుధం—ధర్మ సంస్థాపనకు వినియోగించు. అది ఒక సముద్దండ గాండీవం—ధర్మకురుక్షేత్రంలో చరితార్థం చెయ్యి. నిర్భాగ్య మానవ కోట్లచుట్టూ ముసిరిన శోకతిమిరాన్ని పోకార్చు? విశ్వశ్రేయోదయానికి అంకితం చెయ్యి—అంతేగానీ వీదో వేస్తున్నారుగదా అని వ్రాస్తూ ఉంటే ఎట్లా? చెత్త పెరిగిపోతూ ఉందే—గ్రంథాలయింది, విద్యాలయింది. దీని కంతెప్పుడు?

చంద్రుడు స్మశానంలో కపాలంలా ఉన్నాడు.—

నే నేదో గోప్యంగా గౌరవంగా బ్రతుకుతున్నా. గుండెల్లో గుప్తంగా దాచుకొన్న

నా ధైర్యాన్ని బయట పెట్టుకోవలసిన అగత్యాన్ని, బలవంతంగా కలిగించే వాడ్ని, కత్తితో పొడిచి చంపుతా!

ఒకప్పుడు తెల్లవెంట్రుక కనిపిస్తే ఒళ్ళు జలదరించింది. లోకమే మారి పోయి నట్లనిపించింది. భయోత్కంపం కలిగింది. కళ్ళకు కూడా చూచే శక్తి కొంచెం తగ్గింది. అద్దాలవసరం అయ్యాయి. నత్యం రెండు జబ్బలూ పట్టుకుని బలంగా కుదివినట్లనిపించింది క్రమంగా జీవన రహస్య దేవత ఉన్న గర్భగుడికి చేరు తున్నాను. ఇప్పు డిప్పుడు లోకపు నిజ స్వరూప రేఖలు గోచరిస్తున్నాయి. నాకాలం అయిపోతూఉంది-వెళ్ళిపోవాలి ఆ లోపుగా ఈ లోకపు మాయానగరంలో ఏంచెయ్యాలో, ఏంచేస్తే సార్థకమవుతుందో అది చెయ్యాలి. ఏది పట్టుకెళ్ళాలో అది పట్టుకెళ్ళాలి. ఇవన్నీ తీసుకెళ్ళలేము ఈ లోకపు భవనంలో కుర్చీలు బల్లలు గ్లాసులు నగలు నాణ్యాలు గ్రంథాలు నౌకర్లూ చాకర్లూ-ఇవి ఏవీ లాభంలేదు. ఏది విలువయిందో అది మాత్రమే తీసుకెళ్ళితే సులువుగా ఉంటుంది. విలువ లేని చెత్తంతా ఎందుకు? మోతబరువు -గబ గబా వెతుకుతున్నాను, ఆ విలువయిన వస్తువుకోసం-చాదస్తం! అది బయటెక్కడ ఉంటుంది? సులోచనాలు మొహాన్నే పెట్టుకుని ఇల్లంత గాలిస్తున్నాను,మంద మతిని!ఈ సంగతి తెలుసుకున్న తర్వాత నాలో నేనే నవ్వుకున్నాను.

నెలనిన వెంట్రుక చూస్తే ఎంతకంత ఆయిష్టం? బడి గంట వింటే పిల్లవాడి కెందుకంత ఆయిష్టం? పిల్లవాడికి బడి కంటే గోలీకాయ లాటలో ఆసక్తి ఎక్కువ. మనిషికి జీవన సత్యం కంటె జీవన మాయలో ఆకర్షణ ఎక్కువ.

Play, Short Story, Novel

The spirit of the poet's vision which dawned on the 20th century horizons has begun to pervade all over the literature of the century. Transcending the frontiers of poetry, it has affected the short story, the play and the novel. In the wake of this new impact these three forms of literature have acquired a new technique and a new meaning. The direct result is the emergence of one-act-plays, and stories with crisp little forms pressed in a technique and directed to one point of focus, though novel with its unwieldy caricature and its characteristic wider canvas of operation is still smarting under the new forces.

In the past when Guy de Maupassant and Gustav Flaubert wielded their pen, the behaviour of a short story was pointless though the great minds scattered lightenings of truth in their pages. But when it reached that Russian giant Leo Tolstoy the story had undergone a drastic metamorphosis. Instead of the incidents it was the spirit that received the fccus under Tolstoy's pen; and the story in his influence has acquired a new vigour and technique. The purpose of art rose like a sun tearing the horizons of human intellect. One finds this new turn more pronounced in the unique mind of O' Henry. Under O' Henry each trurh of life had a poignant tale to tell and every story was a gem of everlasting value. 'His Gift of magi' 'The Cop and Anthem', 'The Green Leaf' are a few of the hundreds of his stories which boom like a pageantry in the grand reverie of an intellectual mind. The remarkable point here is that the short story in the new era has become short in the real sense of the term and acquired a specific technique and a specific purpose.

Similarly plays which were hitherto merely a conglomeration of incidents tied together by the three unities of Aristotle moving on the stage like a loose gathering of players aimlessly, appealing only to the gross instincts of human mind rather than to its supra-sensory level, have all disappeared giving birth to the one-act-play.

The costume, the fanfare of human passions and emotions and the violence of life had to molest the attention of the straying human mind in the past. With the mind in the new century shifting its base from the biological to the logical, all the devices of the old drama which worked well on the stage in the past have lost their power now. Today's miod wants the subtle voice of the stage; it wants to know what is it? The question is echoed back and the art does not suggest a solution. Modern mind sandwiched between two questions is crushed to the essence of realisation and this is how art functions today. One should only read to realise what I say, 'Hello Out There' of William Saro Yan, 'A Wagon Full of Cotton' of Tennesse Williams, 'Doll's House' of Ibsen.

In these plays and stories one finds all their characteristics in common with each other. The short story when broken up into dialogues will become a one-act-play, and a one-act-play, when

the dialogues transmuted into narration, becomes short story. The result is that in the west, the line between the short story and one-act-play has virtually vanished. In these two spheres of literary work in the past it was many incidents but now it is only one incident which is strictly relevent in the context. In the past it was gross incident but today it is the essence of the incident. So they moved from the plot to the point. Consequently whereas in the past the story and the play projected character or characters other than the author, today the story and the play project only the vision of the author. The literature today has reached a stage in its intellectual journey when it ceases to tell you all the things as they are around you but of the things in reality. This is perhaps what Graham Hough meant when he said, "there is no reality for man until he has created it in symbolic form; art is one of the systems of symbolic forms".

It is the same influence of the new world that has flooded the realms of painting, sculpture and a hundred other kindred activities of the mind. The schools of symbolism, existensialism, cubism, dadaism, and so on, have all stretched themselves into the above fields. A realistic portraiture of a human being or a landscape or of some thing done in stone or plaster, no longer satisfies the thirst of the modern mind. It asks for what the artist has to say? Does he have any thing individual about him to convey? This is what Emile zola means when he said, "art is world seen through a temperament." The realistic portraiture in any field of art today is only received as the dumb and the voiceless. This is how a Piccaso, a Rodin, rise like giants in the new horizons of mind.

ఇది హిమాలయాల కాలం కాదు. ఈనాడు తేనెటీగలకంటే ఈగలకే విలువ. మండే సూర్యుడికే శిలువ.

మంచివాడి కోసం లోకమంతా వెదికామనుకోండి-కనపడడు-కనపడ్డాడో, వాడే ఋషి. చివరకు ఆ ఋషి అంటాడు, "బాబూ, మంచివాడికోసం వెతకడం వృథా. ఏదో ఉన్నవాళ్ళతోటే సర్దుకో, జీవితం దుఃఖ భాజనం అవగూడ దనుకుంటే...!"

జీవితంలో మనిషి దెబ్బనించి దెబ్బకు నడుస్తున్నాడే గాని చతికిల బడడం లేదు వాడు ఉక్కుమనిషి అవుతున్నాడు. గాయాల్ని చూచి గర్విస్తున్నాడు.

బల్లిలా అతుక్కో ఉన్నాడు సూర్యుడు ఆకాశానికి.....

కవిత్వం నేర్చుకునేవాళ్ళు మొదట కవిత్వం వచనంలో వ్రాయడం అభ్యాసం చెయ్యాలి. ఎందుచేతనంటే వాడు మొదట భావాల్లో సౌందర్యం చమత్కారం చూపించడానికి కృషి చెయ్యాలి. ప్రధానంగా కవిత్వం దానిచేతనే ఆకర్షణీయం అవుతుంది భాషది రెండవస్థానం అట్లా కాకుండా కవిత్వంలో భాషా సాధన తోటే ప్రారంభిస్తే, అందులోనూ వృత్తాల కవిత్వంతో ప్రార భిస్తే, – ఇక Finish; చస్తే నీకు మంచి కవిత్వం చెప్పడం చేతగాదు. ఏ తిక్కనో వెద్దనో కేతనో లేక పోతనో అయి కూచుంటావు. పైగా ఈ వృత్త కవితలో ఉన్న డేంజరేమిటంటే, రచనలో ఉన్న శూన్యత ప్రారంభకుడికి చస్తే అర్థంకాదు. అనలు తెలుగుదేశం భావశూన్యమైన వృత్త రచనా వ్యామోహంలో పడి, పది శతాబ్దాలు గిల గిల కొట్టుకుంది. ఇంకా కొట్టుకుంటూ ఉంది ప్రబంధ కవులు పవిత్రమైన రాక్షసులు. వాళ్ళబారినించి తెలుగుదేశం ఇకనైనా తన్ను తాను రక్షించుకోవాలి. అయితే ఇప్పుడు మరీఘోరం; పూర్వం భావచమత్కారం లేక పోయినా, ఏదో భాషా చమత్కారం అన్నా ఉండేది, ఈ రోజు అదీలేదు ఇదీ లేదు. శతాబ్దాలుగా ఎముకల్లో రక్తంలో ఇమిడిపోయిన తెలుగు లక్షణం, "చాముండి యొనరించు రుంపె తాళమునకు భృంగీశ్వరుండాడె ప్రేంకణంబు" అని శ్రీనాథుడంటే, ఉద్గ్రూత లూగుతారు తెలుగు కవితా ప్రియులు. అరే అందులో ఏమిచమత్కారం ఉంది; వట్టి గణాల కులుకు తప్పితే అని అనరు అనుకోరు. అది కూడా లేకుండా చెప్పినా ఈ రోజు బహుమతులు ఇస్తున్నారను కోండి. అది వేరేసంగతి – తెలుగు కవిత్వం, శతాబ్దాలనించీ వస్తున్న భావ సౌందర్య శూన్యమైన కేవల వృత్త విన్యాసాలుగా మాత్రమే ఉండి పోకూడదను కుంటే, కవిత్వం రాసేవాళ్ళూ కవిత్వం చదివేవాళ్ళూ రచనలో చమత్కారం ఎక్కడ ఉంది, విశిష్టత ఎక్కడఉంది అని వెతకాలి. వృత్త విన్యాసం భావ శూన్యతను కనబడనీదు కనక కవితాభ్యాసకుడు తన పాఠాలు వచన కవిత లోనే ప్రారంభంచెయ్యాలి.నా కుమారుడు వనమాలి కవిత్వం రాస్తాడు.వాడి కిదే సలహా ఇచ్చాను.

ఈనాడు మార్పు చెందుతూ ఉన్న పశ్చిమ దేశాల్లో, స్త్రీ పురుషుల ప్రణయ గాథలకూ, మన దేశంలో ప్రణయ గాథలకూ ఎంతో భేదం కనువిస్తుంది. మన సాహిత్యంలో నాయికలు భర్తకు పరిచారికలుగాను, భర్త్ర దయాదాక్షిణ్యాల మీద ఆధారపడి జీవించేవాళ్లుగాను ఉంటారు. ఆదే ఆదర్శ భారత నారీమణి పద్ధతి అని యింకా అంటారు మనలో కొందరు. స్త్రీని ఇట్లా చిత్రించే చలన చిత్రాలు చూచినా, సాహిత్యం చదివినా, ఆడపిల్లల్ని కన్న తండ్రులకు కడుపు మండిపోతుంది. "నేను కన్న నా చిన్నారితల్లి ఇట్లాంటి కడగండ్లపాలు కావాలా? అయితేనే గొప్పది లేకపోతే కాదా? అందులో పురుషుడి దుష్ప్రవర్తనకి శిక్ష ఉన్నట్లు చూపించడే? ఎవడీ నవల వ్రాసిన వెధవ, ఎవడీ చిత్రం తీసిన గాడిద?" అని ఆగ్రహ వరవశులవుతారు. అవ్వాలి. అవకపోతే వాడు మూర్ఖుడన్న మాట. నేను తెలుగు చిత్రాలు చూడటం మానేశాను మూడువంతులు ఈ కారణం చేతనే. ఈ కథలు రాసేవాళ్ళు ఎందుకు మార్పు తీసుకురారు. స్త్రీ స్థానం విషయంలో, చిత్రాల్లో ఎందుకు మార్పురాదు, ఈ విషయంలో-పిళ్ళకి తల్లి లేదా అప్ప చెల్లెళ్ళు లేరా కూతుళ్ళు లేరా? ఏమిటీ ఆశ్చర్యం! ఎన్నాళ్ళకూ, ఇంట్లో ఉన్న ఈ చిన్నసత్యం గ్రహించలేరా? మరి సాహిత్య కర్తలుగా పేరెట్లావస్తుంది పిళ్ళకి? పశ్చిమ దేశాల ప్రణయంలో స్త్రీ పురుష సంబంధాలు సమానస్థాయిలో ఉంటూ గౌరవప్రదమైన ప్రవర్తనతో కూడి ఉంటాయి. మన భారతీయ వాఙ్మయంలో బహుశా శరత్‌చంద్ర చటర్జీ సమగ్రంగా కాకపోయినా చాలావరకు గౌరవప్రదమైన పద్ధతిలోనే స్త్రీ స్థానం చిత్రించాడు. ఈసందర్భంలో ఆయన పేరు చెప్పుకోవాలి.

ఆర్థిక సమానతే అన్ని సమానతలకూ మూలకారణం. ఆర్థిక సమానత మూలంగానే వైజ్ఞానిక సమానత కూడా సాధ్యమవుతుంది. ఆర్థిక సమానతకోసం లోకంలో వ్యాపిస్తూవున్న అల్లకల్లోలమంతా చివరికి వైజ్ఞానిక సమానత్వం కోసమే. ఇది, తెలియకుండా జరుగుతున్న సృష్టి పరిణామం. ఈ నిగూఢ సత్యాన్ని ద్రష్టలు అయినవారు అర్థం చేసుకుంటారు. ద్రష్టలు కానివారు ఈ కల్లోల్లాన్ని ఈసడించుకుంటారు విప్లవమంటే ఉపద్రవంగా తీసుకుంటారు, పండుగ అనుకోడానికి బదులు.

మానవులు, ఋషులు అనిమిషులుగా, మారడం సృష్టిపరిణామధోరణి. ఈ పరిణా

మాన్ని ఏ శక్తి అడ్డలేదు. ఈ పరిణామ మార్గంలో వున్న ఆటంకాల నన్నిటినీ మానవుడు అధిగమిస్తాడు. మానవాత్మ భౌతిక అవసరాలనే పంజరంలో బంధింప బడివుంది. కానీ యీ పంజరంలో నుంచి బయటపడి స్వేచ్ఛగా ఊహావిహా యసంలోకి ఎగిరిపోవాలని తహ తహ లాడుతూ వుంది 'మానవాత్మ'.తిండి బట్ట యిల్లు అనేవాటి కొరత మానవుణ్ణి వైకి ఎగిరిపోనీకుండా భూమికి బంధించింది. ఈ భౌతిక బంధాలను త్రెంచుకుంటున్న దృశ్యమే సమానత్వం కావాలనీ, సౌకర్యాలు కావాలనీ అందరికీ తిండీ బట్టా ఉండాలనీ ఈనాడు భూనభోంత రాళం నిండా వ్యాపిస్తున్న కోలాహలం. పూర్వం ఏ ఒక్క జీసస్సో, గౌతముడో ఈ భావాలు చెప్పారు. కానీ సమాజంలో ఏ ఒక్కరి ద్వారానో భావాలు వ్యాపించే దశ గతించింది. భావాలు వాస్తవరూపం ధరించే దశ వచ్చింది. దాని కోసం ఉద్యమాలు బయలుదేరు తున్నాయి. లోకంలో ఒక ప్రజా సంఘటనా ధోరణి ఉదయించింది. అసంతృప్తితో అన్యాయంతో అలమటించే మానవు లందరూ కలుస్తున్నారు. సంఘటిత శక్తిగా రూపొందుతున్నారు. ఎవడిబాధ వాడు తీర్చుకోవడానికి ప్రయత్నించే రోజులు పోయి, సమానబాధలున్న వాళ్ళంతా కలసి సంఘటితమయ్యే రోజులు వచ్చాయి. ఈ సంఘాలు ఈ ఉద్య మాలు అపూర్వం. ఇవన్నీ పరిశీలిస్తే అంతర్గతంగా ఒక సత్యం గోచరిస్తుంది. అందరికీ భౌతికబాధలు నివారణ కావాలి. భౌతికబాధా పంజరం నుంచి మానవు లందరికీ విముక్తి కావాలి. ఎందుకు? ఇంకా ఎత్తుకు ఎగిరిపోవడానికి; కేవలం భౌతిక జంతువుగా వున్న మానవుడు వైజ్ఞానిక జీవిగా మారడానికి. అందుచేత ఈ నూతన అలజడి కేవలం "పొట్ట ఆత్రంతో" చేసే గోల అనుకోడం అవి వేకము, గ్రుడ్డితనము.

గొంతులో నించి పాట పారిపోయింది ఈ దేశంలో
పెదవులు వదలి పరారయింది నవ్వు ఈ దేశంలో.....

పక్షులగొంతు శబ్దాల గొంతుకంటె గొప్పది. పక్షుల గొంతుకంటె పూలగొంతు గొప్పది. పూలభాష, పక్షులభాష, ఉషస్సుల భాష, అస్తమయాల భాష, అద వుల, నెలయేళ్ళ, సముద్రాల ఆకాశాల భాష-ఈ విశ్వం భాషల పర్ణశాల! అది చేరుకోవాలి కవి.

దేవుడు నిన్ను కరుణించలేదు. ఎందుచేతనంటే-నీకు దుఃఖ మివ్వలేదు. సుఖ మిచ్చి నిన్ను నాశనం చేశాడు. నిన్ను నాశనం చెయ్యాలనుకున్నప్పుడే, దేవుడు నీకో మంచి ఉద్యోగం ఇస్తాడు, భోగ భాగ్యా లిస్తాడు. సుఖాలు మేసేవాళ్ళు శాశ్వతంగా అజ్ఞానంలో ఉండిపోతారు గా డి ద ల్లా. దుఃఖాలు నిన్ను వెతుక్కుంటూ నీ యింటి కొచ్చిన ఋషులు:

చీకటి నన్ను Depress చేస్తుంది. నాకు బోలెడు వెల్తురు కావాలి,బోలెడు గాలి కావాలి, పచ్చటి ఆడవులు, పచ్చిక బీళ్ళు, ఏళ్ళూ పశు పక్షులూ కావాలి. ఆత్మ కట్లు తెంచుకుని పరుగిడుతుంది వాటివైపు. తడిపచ్చిక తగిలితే చాలు కాళ్ళకు, శిరస్సులో సహస్రారం విచ్చుకుంటుంది నాకు...

ఆ తోటలోకి పోవాలంటే భయం. ఎందుకంటే-ఒక్కో వరిమళం ఒక్కో జ్ఞాప కాల గుంపుని తీసుకొస్తుంది గాలితో. కొమ్మల సందుల్లో ఇరుక్కుని వ్రేలాడే ఒక్కో నీలి ఆకాశపు వేలిక, గడచిపోయిన దూర దూర జీవిత శకలాల్ని నా కళ్ళ ముందు ఎగరవేస్తుంది. గుండెలో నరాల్ని తెంపే ఆ పక్షుల గాన స్వరా లకు నేను తట్టుకోలేను.

నే నెగరాలంటే నా రెక్కలు నేను నర్దుకోవాలి
నేను పాడాలంటే నా గొంతు నేను సవరించుకోవాలి
నేను రాయాలంటే నా మాట నేను తెలుసుకోవాలి.

మనిషిలో ఒక సర్పం ఉంది-కాలం. బయట వాడు జీవితంతో పోట్లాడుతూ ఉంటే, ఇది లోపల మృదువుగా కాటువేస్తూ ఉంటుంది విషం మెల్లగా ఎక్కుతూ ఉంటుంది. ఒక చేత్తో వాడు గెల్చింది మరొక చేత్తో కోల్పోతాడు, చివరికి:

స్త్రీ పురుషుల మధ్య సమానత్వం రావాలి అని మనం తరచుగా అనుకునేది కేవలం ఒక సాంఘిక దృశ్యాన్ని ఉద్దేశించి మాత్రమే. అంటే అది అడుగుకు పోయి సమగ్రంగా అవగాహన చేసుకుని చెప్పేమాట కాదని భావం స్త్రీ పురుష సమానత్వం అంత సులువుగా వచ్చేదికాదు పునాదుల్నించీ సమాజాన్ని పునర్ని

ర్మాణం చేస్తేకాని సాధ్యంకాదు. వ్యాసాలతో రాదు. ఉపన్యాసాలతో రాదు, లేకపోతే స్త్రీ పురుషులు సమానంగా కుర్చీల్లో కూర్చున్నా ఉద్యోగాలు చేసినా అంతమాత్రంతో రాదు. దానికి ఒక్కటే మార్గం. స్త్రీకి ఆర్థిక సమానతవస్తే సాంఘిక సమానత వస్తుంది. ఆర్థికస్థితి వున్న స్త్రీలు ఇప్పుడు కూడా పురుషుడితో సరిసమానంగా గౌరవంగా వున్నారు. ఇది నిత్యజీవితంలో కనువించే సత్యం. సమాజమంతా ఆ విధంగా నిర్మాణం అయిననాడు అది సుస్థిరం అవుతుంది. సాంఘిక సమానత రావాలంటే ఆర్థిక సమానత రావాలి, అనడం ఒక్క స్త్రీకి వర్తించేదేకాదు. ఎవ్వరికయినా అంతే, అదే స్త్రీకి కూడా నూటికి నూరుపాళ్ళూ వర్తిస్తుంది.

West grew in the confusion of the ruins of Greek and Roman gods-their literature and art tending to supercede Christianity, and Christianity persisting to overlook (over-throw) the domination of what it supposed to be a rooted-out pantheon of the Olympian world — But both persisting to remain though opposed to each-other, that is, Christianity and Paganism. The opposition appears to be only the figment of imagination of the juvenile insurgence of an immature mind condemned to sheer physical labour by centuries of social injustice.

But the surprising aspect which calls for an intellectual explanation is that the glorification of both the opposites continues to this day. West cannot disclaim the Greek and Roman Gods and all that goes with it, because that is their cultural heritage, compared to which Christianity is yet to offer something as a substitute to the past which it seeks to replace. They cannot disown Christianity because it is 20 centuries already that they are Christians.

Greek and Latin continue to command respect in their literary spheres even though they entirely belong to the pagan world, extinguished systematically by their modern religions. This is pronounced in the modern Greek Poets like Sefaris and Cavafy. We find this note in the lines of the spanish poet Lorca, "I will go very far... close to the stars to ask Christ the Lord to give me back my ancient soul of a child mellowed with legends."

In Telugu we had Jashua writing with allusions to the Hindu Mythology though the poet was a Christian.

India offers a basically different picture. All layers of Gods

super–imposed over each other from time to time, are absorbed and unified into a homogenious whole with the result that Indian thought and religion and their heritage have not lost their cohesion and continuity.

So India is one country where the religion of the past world continues in the present still imparting continuity to the growth and development of thought without a break.

The vitality of India to absorb and unify within itself all that is alien, perhaps, stems out of her own geography or rather the unique location that she enjoys on the globe of this earth. I am only trying to point out what has perhaps to be called a genetic characteristic. India is strangely the crucible of all characteristics of all the races of the world. Down the Vindhyas you find the Negroid and the Austrolliod features dominant. East of the Gangetic plains you find mongolloid characteristics predominent and then North and North West of the sub continent is distinguished by the Indo–Aryan features with a sprinkling of the Anglo–Saxon elements. With these basic racial characteristics you find a commingling of all the mental accomplishments of these different races of the world. A study on this aspect of Indian life is bound to yield very interesting results.

చివరకి వస్తుందని నేను కలలుగనే ఆ దూర దూర భావికాలపు సమాజం ఒక స్వేచ్ఛాజీవుల సమూదాయం. ఈనాటి సీతులు ఆనాడు అర్థరహితం అవుతాయి. ఇప్పుడు దయ, త్యాగము, సౌజన్యము గొప్పగుణాలు. ఎందుచేతనంటే యిప్పుడు కొందరు పీడితులున్నారు. ఈ గుణాలు ఉండకపోతే పీడితులకు ఉపకారం జరగదు. ఆ విధంగా నిరంతరమూ ఒకవైపు పీడితులూ మరొకవైపు దయామయులు త్యాగశీలురు ఉండడం ఈ సమాజ లక్షణం. పీడితవర్గం పోయి సమాజంలో అందరూ సమానం అయితే ఎవరి త్యాగమూ ఎవరికీ అక్కరలేదు సర్వమానవ సమానత్వం సాధించిన భావి జగత్తులో ఈ కృత్రిమ మహాపురుషులుండరు. అందరూ అప్పుడు మహాపురుషులే. అందుచేత విశేషమేమీ లేదు.

ఆ దశలో మానవులు నిర్వికారులు, నిర్గుణులు, నిర్లిప్తులు. ఆకాశంలో విహరించే పక్షుల్లా వారికి ఆస్తి ఉండదు. నిరంతరం స్వేచ్ఛగా ఆనందంగా ఉంటారు. కామ క్రోధ లోభ మోహ మదమాత్సర్యాలు అంతరించి శమదమాది గుణసంపత్తే ప్రబలుతుంది. అందుచేత బహిర్గత గవర్నమెంటు పనిలేక అంతర్ధానమై పోతుంది. మానవుడిలో ఒక అంతర్గత గవర్నమెంటు అవతరిస్తుందన్నమాట.

ఆ మానవుడి లక్షణం!"ఒరులేయవి యొనరించిన,నరవర,అప్రియము తన మనం బున కగు,తా నొరులకు నవి సేయకునికి పరాయణము పరమధర్మ పద ములకెల్లన్" అనే పద్యం ప్రకారం నడుచుకోవడం.

తర్వాత పరిణామం మరొక దశకు సాగిపోతుంది. "మానవ సమాజంలో ఒక వర్గానికి పరిమితమైవున్న జీవన సౌఖ్యాన్ని వర్గాతీతం చేసి సమాజానికంతా పంచి పెట్టాము. యావత్ సమాజమూ అభ్యుదయ పథంలో నిరాఘాటంగా పురోగ మిస్తూ ఉంది; కానీ విశ్వ సృష్టిలో ఈ ధర్మాన్ని ఒక్క మానవ సమాజానికే వర్తింపజేయడం న్యాయమా" అని ప్రశ్నించుకు-టాడు. సృష్టిలో మానవుడే కాదు, ఇంకా ఎన్నో అశేష జీవరాసులున్నాయి. వాటికి జ్ఞానభాగం వర్తించక పోయినా, జీవన సౌఖ్యాన్ని విస్తరింపచేయడం కర్తవ్యం కాదా అనే హేతువాదం ప్రజ్వలిస్తుంది-అప్పుడు ఎండలో తిండిలేక అలమటిస్తూ వచ్చిన కుక్కకు తిండి వెట్టి ఆదరిస్తాడు. మేఘాలు ఉరిమి, ఝంఝామారుతం వీచి, కుంభవృష్టి కురిస్తే కొమ్మల్లో గూడు నేల కూలితే, ఇల్లులేక, చలికి తాళలేక కిటికీలో తలదాచు కున్న పక్షికి ఆశ్రయమిస్తాడు. లేగదూడల నోళ్లకొట్టి గేదెలపాలు, ఆవులపాలు త్రాగడు. తన జిహ్వాచాపల్యం తీర్చుకోవడంకోసం కోళ్ళను గొర్రెలను గొంతులు కోసి వాటి భార్యా పిల్లల కడుపులో చిచ్చు వెట్టడు. చిగురించి, పూచి. కాచి పచ్చగా బ్రతుకుతున్న చెట్లను తీగెలను తన శరీర పోషణకోసం హింసించ డానికి పూనుకోడు. "శాకాహారులు కంద భోజులు శిలోంఛవ్రక్రముల్ తాప సుల్," అనే స్థితిని దాటిపోతాడు. ప్రస్తుత ఆహారం మాని, ఆహారం పరమార్థ మేదో దాన్ని నెరవేర్చే ఏదో నిర్జీవ పదార్థాన్ని శాస్త్రజ్ఞాన సహాయంతో మాత్రలు చేసుకుని భుజిస్తాడు. తనకు పూడిగం చెయ్యడానికి యుగ యుగాల నించీ అణచివెట్టిన ఎడ్లనీ గుర్రాల్ని ఆదరించి వాటి మూపులమీద వెట్టిన దాస్య భారాన్ని తొలగించి స్వేచ్ఛగా వదిలివేస్తాడు. యంత్రం ఈ పరిణామానికి దోహదం చేస్తుంది. శాస్త్రజ్ఞానం సహకరిస్తుంది. ఈ విధంగా యంత్రశాస్త్ర జ్ఞానాల పాత్ర ఆనాడు కేవలం లోక కల్యాణం కోసమే అంకితం అవుతుంది.

ఇట్లాంటి విశ్వవిస్తృత వ్యవస్థ రూపొందేసరికి సమాజ చిత్రం విచిత్రంగా ఉంటుంది శీతాతపాల నుంచి రక్షించుకోడానికి ఇళ్లు ఉంటాయేగానీ, తనది అని దాచుకోవలసిన దేన్నయినా రక్షించుకోడానికి కాదు. అందుచేత తలుపులు, తాళాలు, కాంపౌండుగోడలు అప్పుడు ఉండవు. ఇవి ఇప్పుడు ఉండడం మన

స్వార్థానికి నిదర్శనమేగానీ మన సంస్కారానికి కాదు. మనవారి స్వార్థం ఎంతదోగదా! భూమిలో ప్రతి అంగుళం కొలిచి లెక్కవేసి స్వంతం చేసుకుంటున్నారు. దాన్ని జాగ్రత్తగా కొలపడానికి ఒక సర్వే డిపార్టుమెంటు పెట్టారు. ఉత్తరోత్తరా తప్పిలు రాకుండా ఉండగలందులకుగాను పత్రాలమీద వ్రాసి హక్కును శాశ్వతపరచడానికి రిజిస్ట్రేషను ఆఫీసులు పెట్టారు. దాన్ని రక్షించడానికి శాసనాలు తయారుచేశారు. ఆ శాసనాలు అమలు జరగడానికి కోర్టులు నెలకొల్పారు. వాటికి మద్దత్తుగా సైన్యాలు సిద్ధం చేశారు. ఆ స్వార్థాన్ని సుప్రతిష్ఠితం చెయ్యడానికి ఎంత తాపత్రయపడుతున్నారు!

కానీ ఆ దశలో ఇవేవీ ఉండవు. తన భార్యా పిల్లలే గాక, ఆవులు గేదెలు, కుక్కలు, కాకులు అన్నీ కలసి తన కుటుంబంగా భావిస్తాడు, ఆనాటి మానవుడు. అది, "యస్తుసర్వాణి భూతాని ఆత్మన్యేవానుపశ్యతి" అనే ఉపనిషద్వాక్యం అమలుజరుగుతున్న దశ. ఋషుల దశనుంచి అనిమిషుల దశకు వెళ్తారు.

అంటే సృష్టిచైతన్య రహితమైన నిర్జీవ పదార్థం అయి, తర్వాత, జీవపదార్థంగా రూపొంది చైతన్యవంతమై, ఆ చైతన్యం వృక్ష మత్స్య కూర్మవరా హాది పరిణామంలో క్రమాభివృద్ధి చెంది, మానవదశచేరి, సంస్కారమార్గంలో పురోగమించి, తపించి జపించి తననుతానే అర్థంచేసుకుని, "తత్త్వమసి" అనే మహావాక్యాన్ని అనుభవించి, తనలోతాను లీనమైపోతుంది. సృష్టిలో నుంచే మానవుడు వచ్చాడు. మళ్ళీ సృష్టిలోనే కలిసిపోతాడు. "పూర్ణమదః పూర్ణమిదం పూర్ణాత్ పూర్ణముదచ్యతే పూర్ణస్య పూర్ణమాదాయ పూర్ణమేవావశిష్యతే"

యావత్ ప్రపంచంలో కావ్యమీమాంస మొట్టమొదట ప్రారంభించింది ఈ దేశంలోనే. శతాబ్దాల పర్యంతం జరిగిన ఈ మీమాంసలో ఎందరో మేధా సంపన్నులు పాల్గొన్నారు. చవటలు కాదు. డజన్ల కొలదీ సిద్ధాంతాలు ప్రతిపాదించారు, ఖండించారు, స్థాపించారు. ఇట్లా అతి విస్తారమైన ఒక కావ్య శాస్త్ర వాఙ్మయం, ఈ దేశంలో, అతి ప్రాచీన కాలం నించీ ఇటీవలి వరకూ, అంటే మనదేశం బౌద్ధికంగా చచ్చిపోయే వరకూ, అంటే సుమారు 17, 18 శతాబ్దాలవరకూ, అభివృద్ధి చెందింది. ఈ శాస్త్ర వాఙ్మయం అంతా కేవలం హేతువాద సంహితమయినది. అంటే తర్కంమీద ఆధారపడిఉంటుంది. ఈనాటి ఫిజిక్సు, కెమిస్ట్రీ,

సైకాలజీ, ఫిజియాలజీ మొదలైనవన్నీ ఎట్లా పుట్టాయో, మన దేశపు సాహిత్య శాస్త్రం కూడా అట్లాగే పుట్టింది. ఈ దేశపు తర్కానికీ ఆధునిక పాశ్చాత్య తర్కానికీ తేడాలేదు. స్వల్పంగా మార్పులేవైనా ఉన్నా, ఉభయత్ర తరహా ఒకటే, తాత్పర్యం ఒకటే.వేదాల కాలంలో, ఉదాహరణకి, వృక్ష శాస్త్రం అంటూ ఒకటి పుట్టిందనుకోండి.అది ఒక వేళ కరెక్టయితే ఈ నాటికి అది శాస్త్రమేగదా. ఎట్లాకాకుండా పోతుంది? ఇప్పుడు న్యూక్లియర్ సైన్సు అని ఒకటి పుట్టింది.దాని ఫలితాలను ప్రత్యక్షంగా అందరమూ చూస్తున్నాము. లవందల యేళ్ళు గడిచింది. అంటే సుమారు క్రీ.శ. 2000 లో అది పాతకాలపు శాస్త్రం కనక దాన్ని రాసిన భాష పాతది కనక, రాసిన వాడికి వీలకో, క్రాపో ఏదో ఉండేది కనక అది శాస్త్రంగా ఉండడం మానేసి మూఢనమ్మకం అవుతుందా? నేను అనుకుంటాను, దాని శాస్త్ర ప్రతిపత్తికి దేశకాల భేదాల చేత ఏ భంగమూ కలగదని. బహుశ: కాలగతి చేత దానికి మరింత గౌరవం పెరగాలి బుద్ధి ఉన్నవాళ్ళ వర్గాల్లో.

Standing on the Acropolis in Greece, surveying the ruins, scattered like wounds around, the greatness of Greece spoke in Homeric tones. Taking in the view from there, of the historic city of Athens and later mingling with Greek friends in their own homes, I found Greece to be still pagan despite the co-existence of Christianity. The Greek mind could not be up-rooted from its Classical background by the ravages of history and time.

A poet has no religion, he is neither a muslim nor a hindu, nor a communist nor a socialist. He is not anybody at that level. He is just he –

Dawn is rising like a great flock of white doves.

In the temple of suffering I burn the incence of my body.

My life shall shed light to the world though I waste myself in the process.

మనిషి కో గొంతెలా కావాలో యుగాని కో కవి ఆలా కావాలి. ఈ కవి మళ్ళీ మళ్ళీ పుడుతుంటాడు; కొత్త రూపంతో కొత్త దుస్తులతో, కొత్తపాట

పాడుతూ. వాల్మీకి పాతవాడని ఎవడన్నా అంటే వాడ్ని ఏమనాలి? ఒకడు. "బోదిలైర్ ఏమిటండీ, ఎప్పటివాడు, ఇప్పటికే 200 ఏళ్ళు అవలా అతను పోయి, ఇంకా ఆయన్ని పట్టుకుని వేలాడితే ఎలాగండీ మనం 20 వ శతాబ్దంలో ఉన్నాంగదా, "అన్నాడు. పాపం, 200 ఏళ్ళకే పాతబడి పోయాడన్నమాట. ఎవడు, వాడికి తన వెధవ ఆర్గుమెంటులో సరిపోడో, వాడ్ని పాతకవి అనేస్తాడు. వీడేదో మహా కొత్తకవి అయినట్టు "ఓరిమిత్రా! నీ బుద్ధి బెత్తెడేరా," అన్నాను. నిన్ను కూడా రెండేళ్ళు దాటగానే పాతకవి అన్నట్టయితే, నీ గతేమిటి? ఇంతేనా, కవి అంటే కాదు వాడు Eternal, శాశ్వతం. పోతూ ఉంటాడు వస్తూ ఉంటాడు. ఆ వాల్మీకే కాళిదాసు, ఆ కాళిదాసే భవభూతి, వాడే మరొకడు. ఇట్లా ఇదొక Voice. Voice that ehoes through time ఆ Voice నీవు విను, తెలుసుకో. అది వేణువులో నించి వచ్చిందా వీణలో నించి వచ్చిందా అని కాదు నీవు చూడవలసింది. అది ఒక Voice. నీ యుగానికి అది గొంతు. అదీ కవిత్వం!

పూలు, ఆకులు, ఆకాశాలు-ఆకుపచ్చ, ఎరుపు, నీలిమ, పసుపు ఎటు చూచినా రంగులు...నెమిలి, కోకిల, బుల్బుల్, చిలుక, మైనా ఇంకా ఎన్నో పక్షులు, పేరులేని గాయకులు ఒలికే మధుర శబ్దాలు—దేవుడు మనిషిని రంగులతో మధుర శబ్దాలతో కప్పివేశాడు.

ఒకప్పుడు కవిత్వం చెప్పేవాడ్ని. అంపంగానే ఉండేది. మృదు మధుర శబ్దాలూ అందాలు చిందే భావాలూ చిలకా గోరింకల్లా కలిసి మెలిసి ఆడుకునేవి. కానీ ఆ ఆటలు పోయాయి-జీవిత అగ్నుల్లో దూకి జ్వలిత సువర్ణంలా బయట పడిన ఈ రోజు, కొన్ని జీవన సత్యాలు తటాల్న సాక్షాత్కరిస్తున్నాయి ఈనాడు శబ్దాలు జీవన సత్యపు ఉష్ణోగ్రత పుక్కిలించి ఉమ్మివేస్తున్నాయి. ఇప్పుడు కనివించే సత్యాలు మిలియన్ల జనులకు తెలీవని నాకు తెలుసు. చెప్పినా తెలుసుకోలేరని నాకు తెలుసు. అందుచేత నా గొంతు గాలిలో కలిసిపోతోంది. జీవిత తపశ్శిఖరారోహణలో మనిషి ఎప్పుడూ ఏకాకి. వాడి అవ్యక్త వాక్కే వాడికి శిలువ!

ఒకనాటి త్యాగాలు ఈనాడు కథలయ్యాయి. ఉత్తమ లక్ష్యాలమీద ఆభి

లాష అదుగంటింది. ఏదో తాత్కాలిక సంసార లాభాలకోసం దేవులాడడమే కనివిస్తూవుంది. పూర్వపు ఉద్వేగం, సంచలనం అంతా అణగారిపోయి నిస్త్రాణ పట్టుకున్నట్లుగా కునుకుతున్నాడు మానవమూర్తి. చుట్టూ అంధకారం తాండ విస్తూ ఉంది. ఈ నాడు మళ్ళీ రచయితే దారి చూపాలి. ఏ కాలంలోనైనా, ఏ దేశంలోనైనా, విజ్ఞానులే దారిచూపారు. ఆ మహోన్నత కర్తవ్యాన్ని రచయిత గుర్తించాలి దేశాన్నంతా ఉత్రూతలూ పే. ఉత్తమ లక్ష్యాలవైపు నడిపించే, మహా మహిమాన్వితమైన రచనలు రావాలి మృదుమధుర కవితా రవళి పూరించే మురళీధరుడు కాదు కావలసిందీనాడు, సముద్దండ కవితా గాండీవి-కావాలి. వస్తాడని ఆశిద్దాం.

అర్థమూ, అధికారమూ పరమార్థాలుగా పరిగణించి, అంతకంటే మనం సాధించవలసినవి లేవనుకుంటూ వాటికోసమే ఆత్రులుజాస్తూ, అవి లభించగానే పరమార్థం ఫలించినట్లుగా భావిస్తూ, ఒక సంకుచిత మార్గంలో పోతున్నాము. అర్థం ఏమిటి అధికారం ఏమిటి? ఎట్లా అవి మానవ సమాజంలో ఉద్భవించాయి? అవి ఉత్కృష్టమయినవా? నికృష్టమయినవా? మనం ప్రాకులాడగదిన అర్హత వాటికున్నదా? అవి మన అభ్యుదయానికి అంతరాయాలు కావా అని ఎవ్వరూ సవిమర్శగా ఆలోచించరు. జీవితాలు వ్యర్థం చేసుకుంటారు. ఈ హ్రస్వ దృష్టిని తొలగద్రోసుకుంటేనే వారికి సత్యాన్ని చూచే అవకాశం ఏనాటికైనా లభిస్తుంది.

ఈ కొండ లేమిటి, నదులేమిటి, నక్షత్రాలేమిటి, ఈ చరాచర సృష్టి అంతా ఏమిటి. మనమేమిటి, అనే విచారం లేక కనువించే మేడలు, మిద్దెలూ. అసెంబ్లీలూ. అధికారాలూ, దర్పాలూ. డాంబికాలు, అంతవరకే చూస్తూ జీవించే జీవితం క్షుద్రమయింది. అందులో ప్రశంసించతగినదేమీ లేదు. అట్లాంటి వాడు మానవుడనే బిరుదొకటి తగిలించుకుని తిరగటంలో అర్థంలేదు. వారికి యిండ్లు కాదు, కోష్టాలు నముచితస్థానాలు. పంచభక్ష్యాలు కాదు, పచ్చిగడ్డి సముచితా హారం. అట్లాంటివారిని జీవన భృతికోసం ఆశ్రయించవలసి వచ్చిందని విచారిస్తుంటాను.

అధికారరోగ పూరిత బధిరాంధక శవాలూ. ధనైక లోభులూ, అసూయా, ద్వేషమూ, మొదలైన దుష్టజాధ్య పీడితులూ యిత్యాది నికృష్ట జాతులకు ఆకాశ

పతనం అసమాన ఔషధంగా పనిచేస్తుంది నక్షత్రావలోకనం, నవజీవనాన్ని ప్రసాదిస్తుంది. ఉదయం నుంచీ సాయంకాలం వరకూ, ప్రాపంచిక కోలాహలంలో బురద పూసుకుని యింటికి వచ్చి నిర్మలాకాశం క్రింద పడుకుని పాలబాటలో కాస్సేపు పచారుచేస్తే, ఆకాశగ్రంథాన్ని కాస్సేపు అధ్యయనం చేస్తే, బయట పూసుకు వచ్చిన జంబాలపటలం వదలిపోయి నిర్మల మనస్కుడవుతాడు; ఈ అనంత విశ్వంలో తన స్థానాన్ని గుర్తించడంతో, ఏది అల్పం ఏది అనల్పం, ఏది సత్యం ఏది అసత్యం, ఏది తుచ్ఛం ఏది స్వచ్ఛం అనే సత్యదృష్టి అవతరిస్తుంది. జీవితంలో దేనికి విలువనివ్వాలి అనే విచక్షణా, దేన్ని ప్రతిఘటించాలి అనే ధైర్యమూ ఆవిర్భవిస్తాయి ఇట్లా విశ్వ సూత్రాలను విదితం చేసుకోవడంతో మన దృక్పథమూ, మన జీవితమూ, మన సర్వస్వమూ మారిపోయి, దేశమూ, జాతి అనే క్షుద్రబంధాల నుంచీ భూగోళం సూర్యగోళం యిత్యాది విశ్వబంధాల నుంచీ బయట పడడమే కాకుండా మనం ఇంద్రియ పరిమితమై బాధా బంధుర మైన శారీరక పంజరం నుంచే ఒకానొక ఆత్మ విముక్తి లాంటి అనుభవాన్ని పొందుతాము.

India in the Ancient World

Eversince the dawn of history, man always tended to struggle, aspire, dream, and soar to higher realms of thought and action. He did not remain static, as down-to-earth being, confined to his physical needs only. We find man slowly but steadily making his way towards intellectual ways of life, passing through a long process of culture and civilisation. All these struggles and dreams of man are reflected in literature, which is the flower of human Society.

The literature of a country is the indicator of its status among the peoples of the world, and certainly not her official beurocracy or her armies and ammunition.

Looking at the history of several countries in the past, we find that the range and diversity of thought and literary production is more in India than elsewhere. Comparing the body of literature of Ancient India with her counterparts in Sumeria, Babylonia, Egypt and China, whom the Western Historians were considering

until recently as the credles of civilisation, One can see, in their literature there are no works comparable to The Upanishads, The Darshanas, Brahma Sutras, Tantras and Puranas. DARSHANAS are based on highly developed scientific conceptions and logic, which compare favourably with their modern counterparts; (in certain instances they even excel) for example logic, Gautam's theory of Atoms and the theory of Vedanta. Coming to language and poetic literature we do not find any works comparable to the Sciences like ALANKAR SHASTRA, CHANDAS, and GRAMMAR in the literatures of either Egypt, Sumeria, Babylonia or Greece. The body of knowledge that the Greeks developed later, alone deserves our attention. However even this will show, on careful scrutiny, a loose structure, and does not indicate a high standard of systematization and classification of knowledge.

At the time when the pioneers of history started extending their frontiers of work towards the East, they first met with the material of the ancient lands of Sumer, Babylonia and Egypt, as they were nearer in distance and with the peripheral material that their hands could reach in India, they drew a certain picture of the Ancient World, placing India as the Junior partner of Oriental Civilisation. It must be realised that the early efforts at the assessment of India's contribution did not take into account, the internal evidence of Ancient Scriptures, traditions, customs, practices, folklore, legends etc., of this counrry. Indian history was a haphazard inference of early indologists who were not perfected in techniques of history-writing. History, truely speaking, is never the work of any single person, specialised in one direction. A historian usually is not a scholar in any one or several branches of knowledge. He builds his edifice on other's knowledge; but history-writing involves a special technique, which calls for a wide perspective, a powerful vision, and a creative and imaginative mind, to conceive and project the story of the grand enterprise of human life on this earth through times from hoary past. But the role of a scholar in writing history and particularly of the scholar of language, literature and religion, is of considerable significance. Archeology also has made remarkable contribution to the accuracy of historoical theories and inferences. So much so, as work progresses in the field of history, techniques

should be evolved to collect the talent and work of the pure historian, the scholar, and the archeologist. Yet another point for consideration in this context is, that normally, the history of any country cannot be visualised and evaluated with any appreciable degree of perfection by an outsider. Hence a world history should necessarily be a combined effort of the Intellectuals of different countries of the world, to be anywhere near the picture of truth. This is abundantly proved by a study of History Books like the one of Will Durant, which shows a high intellectual calibre of work, but bristles with half-truths, and untruths.

In the early days when history of the ancient world was first written, East remained vastly unexplored, and later due to subsequent archeological excavations new material started coming to right in the East which compelled the historians to revise their theories and reconstruct the pictures of history. The process of revision and revaluation still continues; for instance, the excavations of Mohenjo-daro and Harappa have forced such a revision in the recent years. But strangely enough a fallacy still continues that the ancient civilisation of Harappa and Mohonjo-daro is contemporaneous, if not junior, to that of Ancient Sumeria and Egypt, all of which are supposed to precede the period of Aryan Influx into the Indo-Gangetic Valley and therefore the civilisation and culture, represented by the Vedas and Puranas, is a junior product, only to be consigned to a later date, around 1500 B C.

This is because two Western Historians still hold on to the theory of the so-called Aryan Race coming into India from outside bringing with them Vedas and fire. In this context two vital questions arise:- one is whether the Mohenjo-daro and Harappa civilization, which revealed advanced civic life agricultural system, fashionable social life and consequently indicated a highly developed society and way of life, cannot be connected to the culture represented by the Vedas and Puranas, and whether it should be classified or not as inferior to the later. On the face of it, would it not be absurd to consider that a highly developed society like the one evidenced in Mohenjo-daro and Harappa excavations, can be dertitute of such a knowledge and culture, and then to identify it with an inferior race of people called Dravidians who are only supposed to be waiting to be

conquered and civilised by the chosen race of the superior people called the Aryans. The very first objection to this is that no where in the entire gamut of ancient India literature the word 'Aryan' is used to cannote a Race. It is only the ill - conceived imagination of the Western Historian.

Valmiki uses the word 'Aryan' to mean gentle breeding or to indicate one coming from cultured stock, e g, "Bhraathruthva marya Bhaavascha Dharmaschaanena Rakshithah" (Kishkindha 24 – 12 Southern recension). It was applied later on to mean a 'noble person' or a person of a respectable status. In the Sanskrit drama of Kalidasa, Shakuntala calls her husband 'Arya Putra' meaning, the son of a noble and cultured person or it must mean a person coming from a cultured stock. The word Arya therefore naturally denotes a respected person. This survives to this day. In Andhra among the educated sections, Arya or Mahasaya is used in letter-writing to address the other person. It is only in this sense that when the word occurs in the phrase 'Aryaavartha', it means again the land of the noble and cultured people. If this phrase were to mean the land of a distinct race of people known as Aryans then what interpretation should be given to an equally important phrase 'Bramhaavaarta' which is also alternatively used. Could it mean that this is the land of Bramhas? Or a race of people called Bramhas? This is only to point out that the theory of the Aryan race as the civilisers of Indo-Gangetic Valley is utterly untenable. In this way any number of absurdities can be exposed. It may be noted here that the culture and civilisation discovered in Mohenjo-daro and Harappa was not limited to Sind and Baluchistan; subsequent excavations at Lothal, Rangpur and other places in the Central and Southern parts of India have revealed traces of exactly similar civilisation thereby leading to the inferennce that what is called the Mohenjo-daro and Harappa civilisation extended over large areas of Indla.

Now if the invasion of the so-called Aryan race were to be true, could it be possible to prove that they came in such large numbers to influence the people of a whole sub-continet. And then whether the theory of Aryans being the more civilised than the indeginous people of India is not contradictory to the well accepted theory that the ill provided and uncivilized tribes of the ancient world were nomadic and that such tribes invaded upon

the settled peoples who developed civilisations on the river-sides. According to the later theory, if the Aryans came from outside India as invaders, it is more reasonable to think that they came in smaller numbers, only to be assimilated and absorbed by the peoples of the already existing highly developed civilisation and culture of Mohenjo-daro India.

Against the background of this discussion, it logically follows that ancient Vedic Literature can be connected to the indeginous population of India of Mohenjo-daro Harappa period rather than to the so called Aryan invaders.

The only possible argument against this hypothesis could be, the possible dissimiliarity between the language of early Vedas and the language of Mohenjo-daro. At the moment, there is no evidence worth the name, to rule out the possibility of connecting the early Vedic Literature with the Mohenjo daro language. All attempts at deciphering the language of Mohenjo-daro yeilded no appreciable result. On various grounds it can be mentioned that the early Vedas, must have had a lot to do with the lost world of Mohenjo-daro. For example, the lands and rivers, the stories and episodes of ancient personalities mentioned in the Vedas, point to the origin of Vedas as India. It is felt in this context, that the internal material of Vedas has not been fully expolited. And the reference of Mahabharata, to the loss of Vedas in an ocean stolen by a demon and later on recovered, is a valuable piece of evidence, indicating that certain early portions of Vedas must have been lost in a deluge; and just as the earliest part of Vedas now available, are composed in a language which is rather remotely connected to, and widely varies from the language of the Vedas of the subsequent periods, the language of the lost portions of Vedas can probably be different from the language of the earliest part of the available Vedas and that such language of the lost Vedic portions could be the same as the language represented by the script of Mohenjo-daro seals, or may be one of a group of languages, or dialects spoken by the Harappa and Mohenjo-daro people. It is also possible, that the language of the Mohenjo-daro seals and the language of the Vedas, can be different and yet both the languages or dialects may belong to the same people, of the same period, just as during any given period of time the language of literature or higher thought, is not the same as the language of

coins, inscriptions, seals or common parlance. Therefore, if the language of Mohenjo-daro seals does not tally exactly with the language of Vedas, even so it cannot be ground enough to conclude that Videc Literature has no links with the Mohenjo-daro. Thus it must be realised that the dates fixed, and the theories advanced by the previous historians are not immutable. Indian civilisation does not begin with the Aryan Invasion, nor does the Indian history begin with Alexander's invasion.

(it is worthwhile noting here that sir Rawlinson, the great Research Scholar who did most valuable work hundred years ago in deciphering the language of the cuneiform Script of the Sumerian civilization, came to the conclusion that the language revealed by the script was closely akin to the Vedic Samskrit and only a knowledge of vedic samskrit and zend gave him clues in unravelling the cuneiform script. See Relevant Passage of Sir Rowlinson quoted elsewhere in this diary).

సాహిత్యంలో చక్కటి లక్ష్యలక్షణజ్ఞానమున్న నాగరకుడు ఏది కవిత్వం ఏది కవిత్వంకాదు అనేది చప్పన పోల్చుకుంటాడు, గాడిదలా గుడ్లప్పజెప్పి వింటూ కూర్చోడు. ఒకాయన తన పద్యం చదువుతున్నాడు సీసాతోతాగు గిన్నెలతో తాగు ఈ కన్నులతోతాగు అని ఒకవాక్యం వచ్చింది. కరతాళధ్వనులుమోగాయి. కానీ ఇందులో ఏం కవిత్వముంది అన్నాను. అది ఎంత చచ్చురకపు వాక్యం అంటే ఆ ఊపులో ఇంకాముందుకు పోతే "గంగాళాలతో తాగు" అనేమాట కూడా రావచ్చు. అది వట్టి వచనపు statement. కన్నులతో తాగు అన్నప్పుడు స్పర్శ కొంచెం ఉంది. కానీ సీసా ఇచ్చే ఈ మధుర సందేశం తాగు అని ఉంటే అక్కడే వెంటనే కవిత్వం అయి ఉండేది-

Visit to Hampi

"It is a dream in stone." said Indira when we reached the Hampiruins that evening, scanning around thoughtfully the terrain strewn all over with huge bare rocks; in the distance a faint line of hillocks running along the horizon; andbefore us boulders of huge stones balancing the Temple structures. "A magnificient dream at that". I added. We had walked a few miles from the car which failed on the way, as we drove into Hampi.

Tungabhadra here, at the heart of Hampi broke into canals and flowed like arteries through the town, through the fields into the forests which were ever green. In the canals the river jingled amidst the silent voices of ancient stores that had watched history pass this way for centuries. Amidst the hilly tracks were silent eyes of stone all watchful, for time had here gathered in its sweep, kings, queens, princes, palaces, empires, battles, priests, poets and bards. All, all, had gone this way. A small bird was sitting on the top of a rock in grim meditation, his eyes penetrating into the distant horizon. Thls bird symbolised the life of bye-gone times hovering over the glorious ruins of man.

We Stood there amidst the ruins of history while the evening shadows came creeping around us out of the collapsed palaces, crumbled temples, broken pillars and platforms, forgotten streets and courtyards where life once buzzed with human voices and people, with the hectic imperial activity. I was struck with the profound stillness of the scene today- the scene which was once a metropolis.

We walked around the queen's bath, and the magnificent high platform studded on all sides with carved stone panels of beautiful sculpture; from here the monarch spoke to his subjects on the eve of victory celebrations after his return from the Kalinga Conquest.

From there, we moved on to the renowned Bhuvanavijayam hall where Krishnadevaraya held his darbar, as it were in the thin air Krishnadeva Raya's poems moved in circles. The voice of his vision was everywhere. Now we were in the Lotus Mahal as if the lotuses of time were still blooming here, blooming until generation after generation rose and fell before the mighty Rudra of time. And finally we passed into the premises of what is perhaps wrongly called the Elephant stables. Here I was caught all of a sudden in a whirlpool of feeling, as my eyes went around the extensive open museum, over numerous stone carvings of what are called Naginis and Sati-stones. It is to be naturally inferred by their apperance that these stones are related to the sad events of a husband's death in battle, not by disease or old age. This was borne out by the other name 'hero stones'. My heart went numb to find these stones in such large numbers; actually they were in thousands all over Hampi, together with the numerous

idols of Naginis which meant something very significant in the history of the times. Their very sight plunges an imaginative mind into intense feelings of pathos and anguish. Particularly the stones on which the women is shown as holding the hand of a little boy (in a standing posture) with her left hand and with her right hand she is waving to her distant husband. It is most touching this farewell scene of a family carved in stones, strewn over the arid land of memories.

Looking at them, deep remorse filled my heart. The Imperial ruins, the thoughts of their historicity. Was this not also an inheritance of man? My eagerness to acquire first hand knowledge by sensory satisfaction of touch and feeling of all these, which was upper most in my mind till then, disappeared suddenly and I stood absorbed within myself. What kind of times were those? What must be the number of men that died fighting in the battle-fields? When tidings of victory must have come home and not the man, what sobs and sighs must have rent the hearts of their kith and kin, their women and children, what cries and wailings must have rocked the towns and villages. What were those days like? The pages of history are filled only with glittering reports about the Kings and Queens, thrones and palaces, pomp and poetry. How was this possible while rivers of blood and tears flowed on the one side. What poetry could they write and what pleasure could they derive from life hemmed around by death, battle and invasion ? They must be as brave as the Japanese who live on the slopes of volcanos which are ready to erupt any moment. This is one reason why the poetry of those times was singularly lacking in originality. It lacked the freshness and vigour of an adventurous mind. Man's mind in those days crushed between feelings of constant anxiety, unhappiness and grief consequently lived in a certain lack of self-confidance, essential for brilliant self expression. The mind of those times in literature and arts began to seek superficial satisfaction and indulged in translations, commentaries and pedantic scholarship. Emphasis shifted from thought to the word, with the result that all the excellence of literature of that period was confined to the word only, preponderently showing bankruptcy of thought. Literature was like a game of chess or

like sorting out a crossword puzzle. It is an erroneous idea to think that great poetry is born out of great grief.

In my mind raced the life of Valmiki who witnessed the grievous incident of a hunter killing one of the birds and the poet in the man got involved in the pain of the bird. Poet's involvement arises out of a subjective pain or grief. it is the characteristic of a creative artistit. Everything he writes about does not happen to him. Then I thought how the works of Mahabharat and Ramayan describe that their authors went into profound medltation and when they attained mental equilibrium and peacefull poise, they were able to see the poems like the Vedic Rishis. Therefore those works are today ever-lasting monuments of man's creative genius. They are evidences that man can become a seer.

Russians are the makers of the Novel in the modern literature and curiously enough the Russian Novel from Tolstoy to Boris. Pasternak consistently preserved its characterics, out of which the choice of a wide canvas of background, perhaps of giant size, is the most remarkable one. Russian Novel as a matter of fact, thrives on its enormity: however, when scanning with a careful eye, it impresses us with the imposing power of the background in which the relevence of the plot becomes inseparable from the background itself. The genius of each country or language thrives best in only one of the various branches of literature-like Novel in Russia, plays in England and poetry in Franee and so on and so forth, though France seems to have diffused intellectualism in all branches of its literature. However the best of the poetry is only behind the poetry of many eastern countries,—middle east, far east and India. Perhaps poetry is an eastern characteristic just as criticism is a western characteristic. We find the clue in Upanishads which are apparently the products of critical accumen of the human intellect but containing beautiful passages of great poetic calibre.

'నదీం పుష్పోడువవహాం'అని ఒక వాక్యశకలం.ఇది మన కళ్ళకు తెచ్చే దృశ్యంలో సారభూతమైన ఆత్మ-ప్రవహించే అందం; సౌందర్య లహరి. అదే సృష్టిలో ఎడతెగకుండా ప్రవహించే జీవనది. ఆ దృశ్యంలో ఇదే దర్శించాడు మహర్షి

వాల్మీకి. —ఇది చదివినప్పుడు నాకు బోదిలేర్ వాక్యాలు గుర్తుకొస్తాయి, "The flowing streams even are as though asleep. The universal ecstacy of created things does not express itself in any sound" వాల్మీకి వాక్య శకలానికి అర్థం పూలపడవలు మోసే నది అని. ఈ చిన్నమాట లోతుల్ని ఆవిష్కరించడానికి ఒక మాటల సమూహం తెచ్చుకోవాలి "గట్టుమీది చెట్లు రాల్చినపూలు పడవల్లా తమ ప్రవాహాల్లో తేలిపోతున్న నదులు," అని చెపితేగానీ కవి ఉద్దేశించిన మొత్తం చిత్రం ఆవిష్కృతం కాదు. కానీ ఈ చిత్రాన్ని ఆవిష్కరించిన మాటల గుంపంతా కవిత్వంకాదు. దృశ్యానికి జీవం ఇచ్చే ప్రవాహిమ ఏదయితే ఉందో దాన్ని పట్టిఇచ్చే, "గ్రథన కౌశలం"తో బంధింప బడిన నాలుగు మాటలు కవిత్వం అవుతాయి. పూల పడవలు అన్నప్పుడు కవిత్వపు శీర్షోదయం అయింది; మోసేనదులు అన్నప్పుడు గుండెకాయతోసహా మొండెమూ ఉద్భవించింది. పూలు వడవలు నదులు అన్న వస్తువుల్లోగానీ వాటిని చెప్పేశబ్దాల్లోగానీ కవిత్వంలేదు. ఆ శబ్దాలతో కవి ఒక సృష్టిచేస్తాడు. ఆ సృష్టే కవిత్వం. Graham Hough అనే ప్రసిద్ధ సాహిత్య శాస్త్రవేత్త అన్నాడు.'

"There is no reality for man untill he has created it in symbolic form. Art is one of the systems of symbolic forms."

శబ్దాలూ అర్థాలూ వట్టిమాటలు, కవిత్వంకావు. కవిత్వానికి కవిసృష్టి కావాలి, ఆ సృష్టి లేని శబ్దార్థాలు కవిత్వంకావు అన్నట్లయితే - ఏమిటాసృష్టి? ఆ సృష్టి స్వరూప స్వభావాలేమిటి? అని ప్రశ్నవస్తుంది.

ఈ దేశంలో సామాన్యభాష నించి మొట్టమొదట కవిత్వభాష విడదీశాడు భామహుడు తన "వక్రోక్తి"చేత; "సైషా సర్వైవ వక్రోక్తిః అనయార్థో విభావ్యతే." అన్నాడు. "వక్రాభిధేయ శబ్దోక్తిః ఇషావాచాం అలంకృతిః" అన్నాడు మరోచోట మహానుభావుడు. నిజంగా భామహుడిదే వక్రోక్తిమతం, కుంతకుడిది కాదు. కుంతకుడు భామహుడి వక్రోక్తికి భాష్యకారుడు మాత్రమే. దాని రూపాంతరమే జగన్నాధుడి "చమత్కారం."

మామూలు మనుషులు మాట్లాడేభాషకూ కవిభాషకూ ఏ తేడా లేదనుకోండి. వీడ్నే కవి అని ఎందుకనుకోవాలి? ఈ ప్రశ్న వస్తుందా రాదా? రావాలా అక్కర్లేదా? ఏం మాట్లాడవేం—నిజంగా ఆ రెండు భాషలకూ చాలాతేడా ఉంది. కవి భాష విచిత్ర శబ్దార్థ సంవిధానంతో కూడి ఉంటుంది. దీన్నే వాల్మీకి బాలకాండలో "విచిత్రార్థపదం....." అన్నాడు. (4 స-27ఏ శ్లో) ఈ వైచిత్రి లేని.

మాటలు అంటే మామూలు శబ్దార్థాలు చస్తే కవిత్వం కావు-ఒక్క దౌర్భాగ్యపు తెలుగుదేశంలోనే కాగలవు.

మరి ఏమిటీ వైచిత్రిః ఈ చమత్కారంః సాహిత్య శాస్త్రంలో చరమవాక్యం చెప్పిన జగన్నాథపండితు తన సాహిత్య శాస్త్రగంథంలో అన్నాడు, "పుత్రస్తే జాతః ధనం తే దాస్యామి ఇతి వాక్యార్థ ధీజన్యస్య ఆహ్లాదస్య న లోకోత్తరత్వం. అతః న తస్మిన్ వాక్యే కావ్యత్వ ప్రసక్తిః;" అంటే—నీకు కొడుకు పుట్టాడు, నీకు ధబ్బిస్తున్నాను అనే వాక్యాలు ఆహ్లాదం కలిగించేవే అయినా అది లోకోత్త రాహ్లాదం కాదు కనుక వాటిలో కవిత్వంలేదు అని తాత్పర్యం. అమెరికన్ కవి, సాహిత్య శాస్త్రకర్త, హార్వర్డ్ ప్రొఫెసర్ ఆర్చిబాల్డ్ మెక్లీష్ అదే అంటున్నాడు, "Words–in–the Poem...They seem to have, what I can only call, more weight than the same words have, when we run across them in ordinary conversation or on the page of a news paper..,"

జగన్నాథుడికి పూర్వం కుంతకుడు కవిత్వాన్ని, "శబ్దార్థౌ సహితౌ వక్రకవి వ్యాపార శాలిని" అన్నాడు తన 'వక్రోక్తి జీవితం'లో. అందరూ మాట్లాడే మాట సామాన్యోక్తి, కవి మాట వక్రోక్తి. అందుచేతనే ఆయన "మహాకవి ప్రబంధానాం సర్వేషాం అస్తి వక్రతా," అన్నాడు. ఈ వక్రత ఏమిటిః "ప్రసిద్ధాభిధాన వ్యతి రేకిణీ విచిత్రైవాభిధా" అని ఆయన వివరించాడు. లోకం ప్రసిద్ధంగా వాడు కునే అవే మాటల్ని ఒక విథమైన వైచిత్రితో అల్లి చెప్పడం వక్రోక్తి. ఈ అల్లిక తర్వాత అవే మాటలు సామాన్య వ్యవహార పద్ధతికి విరుద్ధంగా ప్రవర్తిస్తాయి. ఇదే వైచిత్రి ఇదే చమత్కారం. ఇదే జగన్నాథుడు 700 ఏళ్ళ తర్వాత అతీవ తార్కిక ధాటితో "చమత్కార జనక భావనా విషయార్థ ప్రతిపాదక శబ్దత్వ... మేవ....కావ్యత్వం," అన్నాడు. అంటే ఏ శబ్దం దాని అర్థాన్ని మనచేత మాటి మాటికీ ఆలోచింపజేసి అట్టి ఆలోచనా పోసఃః పున్యం చేత ఒక చమత్కారాన్ని ఉత్పన్నం చేస్తుందో, అట్టి ఏ చమత్కారం ద్వారా లోకోత్తరాహ్లాదం కలుగుతుందో ఆ శబ్దమేకావ్యం. ఈ చమత్కారమే ఆ వైచిత్రి. దీన్నిగురించే అంటాడు మెక్లీషు, "Words as sounds, are malleable and may be made to multiply their meanings by the management of their shapes and movements in the ear." "విశిష్టా పదరచనా రీతిః" అన్నప్పుడు వామనుడి తాత్పర్యం కూడా ఇదే. కుంతకుడు ప్రతిపాదించిన వైచిత్రి గానీ, జగన్నా థుడు చెప్పిన చమత్కారం గానీ, మెక్లీష్‌చెప్పిన management of shapes and movements గానీ, వామనుడి విశిష్ట పదరచన గానీ వట్టి మాటల్లో లేవు

గనక అవి కవిత్వం కాదు. ఈ సంగతే తెలుగు దేశంలో కవిత్వం రాసేవాళ్ళూ కవిత్వం చదివే వాళ్ళూ ముఖ్యంగా అర్థం చేసుకోవాలి. వాళ్ళు మొట్టమొదట వేసుకోవలసిన ప్రశ్న-ఈ వాక్యంలో ఏదన్నా ఒక వైచిత్రి అంటే చమత్కారం ఉందా, లేదా? రెండవ ప్రశ్న-ఈ వాక్యం అందరూ మాట్లాడే మామూలు వాక్యాల్లాగే ఉందా, లేక విభిన్నంగా ఉందా? ఈ వాక్యంలో చమత్కారం లేదు వైలక్షణ్యం లేదు అని సమాధానం వస్తే, కవి అయితే ఆ వాక్యం చింపెయ్యాలి; పాఠకుడయితే ఆ వాక్యం చెత్త బుట్టలో వెయ్యాలి. ఈ సూత్రం పాటిస్తే తెలుగు కవిత్వంలో ఎన్ని పుస్తకాలు మిగులుతాయి, ఈ చింపివేతకు చెత్త బుట్టకూ మధ్య!! మొత్తంమీద తెలుగు దేశపు పరిశుభ్రత, ఆరోగ్యము పెరుగుతుంది అప్పుడు ఆ స్వర్ణయుగంలో.

వట్టి శబ్దార్థాలు కవిత్వం కావు కనకనే కవిత్వం రాయడానికిగానీ కవిత్వం ఆస్వాదించడానికిగానీ కేవల శబ్దార్థ జ్ఞానం చాలదు. "అపర్ణాం పార్వతీం ఏకాం ఓషధిం మృగయామహే, శూలీ హాలా హలం పీత్వా యయా మృత్యుం జయోఽభవత్." వట్టి శబ్దార్థాలకు అర్థం—ఆకులు లేనటువంటి, కొండజాతి దయిన, ఒక ఓషధి గురించి వెతుకుతున్నాము; ఏ ఓషధీ అంటే-హాలాహలం తాగి శివుడు ఏ ఓషధిని సేవించి మృత్యుంజయు డయ్యాడో ఆ ఓషధి కోసం: ఇంతే దాని వాచ్యార్థం. ఇందులో ఏ విశేషమూలేదు. పైగా కొన్ని వైపరీత్యాలు అడ్డు వస్తాయి. శివుడు కొండ మూలిక తినడమేమిటి, ఆ వెధవ మూలిక చేత అమరుడు కావడమేమిటి? కొండమూలిక అమరత్వాన్ని ఎలా ఇస్తుంది?-కానీ ఇక్కడ చమత్కారం-అపర్ణాం అంటే ఆకులు లేనిదే కాకుండా జగన్మాత దుగ్గకు పేరు; పార్వతీ అంటే కూడా పర్వత ప్రాంతపు మూలికే కాక పార్వతి అని కూడా; ఆమె ఓషధి ఎట్లా? సంసార వ్యాధి బాధితులకు ఔషధమే. మరి ఈ ఔషధం కేవలం మానవ మాత్రులకు మాత్రమే ఉపయోగించేది కాదు. దేవతలకు కూడా ఉపయోగిస్తుంది, వాళ్ళ తాత ముత్తాతలక్కూడా పని చేస్తుంది. సర్వ దేవతలకు సర్వలోకాలకు ప్రభువైన పరమేశ్వరుడు కూడా హాలాహలం తాగి జీవన్మరణ సమస్యలో చిక్కుకున్న తరుణంలో ఈ ఔషధం ఆయన్ని మృత్యువు నించి బయట పడెయ్యడమే గాక మృత్యుంజయుడ్ని చేసింది అంటే అమరుడ్ని చేసింది, ఆదిమధ్యాంతరహితుడ్ని చేసింది. శాశ్వతుడ్ని చేసింది. ఇదీ ఆ మూలిక మహత్తు. కనకనే దానికోసం నేను ఈ కొండల్లో గుట్టల్లో ఎండనక

వానినక వెతుకుతూ ఉన్నా, అంటున్నాడు శ్లోకకర్త, ఇదే సౌందర్య లహరి మొదటి వాక్యానికి తాత్పర్యం: "శివశ్శక్త్యా యుక్తో యది భవతి శక్తః ప్రభ వితుం, న చే దేవం దేవో నఖలు కుశలః స్పందితు మపి..."-శివుడు శక్తి యుక్తుడైనప్పుడే సృష్టి కర్త అవగలుగుతున్నాడు: ఆ దేవుడే ఎప్పుడు శక్తి విరహితుడవుతాడో అప్పుడు కదల్లేడు మెదల్లేడు, అని దీని ఆర్థం. ఇదే చమ త్కారంతో చెప్పిన మొదటి అపర్ణాం శ్లోకం. ఇంత అర్థముందన్నమాట అపర్ణాం శ్లోకంలో; ఆ శ్లోకంలోని శబ్దార్థాలను ఇంతదూరం మననం చెయ్యాలి. చేస్తే గోచరిస్తుంది.అందులో శ్లోకకర్త చేసిన చమత్కారం. అప్పుడు ఆ చమత్కారం ద్వారా మనకు ఆహ్లాదం కలుగుతుంది. కనక అట్టి ఆహ్లాద హేతువైన చమ త్కారం కావాలి, శబ్దార్థాలు కవిత్వం కావడానికి.

వెనకటి శ్లోకంలో శబ్దార్థాలన్నీ సులువైనవే. కానీ ఒక చమత్కారాన్ని ప్రతి పాదించడానికి సమర్థతఉన్నవి గనక అవి కవిత్వానికిమూలమైనాయి, లేకపోతే ఆయ్యేవికావు. కనక శబ్దార్థాలకు అతీతమైన చమత్కారాన్ని ఆర్థం చేసుకునే నిపుణత సంపాదించుకోవాలి కవితా స్వాదనకు. వట్టి శబ్దార్థజ్ఞానమాత్ర పాండి త్యం చాలదు. దీన్నే మెక్లీష్అంటాడు."A Poem should not mean but be" దీనికి Graham వివరణ 'This implies that the referential content of a poem is only a small part of its totality". Referential content అంటే వాచ్యార్థం దీన్నే భారతీయ ఆలంకారికా చార్యుడు ఆనందవర్ధనుడు ఇట్లా అన్నాడు,"శబ్దార్థశాసనజ్ఞాన మాత్రేణైవ న వేద్యతే వేద్యతే న తు కావ్యార్థ తత్త్వ జ్ఞైరేవ కేవలం". అంటే కావ్యార్థ తత్త్వం కేవల శబ్దార్థ జ్ఞానానికి లొంగేది కాదన్నమాట. ఆనంద వర్ధనుడికి వృత్తి రానిన అభినవగుప్తుడు ఈ విధంగా వివరించాడు,"వ్యంగ్య వ్యంజకాభ్యామేవ సుప్రయుక్తాభ్యాం మహా కవిత్వ లాభో మహా కవీనాం; నవాచ్య వాచక రచనా మాత్రేణ." సుప్రయుక్తాభ్యాం అన్న మాటచేత చమత్కార ప్రయోగం కావాలని సూచన అవుతూ ఉంది.

మొత్తంమీద పిండితార్థం శబ్దప్రయోగ కౌశలం చమత్కార సాధనకు కీలక స్థానంలో ఉందన్నమాట. కనక శబ్దమే అంతటికీ మూలాధారం. జగన్నాథుడు అందుచేతనే "రమణీయార్థ ప్రతిపాదక శబ్దః కావ్యం" అన్నాడు "శబ్దార్థ యుగళం న కావ్య శబ్దవాచ్యం...శబ్ద విశేషస్య ఏవ కావ్యపదార్థత్వం", అని గొప్పతర్కంతో నిరూపించాడు. ఇదే మాటను Graham Hough, "The

medium of literature is Verbal. Literature is made of Words," అని చెప్పాడు. ఇంతెందుకు ఆధునిక కవితా మార్గానికి మహా ప్రవక్త ప్రఖ్యాత ఫ్రెంచికవి స్టిఫెన్ మల్లార్మే అన్నమాటలు చూడండి. "Poetry is not made with ideas; it is made with things or words that Signify things". దానికి ఆయనే చేసిన వివరణ, "Poetry is not made with words — as-expression-of-ideas, but words themselves."

కవిత్వం ఎప్పుడు శబ్దవిశేషం అనబడిందో అప్పుడు కవికి శబ్ద శక్తిని గురించి బాగా తెలుసుకోవలసిన భారంనెత్తిసపడింది. ఇక్కడే తన Symbolism లో Graham అంటాడు," "Literature exploits other properties of words besides their referential ones: e. g. their capability of being organized into rythmical groups, their auditory and muscular suggestions, their fortuitous kinships with other words. Latent and undeveloped in ordinary language, these qualities become decisive in literature". ఈ విషయాన్నే చమత్కార భాషలో Ted Hughes అనే సాహిత్యశాస్త్రి తన "Poetry in the making" అనే గ్రంథంలో ఇట్లా చెప్పాడు, "So it is with most words. They belong to several of the Senses at once; as if each one had eyes, ears, tongue, fingures and a body to move. It is this little goblin in the word which is its life, and its Poetry; and it is this goblin which the Poet has to have under Control".

మన దేశంలో అతి ప్రాచీన కాలంనించి సాహిత్య శాస్త్రజ్ఞులందరూ, వరా వశ్యంతి మధ్యమా వైఖరీ నామక చతుర్విధ రూపాత్మక వాక్కును, అభిధా లక్షణావ్యంజనా అనే త్రివిధ శబ్ద శక్తులను సమ్యగ్విచారం చేసినవారే, చేయ మని కవులకూ కవిత్వ రసాస్వాదకులకూ ఉపదేశించినవారే. ప్రతి అలంకార శాస్త్రగ్రంథంలోనూ ఇదొక ప్రకరణం. ఈ విజ్ఞానం ఎంత ప్రాచీనమంటే, "ఏకః శబ్దః సుష్ఠుప్రయుక్తః సమ్యక్ జ్ఞాతః స్వర్గే లోకేచ కామధుక్ భవతి", అని ఒక వైదిక వాక్యమే ఉంది. స్ఫోటవాదమని ఒక శాస్త్రం ఉంది. అదేమిటో తెలుసుకోవాలి.

The handicap of the Western mind is that it is the product of Greece and Rome who considered time beginning with them and world extending only upto the bounderies of their living experience. So the Western mind appears to presume even today that

they are the leaders of civilization. Plato, himself a Greek living in the 5th Century B. C. refers (Plato's collected works, Oxford texts Vol. IV) to the episode of Solon a Greek thinker meeting an "extremely aged priest" in Sais a town in the Egyptian Delta and the Priest telling our Greek friend, "Solon! Solon! You Hellenes are perpetual children..... Your minds contain no thoughts handed down from antiquity by ancient tradition and no knowledge hoary with age..... Human Society in Hellas or eleswhere has always first arrived at the point of equipping itself with written records and the other requisites of civilization when after that regular interval, the waters that are above the firmament descended upon you like a recurrent malady and only permit the ill terate and the uncultivated members of your society to survive, with the result that you become as little children and start again from the beginning with no knowledge whatever of ancient History either in Egypt or in your own world.

Flavius Josephus of Jerusalem, a Jewish historian in 37 A. D. also remarks (Teubner Text, collected works Vol. VI) "..... the region in which Hellas lies has been exposed to innumerable ravages of nature which have obliterated the record of the past; her inhabitants have been constantly under the necessity of starting life afresh, on each of which occasions they have regarded their own epoch as the beginning of all things".

Dionysius a Roman Historian of 1st Centry B C. eulogising about the extent, stability and achievements of the Roman empire and underrating those of other empires like the Assyrian, the Median, and the Macedonian, says, "the Persians who overcome the Medes and eventually established their dominian over almost the whole of Asia, met with limited sucess....." Persians establishing their domain over the whole of Asia is obviously a statement revealing the ignorance of Dionysius about the Geography of Asia. Because it is established knowledge today that even in the reign of Darius the greatest of Persian Emperors, the frontiers of Persian empire never stretched beyond the river of Indus.

గత50,60, ఏళ్ళనించే పాశ్చాత్యదేశాల్లో కావ్యతత్త్వ విచారం జరుగుతూంది. మనదేశంలో మాదిరి శాస్త్రరూపం ధరించకపోయినా అతి సౌష్ఠవంగా సమగ్ర

శాస్త్రీ దృక్పథంతో జరుగుతోంది. వాళ్ళు ప్రతిపాదిస్తున్న సాహిత్య సిద్ధాంతాలు చూస్తే అవి మన ప్రాచీన ఆలంకారిక సిద్ధాంతాలకు కేవలం అనువాదాలు మాత్రమే అన్నంత ఆశ్చర్యకరంగా ఒక్కటిగానే ఉన్నాయి ఇదే ఈనాడు మన కవులు గ్రహించవలసిన విశేషం ఎంత ఆశ్చర్యం! ప్రాచీనకాలంలో ఇండియా రంగస్థలంగా జరిగిన కావ్యమీమాంస, ఈనాడు పాశ్చాత్య రంగస్థలం మీద జరుగుతూ ఉంది. మాటకు చావులేదు. అది అలా శాశ్వతంగా భూమిచుట్టూ తిరుగుతూ ఉంటుంది. భాషనించి భాషకు, యుగం నించి యుగానికి, దేశంనించి దేశానికీ-మాటకు పాతకొత్తల్లేవు. ఈ సత్యాన్నే పాల్ గోగే ఇలా అన్నాడు. "The word remains. Nothing of this word is dead. The Vedas, Brahma, Buddha, Moses, Israel, Greek Philosophy, Confucius The Gospel, all exist."

గిల్గమేష్ ఇతిహాసం తర్వాత క్రీ. పూ 14 వ శ.లో ఇఖ్నాటన్ అనే ఈజిప్టు రాజు సూర్యుడ్ని గురించి ఒక చక్కటి స్తోత్రం వ్రాశాడు. ఈ రెండింటి ఇంగ్లీషు తర్జుమాలు నేను చదివాను. వీటిలో సాహిత్య లక్షణాలు అంతగా గోచరించవు. అవి ప్రపంచపు తొలి కవితలని ఎవరన్నా ఔత్సాహిక మూర్ఖులు అంటారేమో అని భయం.

ఋగ్వేదం ప్రపంచానికి మొదటి కవిత్వం అని నా అభిప్రాయం. కవిత్వానికి ప్రధాన లక్షణాలుగా గుర్తించబడినవి, కవి, ఛందస్సు, విచిత్ర పదవిన్యాసము, ఇవి ఋగ్వేదంలో సర్వత్రా కనిపిస్తాయి. వేదాన్ని గానం చేస్తారు. (దాని దారిలో నడిచిన రామాయణం కూడా అటాగే గానానికి ఒదిగే ఉదేశంతోనే కూర్చబడింది). ఋగ్వేదంలో ఒక మంత్రగ్రామాన్ని ఇచ్చిన కవి పేరు మధుచ్ఛందసుడు. మధురమైన ఛందస్సులు ప్రయోగించేవాడు. ఇది కవిత్వ దీక్షా నామంగా కనిపిస్తుంది.

ఋగ్వేదం ప్రాచీన ఈజిప్టు సుమేరియాల వాఙ్మయంకంటే పూర్వపుదిగా కనిపిస్తుంది. సుమేరియన్ నాగరకతకు చెందిన, ఎండబెట్టిన లేక కాల్చిన ఇటిక రాళ్ళను కాగితాలుగా రాసిన ప్రాచీన క్యూనిఫారం లిపిని పరిశోధించి కొన్ని రచనల్ని ఆవిష్కరించిన మహా పరిశోధక పండితుడు సర్ హెన్రీ రాలిన్సన్ (1810-1895) ఇట్లా వ్రాశాడు. "I have been enabled with the help of Sanskrit and zend affinities to analyse nearly, every word of the cuneiform tnscriptions hitherto copied in Persia," మరొక చోట,

"Its interpretation depends on the collateral raid of Sanskrit and zend....."ఈ జెండ్ ఏమిటి? సింధులోనించి పుట్టిందా? సింధునాగరకతా ప్రజల భాషా? ఆలోచించాలి. మరొకచోట ఆయనవ్రాస్తాడు ఆక్యూనిఫారం లివిలోఉన్న భాషను గురించి, The examination of a language so venerable from its age and so interesting from its close affinity to the Vedic Sanskrit." ఈ మాట మన ఆధునిక యువతరం వాళ్ళు ముఖ్యంగా గుర్తించాలి. చరిత్రకారులమాట చెప్పక్కర్లేదు. వైదిక సంస్కృతంతో ఇంత సంబంధం ఉన్నభాష, ఆ భాషలో సాహిత్య లక్షణాలు ఋగ్వేదంలో కంటే తక్కువగా ఉండడంచేత, ఋగ్వేద భాషా సంస్కృతుల ప్రభావంలో ఆప్పుడప్పుడే సాహిత్య సంపన్నత ఆర్జించుకుంటున్న భాషగా అనుకోవాలి సుమేరియన్ గిల్గమేష్ ఐతిహాసిక భాషను.

కవిత్వ శాస్త్రం ఎందుకు చదవాలి? ఇదీ ప్రశ్న ఈనాడు తెలుగుదేశంలో. ఇవేవీ చదవకుండానే తాను రాసే చెత్త, మహా కవిత్వంగా చలామణీ అవుతూఉంటే పదవులు బహుమతులు తెస్తూఉంటే, అవన్నీ చదివి చెమట పట్టించుకోవలసిన అవసరమేమిటి? ఏం చెపుతాం ఈ మహా ప్రశ్నకు జవాబు! ఏదో చదువుతూ ఉన్నా ఒకరోజు రాత్రి. బహుశా రెండు గంటలయి ఉంటుంది టయిం. తలుపు కొట్టిన చప్పుడయింది. తీస్తే అప్పలస్వామి, మునిసిపల్ కౌన్సిలరు! "ఏమిటండీ ఇంతరాత్రప్పుడు వచ్చారేమిటి," అన్నాను. "ఏమిటండీ, ఇంతరాత్రప్పుడు చదుతువున్నారేమిటి" అని ఎదురు ప్రశ్న వేశాడు ఆయన నవ్వుతూ. నేను సమాధానం చెప్పకుండా నవ్వాను. "ఎందుకండీ! అలా రాత్రింబవళ్ళూ చదువుతుంటారు. మీ కేమన్నాపరీక్షలా, ఏం గనక. ఎందుకీ కుస్తీపట్లు. చక్కగా బియ్యే ప్యాసయ్యారు. మంచి ఉద్యోగం చేస్తున్నారు. ఇంకా ఎందుకండీ చదువుతారు," అని అడిగాడు హంతకుడ్ని Red handedగా పట్టుకుని అడిగినట్లు. "ఏం లేదూ, నిద్ర పట్టకపోతే టీ తాగి అలా వెడుతూఉన్నా, మీ గదిలో ఇంకా లైటు వెలుగుతూఉంటే చూచి వచ్చా అంతే" అంటూ వెళ్ళి పోయాడు సమాధానంకోసం ఆగకుండా.

One may have talent for writing and could have well succeeded in producing a book which is a best seller, but if it does not conform itself to the spirit of the tradition of this land of ours, it is disentitled from deserving public attention.

A book which misleads young minds is harmful. Genius cannot be granted special concessions in this regard. The ideal should be the well being of the eommunity.

Literature should take mankind forward.

The pure song is solitary; its lingering foot-steps are lost in the day break.

నేను సాధారణంగా తెల్లవారుజామున్నే లేస్తాను. తోటలో నడుస్తూఉంటా ఒకటి రెండు గంటలసేపు. తోటలో ముంగిసలు పరుగెత్తుతూ ఉండడం చాలాసార్లు చూచాను. కాని ఆరోజు - నా దారికి అడ్డంగా వచ్చింది ఒక ముంగిస; గబుక్కున, పొదలు పొదలుగా గడ్డి పెరిగిఉన్న ఒక ప్రక్క బాటలోకి, గంతువేసి పారిపోయింది. నేను ఆ బాటవైపు చూపు తిప్పి ఆగిపోయాను. ఆశ్చర్యం! కొంత దూరాన ఆ ముంగిస వెనక రెండు కాళ్ళమీద నుల్చుని, ముందు కాళ్ళు చేతుల్లా గుండెలకు ఆన్చి, ముఖం నా వైపు తిప్పి, చిత్రంగా తన రెండు కళ్ళతో నన్ను చూస్తూ ఉంది. (ఉడుత కూర్చున్నట్లు, కంగారూ కూర్చున్నట్లు కూర్చోంది) ఆ ఆశ్చర్యంతో అన్నీ మరచిపోయి అలాగే నిల్చుని ఉండిపోయాను.

The greatest of the adventures of the modern world is, getting over the barriers of languages and not climbing a mount Everest. This is a supersonic age.

ప్రొద్దున టీ తాగుతున్నాను. ఎదట పర్షియన్ కార్పెట్ మీద ఒక పురుగుంది. ఇంతలో కుర్చీమీద కూర్చోఉన్న పిచ్చుక అక్కడవాలి ఆ పురుగును ముక్కుతో పట్టుకుని కొరికింది; తర్వాత ఆ పురుగు పిచ్చుకలోకి వెళ్ళిపోయింది. కానీ పిచ్చుక పురుగును ముక్కుతో పట్టుకుని కొరికినప్పుడు, ఒకటి రెండు చిన్న అలలుగా పొగ వచ్చింది! ఆ పొగ సిగరెట్టు పొగలా ఉంది. చూడటానికి పొగలా కనిపించినా, మామూలుపొగ మాని పోవటానికి ఎంతసేపవుతుందో అంతసేపు ఆపకుండా, ఈ పొగ తాళ్ళి అంతర్ధాన మయిపోయింది!

The bird does not care for the throne; it is fulfilled in its branch.

Don't ask me how I spent last night-ask my bed, ask the stars, ask the night.

ఆలంకారికులు సాహిత్య పరాకాష్ఠగా చెప్పే ధ్వనికంటె సింబలిజం చాలా-ఆ-ఆ గొప్పది. సింబలిజం ఒక విరాట్ స్వరూపం అయితే ధ్వని దాని పాదం పరకే పస్తూంది. ధ్వనికేవలం శబ్దశక్తి వ్యవహారం. కాని సింబలిజం దృగ్వ్యవహారం, సదనద్వివేక వ్యవహారం, వైదిక వ్యవహారం: "అసద్వా ఇదమగ్ర ఆసీత్".

"The perfect rose is a running flame, emerging and flowing off and never in any sense at rest, static, finished" అని D. H. లారెన్స్ అన్నప్పుడు ఆయనకు ఎర్ర గులాబీని చూడగానే ఒక పరుగెత్తే అగ్వికాల కనిపించింది. మామూలు రెండు కళ్ళకు కనిపించేది ఎర్రటి గులాబీ పువ్వే. కానీ వైకి కనిపించే దాని ఎర్రటి రంగు, ఒయ్యారంగా వెనక్కి వంగిన రెక్కలు కొమ్మమీద ఒక వైపుకు కైపుగా వాలిన నడుములాంటి లొడిమ, ఇవి ఆయనకు కనిపించలేదు. దాని అరుణిమని అధిగమించిన కాంతి ఏదో అది కనిపించింది. ఆ కాంతి ఏమిటి? అది పువ్వు వాడిపోయి రాలిపోయిన తర్వాత ఉండనిది. అట్లా పువ్వుని కాంతి విడిచిపెట్టి వెళ్ళిపోయిన తర్వాత దాన్ని వెనుకటి లాగే పువ్వు అంటామా? అనము? వాడిన పువ్వునో ఏదో అంటాము. పువ్వు అని మాత్రం కాదు. అంటే కాంతి ఉండడం చేతనే పువ్వు అనిపించుకుంటోంది, అనిపిస్తూ ఉంది. కనక వైకి కనిపించే రెక్కలు, లొడిమ, రంగు ఇత్యాదులు పువ్వుకు లేవు; నిజంగా పువ్వు కాంతే. ఆ కాంతిని చూచి లారెన్సు అగ్నిజ్వాల అన్నాడు. అదే జీవం. ఆ జీవ జ్వాల అవిచ్ఛిన్నం, అజరామరం. మనిషిఅంతే, ప్రాణం ఉన్నప్పుడు మనిషి అంటారు. పోయిన తర్వాత శవం అంటారు. కనక అక్కడ వాస్తవమనిషి భౌతిక స్వరూపం కాదు; తాత్త్విక స్వరూపం.

రెక్కలు, లొడిమె, రంగు కలిసి కనిపిస్తూ పువ్వు అనబడేది కళ్ళద్వారా పొందిన జ్ఞానం. దాని కాంతి, ఆ కాంతిద్వారా జీవమూ, జీవనజ్వాలయొక్క అవిచ్ఛిన్నతా, ఇత్యాది విషయమంతా, కళ్ళతో కాదు మేధ చేత, అనుమానాది మేధా సంబంధ వ్యవహారాత్మక తార్కిక ప్రక్రియచేత పొందిన జ్ఞానం. అంటే మామూలు కళ్ళు చూపించింది పువ్వుని; ఆ రెండూకాని మరోకన్ను అదేదో, ఆ మూడో కన్ను, చూపించింది అగ్ని జ్వాలని. వువ్వు చర్మ చక్షువుకు కనిపించే

భ్రాంతి, అగ్నిజ్వాల జ్ఞాన చక్షువుకు కనిపించే నత్యము. అయితే ఇక్కడ ఏది సింబల్ ? పువ్వుకు అగ్నిజ్వాలా ? అగ్నిజ్వాలకు పువ్వా ? వాస్తవంగా అగ్ని జ్వాలకు వువ్వు సింబల్. కానీ సింబలిజం మూలకారణం తెలీనివాళ్ళు పువ్వుకు అగ్నిజ్వాల సింబల్ అంటారు. ఈ మూడోకంటివాడికి చెప్పవలసిన ప్రధాన వస్తువు (Subject matter) ఏది? భ్రాంతా? సత్యమా? సత్యమే. వస్తువుకాదు ఇక్కడ కావలసింది; Kant చెప్పిన వస్తువులో ఉన్న వస్తువు.

కనక సింబలిస్టు వస్తువుల్లోనించి వాస్తవాన్ని విడుకుంటాడు, కానీ వ్యావహారిక భాషలో లేక సాహిత్య వ్యవహారంలో చెప్పాలంటే, సింబలిస్టు వస్తువులో సింబల్‌ని చూస్తున్నాడు. కనక సత్యమే సింబల్ అని వ్యవహరింప బడుతోంది. కనక గ్రహించవలసిన విషయం ఏమిటి అంటే ఈ సింబలిజంలో సింబల్సు మన ఇష్ట మొచ్చినట్లు పెట్టుకునేవి కావు; ఏవో వట్టి గుర్తులు కావు. అవి సింబలిస్టు అనే ఒక ద్రష్ట చూచిన దృశ్యాలు, ఆ ద్రష్టకు సిద్ధించిన దార్శనిక అనుభూతులు. కనక సింబలిజం ప్రతి అప్పలసామి అవలంబించే ఒక కవితా fashion కాదు. ఒకడికి అలా చూడగలిగిన శక్తి రావాలి. వాడికి వస్తువుల్లో వాస్తవాలు కనిపించాలి.

జర్మన్ తత్త్వవేత్త; షోపెన్ హోవర్ దేవాలయ స్తంభాన్నిచూచి, "ఇది కృషి చేస్తానన్న దీక్షకు సంకేతం; నేను ఈ రాతి కప్పును ఎత్తి పట్టుకో ఉండడానికే ఇక్కడ ఉన్నాను. ఈ భూమ్యాకర్షణ శక్తులతో నిరంతరం పోరాడుతూ అని గొణుక్కుంటూ ఉందాస్తంభం" అన్నాడు. కప్పు పడి పోకుండా స్తంభాన్ని పెట్టాడు మనిషి. ఏ మనిషి? ఎవడికి ఆ కప్పు పడిపోకుండా పైన ఆంతరిక్షంలో ఉండాలని ఉందో వాడు. ఈ స్తంభం లేకపోతే వాడే దాన్ని అలా తన కండబలంతో ఎత్తి పట్టుకో ఉండవలసినవాడు. కానీ తాను చేయవలసిన కృషి, స్తంభానికి అప్పజెప్పాడు. ఆ నాటినించీ ఈనాటివరకూ ఆ స్తంభం ఆ కప్పునలా ఎత్తి పట్టుకో ఉంది. భూమ్యాకర్షణ శక్తులు దాన్ని కిందికి లాగుతున్నాయి, స్తంభం పైకి లాగుతూఉంది. ఈ శక్తులవీ, ఆ స్తంభానికీ ఈ పోరాటం శతాబ్దాల పర్యంతం జరుగుతూ ఉంది. ఇవంతా లక్షలాది ప్రజల మామూలు రెండు కళ్ళకూ ఎట్లా కనిపిస్తుంది. అది ఆ స్తంభంయొక్క తాత్త్విక స్వరూపం. అది మూడో కంటికే కనబడుతుంది. స్తంభంకాదు అది అకుంఠిత కార్యదీక్షకు చిహ్నం. ఇలా చూస్తాడు సింబలిస్టు.

"అహం వృక్షస్య రే రివా" (త్రై) నేను ఈ చెట్టుయొక్క లోపలి ప్రేరేపకుడ్ని. ఈ సుఖదుఃఖమయ జీవితమూ, జీవితంతర్వాత జీవితం ఇట్లా జీవి అనుభవించే దుఃఖ పరంపరా, అంతా, వృక్షంగా కనిపించింది ఈ మంత్ర ద్రష్టకు. తొలుత ఈ సుఖదుఃఖమయ జీవితం ఒక్క శుక్లశోణిత బిందువే. అదే శిశువై బాలుడై యువకుడై వృద్ధుడై పెరిగేకొద్దీ తన వెంబడి నానా రూపాత్మక సుఖదుఃఖాలను పెంచుకుంటూ వస్తుంది. అక్కడ బాలుడా, యువకుడా అన్నది కాదు ప్రధానం. చిన్నది పెద్దదై పెద్దది మరింత పెద్దదై ఎట్లా సుఖ దుఃఖాత్మక జీవితం కొమ్మలు రెమ్మలు గుస్తరించుకుంటూ చివరకు మహా వృక్షంగా తయారవుతుందో అదీ వాస్తవ దృశ్యం.

మరొక ఉదా॥ ఒక పేద గుమాస్తా చంకలో ఫైలు పెట్టుకొని ఆఫీసరుగారి గదిలోకి వెళ్లాడు; ఆఫీసరుగారు తీవిగా బీడీకాలుస్తూ ఏమోయ్ ఏమిటది అంటాడు. ఫైలిస్తాడు గుమాస్తా. చూచి, కోపంతో విసిరి గుమాస్తా మొహాన కొడతాడు. ఈ దృశ్యాన్ని ఇలా వర్ణిస్తే కవిత్వం కాదు. కథ అవుతుంది. ఇది చర్మచక్షువుకు కనిపించే దృశ్యం. కానీ కవి సింబలిస్టూ ద్రష్టా ఒకే ముక్క చెపుతాడు, "జీవితం చేస్తున్న అవమానాలకు లొంగడానికి కూడా సిద్ధపడ్డాను; కానీ అంతరాత్మచేసే ఎగతాళి భరించలేక పోతున్నాను" అని. అంటే జ్ఞాన చక్షువుకు కనిపించే సారాంశం ఇదీ, అంతస్థూల దృశ్యంలో. ఐదెడు తులసి ఆకు తెచ్చారనుకోండి. ఏం లాభం? ఒక్కచుక్క దాని రసం ముక్కులో వేసుకుంటే రోగం తక్కున పోతుంది. అంటే ఎఫెక్టు అక్కడుందన్నమాట. అల్లాగే కవిత్వం, స్థూలమైన భౌతిక స్వరూపంనించి ద్రష్ట విండుకున్న తాత్త్విక బిందువు. "ఏలర ఈ చలంబుడిగి ఏలర బాల రసాల మాలతీ జాలములో" తకం కవిత్వం, సింబలిజం గేట్లోకికూడా రాలేదు. "యో అపాం పుష్పం వేదా పుష్పవాన్ భవతి" అన్నదానికే సింబలిజంలో సింహాసనం దొరుకుతుంది.

కనక సింబలిస్టు కవిత్వం రాయాలంటే మన గోంగూర బ్రాండు కవులు వనికిరారు. ఆ ద్రష్టృత్వం ఉన్నవాడు కావాలి. అంటే ఋషి. నేనేదో కవిత్వం రాద్దామనుకుంటే నన్ను గడ్డం పెంచుకోమంటారేమిటండీ బాబో అని గోలపెడతాడు మన తెలుగు దేశపు కవి. గోలపెడితే ఎలా? సింబలిజం అని గంతులేస్తావుగదా మరెలాగా? తప్పదు గడ్డం పెంచుకో అని రామలింగడు చేసిన దొడ్డి సంభావన చెయ్యవలసిందే వీళ్ళందరికీ.

మొత్తంమీద ఈ దేశంలోనూ పాశ్చాత్య దేశాల్లోనూ కవిత్వ తత్త్వంగురించి మీమాంస చేసినవాళ్లు, కవి కావాలన్నవాడు ముందు ఋషి కావాలన్నారు. ఎందుకు? ఈ ద్రష్టృత్వం కోసమే. ఈ ద్రష్టృత్వం ఎలా వస్తుంది? మామూలు దృశ్యాలే మామూలు కళ్ళకు కనిపిస్తాయి. వాస్తవ దర్శనం కావాలంటే మామూలు దృశ్యాల వలయంలోనించి బయట పడాలి. ఎల్లాగా? మామూలు సుఖాల్లో ఏ ఒడుదుడుకులూలేని జీవితం అనుభవిస్తూఉంటే నీ విజ్ఞానార్జన యంత్రాలు నిద్రపోతూ ఉంటాయి. ఆ యంత్రాలను లేవగొట్టాలి అంటే నీ సుఖమయ జీవితాన్ని చెదరగొట్టాలి. బాధల్ని వరించాలి. ఏదో ముండలతో తిరుగుతున్నావు; వీధిలో వెడుతూఉంటే మొహాన ఉమ్మేశారు– వెంటనే మెడ మీద గుద్దినంత పనయింది నీకు. లోకం మామూలుగా కనిపించడంలేదు. తర్వాత ఆఫీసుకు వెళ్ళావు: నీ ప్రవర్తన పాపభూయిష్ఠం అని ఉద్యోగంనించి పీకేశారు. డొక్క మాడుతూఉంది. లోకం మరింత చిత్రంగా కనిపిస్తుం దప్పుడు. ఆకలికి తట్టుకోలేక దొంగయి కన్నం వేశావు. ఆ ఘర్షణలో ఎవర్నో హత్య చేశావు. రక్తమూ పోలీసులూ: బుర్ర గిర్రున తిరిగి ప్రపంచం తల క్రిందుగా కనిపిస్తోంది. ఒక ఆపద హఠాత్తుగా సంభవిస్తేనే మనకు మామూలు లోకం మారిపోయినట్లనిపిస్తుందే, విపరీత బాధా వరంపరలకు గురి అయిన వాడికి ఎట్లాంటి అనుభూతి కలుగుతుంది– ఊహించాలి ఈ అనుభూతుల గుంపుల్లోనించి లేచేదే ఒక బృహత్తర సత్య దర్శనం. దీన్నే రేంబో disordering of senses అనీ, drinking all poisons అనీ all tortures అనీ అంటాడు; అప్పుడే అతడు seer అవుతాడనీ Invisibleని చూస్తాడనీ చెపుతాడు రేంబో ఋషి.

మరి కవిత్వం రాయడానికి ఋషి కావాలన్నారు బాగానే ఉంది మరి ఋషి కావడానికి పాపాలుచేసి బాధ పడాలన్నారే ఇదెట్లా? అక్కర్లేదు. పాపాలుచేసి బాధలు పడ్డవాళ్లు చివరకు ఋషులవుతారు. ఇది లోకసిద్ధమే. ఇక్కడ పాపాలు చేయడంకాదు, బాధలుపడడం ప్రధానం– బాధలు ఎలా పడడం. కోటీశ్వరుడికి, ఒకడు కొడుకుగా, పుట్టాడు. కవిని, అవుదామనుకున్నాడు. మరి ఈ బాధల సిద్ధాంతం మూలంగా బాధలు వెతుక్కుంటూ బయలు దేరాడు. O' Henry కథ Cop and Anthemలో ఒకడు ఎట్లాగయినా జైల్లో పడాలి అని బయలుదేరినట్లు. కోటీశ్వరుడి కొడుక్కు బాధలు దొరకాలి అంటే ఆదొక పెద్ద

సమస్య. పేపర్లో వేసినా దొరకవు. ఎటు వెళ్ళినా సుఖాలు అడ్డువస్తాయి-గేటు దాటనీవు. ఏ ఉపాయాలూ పని చెయ్యవు. మరెలాగా! కనకనే ఋషి అవ్వాలంటే ఈ దేశంలో మార్గం చెప్పారు. బుద్ధుడిలా పారిపొమ్మన్నారు. కాధలు చూడమన్నారు. బాధలు పడమన్నారు. ఒక్క ముక్కలో తపస్సు చెయ్యమన్నారు.

తనని తాను తపింప జేసుకోవాలి. ఎట్లా? తల కిందపెట్టి కాళ్ళు పైకెత్తు. ఏదో చెయ్యి. అన్నీ నేనెక్కడ చెప్పను. వేదం చెపుతుంది. "ఋతం తప స్సత్యం తపశ్శ్రుతం తప శ్శాంతం తపో దమ స్తప శ్శమస్తపోదానం....." ఇట్లా. (తైత్త) ఒక్క శాంతం అనే తపస్సుచేస్తే చాలు. మనిషి బూడదయి పోతాడు. మనిషిలో చెలరేగే అనేక భయంకర జీవన తుఫానులు, కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్యాలనే అగ్ని పర్వతాల లావాద్రవాలు, ఇవి చాలవూ, మనిషి వాటితో పోరాడి పోరాడి వాటిని అణచి స్వాధీనం చేసుకునే సరికి, ఏమవుతాడు. నరాలన్నీ వెటవెట తెగుతాయి. చర్మంనిండా జెర్రులు పాకినట్లవుతుంది. మంటలు మండుతాయి. బూడిదవుతాడు. ఈ బూడిదలోనించే పుడుతుందొక మహాసౌందర్యసృష్టి. కనకనే "తపసా బ్రహ్మ విజిజ్ఞాసస్వ"(తై.)

పాపాలుచేసి బాధలు పడ్డవాడు వాల్మీకి; అడవుల్లో కొండలో గుహల్లో తపస్సుచేసి బాధలు పడ్డవాడు వ్యాసుడు. రేంబో వాల్మీకి లాంటివాడు; బోదిలేర్ వ్యాసుడిలాంటివాడు.

బాధలోనించే సృష్టి వస్తుంది. అంటే బాధ మూడో కన్ను నిస్తుంది. కనకనే ద్రష్ట అయిన వేదకారుడు అంటాడు, "స తపోఽతప్యత, స తప స్తప్త్వా ఇదగ్ం సర్వ మసృజత" (తై-7 అను.) స్రష్ట తపస్సుచేసి ఇదంతా సృష్టించాడు అంటుందీ మంత్రం. తపస్సు ఒక ఆత్మదండన. బాబూ, ఇలా వాగుతూ పోతే నా సింబలీజం చివరకు వేదానికొక వ్యాఖ్యానం అవుతుంది.

అసలు నా నిశ్చితాభిప్రాయం చెప్పమంటానా? ప్రతి కవితాభ్యాసకుడూ తప్పని సరిగా ఋగ్వేదం చదవాలి, తైత్తరీయోపనిషత్తు ముఖ్యంగా చదవాలి. తైత్తరీయం చదివి చదివి వాడు దాంట్లోనించి అగ్ని ని విందుకోవాలి. ఆ అగ్ని గటగట తాగాలి. అప్పుడు వాడికి మూడో కన్ను తెరుచుకుంటుంది. స్పానిష్‌కవి లోర్కా అంటాడు," Who showed you the path of the Poets? The fountain and the stream of the antique Song " (తన Ballad of the Little Square లో)

రేంబో మొదలైన ఫ్రెంచి సింబలిస్టులు వేదాలు ఉపనిషత్తులు ఇచ్చిన పచ్చి పాలు నుఱగతోకూడా తాగి సత్యం చూచినవారే. ఉపనిషద్వేదాలు యూరపు గాలిలో గొంతులై విలిచిన రోజుల్లోనే ఈ కవులంతా పాశ్చాత్య ఉషస్సుకు ప్రభవించారు

అసలు, ఏదయినా—తెలుసుకోవాలి. "విజిజ్ఞాసస్వ", జిజ్ఞాస కావాలంటే అహంకారం చంపుకోవాలి. లేకపోతే అది నిన్నే చంపుతుంది. నీ శవం ఏ సౌందర్యాన్ని అనుభవిస్తుంది, ఆనందిస్తుంది, తరిస్తుంది? ఇదంతా సింబలిజం. ఇక మనం మన లోకానికి పోదాంపద. చాలా దూరం వచ్చాం, ఇల్లుదాటి, అడివిదాటి, మబ్బులుదాటి, చుక్కలుదాటి ఎక్కడికో.....

Cantos of Time.

Moments are not the retinue of time. There is one which decides the turning point of mankind. I can't hand over to sighs that time which stands and becknons me. To hell with the shades to recline and chew the gum of past.

Remember, the storms donot count for a life which strides with hills and shifts oceans; the fiercest storms blow off while struggles of life flit around like flies.

Look, drunk on pearls of sweat, the sun grows large and formidable with a million sickles and hammers of light.

In history where savage winds blow in cantos, I cannot be like the branches of trees that remain trembling in the hands of unrelenting winds.

Do not query why so restless, ask the ocean why it is restless. Do not say why so furious, ask the hurricane for the answer. Better know that time after all is my paper, upon which I write the charter of my dreams for the world, scutpture a colossus of force out of man; my will, will shout and break the spine of time, tear off the horizon and throw a new era on the earth.

ఒకరోజు రాత్రి మలక్‌పేట బస్‌స్టాప్ కిటకిట్లాడుతూ ఉంది. బహుశా అది చివరి బస్సు. ఆ రోజు నేను చాలా పుస్తకాలూ ఇంకా చాలా వస్తువులూ కొన్నా. కొన్ని చంకలో ఉన్నాయి, కొన్ని చేతుల్లో పట్టుకోఉన్నా. బస్సు వచ్చింది. జనం తోసుకుంటున్నారు, ఎట్లాగో ఎక్కుతున్నారు. నేను ఎట్లాగో ఆ జనంలో

తోసుకుంటూ లోపలపడ్డా. కూర్చోను చోటులేదు. నుల్చునే ఉన్నా; వైన ఊచలు పట్టుకోటానికి వీల్లేదు. ఎందుచేతంటే రెండు చేతుల్లోనూ వస్తువు లున్నాయి. చంకలోకూడా ఉన్నాయి. అయినా బాగానే ఉంది. కానీ బస్సు ఎప్పుడు కదిలిందో అప్పుడు ఆంవర్నీ ఒక్కసారి కుదిపింది. నేను గబుక్కున ఊచ పట్టుకున్నాను. చేతులో పుస్తకాలూ చంకలో పుస్తకాలూ కింద పడ్డాయి. నా అవస్థ చూడటానికి చాలా ఘోరంగా ఉంది. వంగి పుస్తకాలు తీసుకోటానికివీల్లేదు. జనం క్రిక్కిరిని నుల్చొని ఉన్నారు, బస్సు స్పీడుగా వంపులు తిరుగుతూ వెళ్లుతూఉంది. అప్పుడు—హాయిగా కూర్చొఉన్న ఒక యువకుడు చప్పునలేచి ఆ సీట్లో నన్ను కూర్చోమని బ్రతిమాలాడు. ఆప్పటి నా పరిస్థితిలో కూర్చోడం సుఖమే అయినా మొహమాటానికి, కూర్చోను వెనకాడాను. కానీ అతని మంచి తనమూ మార్దవమూ నన్ను లొంగ దీశాయి. కూర్చున్నాను. బస్సు పోతూఉంది.—నేను ఆశ్చర్య పడ్డాను; నా పరిస్థితిలో అతనూ అతని పరిస్థితిలో నేనూ ఉండి ఉంటే, నేను అతనిలా ప్రవర్తించి ఉండేవాడ్నా? ఏమో! నా అంతరాత్మ గట్టిగా సమాధానం చెప్పలేకపోయింది. సిగ్గేసింది నామీద నాకే. ఇంటి కొచ్చాను. గదిలో పుస్తకాలు గుట్టలు గుట్టలుగా పడున్నాయి. ఇవన్నీ ఎందు కనివించింది, ఆ ప్రశ్నకు నాలో సమాధానం దొరక్కపోతే.

Different people have different ways of life which generally lead to conflicts and tensions. When in Germany, we surprised our German friends, by asking for a glass of water to drink. A bottle of mineral water, well corked and sealed, was brought and placed before us! I asked the German friends whether they don't drink water at all, at ony time. They said 'No'. Surprised, I asked again. Then one of them said, "Yes, if we find ourselves in the midst of a desert under scorching sun and the mouth has gone dry, then, perhaps, Yes". Our hosts were very polite and cautious in their reactions to our strange habits, evidently to avoid hurting us. They are cultured.

In India I have had occasions to meet strange Indian friends who have formed into little little pockets in some of the metropolitan areas of our country, living in strange circumstances with strange habits and ways of life, having nothing whatsoever to do with the main-stream of the life of our people. Within that little corner, they imagine they are somewhere in Europe or America.

They are usually rich enough to perpetuate this illusion for themselves. They live and die like parasites of our urban areas, insulated against the outside atmosphere. They have nothing to contribute to the life of our country except to the population census and do not accept any contribution from our people either, except as servants under them. They have no culture, no tradition, no religion, also no nationality except technically by virtue of their being born and living in this country for some generations. They are international in their conduct, though all these attributes apply also to hills, trees, animals and the rest of the non—human things in creation. Though they are usually the unnoticed sections of our country's population, there is the possibility of their being the breeding sources of corruptive influences against our culture, our civilization and our values of life. I see in their international conduct a threat to our national Security also.

It is in these groups that my Dhoti is hated, my language is hated and my own civilization which is the civilization of my country is hated! In my own country this happens to me, whereas in European countries I went about in my own national clothes and in every eating place sought after my vegetarian food and it least bothered them! It is a Pity that we are less understood in our own country than abroad!

మిత్రులు విశ్వనాథరావుగారు (బెజవాడ-లయోలా కాలేజి) నా (2-9-74) ఆకాశవాణి ప్రసంగం Poetics, East and West, విని ఉత్తరం వ్రాశారు. విశ్వేశ్వర పండితుడి "చమత్కార చంద్రిక" జగన్నాథుడికి పూర్వం వందవేళ్ల నాటిదనీ, జగన్నాథుడి చమత్కారవాదానికీ చమత్కార చంద్రికకు సంబంధ ముందేమో పరిశీలించండి అని అందులో ఒక మాట.

జగన్నాథుడి చమత్కారవాదం అని నేనే అన్నాను. పూర్వం ఎవరూ అనలేదు; (కానీ అది అనవలసినమాటే). అప్పయదీక్షితులు విద్యానాథుడు లాంటి దాక్షిణాత్య ఆలంకారికులకు యావద్భారత ప్రశస్తి లేదు, ఉండవలసినంత ప్రతిభావంతులే అయినప్పటికీ. చమత్కారచంద్రికకూడా అట్లాంటిదే. పైగా కావ్యత్వానికి చమత్కారం జీవలక్షణమనే మాట కుంతకుడు తత్పూర్వం పదవ శతాబ్దంలోనే చెప్పాడు వక్రోక్తి జీవితంలో. "లోకోత్తర చమత్కారకారి

వైచిత్ర్య సిద్ధయే, కావ్యస్యాయం అలంకారః కోప్య పూర్వో విధీయతే" అన్నాడు. ఈ చమత్కార శబ్ద ప్రయోగం మొట్టమొదట మన ఆలంకారికుల్లో కుంతకుడే చేశాడు, తన గ్రంథంలో అనేక పర్యాయాలు. లౌకికాహ్లాదం కాదు కావలసింది లోకోత్తరాహ్లాదం అన్న జగన్నాథుడి మాటకూడా కుంతకుడిలో రూపాంతరంలో దొరుకుతుంది "అనయోః శబ్దార్థయోః యా కాప్య లౌకికీ చేతన చమత్కార కారితాయాః కారణం, అవస్థితిః విచిత్రైవ విన్యాసభంగీ....." తర్వాత జగన్నాథుడి రమణీయార్థ ప్రతిపాదక శబ్దః కూడా అక్కడినించే వచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది. జగన్నాథుడు కుంతకుడిలో నచ్చినవి తీసుకొని, నచ్చనివి ఖండించాడు. అట్లాంటి వాటిలో, కుంతకుడి శబ్దార్థముల రెంటి రమణీయత కావ్యత్వాన్ని కలిగించేది అన్నమాట. ("న శబ్దస్యైవ రమణీయతా విశిష్టస్య కేవలస్య కావ్యత్వం. నాప్యర్థస్యేతి...")దీన్నే జగన్నాథుడు "శబ్దార్థయుగళం న కావ్య శబ్దవాచ్యం...శబ్ద విశేషస్యైవ..." అంటూ ఖండించాడు. జగన్నాథుడి ప్రతిభ ఈ తెలుగువాళ్ళ బాధ పడలేక, ఢిల్లీకి పారిపోయింది. అక్కడ మొగల్ చక్రవర్తుల ఆస్థానాల్లో ఉన్న అరబ్బీ ఫార్సీ కవితల కైపులోనూ, సంస్కృత భాషా కషాయకంఠ మాధురిలోనూ, లవంగీ సాంగత్యరేఖా శేఖరుడై మెలిగిన జగన్నాథుడి దృష్టిలో ఇంకా ఉండే అవకాశం ఉంటుందనుకోను —తెలుగు దేశపు ముడిసరుకు.

Is there any change in the velocities of stellar motion? This is an interesting question.

Earth's rate of motion is said to be decreasing. Once the duration of day was far less than at present, according to our scientists. So it can be inferred, that with the gradual decrease of velocity in Earth's motion, duration of day is increasing. Once it might have been 22 hours, 21 or 20 or 10 or 5, or anything near zero, or even zero. Gradual decrease in the velocity of Earth's motion is resulting in the gradual increase in the duration of day. This is the point.

Connecting this with the Blackett's theory of Electro-magnetism of Earth, Earth must be said to be losing its magnetic power also gradually. Because, according to Blackett, magnetic field is developed due to the spin of the stellar bodies. So it follows, the greater the spin, greater should be the intensity of field. So when

the Earth comes to standstill ultimately, after gradually losing its speed of rotation, it should also completely lose its magnetic power. What will be the consequences of such a loss of motion and the resultant loss of magnetic power? Will Earth be sucked into any other star, say sun or any one of the members of the solar family? – May be, if they also have not lost motion and magnetic power, simultaniously. That is, if Earth alone lost these qualities and others retained and also provided that Earth happens to be within the magnetic limits of any other stellar body, naturally Earth, then being a powerless body, might be drawn into it. What else can be such a star than Sun in whose field are all the members of Solar family? So Earth must collapse into Sun one day, if the gradual decrease of motion were to be true.

Nevertheless it should be pointed out that there is a missing link which is vital, in this process of reasoning. While Earth is losing its motion and power, other bodies in the universe must also be losing them proportionately. So at a given time the proportion of the rates of speeds and intensities of magnetic fields of all the members of the stellar system in the Universe, must be the same. Then it follows that the ratio of positions of these stars also must be the same. Taking for instance the case of Earth and Sun, the latter may not have a magnetic field of sufficient intensity to draw earth into it; Sun might be by that time another cooled down star. More than that, if this process were to be true, Earth would not remain to fall in any other star. The gradual decrease of intensity in the Earth's magnetic field will have to result at a stage, in total elimination of cohesive and adhesive forces, which would mean total disintegration of Earth into atoms and molecules.

But the more fundamental question is, whether there is any scope of change in the motion of stellar bodies? It is only when there is any change that all that is described above, follows and not otherwise. One of the established laws of Nature is that any body which is in motion or in rest continues to be eternally in the same state and if a given state or position is to be changed, it can be done only by the interference of an external force working to that effect. In the light of this law, if we examine the hypothesis, it is difficult to conceive of stellar bodies losing their motion or consequently their magnetic power at any time. However one

thing can be possible; that is, the mass of a body is a factor that affects its motion. Even while the body is in motion if its mass changes, naturally its motion is also affected to that extent. Suppose mass increases, than to that extant motion is diminished. If it decreases, its motion is increased. But even this holds good, only if it is in the form of weight or momentum, that is, if a body is moving in a particular direction and if the added mass comes and joins the body in the same direction in which it is moving, then the increase of mass results in increase of motion; but if the additional mass comes and joins in the opposite direction, naturally motion is adversely affected.

Irrespective of all these hypothetical possibilities, any chance of an enormous increase in the mass of a stellar body is to be ruled out. Only there is some possibility for its decrease. But even that decrease is only limited. In the process of its evolution, the stellar body comes to a stage when it can be said to have settled down or fixed with respect to its mass. Possibly there are only two stages for a stellar body in this regard. As long as the body is in the stage of a star i.e., as long as it is burning, it is in a state of constantly losing its energy in the shape of light and heat. Since energy has mass, in this stage, the body must be said to be constantly losing its mass. But later on the star cools down and becomes just similar to our earth i.e., a dead star; then we should say its first stage is over. Then the body enters a second stage, when it is, like our earth, a settled solid matter. So long as there is change in mass, i. e.,as long as the stellar body is a flaming star there might be gradual change in the velocity of the star; but when it becomes a dead star, its motion on the whole must remain constant. Therefore on Earth, duration of day must have been changing only when Earth was in its flaming youth, and not after it cooled down.

Stars now radiating heat and light are therefore constantly losing energy. The energy thus radiated off into the space gives rise to new stellar births. In the process, old stars die after completely radiating all possible energy and become dead stars of solid matter like our Earth. Thus when old stars die, stage is set for birth of new stars and the drama of universe goes on for some time. But a stage will be reached when there will be no more stars radiating energy and thus new stellar births will come to an

end All the old stars die and the new stars also become old and die eventually. In that period, there would not be any thermonuclear reactions anywhere in the universe. Then the entire universe will be one vast limitless abyss of darkness. In such a condition there will be no life anywhere. By the time Universe becomes dark, perhaps the space will be completely diluted with matter.

It is known to the scientists that the universe is expanding. Why? and How? – God knows. But we know it is a fact; So all that is said in the foregoing lines about the impossibility of change in the stellar motion is only reasoning. The fact is discovered to be otherwise by modern science. No plausible explanation has however been given for this phenomenon. But to my mind, there appears to be a force responsible for this. A certain force of universal expansion is always at work as against the forces of axial rotation of stars Slowly but steadily the stellar paths are subjected to slight, but systematic deviation. Deviation does not mean taking to irregular path; only the orbit is widened. That is all; This outside-pull called universal expansion slows down the speed of rotation of the star. So there is in the universe what may be called the force of universal expansion which is interfering with the rotation and motion of stars and glaxies. Had it not been for this external interference the stellar motion would be eternal. I think this force cannot be an external force in the sense that it is coming from outside but only in the sense that it is displacing the stars gradually from their original orbits.

The cause and growth of this force may be as follows. Take the case of a body rapidly moving along an orbit. Along with the orbital motion, it also possesses a tendency to move off the track: this is usually called centrifugal force. After all the great force of universal expansion may be the integrated phenomenon of the various centrifugal forces of all the individual stars of the universe, Thus the force could have been developed from within though not from without.

Any way, it is not hazardous to presume that one day all the stars will come to rest. This stands proved by the discovery of the fact that the duration of day is slowly increasing But will the stars remain in tact until they come to standstill? No. They will

disintegrate due to the gradual diminution of the electro-magnetic and gravitational forces. All matter disintegrates, into atoms and molecules with the disappearance of cohesive and adhesive forces consequent on the gradual diminition of gravitational force. These rudimentary particles may remain for some in a stage of chaos and then due the very reason of choas, they will begin to explode thereby setting a stage for thermonuclear reactions. That will spread like a wild conflagration all over the universal space. Then all atoms will be turned into pure energy thus the entire matter of universe swinging back to its primordial state.

ఒకనాడు మా వనమాలి అడిగాడు, "ఉపమాలంకారంలో ఉపమేయాల్ని తీసి వేసి, కేవలం ఉపమానాలతోటే వాక్యవ్యవహారం నడుపుతామనుకో, అది సింబలిజం అవుతుందా?" అంటే- "ఆమె ముఖం చంద్రబింబంవలె అందరి కలు వల్లాంటి కళ్ళకూ ఆహ్లాదం కలిగించేది. పాపం! మేఘాలవంటి కష్టాలు ఆమెను ఆవరించాయి", అనే ఉపమాలంకారాలతో చెప్పిన రెండు వాక్యాలను, ఉప మేయాలు తీసివేసి ఇట్లా చెప్పామనుకోండి—"చంద్రబింబం అన్ని కలువలకు ఆహ్లాదం కలిగించేది. పాపం! మేఘాలు ఆవరించాయి". ఇది సింబలిజం కాదా", అని వనమాలి ప్రశ్న. సమాధానం:-

కాదు. ఉపమాలంకారంలో రెండు వస్తువులుంటాయి, ఆ రెంటికీ కొన్ని సమాన లక్షణాలుంటాయి; ఆ పోలికల మూలంగా ఒకదానితో ఒకటి పోల్చ బడతాయి. కానీ సింబలిజంలో ఒకే వస్తువు ఉంటుంది. దానిలోనే రెండో వస్తువు ఉంటుంది. బయటికి కనిపించేది భౌతిక వస్తువు, మామూలు కళ్ళకు కనిపించ కుండా లోపల ఉండేది రెండో వస్తువు. అంటే ఒకే నస్తువుయొక్క భౌతిక తాత్విక రూపాలను కవి గ్రహిస్తాడు; ఒకటి చర్మ చక్షువుతో, రెండోది జ్ఞాన చక్షువుతో. ఉపమాలంకారంలో ఇట్లా కాదు. ఉపమేయమూ ఉపమానమూ రెండు వేరు వేరు వస్తువులు. ఒకటి మరొకదాని తాత్విక రూపమూకాదు భౌతిక రూపమూ కాదు. ఉపమాలంకారంలో రెండు వస్తువులయొక్క రెండు భౌతిక రూపాలనూ కవి మామూలు కళ్ళతోనేచూచి (అంటే ఎలాటి తార్కిక ప్రక్రియ సహాయమూ అపేక్షించకుండా) ఆ భౌతిక లక్షణాల్లో కొన్ని మాత్రమే సమానంగా కనివిస్తే అది దీనిలా ఉంది అంటున్నాడేకానీ అదీ ఇదీ ఒకటే అనడం లేదు.

ఇక్కడ వనమాలి అన్నాడు, "అదీ ఇదీ ఒకటే అనే అలంకారం కూడా ఉందికదా; రూపకాలంకారం; ముఖచంద్రుడ్ని కష్టాల మేఘాలు ఆవరించాయి అంటే రూపకం అయింది ఇక్కడ ముఖమూ చంద్రుడు అనే రెండు వస్తువులకు అభేదం చెప్పడమేగదా ఈ అలంకార లక్షణం". నా సమాధానం—"రెండు వస్తువులకూ అభేదం చెపుతున్నాడు నిజమే. కానీ అవి నిజంగా ఒకే వస్తువు కావుగదా; రెండు వస్తువులేగదా. కానీ లారెన్స్ చెప్పినవాక్యం చూడు, "ఎర్ర గులాబీ పువ్వు అగ్నిజ్వాల". ఇక్కడ ఎర్రగులాబీ, అగ్నిజ్వాల రెండు వస్తువులు కావు భౌతిక ప్రపంచంలో రెండయినా ఇక్కడ కవి ద్రష్ట అయిన సన్నివేశంలో, ఎర్ర గులాబీలోనే ఆ అగ్నిజ్వాలని చూచాడు. అతడికి అది ఆ క్షణంలో అగ్నిజ్వాలగా మాత్రమే కనిపిస్తూఉంది. అంటే అతని మాటలో తాత్పర్యం ఇది ఎర్ర గులాబీ కాదు సుమా అగ్నిజ్వాల వాస్తవంగా; ఆ రెక్కలు రంగూచూచి భ్రమపడబోకు అవన్నీ పై పై తాత్కాలిక రూపాలే కానీ అది వస్తుతః నిరంతరం సృష్టిలో జ్వలిస్తున్న జీవజ్వాల. ఈ వ్యవహారమంతా ఉపమాలంకారంలో ఎక్కడుంది?

పైగా ఉపమలోఉన్న రెండు వస్తువుల్నీ కవి చర్మచక్షువుతోనే చూస్తాడు. కానీ నింబలిజంలో కవికి చర్మచక్షువుతో పనిలేదు ఆ క్షణంలో. చర్మ చక్షువు నిమత్త మాత్రమే అసలు పని అంతా ఆర్ష చక్షువు చేస్తూ ఉంది."

"మరి నాన్నా అగ్నిర్మాణవకః అని ఉందిగదా అది నింబలిజం అవదా. అది ఆట్లాగే ఉందికదా" అన్నాడు వనమాలి. ఇది చాలా మంచి ప్రశ్న. ఈ వటువు అగ్ని అన్నప్పుడు వాచ్యార్థం పొసగక పోవడంలో లక్షణ అనే ఈ శబ్ద వ్యాపారానికీ నింబలిజానికీ పోలిక ఉంది. కానీ వస్తుతః రెంటూ ఒకటే కాదు నింబలిజాన్ని గురించి చేసే వివేచనలో లక్షణ మనల్ని చాలా ప్రమాద కరమైన point దగ్గరికి తెస్తుంది. కానీ ఎప్పుడూ ఒకటే ప్రశ్న కవి ఒకే వస్తువులో దాని భౌతిక తాత్త్విక రూపాలను విడదీసి తాత్త్వికరూపాన్ని చెపుతున్న తరుణమా అది; అనేదే కావాలి మనకు. వటువు అగ్ని అన్నప్పుడు వటువుయొక్క తాత్త్విక స్వరూపం అగ్నికాదు. వటువులోఉన్న బ్రహ్మచర్యాది దీక్షాలక్షణాల జాజ్వల్యం మాత్రమే కొట్టవచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది; దాన్ని చెపుతున్నాడు కవి. అది ఒక పరిమిత లక్షణాన్ని వ్యక్తం చేస్తున్న చమత్కార శబ్ద వ్యాపారం మాత్రమే. లక్షణకూ రూపకానికి తేడా లేదని నా మతం.

వాల్మీకి ఉదాహరణ తీసుకుందాం. రావణుడి జీవితాన్నంతా చూచాడు కవి తన ఆర్ష చక్షువుతో. ఏం కనిపించిందిా మామూలు కళ్ళకు ఏం కనిపిస్తుందిా ఆ జీవితానికి మూడు ఘట్టాలు. ఒకటి పుట్టుక, రెండు బాల్య యౌవన వార్ధక్యాది జీవనం, మూడోది మరణం — ఈ మూటి సమాహారమైన జీవితాన్ని చూస్తే ఆ రెండోదశలో రావణుడి జీవితం ఎన్నో సంఘటనల సమూహాలతో కూడి ఉంది. అల్లకల్లోలంగా ఉంది. కష్టాలు పడ్డాడు, తపస్సు చేశాడు నానాగడ్డి తిన్నాడు, మూడు లోకాలూ జయించాడు, అష్ట దిక్పాలకుల్ను పాదాక్రాంతులను చేసుకున్నాడు. సీతమీద చెయ్యి వేశాడు, దాని మొగుడు మండిపడి బ్రహ్మాండమైన యుద్ధం చేశాడు వీడితో. అక్కడ వీడి పరాక్రమం ఏం పనిచెయ్యలేదు. రాముడి చేతిలో చచ్చాడు- ఈ గోలంతా ఏమిటిా మామూలు కళ్ళకు కనిపించే దృశ్యం. కానీ వాల్మీకి మూడో కంటికి ఇదంతా రెండుగా మాత్రమే కనిపించింది. ఒకటి- రావణుడు ఇంద్రియాలను జయించడం; రెండు- రావణుడు ఇంద్రియాల చేతులో ఓడిపోవడం. వాడు ఎన్నివేల సంవత్సరాలన్నా బతికి ఉండనీ ఎన్నివేల కార్యాలయినా చెయ్యనీ, దానంతటికీ సారాంశం ఏమిటిా ఇంతే. ఇంద్రియాలను గెలిచాడు త్రిభువనాలు పాదాక్రాంతం అయ్యాయి; ఇంద్రియాల చేతులో ఓడిపోయాడు యుద్ధంలో చచ్చాడు. ఇంతే యావత్తు రావణుడి జీవిత సారాంశం...ఇలా ఒక స్థూల దృశ్యం ఐన ఒక భౌతిక దృశ్యంలోనించి దాని తాత్త్విక దృశ్యాన్ని చూడడం, అంటే ఒక వస్తువులోనించి దాని వాస్తవికతని విండుకోవడం నింబలిజం.

నే నెక్కడున్నానని వెతుకుతుందీలోకం నా కోసం. నిషాలన్నీ వదలివెట్టి ఏ నిషాలో ఇప్పుడున్నానో ఎట్లా తెలుసుకుంటుంది. జేబులో ఏ జ్ఞాపకాలు వేసుకొచ్చానో ఎవరికి తెలుసు—

ఈ రాళ్ళ కుటుంబాల్లో కన్నీటి బిందువులకోసం భిక్షాటన చేస్తున్నాను, గుండె చేత్తో పుచ్చుకొని.

బాధలు ఖాళీ చేసుకొని వచ్చిన గుండె మళ్ళీ బాధల్ని ఆహ్వానిస్తోందిా

దేశాలు చూచిచూచి, మనుషుల్ని చూచిచూచి, దృశ్యాలన్నీ ఒకటిగానే కనిపిస్తున్నాయి ఇప్పుడు. చివరకు లోకం ఒక వట్టి సంకేతాల సముదాయంగా

తోస్తుంది—నా యెదుట కూర్చున్న ఈ స్నేహితులు, ఈ మనుషులు–గుర్తులు మాత్రమే: ఏ అర్థాలకో శబ్దాలు మాత్రమే. ఎక్కడికి వెళ్ళినా మనుషులు మారుతారేగానీ అర్థాలు మారవు. జీవులందరూ ఒకటే; రూపాలే వేరు, దేశకాల భేదాలచేత.

నా నాలిక చీల్చివేస్తే చీల్చివేయ్. కానీ నా చెయ్యి నరికెయ్యకు; నేను దాంతో రాస్తున్నాను.

అబ్బ! ఈ నిశ్శబ్దం ఎంత నిశ్శబ్దంగా ఉంది! ఈ రాత్రి ముక్కల్ని వెన్నెల్లో ముంచుకు తింటాను.

ఈ దేశపు శాస్త్రాలమీద భరించలేనంత ద్వేషం ఉంటే, ఆ శాస్త్రాలు పాతకాలపు చాదస్తుల పుస్తకాలన్న ప్రబల విశ్వాసం మిమ్మల్ని పీక్కు తింటూ ఉంటే అవి చదవక్కర్లేదు. అసలు పారేయండి. కానీ కనీసం మీరు ప్రమాణాలుగా ఒప్పుకునేవి ఏవో ఆ పాశ్చాత్య గ్రంథాలన్నా చదవండి.

ఆర్చిబాల్డ్ మెక్లీష్ Poetry and experience చదివితే పంచేంద్రియాలు పారవశ్యంలో మునిగిపోతాయి. మాలిష్‌చేసిన కండరాలు ఎలా కలలుకంటూ నిద్రిస్తాయో, అలా ప్రతి రక్త బిందువూ, ప్రవహిస్తూ ఉందో నిద్రిస్తూ ఉందో తెలీని దశలో, తేలుతూ ఉంటుంది. జ్యార్జి శ్యాంటాయానాను చదివితే బెలూనయి రోదసిలో తేలిపోతారు, కోటాను కోట్ల మైళ్ళ నీలిమ దాటి. ఓహ్! గత మూడు శతాబ్దాల్లో పాశ్చాత్యమేధ విరిసిన ఇంద్ర ధనుస్సులు విసిరిన కుసుమ బాణాలు మానవ దిగంతరేఖల్ని మహత్తర ఆశ్చర్య తరంగాల్లో ఉర్రూత లూపుతున్నాయి. వాళ్ళ గ్రంథాలు చదివినా చాలు ఆనందవర్ధన, అభినవగుప్త, జగన్నాథ ప్రభృతి భారతీయ ఆలంకారిక పరంపరను చదివిన హాయి మనస్సుకు సిద్ధిస్తుంది. కవిత్వం రాయడానికిగానీ, విమర్శ రాయడానికి గానీ ఒక శిక్షణ లభిస్తుంది. ఏ శిక్షణా లేకుండా రాయడానికి కవిత్వం కాకమ్మ కథ కాదు. T. S. Eliot అంటాడు– ఈ శిక్షణతో "More and more the poet has been confirmed to literature, instead of literature to confirm to poet – literature being the name given by criticism to works inspired or obedient to critrcism, less and less is poet per–

mitted to rely on personal Authority". D. H. Lawrance అంతటి ప్రతిభావంతుడ్నే శిక్షణ లేకుండా వ్రాసినందుకు Eliot విమర్శించాడు (శిక్షణ లేకుండా వ్రాయడానికి అంత ప్రతిభావంతు లెవరూ లేరు తెలుగు దేశంలో) "Lawrence had genius but since his talent was unorthodox, his genius was little more than a critical embarassment...Lawrance also suffered from a lack, not so much of information as of critical faculties which education should give". పాశ్చాత్య దేశాల్లో సాహిత్య ప్రమాణాలు ఎంత ఉన్నత స్థాయిలో ఉన్నాయో మన 'కె'లు, విమర్శకులు తెలుసుకోవాలని Eliotను తీసుకొచ్చాను- స్వయంగా నోబెల్ బహుమతి పుచ్చుకున్న మహాకవి ఆయన (మన అకాదమీ బహుమతి కాదు).

Nothing good has been taking place in India for centuries past except the recent event of liberation of the country from the British Rule. This is so in Europe too. But Europe saw a new turn in history from about 18th century. Prior to this century in Europe human activity was divided and compartmentalised and had no inter-relation whatever. A Clergyman would look on a poet as an alien and a poet would feel of a painter strangely and likewise a politician etc, Each feels the other came from some other planet as a strange being; and their activities also never took note of each other. So the history of society was only an odd assortment of individual departments of human affairs.

But the 18th century saw a different scene of human society in Europe. You find people freely mixing with each other; a wave of brotherhood. a feeling of commonness swept across the continent and a certain regard developed for each other's work and so each other's activities came to be understood well and their value appreciated. Thus I think came the fraternity of painters and poets in Europe and an awareness of the common intellectual bond of all arts and sciences which are all essentially projections of the basic intellectual faculties of human mind. This development unfortunately has not yet taken place in India.

The early historians of Europe who were old fashioned judging from modern standards, gave undue emphasis to the industrial revolution in the transformation of society in Europe because their gross approach was prompted only by the steamship, the

wireless, the electricity etc., But the root-causes of these revolutionary changes in the human comfort and living were not appreciated scientifically. I would say a more important historical factor that demands recognition and emphasis besides industrial revolution is the rise of Republics and the Fall of monorchies. Then, the spirit of adventure that was simmering in the European mind of that century which took Europe accross the seas to the farthest corners of the world and gave rise to colonialism and a conglomeration of several causes, combined to pull down the old values in the society and brought to the forefront the value of work and the role of the individual man and his self-respect.

Then again I do not think that the rapid inerease in production due to industrialisation and the contribution of machine alone is responsible for colonialism. It was not as if they over—produced first and later sought for markets outside their countries. As a matter of fact when the European powers were fighting for hold in India, there is no evidence of any over-production in Europe due to industrialisation. It was only in the latter half of the British Rule in their Asian Colonies that there started a sysmtematic and con,cious exploitation of those colonies for improving the economy of England,; and that too, only the raw material was removed from these colonies for manufacture of finished goods in Europe. So Colonialism coming to be used as an extention or outlet of the excesses in the over-indulgence of Europe in industrialisation, was a latter feature or rather a second thought but not a preplanned action. So I consider over-production leading to colonialism is not a sound theory.

In this context history requires an appreciation of the subtle, that is to say, the visible should give place to the invisible, the gross to the subtle. An intellectual apprecition of the then human scene in Europe alone will lead to the discovery of the real meaning of currents and cross-currents of history. I say it is not the industrialisation but it is the intellectualisation of the society that led to the radical changes and the phenomenal results that Europe witnessed in the 18th and the 19th centuries. Behind the steamship, the flying machine, the wireless and the electricity, it was the human mind that stood as the back-bone of all that is called modernity.

These changes were possible because human mind felt unchained and let free. The Church, the taboo the superstition, the social aggrandisement, the traditional economic exploitation became loosened and weak; their former rigidity disappeared though they were not totally eliminated. Religion came to be questioned, metaphisical thought based on the logic of cause and effect, rose; superstition and other evils came to be sneered at. Thus the mind acquired a certain freedom and power hither-to unknown in Europe. In the wake of this malaisse rose strange idaas about power in society. Russeau and Voltaire threw sparks of fire which ignited a whole powder-magazine and set the continent ablaze. French revolution, American Revolution and Russian Revolution, a chain of Revolutions and convolutions came in close successions. Much blood and sweat flowed; much agony much misery and anxiety and tension tore human mind and the whole fabric of society in turn came to be torn to shreds and tatters.

It is this mind that is the source of all History. It is a whole precess of evolution that brings out a century and for the birth of the 18th century many minds contributed. I would go so far as to say that even Socrates of the 7th century B. C. who gladly took the cup of hemlock and asked his prosecuters to punish his sons also if they were guilty, made his contribution. Copernicus who was linched to death by his contemporary society for the guilt of offering new ideas, Reaussou, Voltaire and Marx and a horde of scientists who were all exiled mostly from their own lands are all the architects of that century. At times curiously enough certain negative forces also contribute to the emergence of a postive result. Should we not say that Machievelli the author of Prince also is one of the contributors? I think by his perverse theories of state-craft he produced numerous Royalties and Governments of tyrannical complexion that led to the violent reaction in the form of social contract theory and then Republicanism and then Socialism, Communisism and so on and so forth. Perhaps it is not wrong to state that historically Russeau, Voltaire, Marx etc., are the progeny of Machievelli.

In contrast if we shift our attention to the scene in India today, the role of intellectualism is virtually nill. The Intellec-

tualism which by its blood and martyrdom has transformed a whole human scene across a continent in Europe, is today in India shy of any action, completely castrated and rendered utterly impotent, trod and trampled under the feet of a whole army of power-politicians romping all over the country. One vital cause which I can identify in this total obliteration of the role of intellectualism in India today, is that it is completely shorn of all moral suseptiblities and turned into an opportunistic weather-cock. Today on this unfortuate land of ours it is the power-politician that stands like a colossus ruling the destiny of millions of peoples without a scruple and without vision.

POETICS, EAST AND WEST

Poetics first appeared in India :

Although poetry appeared in many countries of the world from times immemorial, it was only in India that an enquiry started on the questions as to what is poetry, how it could be created, and why it should be written. In the wake of this enquiry, a large body of scientific knowledge regarding the mechanics of poetry and its purpose developed and began expanding through the centuries. We have a plethora of evidence about this in the Vedic Literature, Ramayana and Mahabharata. I do not wish to go into all that here. I shall only give one instance from Mahabharata (chapter 207 of Rajya Lambha Parva) Narada is described "Paribhushaitaa vaachaam varnatah sarvatorthatah". It means Narada is also a poet. In those days, evidently, according to the scientists of poetry, a poet is one who adorned the word letter-wise and meaning-wise (i.e. word-beauty and Sense-beauty). These words remind us of the great Bhamaha of the later period and his theory of Alankara. Those books of poetics are not available to us today. However from the Natya-sastra of Bharata onwards, all the literature on poetics is not only available but also remains intact with a tradition of being ready by scholars and taught to the students of literature (in Samskrit).

The scientific knowledge that developed in this country on the dialectics of poetry, falls into 6 outstanding schools. 1. The Rasa theory of Bharata, 2. The Alankara theory of Bhamaha, 3. The Riti theory of Vamana, 4. The Dhwani theory of

Anandavardhana, 5. The Vakrokti theory of Kuntaka, 6. The Auchitya theory of Kshemendra. Concluding on the soul of poetry, these six theories emerged. We can add as the 7th, the Chamatkaara theory of Jagannatha. Around these theories developed many discussions, commentaries, refutations and treatises all of which to this day have came to stay as an enormous body of scientific literature on the Art of Poetry.

Long after that in Greece :

A. B. Keith in his history of Sanskrit Literature, holds the view that Bharata's time was before Bhasa. Bhasa is held to be a few centuries earlier than Kalidasa who is assigned 2nd Century B.C. Under these circumstances it seems reasonable to infer that Bharata must have lived a few centuries before Aristotle who belongs to 4th Centuty B.C. I am not inclined to rely on the other view which places Bhasa before Bharata, since it is based only on the technical aspects of the plays ascribed to Bhasa, whose authorship is not free from controversy. It is also necessary to note that Research scholars have considered on sufficient evidence that the bulk of Natya Sastra of Bharata is only a compilation of portions from the earlier texts on the subject. This pushes the date of Literature on Poetics in India far earlier than either Aristotle, or Plato or Socrates.

In the West, Aristole's Poetics is the only book available on the subject in the past. It contains 26 small chapters. Aristotle being a genius, there are instances in the treatise when his mind touches the fringes of profound thought. However his statements are not satisfactory to the mind trained in the Indian Poetics. He says "Poet is a maker of fables". What he means by poetry is simply fiction. The bulk of his work deals with dramaturgy. There is one important thing to note in the 25th Chapter which is absent in our works of Poetics; it is on the principles of Literary Critiscism. Aristotle generally agrees with Indian Poeticians on the question of what constitutes the soul of poetry? In the 22nd Chapter, "The greatest distinction is to be metaphorical; for, it is the only one that demands originality and is a sign of genius,' he said.

Then in Arabia:

In the year 908 A.D. Ibn-ul Mumtaz in Arabia wrote a book discussing on what makes poetry. He was a poet and a scholar

He ruled as Khalif for one day. Prof: Najibu llah in his History of Islamic Literature called this work the book of Rehtorics; but Sir Hamilton Gibb in his History of Arabic Literature described it as book of Poetics. In the words of Najibullah, the book sums up saying, that "real eloquence consists of the expression of ideas with the fewest words". There is a chapter in the book classifying some figures of speech. Then Qudama in the 10th Centuiy A D. and then Abu hilal-al Askari in the 11th Century, wrote works on the subject. Out of the two, Askari is important. He says there is nothing new in a poem; the difference between poet and poet is only in the manner of making the poem, which alone constitutes the cause of the individuality of each poem or each poet. One of the theories of the Indian Poetics holds the same view. " taa eva pada vinyaasaah taa evaartha vibhutayaha, tathaapi nootnam bhavati kaavyam grathana kausalaat." The same words, the same meanings, yet a poem becomes new due to the skill in making it. After the Greeks, in the world, the Arabs are great torch - bearers of knowledge.

Common Language and Poetic Language :

Bhamaha for the first time in our country separated the poetic language from the common language by his theory of Vakrokti. "Saishaa sarvaiwa vakroktibi anayaartho vibhaavyate" said Bhamaha. Theory of Vakrokti in fact owes its birth to Bhamaha. Kuntaka is perhaps only his commentator despite his original thinking ahd establishing vakrokti as a theory. Jagannatha's chamatkara is another form of the same theory, in the ultimate analysis.

Let us suppose there is no difference between the common language and the language of poetry; then why should you call one a Poet and not the other. The question naturally is, what is the differentiating characteristic here? Does this question arise or not? In fact there is considerable difference between the two kinds of languge. In the language of the poet there is a commingling of strange words and strange meanings. It is to this that Valmiki referred to as "Vichitraartha Padam", in his Balakanda 4th Sarga (275 SL.) Without this element of strangeness called vaichitri, mere words and meanings, that is to say, the ordinary language, can never become poetry. Then, what is this vaichitri?

(Otherwise called chamatkaar). Jagannatha who said the last word in Poetics says, "Putras te Jataha dhanam te daasyaami iti vaakhyaartha dhijanyasya aahlaad asya na lokottaratvam. Ataha na tasmin vaakye kaavyatva prasaktihi". This means sentences like 'son is born to you','I am giving you money', though produce immense pleasure, have no poetry in them. Because, they do not produce that uncommon pleasure which is not the same as the pleasure derived from the ordinary worldly experience. The American poet and Harvard Professor Archibald Macleish says: 'words–in–the Poem...they seem to have, what I can only call, mere weight than the same words have when we run across them in ordinary conversation, or on the page of a newspaper'.

The difference between the two languages :

Then where lies poetry? Jagannatha says: It is in "chamat–kaara Janaka bhaavanaa vishayaartha pratipaadaka shabdaatwam" This means it is in that word which makes us think and by such thinking reveals a certain skill or poetic cunning called "Chamat–kaar" which in its turn leads to the experience of an intellectual pleasure: it is in that word, lies poetry.

Even before Jagannatha, Kuntaka in his 'Vakrokti Jeevita' said of poetry "Sabdaarthou sahitou vakra kavivyaapaara saalini". The word that everybody uses is 'Saamanyokti" (common word) whereas the word used by the poet is 'vakrokti'(the skilled word). That is why he said "Mahaakavi prabandhaanaam sarveshaam asti vakrataa" What is this vakrataa(this skill)? "prasiddhaabhid· dhaana vyathirekini vichitraivaabhidhaa", he explained. The same words wellknown in the common parlance joined in a certain skillful combination to produce a certain surprising strangeness about them, become vakrokti. After this skilled combination, the same words behave contrary to the principles of their normal conduct which they show in the course of the day–to–day usage. This is 'vaichitri' or 'chamatkaar'. Archibald Macleish observes in the same contex), "words as sounds are malleable and may be made to multiply their meaning by the management of their shapes and movements in the ear." When Vamana said 'visishtaa padarachanaa rithihi", I believe, he meant the same thing' In the ordinary parlance, as there is neither the chamatkar of Jagannatha nor the management of "shapes and movements" of

Macleish nor 'Visistha padarachana' of vamana, it is not poetry.

Word is the Basis of Poetry:

Though poetry is above the ordinary words and meanings (i.e. the common language), it should be noted that word forms its basis. Therefore Jagannatha said "ramaneeyartha pratipaadaka shabdaha kaavyam" (that word which unfolds beautiful meaning is poetry) and then he proceeded to estalbish it with formidable logic. "Sabdaarthayugalam na kaavya sabda vaachayam ..sabda viseshasya eva kaavya padaarthatvam", (it is not both the words and meanings; but it is only the special word that can be called poetry). Graham Hough said the same; "the medium of Literature is verbal. Literature is made of words". Look at the word of the French Poet Mallarme, the high-priest of modern poetry, "Poetry is not made with words-as-expressions-of-ideas, but with words themselves".

The Power of Word:

When it is concluded that the 'Sabda visesha' i.e., the special word, is the basis of poetry, then a himalayan weight of delving deep into the powers of the word descends on the shoulders of the poet (and the critic). It is here in his 'Symbolism' that Graham says 'Literature exploits other properties of words besides their referential ones; e g, their capability of being organised into rhythmical groups, their auditory and muscular suggestions, their fortuitous kiuships with other words. Latent and undeveloped in ordinary language, these qualities become decisive in literature." From ancient days in our country all the scientists of poetry without exception have been investigating and meditating about the four forms of "vaak (speech) called para, pasyanti, madhyamaa, vaikhari, and the three powers of the sound (shabda) namely Abhidha, Lakshana, and Vyanjana. This is an invariable chapter generally in every work of poetics.

It is above all these levels, neverthless, that lies the origin of poetry, ninety nine per cent of which is the look with which the poet sees objects or rather the vision of the poet. "The perfect rose is only a running flame emerging and flowing off and never in any sense at rest static, finished.' A mind which could clothe in a handful of words, the eternal fire of life burning in creation, can not be a mere scrap of paper. D.H. Lawrence has adorned the horizons

of the 20th century with a new Sun. What is noteworthy here is that the red rose did not appear to him as a flower; he saw only the running flame. We think that the running flame falls from the branch; but where does it go? It reappears in the branch: It is another flower to one who is not a seer; but to the seer, it is the same old flower reappearing. The Japanese poet of 15th Century, Arikida Moritake had a similar vision; listen to his lines; "The fallen flower–I see returning to its branch; O! a butter–fly..." Here the emphasis is not on the butter–fly; it is on "the fallen flower returning to its branch".

"Yo apaam pushpam vedaa pushpavaan bhavati", is the word of an ancient Vedic seer. (Whoever knows the flower of the water, is the Possessor of the flower). This has no literal meaning. The entire universe appeared as water to the ancient Indian seers. The lengthy hymn in the 29th Anuvaka of the Taittariya Upanishat is: "Aapovaa idagm sarvam vishvaa bhootanyaapaha..." All this is water–The entire creation–the living beings who have 'Prana' the food that is 'anna', the Chandas which are the metres, the Jyotis–chakra the celestial world, the Vedas, the Gods–every thing is water. This very hymn which is in literal language, is condensed by a seer into one word "apaam pushpam".

What appears to the physical eye is the flower, and what appears to the intelleecual eye is the running flame. It is, perhaps this which Kant ealled "the thing in itself", in his Critique of the Pure Reason. The poet expresses what the intellectual eye sees while the non–poet utters, what the physical eye sees. There is a subtle point here.....the sage also has the intellectual eye in common with the poet; but that is upto the vision only. From that point they go their different ways. The sage conveys the vision in the ordinary language while the poet conveys it in a special language which is his distinction. The poet exploits the uncommon powers of the word. It is perhaps for this reason that in a long list of priorities, the Veda places the poet a step higher than the sage. In the 12th Anuvaka of Taittariya Upanishat, it is said 'Bramhaa devaanaam, padaveeh kaveenaam, rishir vipraanaam, mahisho mriganaam, Syeno gridhraanaam...". The greatest among gods is Bramha, among poets the Padaveeh, among Brahmans the rishi, among animals the buffalo, among birds the falcon and so on. To place the sage on a par with the

poet would be a commonplace statement. But to place the poet above the sage and below only the Gods is a statement of Vedic vision. Therefore one who wants to emerge as a poet has to become a sage first.

Since poetry begins from the very 'look' of the poet,he must commence his lessons of poetry with cultivation of this 'look', if he has not received it by birth.

At times a sage also speaks like a poet, Schopenhauer the German philosopher said,looking at the pillar carrying the weight of the roof of a temple, "This column is the symbol of the will to work. I am here to hold up this roof, murmurs this column ever struggling with the forces of gravitation". Many people saw the column-but with their two eyes, Schopenhauer saw it with his third eye: and it looked as the 'symbol of the will to work'. That is its metaphysical personality.

Hemachandra said centuries ago, in his Kaavyaanusaasana 'naanrishih kavi rityuktham rishischa kila darsanaat, vichitra bhaava dharmaamscha tatva prakhyaacha darsanam". This means one who is not a sage cannot be a poet. Then how to become a sage? By Vision. Then what is vision? It is the ability to see the methaphysical content of the object. Therefore you have to become a sage to become a poet. You cannot escape this disaster even by fleeing to the countries of the West. Because, even there the great poet Rimband declares "I want to be a poet and I am working to make Myself a seer. The poet makes himself a seer by a long prodigious and rational disordering of the senses; there is unspeakable torture during which he becomes the great patient, the great criminal and the great learned one among men; For he arrives at the unknown".

It brings to our mind at once the life of Valmiki. One has to pass through all these tortures; there is no escape. See how wonderfully Rimbaud tells us this great truth "so much the worse for the wood, to find itself a violin".After all a mere wood before it becomes a fiddle and begins to emit melodies, what terrible experiences It has to pass through at the hands of the carpenter's tool; For a poet, life itself is the carpenter's tool.

ఎన్ని దేశాల్లోనో ఎప్పట్నించో కవిత్వం ఉంది; కానీ ఈ ఒక్క దేశంలోనే మొట్టమొదట కవిత్వం అంటే ఏమిటి? ఎట్లా వ్రాయాలి ఎందుకు వ్రాయాలి .

అనే ప్రశ్నలు తలెత్తాయి; విస్తారమైన కావ్యశాస్త్ర వాజ్మయం రూపొందింది— వేదాల్లో, రామాయణ మహాభారతాల్లో దీనికి పుష్కలంగా సాక్ష్యం ఉంది. ఆ గ్రంథమంతా చెప్పను. ఒక్క ఉదాహరణ ఇస్తాను. మహాభారతంలో రాజ్య లంభపర్వంలో 307 వ అధ్యాయంలో నారదుడు, "పరిభూషయితా వాచాం వర్ణతః సర్వతోఽర్థతః". అని వర్ణింపబడ్డాడు. అంటే నారదుడు కవి అన్న మాట ఈనాటి పరిభాషలో అయితే. ఆనాడయితే ఈ కవి అన్న శబ్దానికి ఇంత ప్రాచుర్యం లేదు. వైదిక వాజ్మయంలో పరమాత్మకు పర్యాయపదంగా వాడేవారు. "తిష్ఠన్నాహార మజరః కవిః—" " అనంత మవ్యయం కవిగ్ం సముద్రేంతం విశ్వశంభువం—" ఇట్లా- అయితే ఎక్కడో ఎవడో ఋషిత్వమూ కవిత్వమూ రెండూ సిద్ధించిన వాడుంటే వాడ్ని బహుశః కవి అనేవారేమో. ఆ కవుల్లో అగ్రేసరుడ్ని పదవి అనేవారు, "బ్రహ్మదేవానాం, పదవీః కవీనాం, ఋషిర్విప్రాణాం-" ప్రకృత మనుసరామః. మన "పరిభూషయితా" శ్లోకాన్ని బట్టి తెలిసేదేమిటంటే- ఆనాటి కవిత్వ తత్త్వవేత్తల అభిప్రాయం ప్రకారం, కవి చేసేపని వర్ణతః అర్థతః వాక్కును అలంకరించడం. ఈ మాటలు తదనంతర కాలపు భామహుడ్ని గుర్తుకు తెస్తాయి. పాణిని నటసూత్రాలు వేరొక్కన్నాడు కనక ఆయన కాలానికి అలంకారశాస్త్రం ఉన్నట్లే. నట సూత్రాల్లో అలంకారసూత్రాలు చివర కలిసి ఉండడం ప్రాచీన పద్ధతి- అయితే ఆ శాస్త్ర గ్రంథాలివ్వడు లేవు. భరతుడి నాట్యశాస్త్రం దగ్గర్నుంచీమాత్రం ఈనాటి వరకూ వచ్చిన అలంకార గ్రంథాలన్నీ ఉండడమేకాకుండా, పఠన పాఠన వ్యవహారంలో పదిలంగా ఉన్నాయి. భరతుడు భాసుడికి పూర్వుడన్నాడు ఏ బి. కీత్ పండితుడు. భాసుడు క్రీ.పూ. 4 వ శతాబ్దం వాడంటారు. కనుక క్రీ పూ. 4 వ శతాబ్దపు వాడయిన అరిస్టాటిల్‌కంటే భరతుడు పూర్వుడు కావచ్చు. భరతుడి నటసూత్రాలు ఆయనకు పూర్వమే ఉన్నవాటి క్రోడీకరణ అంటాడు కీత్ పండితుడు. మహాభారతాదుల సాక్ష్యంతోపాటు ఇదికూడా కలిస్తే భరతుడికి చాలా పూర్వంనించీ ఈ దేశంలో కావ్య మీమాంస ఉన్నట్లు అనుకోవాలి. (భాసుడు భరతుడికి పూర్వుడన్నవాదం నాకు తృప్తికరంగా లేదు).

ఈ దేశంలో వచ్చిన కవిత్వశాస్త్ర సిద్ధాంతాలను ఆరుగా విభజించవచ్చును.

1. భరతుడి రసవాదం 2. భామహుడి అలంకారవాదం 3. వామనుడి రీతివాదం
4. ఆనందవర్ధనుడి ధ్వనివాదం 5. కుంతకుడి వక్రోక్తివాదం 6. క్షేమేంద్రుడి

ఔచిత్యవాదం...కావ్యాత్మ ఇదే అని తీర్మానిస్తూ ఈ ఆరువాదాలు వచ్చాయి. జగన్నాథుడి చమత్కారవాదం ఏడవదిగా చేర్చవచ్చు. వీటి చుట్టూ అనేక చర్చలు, వ్యాఖ్యానాలు, ఖండన మండనాలు పెరిగి ఒక బ్రహ్మాండమైన కావ్య శాస్త్రవాజ్మయం తయారయింది.

మనదేశం తర్వాత చాలా కాలానికి అవతల గ్రీసులో, ఆ తర్వాత అరే బియాలో కవిత్వ తత్త్వ చర్చ స్వల్పంగా జరిగింది. మనదేశపు గాలి సోకినట్లు ఆధునిక పాశ్చాత్య పరిశోధనలద్వారా తెలుస్తూ ఉంది. గ్రీసులో 4 వ శతాబ్దంలో అరిస్టోటిల్ 'పొయెటిక్స్' అనే ఓక శాస్త్ర గ్రంథం వ్రాశాడు. అందులో 26 చిన్న ప్రకరణాలున్నాయి. దాని ఇంగ్లీషు తర్జుమా క్రౌను సైజులో 44 పేజీలు. ఇది శాస్త్రీయతకు విప్రతిపత్తి కలిగించే కొన్ని అప్రౌఢమయిన భావాల నంపుటి. అరిస్టోటిల్ గొప్ప మేధావి కనక, సత్యపు అంచులు ముట్టుకున్న కొన్ని సందర్భాలు గ్రంథంలో లేకపోలేదు. "poet is maker of fables" అంటాడు. poetry అంటే fiction అని ఆయన అభిప్రాయం. ఇందులో ఎక్కువగా నాటక ప్రకరణం ఉంది. 20, 21, 22 ప్రకరణాల్లో అచ్చులు, హల్లులు, క్రియలు, నామవాచకాలు మొదలైన భాషా విషయాలు చాలా అసంతృప్తికరంగా చర్చించబడ్డాయి. ఇవి నిజంగా వ్యాకరణ సంబంధమయినవి: ఒక్క విశేషం—25 వ ప్రకరణంలో మన సాహిత్యశాస్త్ర గ్రంథాల్లోలేని విషయం, సాహిత్య విమర్శ ఎట్లా చెయ్యాలి అనేది చర్చించబడింది. కావ్యాత్మ విషయంలో అరిస్టోటిల్ మనవాళ్ళతో ఏకీభవిస్తాడు; 22 వ ప్రకరణంలో, "The greatest distination is to be metaphorical; for it is the only one that demands originality and is a sign of genius". అయితే 15 వ శతాబ్దం వరకూ ఈ పుస్తకం ఉన్నట్టే యూరోప్‌కు తెలీదనీ, ప్రాచీన వర్తమాన యూరోపియన్ సాహిత్యాలమీద దాని ప్రభావం ఏమీలేదనీ, ఏదో ఒక ప్రమాణం కావాలి కనక ఇటీవల పండితులు దాన్ని వేర్కొంటున్నారనీ, ఈ గ్రంథాన్ని ఇంగ్లీషులోకి తర్జుమా చేసిన యల్.జె. పాట్స్ అనే పండితుడు తన ఉపోద్ఘాతంలో చెప్పాడు. ఈ గ్రంథం తర్వాత ఇటీవల 50, 60 ఏళ్ళ వరకూ పాశ్చాత్య ప్రపంచంలో సాహిత్యశాస్త్ర గ్రంథమంటూ ఏదీ రాలేదు. అయితే గత 50, 60 ఏళ్ళ నించీ సాహిత్యంమీద, ప్రత్యేకించి కవితా తత్త్వాన్ని గురించి గొప్ప వైజ్ఞానిక చర్చలు జరుగుతున్నాయి. గ్రంథాలు వస్తున్నాయి. వాళ్ళ భావాలు మన

ప్రాచీన ఆలంకారిక సిద్ధాంతాలకు అనువాదప్రాయాలా అన్నంతగా, ఏకీభవిస్తున్నాయి మన శాస్త్రాలతో. ఇది ఆశ్చర్యం!

తర్వాత, క్రీ. శ. 908లో అరేబియాలో ఇబ్‌నుల్ ముటాజ్ అనే కవి, పండితుడు, ఒక్కరోజు అరేబియా గద్దె ఎక్కిన కాలిఫ్, కావ్య మీమాంసచేస్తూ ఒక గ్రంథం వ్రాశాడు. మహమ్మదీయ సాహిత్య చరిత్ర వ్రాసిన నజీబుల్లా దాన్ని Book of Rhetoric అన్నాడు. అరబ్బీ సాహిత్య చరిత్ర వ్రాసిన సర్ హామిల్టన్ జిబ్ దాన్ని Book of Poetics అన్నాడు. నజీబుల్లా మాటల్లో ప్రధానంగా ఆ పుస్తకంలో సారాంశం, "Real eloquence consists of the expression of ideas with the fewest words". అందులో కొన్ని అలంకారాలు వర్గీకరింపబడిన ప్రకరణం ఒకటి ఉంది. తర్వాత కుదామా 10వ శతాబ్దంలో, అబు హిలాల్ అల్ అస్కరీ 11 వ శతాబ్దంలో ఈ విషయంమీద గ్రంథాలు వ్రాశారు. ఇందులో అస్కరీ ముఖ్యుడు. కవిత్వంలో కొత్త విషయం అంటూ ఏమీ ఉండదనీ, కవికీ కవికీ చెప్పే విధానంలోనే తేడా ఉంటుందనీ, ఇదే ప్రతిఒక్క కావ్యం విలక్షణతకు కారణం అనీ చెప్పాడు. మన ఆలంకారిక మతాల్లో ఒకటి ఇదే చెపుతుంది— "తా ఏవ పద విన్యాసాః తా ఏవార్థ విభూతయః, తథాపి నూత్నం భవతి కావ్యం గ్రథన కౌశలాత్" (అవే పదాలు, అవే అర్థాలు, అయినప్పటికీ ప్రతి కావ్యం రచనా కౌశలంచేత నూతనంగానే ఉంటుంది) ఇదే అస్కరీ వాదం. గ్రీకుల తర్వాత ప్రపంచంలో అరబ్బులు గొప్ప విజ్ఞాన పిపాసువులు. (గ్రీకులకూ అరబ్బులకూ మనగాలి సోకిందని Will Durant లాంటి చరిత్రకారు లన్నారు. గొప్ప పరిశోధక పండితుడు M. L. West కూడా ఇదే అన్నాడు, తన Early Greek philosophy and the Orient అనే గ్రంథంలో. అయితే M. L. West నేను పేర్కొన్న గాలి, వేదకాలంనుంచో లేక వేద పూర్వకాలంనుంచో అటువైపు వీస్తూ ఉండేదన్నాడు. ఆ గ్రంథం చదవాలని శిఫారిష్ చేస్తున్నాను).

The emergence of man in creation opened a new chapter. It was from that moment that mind took a definite shape and began to play an increasingly greater role. Animals were content with the help of sensory organs for acquisition of knowledge, whereas man began to depend increasingly on mind for the purpose. Man's mind began to grow by leaps and bounds due to its being increasingly used. Gradually as the evolution proceeds forward,

we find the importance of the Sensory organs as instruments of knowledge being minimised. It is not therefore wonderful to say that we may in future reach a stage when we will totally dispense with the sensory organs. The result may be that the Sensory organs will disappear from the human organism due sheerly to their disuetude. Perhaps, man will then be without eyes, without ears, without nose, tongue, hands and legs, reduced simply to the form of a fleshy rotundity. That is the stage when man has become entirely an intellectual being, after ceasing to be a physical being. Perhaps it is Shaw who said that evolution is towards motor-cars and legless ness.

The Birth Of Africa :-

The legend that is the 20th century Africa, is the most fascinating legend of the modern world which will be preserved as the sacred chapter of the future history of man on earth. Though the black man has been our colonial brother, our experiences have not been the same. The 'white man' supposed that the Asian was uncivilised, whereas he thought that the African is 'unhum nised'. Even though all of us in the eastern colonies were slaves in the eyes of the white man, there was a basic difference of approach towards an African on the one hand and an Asian on the other. For him an Asian was a slave and an African was a beast. A slave was conceded some kind of minimal human treatment without taking note of the element of self-respect. But the African received no other treatment except the one meted out to the beast. He was beaten, kicked, killed and abused.

"...unable to be abroad with the other, the white man, who unmercifully imprisoned me I took myself far off from my own presence...made myself an object...my body was given back to me sprawled out, distorted, recoloured, clad in mourning...the Negro is an animal, the Negro is ugly..." (Frantz Fanon)

The background of colour and civilization of the African appears to have easily slipped into the whiteman's mind, the idea that they are sub-human, nearer to the ape and farther to the man. Naturally it was cruelty that marked the colonialism in Africa whereas it was only despotism in Asia, with the bare motive of

exploitation of human and non-human material for the benefit of the colonial power. Therefore the sufferings of the black man outbeat any persecutions known to history so far, including the Christian persecutiors so famed in the histo.y of whiteman's civilization. It is this civilization that David Diop exposes in his poem 'Vultures'

"In those days when civilization kicked us in the face when holy water slapped our cringing brows...
O the bitter memories...of foreigners who did not seem human, who knew all the books but did not know love...
Inspite of the desolate villages of torn Africa
Hope was preserved in us as in a fortress
Spring will be reborn under our bright steps"

The very word 'whiteman' is the coinage of the African tongue. To us he was an English man, Frenchman, or a Dutchman etc.; Colonialism thus meant two different things to the two continents of Asia and Africa. That is what Aime Cesaire said in his letter of resignation to the Communist Party of France :

"The peculiarity of 'our place in the world' which isn't to be confused with anybody else's...the peculiarity of our history, laced with terrible misfortunes which belong to no other history."

This is the 'colonial epic' in brief for Amadou Moustapha Wade: "Here come the civilisers, the cannon, the Bible aimed at the Negro heart; the land ran with blood, its sons had risen to defend the dawn..."

రచయిత ఎప్పుడూ ఒక ప్రశ్న వేసుకోవాలి-మనం వ్రాసేది ఎంత మందిని సముచ్చకితుల్ని చేస్తుంది ఎంత మందిని ఉత్తేజ పరుస్తుంది, కదిలిస్తుంది, ఏ ఘనకార్యం సాధిస్తుంది? ఈ అంతర్గత బాధకలగకుండా ఈ భావం స్ఫురించ కుండా ఏదో వ్రాస్తూ పోవడం ఎందుకు? చెప్పవలసిన అవసరం వచ్చినప్పుడే ఏదో స్ఫురించినప్పుడే, ఏదో మెరిసినప్పుడే, ఏదో మనస్సులో ఒక జలపాతం ఘోషించినప్పుడే చెప్పు. అక్షర హర్యక్షాలను రెచ్చగొట్టు అవి మిగతా పని చేస్తాయి. అంతేగాని ఏదో ఎందుకో వ్రాస్తే ఎల్లా?వ్రాయావచ్చు, పత్రికలు వేయా వచ్చు. కానీ లోకానికి ఏమి ఉపకారం-న్యూస్ ప్రింటు ఖర్చుతప్ప!

జపానులో కవిత్వం ఐదుపాదాల్లో వ్రాస్తారు. ఆ పద్యంపేరు టంకా. ఆబాల గోపాలం అందరూ కవిత్వం రాస్తారు. కవిత్వం గానంచేస్తారు. టంకా క్లబ్బులని వెలిశాయట. ఆ క్లబ్బుల్లో కూలీలు, గుమాస్తాలు. వ్యాపారులు, ప్రొఫెసర్లు, ఉద్యోగులు, ఇట్లా సర్వవర్గాలవారూ సభ్యులట, అక్కడ—ఒకడు మొదటి రెండుపాదాలు ఇస్తాడు; మిగతావి ఎవడు ముందు పూరిస్తాడో వాడికి తక్కిన వాళ్లు పందెం ఓడిపోయినట్లు. ఈ పందాలు డబ్బు పెట్టికూడా ఆడేవారు. కాటన్ మార్కెట్‌లా జనం తండోపతండాలుగా వీటిలో పాల్గొనేవారు; లక్షలు లక్షలు ఓడిపోవడమో గెలవడమో జరిగేదట. ఒక దశలో ప్రభుత్వం జోక్యంచేసుకొని ఈ కవితా జూదాన్ని నిషేధించవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడిందట!

We must not di regard a great heritage accumulated and enriched through generations.

We need not lose our moorings in our anxiety to be original. We need not commit all the absurdities that we find in our writings today.

Genius is not a wilderness of brilliance.

మనదేశంలో దృశ్యకావ్యాలు వ్రాసినవాళ్ళను శ్రవ్యకావ్యాలు వ్రాసిన వాళ్ళను ఉభయులను కవులనే విలిచేవాళ్ళు. భాసుడు నాటకాలే వ్రాశాడు. ఆయన్ని మహాకవి అన్నారు కవిత్వం గద్యంలో రాయొచ్చు, పద్యంలో రాయొచ్చు మన ప్రాచీన అలంకారశాస్త్రం ప్రకారం "శబ్దార్థౌ సహితౌకావ్యం గద్యం పద్యంచ తద్విధా..." అని భామహాచార్యుడు ఆరు పరిచ్ఛేదాలున్న తన భామహాలంకారములో చెప్పాడు కనక గద్యంలో కవిత్వం చెప్పిన కాదంబరి కర్త బాణుడు మహాకవిగా పేర్కొనబడ్డాడు.

గ్రీకులు కూడా ప్రాచీనకాలంలో వాళ్ళ నాటకకర్తలైన ఆశ్చిలస్, సోఫోక్లీస్ యూరిపిడ్స్ ప్రభృతులను కవులనే పేర్కొన్నారు. అరిస్టోటిల్ తన పొయిటిక్స్ మొదటి ప్రకరణంలో, "వృత్తంలో చెపితేనే కవిత్వం అనుకోగూడదు, వృత్తంలో చెప్పకపోయినా కవిత్వం కవిత్వమే, కవిత్వంకానిది వృత్తంలో చెప్పినా కాదని", ఘంటాపథంగా చెప్పాడు.

సుమేరియన్ల ఇతిహాసం గిల్గమేష్ క్రీ. పూ 3000 సం॥నాటిదట. ఇందులో ఇష్టర్ అనే స్త్రీదేవత నరకంలో బంధింపబడితే ఆమె ప్రియుడు, అజేయ పరాక్రమశాలి, సౌందర్యమూర్తి గిల్గమేష్ ఆమెని అక్కడ్నించి రక్షించి తీసుకురావడానికి పోతాడు. అదంతా ఒక చిత్రమైన పౌరాణిక శైలిలో నడిచే కథ. ("Origins of civilization" Edited by William Menmill and Jean W-Sedlar.) ప్రాచీన రోమన్ కవి వర్జిల్ వ్రాసిన ఏనియడ్‌కు దీనితో పోలికలున్నాయి. ఏనియడ్ నరకానికి ప్రయాణంచేయడం. ఈ ఏనియడ్‌ని తర్వాత దాంతే ఇన్ ఫర్నోలో తీసుకున్నాడు. దాన్ని మిల్టన్ పేరడైజ్ లాస్టులో అనునరించాడు. బహుశా హోమరు వ్రాసిన ఓడెస్సీకి కూడా గిల్గమేష్‌తో ఈ పోలికలున్నట్టే. అయితే ఇవన్నీ ఒక మహాపురుషుడు కష్టాలతో కూడుకున్న మార్గంలో ప్రయాణం చేయడం అనే వస్తువుమీద రూపొందాయి. దీనికి రామాయణం మూలమేమో. రాముడు అరణ్యమార్గాల్లో కష్టాలు అధిగమిస్తూ ముందుకు సాగినకథే రామాయణం, అంటే రాముని యొక్క అయనం. ఇదే భారతంలో కూడా తీసుకోబడింది. మహాపురుషుడయిన ధర్మరాజు వనవాస అజ్ఞాతవాసాలు అధిగమించి స్వర్గారోహణ పర్వం చేరుతాడు. ఉపనిషత్తుల్లో కూడా నాచికేతుడు యమసందర్శనం కోసం యమలోకం పోతాడు.

Values of the Negritude.

Negritude is not merely the word coined by any political enthusiast but the dream of a whole people which crystallised in the mind of that great Poet Aime Cesaire who said, "..... my country and I, ... my hand small in its enormous fist..."

The doctrine of Negritude is the intellectual paraphrasing of the whole range of reactions of the world of black peoples against foreign oppression, against foreigner's dehumanising infliction of colour - complex and also the result of the historic process of self-identification of a great people. The doctorine basically projects the essential human values of man, transcending all superficial barriers that divide human beings and thereby throws overboard the entire system of European values which stood for Colonialism and perpetrated ruthless exploitation of fellow-beings arrogating a superior position to themselves. Negritude therefore emphasizes the oneness of mankind. In the

'Cahier', Aime Cesaire's lofty ideal is expressed, "My heart, save me from all hatred, do not make me that man of hate for whom I have only hatred. You know my ruling passion to restrict myself to that race alone; you know that it is not for hatred of other races that I strain to work so hard for that race alone. It is because of the universal hunger for mankind, the universal thirst, that I wish to see it free at least." It is an ideology not of a race but of all peoples who believe in man but not in colour or creed or nation and so on. Cesaire calls the Africans "truely the eldestsons of the world"—They are not merely the children of Africa. Though to start with it was the cry of a few black students of Ecole Normale Superieure in Paris, it soon spread like wild fire among the African this renk all over the world.

If the human values are to be judged by mere books and libraries or by the glittering achievements of modern science, then I think, the civilisations of China, India, Sumeria and Egypt have to be written off and the recent work of the historians and archaeologists who are constantly at work plurging deeper and deeper into the pages of lost history, will be a mere futile exersice because there is nothing to recover from such discoveries. It is only because that there is in these pages something brilliant, something that illumines the gloomy roads of modern man, something which leads us, as Jomo Kenyatta puts it, "to weigh sincerity against dialectic, wisdom against polemic, effective policy against glibb theory, integrity against betrayal, truth against lies", that we today want to recover what is lost in the hoary past. "Turning over .. sombre pages of history can have little point unless there is reflective out-come and a moral for men of the future to retrieve", words of Jomo again.

The African culture, which abounds in ethics, morals, wit, wisdom, sentiment and song, is not only a light to those people who created it, but it is a treasure that belongs to the world which thrives better under the rainbow of wisdom of all the multi-coloured peoples of the earth. The brute forces of oppression and colour discrimination not only overlooked these basic human values but crushed them under iron heels. Can there be a greater crime than not accepting a human being as a human being and what a blot it is against the European civilisation if it is guilty of this crime. In reply to the historic first Nobel Prize

to be awarded an African, Lithuli declares in defence of the dignity of man and the fullest democratic rights for all mankind, "To remain neutral in a situation where the laws of the land virtually criticised God for having created men of colour, was the sort of thing I could not, as a Christian, tolerate".

I was enraged to read the following lines of Gerald Moore and Ulli Beier in their Anthology of Modern Poetry from Africa, which smacked of a subtle attempt to counterpose African against African-this is the old game of 'white man' in colonies and which is perhaps his congenital deformity—. "In general these young poets do not seem at all intent upon expressing the collective African soul, nor do they clamour in every line about being black and proud of it." I wonder what these two Anthologists want from the African poets! Perhaps an implicit submission to the colour discrimination and colonial exploitation of the white man without a protest. They were fooling themselves in another page saying. "These young poets 'of English expression' are not merely indifferent to, but actually hostile towards the concept of Negritude". I better leave them at that. I can understand it is impossible for the begotted whiteman to reconcile himself to the great awakenment of the new Africa. Even after Africa became free from colonial rule, the whiteman still wants to interfere in their affairs and play one against the other by sowing seeds of disunion. This is what I felt when I was reading the last chapter of Claude Wauthier's Survey of African thought and literature. He was trying to play down the importance of Negritude, of which the whiteman instinctively dreads. But he could not avoid the statement that the younger generation of Africa are with one voice for Pan Africanism. Jean Paul Sartre reflected the correct intellectual appreciation of Negritude when he said, that Negro poetry is "the true revolutionary poetry of our time".

The whole range of notes on the scale of modern African poetry reverberate revolt against the colour prejudice of the whiteman and his dehumanising attitude to the African. And that is Negritude. Whether an African is in the English colony or the French colony or in the Portuguesse colony, he is basically African and he shares unmistakably his dreams and aspirations interwoven in his culture and civilisation with his brothers across

all the artificial political barriers. That is how Marcus Garvey though born in the West Indies went to America to join the movement of Free Africa. It was he who virtually founded 'Back to Africa Movement'. This is one of the notable of the chain of events that lead to the first Pan African Congress in Paris in 1919.

బుల్బుల్ తెలుగు దేశపు పక్షి కాదనుకుంటారు కానీ అది పచ్చి తెలుగుది. తెల్లవారుజామున్నే తూర్పు రేకలు తెల్లబడుతూ ఉండగా పల్లెటూళ్ళలో వినిపించేది బుల్బులి పాట. "ఉ ఊ ఊ ఊ ఊ..." అనే కోమల స్వరాలతో అల్లిన పాట. మధురిమ ఉట్టిపడే గొంతు. సరిఘ్లూ మన పిచ్చుక సైజులో ఉంటుంది. తోకమాత్రం ఒక్క వీసరు పొడుగు ఎక్కువ కావచ్చు. కానీ తల మీద మకుటంలా ఒక చిన్న కేశ శిఖరం. మెడనించి ముక్కుదాకా కాఫీపొడి రంగులో ఉంటుంది. ఆ రంగు వీపుమీద కొంచెం తక్కువ. ఎప్పుడూ కొమ్మల్లో, చిన్న చిన్న చిగురాకు పొదల్లో గెంతుతూ ఉంటుంది, చిలిపితనం చిందే పసివిల్లవాడిలా. అది పాడితే- విన్నవాళ్ళ ఇంద్రియాలన్నీ అమాంతం ఆగిపోతాయి. ఒక్క చెవి మాత్రం పనిచేస్తూ ఉంటుంది. పాటేమో చాలా చిన్నది, కలిగించే పారవశ్యమేమో నముద్రమంతటిది.

బుల్బులి పాట జిలిబిలి భావాలతో అల్లిన భావకవిత; కోయిల పాట ఛందస్సు మీద నడిచే మత్తేభం. దీన్నే భరత పక్షి అంటారు. లార్క్ అని ఇంగ్లీషులో అంటారు కాబోలు. పక్షులూ మృగాలూ చెట్లూ మన పరివారం. కాదు, మన స్నేహితులు, ఆత్మీయులు. వాటిని గమనించకపోవడం మన జీవితానికి గొప్ప లోపం.

నాజూకు మనసుల్ని తన్మయత్వంలో ముంచేది బుల్బులి పాట. మొద్దుగాడ్ని నిద్రపోతున్నా లేపేది కోయిలగొంతు. ప్రకృతిలో ఉండే సున్నితమైన అందాలు చూచేవాళ్ళు కారేమే తెలుగువాళ్ళు! బుల్బులి పాటలు విన్న సాహిత్యం నాజూకుగా ఉంది; కోయిల పాటలు విన్న సాహిత్యం షోకుగా ఉంది.

In Dante Aligheri :

II Purgatorio–Canto II–Ganges mentioned
III " –Canto III–Ganges "
" " –Canto XIX-Bank of Indus mentioned.

Ref: about bank of Indus–"a man is born on the bank of Indus and none is there to speak, or read, or write of Christ and all his desires and doings are good, so far as human reason sees without sin in life or Speech. He dies unbaptized and without faith. Where is this justice which condemns him?

ఉదయం అనే శిల్పి సూర్యుడ్ని చెక్కుతున్నాడు ఆకాశ నీలిమలో. కందరాల
సత్తువ చెక్కుతోంది భ్రూ మధ్య రేఖమీద జనతా భవితవ్యాన్ని.

లేత పచ్చిక గుంపుల్లో నించి హిమబిందు వొకటి కన్ను గీటింది నావైపు
రంగుల కాంతులు చిమ్ముతూ.

కుంతకుడు వక్రోక్తిని సూక్ష్మ పరిశీలనకు గురి చేశాడు తన వక్రోక్తి జీవి
తంలో. ఆయన చెప్పిన షడ్విధ వక్రోక్తి రూపాల్లో కనీనం మొదటి రెండు
అంటే వర్ణ, పద వక్రోక్తులు నాకు అసమంజసంగా కనుపిస్తున్నాయి. ఎందుచేత
నంటే వక్రత ఉక్తిలోనే కానీ, వర్ణంలో పదంలో ఉండటానికి వీల్లేదు గదా,
దాని పేరే వక్రోక్తి.

I am lonely. I am tired of thinking and thinking and thinking. I am now Maykovsky saying, "I mustered myself and crushed under foot the throat of my own song."

The scene of time and country from which Beaudelaire and Rimbaud came is different from the one in which Valmiki and Kalidasa lived and moved. The first one is a nascent society just then emerging from a semi – barbaric condition of the European mediveal times when the adventurous and the atheletic bodied roamed on horse-back over the countryside, whose word was law and deeds were heroic. The other one was a highly developed and cultured society in which the subtlties of Dharma, the art of speech, and so on were considered to be the attributes of a refined person.

The age of Beaudelaire's society is insignificant considering the infinitsmal duration in history of the span of human society in Europe itself. When the civilisations of East reached their zenith and began to take the downward curve in the graph of history, even then we do not find the European peoples anywhere on the map of civilisation. The society portrayed by Homer is barbaric. The Illiad gives us scenes of serving the meat of the

adversary at dinner to celebrate the victory in the battle. The modern European mind has acknowlegded the barbaric nature of Homeric times. George Santayana in his The Poetry of Barbarism makes the following observation:

"It is an observation at first sight malencholy but in the end, perhaps, enlightening, that the earliest poets are the most ideal, and that primitive ages furnish the most heroic characters and have the clearest vision of a perfect life. The homeric times must have been full of ignorance and suffering. In those little barbaric towns, in those camps and farms, in those ship-yards, there must have been much insecurity and superstition. That age was singularly poor in all that concerns the convenience of life and the entertainment of the mind with arts and sciences..."

This barbaric feature took a more pronounced tura with the emergence of Rome as a military power essentially with emphasis on politics and statecraft. The little flicker of light that Socrates and his disciples kindled was soon extinguished by the hands of tyrants and despots in the convenient medium of the barbaric society. Had not Christianity come in time as a civilising force, Europe would have drifted on in the downward way and the history of Europe would have been entirely different today. At times to a thinking mind it looks as if these occurances of history are logically inevitable and there seems to be subsisting a chain of cause and effect in the making of history. Christianity as a matter of fact could not complete its mission of civilising the peoples of Europe and its initial role was short lived. The middle ages of Europe were infact the dark ages of their history, when might was right. It was only after the middle ages that the era of individual despots closed and the rule of law began to rise. There was not a flicker of light any where, there were no poets and intellectuals save by fits and starts; it was only the little work of the clergy that made up for filling the intellectual blanks of Europe.

So in the ultimate analysis any civilisation worth the name started in Europe only in the 18th century. It is only from then we find the intellectuals flourishing in the European skyline. But still the society has been immature compared to the society in India whose origins of culture and civilisation lie sub-merged underneath the Mohanjo daro and Harappa.

The immaturity of Europe is seen in its man and woman relationship. This relationship is chiefly governed by the individual selfishness of the partners. This element of selfishness in the Indian society was surrendered and sacrificed before the altar of higher values, milleniums before. The sensuous desire of man and woman supercedes in the west, their responsibility to the coming generations which they sponser in their union. A civilisation that could sacrifice future generations without the feeling of even a flee bite, is really blind to the rising dawn, and that which sleeps in the stupor of ravishing desires of the flesh, cannot be considered a mature culture, for, culture inherently involves the element of sacrifice.

Generally many poets of the West are victims of the selfish and carnal desires of their parents who sacrificed them. Beaudelaire, Rimbaud, Verlaine, and others who are the architects of modern poetry are destitutes of parental affection groping in darkness as helpless children abandoned by their mothers in preference to a second husband. Poetry has been the orphanage of these abandoned tender souls. Their poetry is the cry of the child for the basically biological urge of parental affection for which their eyes keep wandering in the invisible realms of their lives.

This pattern of society descends, from the days of the voluptous Greece and the Carnal Rome. It is this society that killed Socrates, that crucified Jesus and lynched Copernicus to death, only because they asked the West to wake up from their slumber of ages.

కవి దేన్ని గురించి వ్రాయాలి అనేది నా కనవనరం, కవిత్వం అంటే ఏమిటి అని విచారించే సందర్భంలో. ఎవర్నో చంపి వాళ్ళరక్తం పీథుల్లో ప్రవహింప జెయ్యాలి అనే విషయం తీసుకుని కవిత్వం రాస్తాను అని ఎవడన్నా అంటే, రాసుకో అంటాను. కాదు, నేను ఏదో ఆకాశంలో పు వ్వు ల్లో విహరించాలి అంటూ రాస్తాను అని మరొకడంటాడనుకోండి. అట్లాగే ఏడుప్ అంటాను. కారణం, వాడు దేన్నిగురించి రాస్తున్నాడనేది, కవిత్వం అంటే ఏమిటి అనే ఒక శాస్త్రీయ నిర్వచనానికి అవ్రస్తుతం, దానికి మెరుగులు అందాలు దిద్దడానికి, గౌరవస్థానం కలిగించడానికి బహుశా ఇతివృత్తం (అంటే కవితా వస్తువు)

ఉపయోగించవచ్చు, మంచి భాష మంచి అలంకారాలు ఉపయోగించినట్లు. నేను మాత్రం అభ్యుదయ కవిత్వం కాదు విప్లవ కవిత్వంవైపే మొగ్గుతాను-లేకపోతే వట్టి మాటలతో మారుతారా ఎవరైనా ; ఈనాటి ప్రపంచ ప్రజల శ్రేయస్సుకు ఉపయోగించే వస్తువు ఒకడు తీసుకున్నాడు; మరొకడు ఒక రక్తం ఉడుకెత్తించే బూతువస్తువు ఒకడు తీసుకున్నాడు; ఇద్దరూ కవిత్వం రాశారు. రెండూ కవిత్వాలే. కానీ మొదటి దాన్ని ఉత్తమ కవిత్వం అంటాము. రెండోదాన్ని అధమ కవిత్వం అంటాము. ఇట్లా వస్తువునుబట్టి కవిత్వంలో స్థాయీభేదాలు వస్తాయి. ఇతర హేతువులచేత కూడా ఈ భేదాలు రావచ్చు తాత్పర్యం-కవిత్వం వేరు వస్తువువేరు. సైన్సుదృష్టితో చూస్తే ఇదీ అసలు సంగతి. కవిత్వం కాని దాన్ని వస్తువు కవిత్వం చేయలేదు. కనక శాస్త్రీయ దృక్పథంతో చూస్తే కవిత్వంలో ఇతివృత్తం స్థానం ఆనుషంగికం మాత్రమే. ధ్వన్యాలోకం అని ఒక సైన్సు పుస్తకం ఉంది సాహిత్య విషయం మీద. ఆ గ్రంథకర్త ఇదే అంటాడు, "నహి కవేః ఇతివృత్త మాత్ర నిర్వహణేన కించిత్ ప్రయోజనం." ఇతివృత్త మాత్ర నిర్వహణ చేత ఏం లాభం లేదు అంటాడు. అకవిత్వంతో పండుగ చేసుకుంటున్న వాడికి, ఇది దొక్కలో బల్లెం అన్నమాట.

Perhaps in any country or in any time, the people who are connected with the Government and the economy of a nation are distinctly different from those that are connected with its culture and civilisation. I think a process of polarisation of minds always keeps taking place between the Government of a country and its culture, which seem to be mutually exclusive. Those that are found in the Government and the culture at the same time are usually pretenders, as we have many such examples in our own country.

But the most notable and exceptional event in our modern history is that in Africa we find great intellectuals fighting for the cause of the freedom of their people and also heading their governments, after those colonial countries were liberated. The intellectual calibre of Leopold Senghor, the President of Senegal easily surpasses the Pan-African boundaries. He is perhaps the most leading of the intellectuals of our age. His contribution to the cause of human liberty and to intellectualism will remain for ever in the golden pages of modern history. Aime Cesaire the top poet and the high-priest of the Ideology of Negritude was

elected Deputy to the French national assembly and remained in the forefront of his countrie's politics. Albert Lithuli another great intellectual fighter of Africa was elected Chief of his people in South Africa and then a member of the Native Representative Council, all of which were stripped off when he led a fierce and relentless nonviolent struggle for full democratic rights for his people, and against the racial policies of the South African Government. He was awarded the Nobel Prize for Peace. Then the famous Jomo Kenyatta an ever vigorous intellectual who made invaluable contributions to the emergence of the concept of Pan Africanism is the President of Kenya and virtually the founder of the Kenyan Nation. Another most glittering intellectual in the armour of the black world is Rabemananjara the famous Malagash poet and the Foreign Minister of The Government of Madagascar. These are only a few examples.

The intellectuals of Africa are not arm-chair politicians as in our country, but in them coalesce thought and action together. They took power with the only purpose of implementing better, their political and cultural values. Their positions in Government only demonstrate the "extent to which they had embraced their beliefs in active participation". They were men of originality and initiative. It was only because he felt that the Communist party was taking away their initiative, that Aime Cesaire resigned from the Communist party in 1956 declaring, "we can not delegate anyone to think for us, to do our searching, to make our discoveries ..... the progressive parties .... must not wreck the very bases of this future freedom; these bases boil down to one postulate; the right to take initiative.".

ఒక దృశ్యంగా మాత్రమే ఉన్న ఈ తోటకు ఆ పక్షి గొంతు విప్పగానే అర్థం వచ్చింది. ఆ పక్షి పాట తీసివేస్తే ఈ తోట ఏం తోట?

పక్షులూ, పూలూ, రంగులూ, నా లోపలి అందాన్ని పెంచుతున్నాయి, ఈ అందాలు పంచే అతిథుల్ని ఆహ్వానించడానికి ఈ కోట పనికిరాదు; తోట కావాలి. మనుషులు తోటలు పెంచుకోవాలి. వాళ్ళ తోటల కవితల్లో నెమిలి సిమిలీలా నర్తించాలి.

ఎందుకలా చూస్తావు నా గుండెకు నివ్వంటిస్తావు.

ఇదేమి యుగం. మన మనస్సుల్ని కుక్కలు చింపిన విస్తరిలా ముక్కలు చేస్తోంది. భిన్న భిన్న నినాదాలూ సిద్ధాంతాలు ఎలా అఱుస్తున్నాయో చూడు బజార్లో. మనస్సులు చెత్తకుప్పలా పడిఉన్న ఈ లోకపు దిగంత రేఖల మీద నూర్య డెప్పుడుదయిస్తాడో!

'Thus Spake Zarathustra' has the Superman for hero. The author's entire framework of thought and ideology are essentially based on the Indian Upanishidic thought. The technique is apparantly chosen from Socrates and Plato. I find that Bible adopted this technique first. The technique is going to market places and speaking to crowds of people, words of wisdom and learning. It is not difficult for a discerning eye to perceive the close resemblences between the body of the Biblical collection and the ancient Socratic literature. I am inclined to believe that here lies the reason for Christianity's envy in its early centuries, against Greek learning and Greek Gods and its anxiety to uproot the entire classical Greece calling it paganism.

When I was in Greece I wondered. Can one wipe out the stamp of mythology of the old world from the brows of the people? Human mind which grew in the cradle of mythology, fed on the heroic tales of the epics and received its wings from the supernatural cannot shake off the inseparable traits of its basic personality.

The new religion did not have the flights of any metaphysical thought and therefore was not sufficient for the insurgent intellectualism of the European mind. So Europe was compelled to return to Plato and that was Renaissance and that was the intellectual emancipation of Europe.

In modern Europe also the writer's soul emerges from its classical past-

నా జీవితంలో పూర్వం చాలామంది స్నేహితులు ఉండేవారు. కానీ వెళ్ళే కొద్ది చాలామంది క్రమేణా అంతర్థానం అవుతూ వచ్చారు. ఇప్పుడు నేను

ఒక్కడ్నే మిగిలాను; ఒంటరి బాటసారిని-అందరూ అంతేనేమో ఈ లోకపు ఎడారిలో!

"We are all sentenced to solitary confinement inside our own skins. Personal lyricism is the outery of prisoner to prisoner from the cell in solitary where each is confined for the duration of his life." (Tennesse Williams)

Views On Poetry Around The World :

I always believe and it is reasoned belief, that poetry like everything else is the same all over the world wherever there is human society. I agree with Archibald Macleish when he says; "Poetry is poetry in all tongues.....a poem in one language is comparable with a poem in another, for both are poems". It is of interest to note that the Arabic writer Ibn Qutaiba in the 9th century A·D. says in his Book of 'Poetry and Poet's', "God has not limited learning and Poetry and eloquence to one age rather than another,not distinguished one people thereby above another, but has made it a joint heritage among His Servants in every age..."

If we examine the poems of different languages of the world which everyman educated in poetry ought to, we find that a poem has universally more or less the same characteristics in every language. By and large the principle characteristics are common to all of them. The Indian Scientific Literature on Poetry which is the only body of such Literature available in the world, agrees on one point regarding the technique of making a poem. That is-the language of poetry should be different from the common language and that it should have suggestive power rather than limit itself to the 'referential content' of the language.

It is only in this context that Indian Poetics used words like 'chamatkaar'and 'Vakrokti', for which it is difficult to find synonymous words in other languages to explain their meaning; they have been discussed at some length in the other pages of this note - book. This attitude or outlook on poetry which the Indian poetics projects is surprisingly true in the case of the poetry of all the languages of the world. I would like to string here the statements of all possible authorities on the subject in different languages, to make the feeling of surprise more explicit.

Although as early as the 3rd Century A.D. in China Lu Chi attempted to explain the technique of writing Poetry, I omitted him from the list of scientific literarure on poetry because Lu Chi's work, Wen Fu, approached the subject entirely poetically, dealing with what a poet's mind does and what things a poet should choose to derive inspiration etc. The whole thing reads like a most beautiful poem in itself and distinctly lacking in that scientific approrch which is seen in the Indian Poetics and also in Aristotle to some extent. However Will Durant places before us informed scholarly opinion on the subject in his 'The Story of Civilisation'. Refering generally to the language of Poetry he says;

> "Since abstractions multiply with civilisation, the Chinese language in its written form has become a secret code of subtle suggestion with concentration, and aims to reveal, through the picture it draws,some deeper thing invisible. It does not discuss, it intimates; it leaves out more than it says; and only an oriental can fill it in".

The last sentence brings to my mind A.B. Keith heckling the Indian Dhwani in his History of Sanskrit Literature. Durant continues, "The men of old, say the Chinese, reckond it the highest excellence in poetry that the meaning should be beyond the words, and that the reader should have to think it out for himself".

Discussing about the soul of Japanese poetry, Geoffry Bownas who seems to have done considerable scholarly work on the subject, informs us as follows, "To the Japanese poet, it has always seemed preferable to suggest in vague terms, to symbolise rather than to express fully and plainly." In another context he points out,..."the form was clearly one in which the less saintly poet was below his best".

I will now turn to Arabia As far back as 908 A.D. Iban Ul-Mu'tazz said, in his book of Poetics, "Real eloquence consists of the expression of ideas with the fewest words". How exactly similar is this view to those mentioned before. Abu Hilal al-Askari, another Arabic author of Poetics opines, "little if anything new can be originated in poetry, and that the only difference between one poet and another lies in his manner of expression".

This is the same as Vamana's theory which I was discussing elsewhere in this Diary.

The origin of poetry, according to one of the highly intellectualised concepts of Indian poetics is explained by the theory, that a poem is seen and not made, for which a poet is to be a seer. "Naan rishih kavi rityuktham, rishischa kila darsanaath." (one who is not a seer cannot be said to be a poet; a seer is one who has vision). Much of the best poetry in the Vedic literature and the subsequent epics comes exactly under this category. At this point, that profound mind of Jung knocks at my doors, his voice calling out. Jung considers symbols as primordial angels, first things. How true he is, is known only to the Indian mind which is bathed in the Vedic waters of Ganges and all that goes with it. In the blue skies of my inner world rises like a full moon, that 'Riq' "deveem vaacha majanayanatha devaah...", the hymns of Mandookya Upanishat and the entire world of Tantras in which sounds, colours and symbols float with mixed faces. Jung says, these primordial angels cannot be contrived by poets because they are evolved out of racial memory. "They can't be manipulated in art because they are artifacts in their own right; cores of ultimate meaning about which, as about bits of ancient metal droped into castle wells, crystals of immeasurable meaning have gathered. They are magnets of the soul fallen like meteors out of eternity." African poetry had its commencements exactly in the same way. Frances Herskovite who did appreciable work on African poetry informs us of the African conviction that poetry comes in the form of songs into the heads of those initiates in a state of possession, and are interpreted as the voice of the diety himself. Leopold Sedar Senghor explaining the concept of Negritude in poetry says, "In the field of arts the values of Negritude can be essentially summed up in the rythm and the symbolic image. I generally define the Negro-African work of Art...as an image or a set of rythmical images. Symbolic image did I say. In Negritia, every work of art is an image-with-a-sign, with a signification...thus the Negro-African poem is a network of 'metaphors'. The meaning of the analogical image, however, is efficiently expressed-I was tempted to say elucidated-only by the rythm,"

Three great French minds express views on poetry which ar like echoes of the theories of Indian Poetics. Andre Maurois says "A line of poetry is not a group of words having a set number of feet, but a group of words forming an entity and separated from the following group by an empty space in thought, as well as on paper. We think in successive leaps and the quan um theory is true for thought. Writing prose, on the other hand, is to attempt to cement a structure of thought, to fill in the empty spaces and to bind the whole together with a layer of logic. A line of poetry, composed of a line and an empty space, is that twofold action, that respiration by which man absorbs life and gives back intelligible words".

Paul Claudel says as follows :-

"The words that I use,

They are the words of every day, and they are not the same. .... they are your very own sentences. They are none of your sentences which I donot know how to make use of again. ..... And these feet are your feet, but see how I walk on the sea and how I trample, in triumph, the waters of the sea;"

This recalls to the informed mind the words of Jagannatha;

"putraste jaataha, dhanam te daasyaami ithi vaakyaartha dhijanya ahlaadasya na lokottarathvam. Ataha na tasmin vaakye kaavyatva prasakthihi ..... chamatkaarathavathvameva vaa kaavyathvam."

(sentences like son is born to you, money is given to you, th ugh are sources of pleaseure, there is no uniqueness in that pleasu·e. That is why there is no poetry in those sentences. Poetry comes when you give a special twist to them by your genius).

In the 'Vritti' of Dhwanyaaloka of Anandavardhana, the stalwart of Indian poetics, the same view is expressed, "Vyangya Vyanja Kaabhyaam eva Suprayukthaabhyaam mahaakavitvalaabhaha mahaakavinaam; na vaachya vaachaka rachanaa maatrena" (For great poets, great poetry comes by the skilled use of the suggestive expressions of language, but not by using its literal meanings, which is in other words the common language).

And here is Paul Valery, another great French mind, Poet and Critic. He says, "The writer must be master of various notes in

the scale of expression so as to produce multiple effects. He is no longer the dishevelled madman who writes a whole poem in the course of one feverish night; he is a cool scientist almost an Algebraist in the service of a subtle dream .... he will take care not to hurl on to the paper everything whispered to him in fortunate moments by Muse. On the contrary everything he imagined, felt, dreamed, and planned will be passed through a sieve, weighed, filtered, subjected to form and condensed as much as possible so as to gain in power what it loses in length.....".

T.S. Eliot says in his essay on Dante, "the greatest poetry can be written with the greatest economy of worlds ....."(chapter-2) Then Dylan Thomas who is a rage among the Telugu Poets has a similar view in the matter. He says: "The best craftmanship always leaves wholes and gaps in the works of the poem so that something that is not in the poem can creep, crawl, flash, or thunder in."

రాళ్ళూ రప్పలు నిండిన మెట్ట తాలూకాల్లో తరచుగా కనిపించే దృశ్యం చెట్టు చేమలు ఎక్కడా కనిపించవు అక్క డక్కడ కొండలూ, అతి విశాలంగా ఆకాశపు అంచులు చుంబించే నగ్నభూములూ, ఆ భూముల్లో ఒకే రోడ్డు సుస్పష్టంగా తాచు పాములా, కొత్త రిబ్బను లా కనుచూపు పోయినంత వరకూ కనిపిస్తూ ఉంటుంది. అక్క డక్కడా ఒంటరిగా ఒక మైలురాయి, ఆ మైలురాయి మీద యింకా ఒంటరిగా ఒక చిన్న నల్లటి బిందువు లాంటి పక్షి. నగ్నంగా శూన్యంలోకి ఆలోచనా నిమగ్నంగా నిశ్చలంగా కూర్చుని ఉంటుంది. ఆ చూపు సమీప దృశ్యాల మీద వేటి మీద ఉన్నట్లు తోచదు. ఎక్కడికో ఈ భౌతిక ఆవధులు దాటి శూన్యంలో దూసుకు పోతున్నట్లుంటుంది. ఆ చిన్న మెదడులో ఏ ఆలోచనలు పరిస్పందిస్తున్నాయో. నిన్నూ నన్నూ గురించి అది ఏమనుకుంటూ ఉందో. ఆ శకుంత వేదాంతికి విశ్వ సృష్టిలోని పరిణామాలు, రంగులూ, శబ్దాలు మనకు లాగే గోచరిస్తాయా లేక వ్యత్యాసాలుంటాయా. మనం సమీపించగానే రివ్వున ఆకాశంలోకి ఎగిరిపోతుంది. ఆ సజీవ విమానం ఎగరాలనే సంకల్ప ఎక్కడ ఉదయిస్తుందో దానిలో; ఎగిరే శక్తి ఎక్కడ ఉందో, ఆ శక్తి రెక్కలకు వ్యాపించి గాలిలో తేల్చి తీసుకెళ్ళుతుంది ఆ న్వల్ప కళేబరాన్ని. వెళ్ళేటప్పుడు ఏ సంకల్ప శక్తి దాన్ని గమ్యస్థానానికి తీసుకెళ్ళుతుందో ఆ శక్తి ఏమిటో !! !

"ప్రతి దానికీ రహస్య ముందంటావేమిటి నీ మొహం. ఈ ధ్వని జ్వరం నీకు బాగా ఎక్కింది;" అన్నాడొక చవట. ఔను. గడ్డి పోచకు కూడా రహస్య ముంది. ఊరక చూడడం సామాన్య లక్షణం.. లోతుగా చూడడం వేత్తల లక్షణం. గడ్డి పోచ నించి ఖగోళం వరకు సృష్టిలో నమస్తమూ ఒక రహస్యం ఉన్నదే. గడ్డిపోచకు చిన్న రహస్యమూ ఖగోళానికి పెద్ద గహస్యమూ కాదు. దాని రహస్య మెంతో దీని రహస్యమూ అంతే. అసలు ఈ రెండు రహస్యాలూ ఒకటే. వస్తువుల్లో తారతమ్యాలు ఉండవచ్చు; కానీ వాటి వెనక ఉన్న రహస్యం మాత్రం ఒకటే!

Scanning through European history I find pronounced marks of a second Renaissance in Europe when Indian thought flowed into those countries in the wake of the overseas expansion of the European powers Abundant material is available to show that the modern European theories in philosophy as well as the new trends of poetry were all new forces arising in the western horizon due to the impact of Asian contacts. In the days when the European powers were fighting in India for political hegemony there were other invisible forces at work of which the European rulers and diplomats were hardly aware. European intellect was getting electrified by the contact of new knowledge and new learning which was a vast treasure heaped up in India through centuries. Prof. Bisoondayal's excellent work "India in French Literature" discloses very interesting information about how the drawing rooms of French houses and Cafetarias were places of heated discussions on Indian thought and learning and how the French intellectuals were seized like a storm by the fascinating new ideas of Ancient India. One who knows both the worlds cannot fail to notice the profound influence of Indian thought on the French symbolist poets like Rimbaud, Beaudelaire, Mallarme etc. No particular mention need be made about other wellknown realms of knowledge like philosophy in Europe. Germany perhaps is the one leading country which has been exclusively impreseed by Indian philosophy and Oriental learning, whereas France seems to have been influenced by the intellectualised poetic content of The Upanishads. I see clearly traces of this influence in the pages of the above poets and therefore feel inclined to believe that the

Feanch symbolist poetry is the unacknowledged adaptation of the Upanishadic Thought. In the end after you see that so much of Indian influence bas gone into the making of the modern European philosophy and poetry, you ask yourself how much is European in the modern European thought and how much is Indian.

French symbolist poetry is a fashion for Indian poets today very surprisingly. Symbolism is the most ancient cult in India first raising its head in the Vedas and then in Tantras ultimately leading to the theory of poetics called 'dhwani'. It is the inte-llectual postures of the Upanishadic symbolism that particuiarly attracted the French poets and made the French symbolist trend of poetry. If this ancient symbolism of India goes to Europe becomes a fashion and then returns back to India to become fashion for our modern poets, it is to be only construed as the ridiculous excentricity of time. I am reminded here of what Jean Cocteau said about Opium :

> "Young Asia no longer smokes because grandfather smoked Young Europe smokes b:cause grandfather did not smoke. Since alas, young Asia imitates young Europe, it is through us that opium will return to its starting point"-

Now I think I may say that this second Renaissance of Europe reached its culmination in Nietzsche's "Thus Spake Zarathustra". As already mentioned earlier the Hero of this work superman is only an adaptation of the Upanishadic thought 'aham bram-haasmi'. To appreciate this idea satisfactorily one has only to carefully read Nietzsche in his ampler page. The cunning of Nietzsche lies in using Zarathustra with the ostensible purpose of misleading the reader from tracing the real source of his idea. Even the medium of writing in dialogues which is borrowed from Plato, may be from the Upanishads because the earliest literary documents to contain this medium are only Upanishads and we have reasons to believe that the Socratic thought together with the technique of dialogues has been the earliest Greek adaptation of Indian Upanishat.

So the line of descendency in this matter seems to be from Upanishads to Socrates, and from Socrates to Bible, and then from the Bible to Neitzche.

There is a great resemblence in Khalil Gibran's 'The Prophet' with Nietzsche's "Thus Spake Zarathustra". I am tempted to mention here the name of George Bernard Shaw and his Superman. It is acknowledged by literary critics that Shaw is one of the many European Intellectuals who were profoundly influenced by Nietzsche. In the end applying Jean Cocteau's statement to Sir Mohammed Iqbal, we come back to India after tracing the journey of the concept of Superman around the world, only to return to its source of 'aham bramhaasmi' which in its puranic form is 'purushottama'.

సుకుమారమైన మనస్సు ఉండడమే ఒక గొప్ప దురదృష్టం. వాడే ఎక్కువ బాధ పడతాడు. ఒక మొద్దు వెధవకు దొరికే సుఖం జీవితంలో సున్ని తవు వాడికి దొరకదు. అందుచేత, ఓ దేవుడా! నన్నొక గాడిదగా ఎందుకు పుట్టించ లేదు; ఈ దేశంలో సుఖంగా ఉండేవాడ్ని గదా, ఇప్పుడు వరాయి దేశాలకు పారిపోదామనివిస్తోంది, ఎక్కడ నీరు, గాలి, మనిషి నిర్మలంగా ఉంటాయో ఆ దేశాలకు

జీవి ఎప్పుడూ అసంతృప్తుడే - సున్నితవు మనస్సయితే, మరింత - ఎన్నో కలలు కంటాడు. చేయవలసిందెంతో ఉంటుంది. చేయడానికి కాలం చాలకుండా చేసుకుంటాడు వాడి సున్నితవుతనం చేత కల్పించుకునే సమస్యలతో. పైగా, దేవుడు కూడా కొంచెమే ఆయుస్సు ఇస్తాడు. ఇవన్నీ కలిసి అనుకున్నవి కొన్నయినా చేయకుండానే భగ్నజీవిగా వెళ్ళిపోతాడు. ఎన్నో ఏళ్ళ బట్టి చేద్దాం చేద్దాం అనుకుంటూ మోసుకుంటూ వస్తున్న కలల బరువు నా నెత్తిమీద ఎంత ఉందో ఎవరికేం తెలుసు.-

ఒక శబ్దం చెవిలో పడింది. ఆగు, చెపుతాను-కన్నీళ్ళు ఆపుకోసి..... ,
ఆపుకోవద్దు, అవే మనిషిని మనిషిగా చేసే పదార్థాలు.

Africa has many Gandhis whereas India had one. All their leaders are from the ranks of their intellectuals, martyrs, Poets and Writers. The martyrdom of Patrice Lumumba is the shining

star in the firmament of Sacrifice. All their leaders suffered brutal treatment and incarceration at the hands of their foreign rulers, dedicated their lives for the emancipation of their people, identifying themselves with the oneness of mankind. That is why there is forgiveness in them. Here is the note from Senghor's poem: "Lord the mirror of my eyes clouds over and there is the serpent of hate raising his head in my heart, the serpent whom I had believed dead...Kill it, O lord, for I must continue on my way and I want to pray particularly for France...Oh! I know she is also part of Europe, that she has stolen my children as a robber from the north takes cattle, to enrich her lands with sugar cane and cotton, for the Negro's sweat is manure; that she also brought death and the cannon into my blue villages; that she set my people one against the other like dogs fighting over a bone; that she treated resistance as banditry, and spat on the heads that dreampt of greatness; Yes lord, forgive France who preaches the straight path but takes the crooked one herself;... and of my Mesopotamia, of my Congo, they have made a great cemetry beneath the white sun."

Jomo Kenyatta is a great name to know. He is an intellectual with boundless ability for powerful expression in language and action: From his own experience he says, "Politics is an arena with formidable pitfalls for the man of ideals. Yet without the driving force of some idealism, the politician is a sterile man." Kenyatta is truly the son of his soil. He says "In a life of close association with the soil of Kenya, I have found joy and humility in the seasonal Rythms both of plant and of animal life and in the crafts of careful husbandry."

There are many common features in the two personalities of Kenyatta and Gandhi, the father of our nation. Kenyatta says, "I go into the farms or into the homes of the people, not as Royalty bestowing condescension, but unaffectedly, understanding and sharing the tempo and tribulations of their lives. I have never grown away from the people and at massive public rallies we meet on common ground as fellowmen. They know me best as I have always been; as one of them." He expressed his robust faith in democracy saying, "No man has ever devised

any wiser criterion for national direction of Public affairs, than Government of the people, by the people, and for the people." A relentless worker in the service of his people, Kenyatta says, "I believe in the fullest utilization of each fleeting day. Of all the deadly sins, that of sloth seems to me the most contemptible, a flouting of the very purpose of creation."

How profound is his voice and how powerful is his expression! His statements come from the depths of his realised experience. "The proclamations of love, joy and generosity would have appeared naive, were they not concrete outcomes of a very real and harrowing experience, "Says Mazisi Kunene of South Africa

యువకుడుగా ఉన్నప్పుడు వస్తువుల్ని తనవిగా చేసుకోవడంలో ఆనందం-పిల్లలు కలిగిన తర్వాత అవి వాళ్ళకు అందజేయడంలో ఆనందం. ఇక్కడే ఉంది సృష్టిలీల।

The entire continent of Europe was depending on Italy for manufactured goods and other products of daily use for over 10 centuries during the Middle Ages. The famous centres of overseas-trade, Florence, Genoa, Venice and so on were the towns that carried on trade with the East, as during the days of the Rome Empire. Europe of middle Ages manufactured nothing except agricultural products which were not organised into a trade systematically. Textiles, perfumes, and various other articles of civilised world were brought from the East by Italian traders into Europe which was thereby virtually a market for the East in manufactured goods of civilised society. Italy was intermediary and carried on the Commercial intercourse. Europe did not even have currency; it was only barter system of the primitive type, as could be learnt from the accounts of Wars of Crusades. Italian towns were also flourishing consequently by money-lending business to the needy people who came from Northern Europe. The result was that from the 5th to the 15th century the whole of Europe gravitated around Italy for the entire range of their economic needs. Gradually forces developed in Europe to by pass Italy, oust it from its crucial position and

establish direct contact with the East. Historically this was the Princ·pal force behind the overseas adventures of Europe. It is in the dusks and dawns of this very period that one should search for the imperceptible movements of Eastern ideas into Europe, to give flesh and blood to what is only a skeleton of history of this period of Europe.

నేను నిర్భయంగా వ్యవహరించే కవులు కావాలంటాను. తన భావాన్ని ధైర్యంగా చెప్పే నీతి కవికి అవసరం అంటాను. నినాదాలకు బెదిరే వాడు చస్తే కవి కాడు. వాడికి ఒకటే నినాదం-అంతరాత్మ నినాదం. నినాదాన్ని వదలి నాదాన్ని ఆశ్రయించినవాడే కవి. కవికి బయట ఎంత ప్రపంచం ఉందో లోపల అంత ప్రపంచం ఉంది. కవి అన్నవాడు ఈ రెండు ప్రపంచాల్నీ మోస్తూ తన జీవ యాత్ర చేస్తాడు, చెయ్యాలి. ఈ రెంటిలో దేన్ని చంపుకున్నా వాడు కవికాడు, దొంగ అవుతాడు. Robert Graves సూటిగా ఒక ప్రశ్న వేస్తున్నాడు, "May a poet write as a poet or must he write as a period? Genuine modernism is not a part of modernist programme of contemporary mannerisms but a natural personal manner and attitude to his work."

ఈయన కవిత్వంలో సమాజ స్పర్శ లేదు, అది లేదు, ఇది లేదు అనే నినాదాలు చెయ్యడం వాటికి లొంగడం, ఇదంతా చవటల వ్యవహారం. కవికి దానితో ఏసంబంధమూ లేదు. మైకేల్ హాంబర్గర్ ఛార్లెస్ బోదిలేర్ ని గురించి చెపుతూ "He detested the 'Progressive' cant of the newspapers and the Politicians," అన్నాడు. అభ్యుదయం పేరుతో చేసే కృత్రిమ రాజకీయ నినాదాల్ని బోదిలేర్ మహాకవి అసహ్యించుకునే వాడట, మానవుడికి ఏది మంచిదో కవికి తెలిసినంతగా రాజకీయ వాదికి ఏం తెలుసు? "A Potitician is interested in holding you in his spell, only untill you go to the polls, whereas the poet asks you to elect him for at least a thousand years," అంటాడు కార్ల్ షాపిరో, (నెబ్రాస్కాలో యూనివర్సిటీ ఇంగ్లీషు ప్రొఫెసరు, ప్యూలిట్జర్ ప్రయిజ్ విజేత)

To know the subtle nuances of the intellectual movements of Europe, it is necessary to know the basic foundations of European history. The intellectual repertoire of an Asian is poorer without

this knowledge; Because, the clues to what has happened to him in the last two centuries and the forces that were at work in transforming this side of the world, are to be directly found in the human drama of the western hemisphere. Similarly certain very subtle forces that go to the roots of what has come to be the modern European mind are only to be traced to the Eastern sources as for instance, the Philosophy, poetry, and other kindred branches of literature in the post Mediaeval and Rennaissance periods of Europe. I strongly feel that to give a fuller account of the 18th, 19th & 20th Century achievements of Europe in the field of thought, history requires a drastic revision based on a new appreciation and assessment of the Eastern forces that made fundamental contributions to what European thought is today. The history-books today show gaping blanks in regard to this aspect.

The modern man owes it to his conscience to rewrite the story of mankind on a fuller scale, transcending the barriers of nations, cultures, languages and religions; and the greatest of the pitfalls of modern history is the possible failure of appreciation of the travelling power of human ideas across the earth and the periodical human contacts that history repeatedly experienced across human life. That great work of M. L. West 'Early Greek Philosophy and the Orient' which is noted for profound scholarship and ernestness, is worthy of recommending to every student of knowledge.

చూడలేడు, కళ్ళజోడు ఉంది-బూట్ పాలిష్ పరికరాలు పక్కన ఉన్నాయి. పావలో అర్థో వస్తే ఒకపూట తింటాడు; లేకపోతే పస్తుంటాడు. ఈ వయస్సులో తన తిండికోసం తానే పని చేసుకోవాలి లేకపోతే చావాలి. కొడుకులు మనమలు ఉన్నారు. వాళ్ళ పొట్టకోసం వాళ్ళు తంటాలు పడుతుంటారు. ఇతన్ని పోషించే ఆవకాశమేదీ వాళ్ళకి; రోగ మొచ్చినా తిండిలేక మాడుతున్నా, ఏమయినాసరే వాళ్ళు చూస్తూ ఊరుకోవలసిందే; ఈ విశాల ప్రపంచంలో ఎన్నో జీవన సౌకర్యాలు సుఖాలు ఉన్నాయి- ఆసుపత్రులు, ఆహార పదార్థాలు, ఎన్నో. కానీ వాళ్ళు చూస్తూ ఊరుకోవలసిందే. ప్రభుత్వాలున్నాయి, పండితులున్నారు, ప్రజా

నేవకులున్నారు, ప్రజానాయకులున్నారు; అయినా వాడు చస్తుంటే వాడి పిల్లలు చూస్తూ ఊరుకోవలసిందే! ఏం ప్రపంచమండీ ఇది!

చేతులో ఉన్నట్టే ఉంటుంది. కానీ కనిపించదు. ఎప్పుడూ దానికోసం వెతుక్కుంటూ ఉంటాను. ఇక్కడ ఉంటుందని ఎప్పుడూ ఇదమిత్థంగా చెప్పలేను-అదేమిటో తెలుసా? బ్రహ్మ పదార్థం కాదు; జేబురుమాలు!

జీవితంలో ఉన్న గొప్ప సత్యాలు అందరికీ అర్థంకావు. అన్నీ ఉండి వెచ్చగా సుఖిస్తూ ఉన్న అదృష్ట జీవులకు, ఉద్యోగమో ఆస్తి పాస్తులో సర్వస్వంగా భావించే రొటీన్ గాళ్ళకు, అసలు అర్థంకావు. మూడు వంతులు ప్రజలు వెద్ద గొర్రెల మంద.

ఒక గొప్ప సత్యాన్ని తెలుసుకోవడం అనుభవం చేతనే కావాలి. లోకం అంతా అందరి ముందూ ఉన్నప్పటికీ అది అర్థమయ్యేది కొందరికే. అట్లా అర్థమయ్యే వాళ్ళ జీవితాలు చూస్తే వాళ్ళు జీవితంలో చిత్రమైన అనుభవాలు పొందిన వాళ్ళయి ఉంటారు. కొన్ని సాహసాలు చేసి కొన్ని కష్టాలు పడి నానా గడ్డితిని జీవితం గడిపిన వాళ్ళయి ఉంటారు. వాళ్ళకే జీవితం తన రహస్యాలు చెపుతుంది; తన గుండె విప్పి మాట్లాడుతుంది.

The Concept of Journey :

Man seems to have been haunted at the epic levels of consciousness by a certain indefinable feeling of Journey, transcending the million struggles of dailylife. In every age the human voice expressed it in the most serene tones.

Whether Ramayana is the earliest expression of the concept, is difficult to say because that will open a controversy on the chronology of history. But that Epic is the narration of a man's Journey through the thick and thin of life. The phrase in sanskrit means the Journey of Rama, 'Ayan' meaning Journey. Mahabharat also developes its climax at the point of projecting this concept in 'Swaraga arohata Parva', where the head of a vast empire in his Journey loses everybody and everything each dropping away gradually like petals of a flower, leaving him alone to go ahead and meet his destiny.

The Odyssey of Homer appears to have an undercurrent of the same concept running through it, in the Journey of Ulysses. Virgil again has picked up the thread and we find in his Aeneid the hero passing through a Journey, which is the theme of the Epic. A few centuries la er Dante continuing the line, fashioned his Divine Comedy on similar lines. And then Milton succeeds them, producing his Paradise Lost and Paradised Regained. We may add to this line, the Indian Poet Sir Mohd. Iqbal who persued the concept in his Javed Nama.

The Sumerian Epic Gilgamesh dated 3,000 B.C. has exactly the same theme. The Hero Gilgamesh goes to hell and the discription of the Journey and the incidental scenes of hell form the Epic. We have a similar episode in the Upanishats, Nachiketu journeying to hell to meet the deity of hell.

This is a fascinating subject to keep toying with.

ఫార్సీ కవితకీ చైనా కవితకీ చాలా దగ్గర పోలికలున్నాయి. రెండూ ప్రేమలో కోమల విషాదం పలుకుతాయి. రెండూ మధువును ఆరాధిస్తాయి. రెండూ జీవిత ఆంతరార్థాన్నే గుర్తిస్తాయి; దైనిక జీవిత వివరాల్ని నిర్లక్ష్యం చేస్తాయి.

ఫార్సీ కవిత చైనా ప్రభావంలో పుట్టి పెరిగిందని నా ఊహ. ఎందుచేత నంటే చైనాకు పర్షియాకు, మంగోలియా జాతి ప్రజల ద్వారా శాశ్వత సంపర్కం ఉంది. హిమాలయ పర్వత శ్రేణుల మూలంగా ఇండియాకు చైనాతో అలాంటి సాంగత్యం లేదు. పైగా చైనా ఇండియాకు ఇచ్చినదేమిటో గానీ, ఇండియా చైనాకు ఒక బుద్ధుడ్ని ఇచ్చింది.

A stateless society has been the golden dream of the intellectual; it is not Utopia. Whatever be the origins of State in society it was accepted at one stage all over the world as an external check against the inherent selfish and unjust tendencies of man from leading to conflict, chaos, exploitation, insecurity and unhappiness in human society. That is to say the State has been virtually an outside 'police' against the inside enemies of man. So to abolish State, man should appoint first an inside 'police', a police within himself. That is the subconscious effort of civilisation and culture;

విజ్ఞాన పథకంలో దేవుడి స్థానమేమిటి? నిజం చెప్పాలంటే స్థానంలేదు. దేవుడంటే సర్వ శక్తిమంతుడు. అది నిజమైతే అణువులు మనుషుల్లా ఎందుకు ప్రవర్తింపజేయడు, గాడిదకు సింహం ఎందుకు పుట్టదు; మనిషి వచ్చే వరకూ జ్ఞానం ఎందుకు ఆ రూపంలో సృష్టిలో లేదు; అన్నీ ఒక క్రమబద్ధమైన పరిణామంగానే ఎందుకు జరగాలి? దేవుడు తన ఇష్టానుసారంగా ఇవన్నీ చేయ వచ్చుగదా? ఇదే అతని ఇష్టమన్నట్లయితే ఆ యిష్టం ఎప్పుడూ ఇట్లాగే ఎందు కుండాలి? ఎందుకు ఒకప్పుడయినా మారదు? క్రమబద్ధంగా సృష్టి పరిణమించ డమే ఇష్టంఅయిన దేవుడికి పూజా పునస్కారాలుచేసి ఏం లాభం? గుళ్లూ గోపు రాలు ఎందుకు? మనిషి ఎంత ఆక్రోశించినా ఆ ఇష్టం మారదుగదా? ఇక మనిషి ఆ దేవుడిమీద ఎందుకు ఇలా ఆధారపడాలి? ఆధారపడ్డా లాభం లేదు గదా?

మనిషికి దేవుడు ఏమీ చేయలేడు; ఉపకారం చేయలేడు అపకారం చేయ లేడు. మనిషికి మనిషే ఏదైనా చేసుకోవాలి. అంటే తనకు తానే చేసుకోవాలా? అనలు మనిషి తనకు తానైనా చేసుకోగలడా? తనకు కావలసినది తాను సమ కూర్చుకోగలడా? తను అనుకున్నట్లు అవుతుందా? అవకపోతే ఎందుకు అవ లేదు? తాను అవసరమైన ప్రయత్నం అంతా చేశాడు గదా, పరిస్థితులు కూడా అనుకూలంగా ఉన్నాయిగదా అలాంటప్పుడు అవ్వాలిగదా? అలాంటప్పుడు కూడాఅవడం లేదు. ఎందుచేత? మానవ జీవితంలో సంఘటనలు హేతుబద్ధంగానే జరుగుతున్నాయా? జరక్కపోతే అలా జరిపించే దేవయినా ఉందా? నెపోలియన్, అలెగ్జాండర్, బాబర్, మౌర్యచంద్రగుప్తుడు, శంకరుడు ఇలాంటి వాళ్లు బుద్ధి పూర్వకంగా ఒక ప్లాను వేసుకుని దాని ప్రకారం వారి కార్యాలు సాధించారా? వారి కార్యాలకు వారే కర్తలా? కాలం ఏమయినా సహాయం చేసిందా? కాలం చేయకపోతే, వాళ్లు చేసిన పనులు ఇప్పుడు చేస్తే చెల్లుతాయా? చెల్లకపోతే కాల ప్రభావం ముఖ్యమే గదా? మరి కాలమేమిటి? మానవ చరిత్రగతి మీద మానవ జీవితగతి మీద దాని ప్రభావమేమిటి? దేవుడు లేకపోతే పోయాడు విధి అంటూ ఏదైనా మానవాతీత శక్తి ఒకటి ఉందా-దేన్నించి మానవుడు తప్పించుకో లేడో అది (అంటే పూజలు చేసినా, కాళ్లు గడ్డాలు పుచ్చుకొని బ్రతిమాలినా సరే జరిగేదేదో జరిగితీరుతుంది అనే పరిస్థితి ఏదైతే ఉందో ఆ విధి.)

ఇవన్నీ అనుభవం చేత అర్థం కావలసిన ప్రశ్నలు, కేవలం అనుభవం ఉన్నా చాలదు. వట్టి గాడిదలాంటి వాడికి ఎంత అనుభవమున్నా లాభంలేదు.

అనుభవంతో పాటు ప్రతిభాయుతమైన దృష్టి కూడా కావాలి, కార్యకారణ సంబంధాన్ని సమన్వయం చేసుకుంటూ అవగాహన చేసుకునే ఒక శాస్త్రీయ దృష్టికూడా కావాలి, వీటన్నిటికంటే మొదట నిష్పాక్షికమైన నిర్మమతాజుష్టమైన మార్గాభిలాష కావాలి. ఇన్ని ఉన్నవాడి అనుభవమే సత్యాన్వేషణకు ఉపయోగిస్తుంది.

Negritude and Indianity.

I think, strictly speaking, large number of people in India are racially connected to Africa and it is not stretching the contention too far to say that by blood they are brothers and therefore it will have justification to extend the brotherhood of Pan-Africanism to the sub-continent of India. India is the great crucible of all races and colours of the world unlike any other Country as I said elsewhere in this notebook. Down the tropic of cancer, the Indian population is predominated by Negroid features, though they pervade all over the central and northern parts of the country also. In the speech of Leopold Sedar Senghor, President of Senegal, delivered at the Sahitya Akademi, New Delhi (on 21-5-74) I was thrilled to find echoes of my own thoughts. He said "Some of the values of Negritude are similar to those of Indianity. Only it so happens that in the case of India these values were rethought and assimilated by Aryan reason. In other words Indianity is symbiosis of the complimentary values of the Aryans and Dravidians— with mongolian grafts which gave them a more subtle fragrance of their perfume". It will be highly enterprising to undertake studies, by our Universities, of the genetic and cultural characteristics of the nomadic and tribal peoples of India including their language, custom, ritual, song and dance and co-ordinate and compare the results with those of the African people. Many people of the lower levels of the caste system of India and chosen groups of the upper castes should also be included in such a study.

I am sure good deal of material found in the Indian Mythology will be very useful to unearth the intercontinental relations of India and Africa. I was excited to see years ago the Telugu translation of a Bengali article in Bharati (Telugu- Literary Monthly) in which Sri Dhanraj Simha traced many ancient

emperors like Mandhaata, Sumaali, and some rivers and towns of Indian Mythology to Africa

It is said Senghor and Cesaire proclaimed blackness as not only acceptible but beautiful; but does one know that India is the one country in the world which defied black colour aeons ago. Krishna the incarnation of Vishnu the lord of all creation, is the black beauty of the Indian pantheon of Gods eternally playing his melodies on the flute of time. The word Krishna in Samskrit means black. In the Indian mythological, epic, and poetic literature very often he is compared to a dark cloud. Radha is his white complexioned consort. India is thus the symbol of the holy marriage of different colours from times immemorial.

నా Ego (అహంత) వదలి మరొకరిలో లీనమవుదామనుకున్నాను, కాని Ego వదలిన మరొకరు దొరకలేదు.

పిల్ల లాడుకుంటున్నారు గేటుదగ్గర, నేను నిర్లిప్తంగా చూస్తున్నాను. ఏ ఆటల్లోనూ పాటల్లోనూ పాల్గొనే శక్తి రక్తి కోల్పోయి నేను నిర్లిప్తంగా మిగిలేను. ఆ నిర్లిప్తత, నన్ను నేను విధికి వదలివేసుకున్న విచిత్రావస్థ. ఈ జీవిత ఖేలల్లో పాల్గొన్నాను ఒకప్పుడు, బాల్యంలో అమాయకంగాను, తర్వాత బుద్ధి పూర్వకంగానూ—

అరే ఎవరూ నీకు లేరన్న నత్యం తెలిస్తే ఎంత బాధ! దాన్ని నీవుభరించలేవు. తేలిక పోవడమే సుఖం. ఆదొక మత్తు. కానీ తెలుసుకుని ఒంటరితనంలో ఓలలాడడం నేర్చుకుంటే అదెంత వరమానందం!

ప్రతియుగంలోనూ ఒక fashion ఉంటుందిభాషలోనూ భావనలోనూ. అందరూ దాన్నే అనుకరిస్తారు దాన్ని పోలిన దయితేనే మంచిది పోలనదయితే చెడ్డది; మధ్యేమార్గం లేనేలేదు ఈ fashion అనబడే మూఢత్వానికి, మూర్ఖత్వానికి. ఎక్కువమంది సామాన్యులు fashion సృష్టించలేరు: ఆ ప్రవాహంలో పడికొట్టుకుపోతారు చాలా గొప్ప పని చేస్తున్నామని దృఢంగా విశ్వసిస్తూ. భారతీయుల్లో అల్లాంటి ఎక్కువ మందిలో తెలుగువాళ్ళు ఎక్కువమంది. వీరి

దెప్పుడూ కాపీరైటు మాత్రమే. ఏ బోది లేరో ఏ ఎడ్గార్ అల్లేన్ పోనో వచన కవిత వందఏళ్ళ క్రితం మొదలు పెడితే, పిడు, దానికి నేనే పితామహు డ్నంటాడు, అరే నాయనా, 'గద్యం కవీనాం నికషం వదంతి' అని ఈ దేశంలో కొన్ని శతాబ్దాల క్రిందట చెప్పారా అంటే వినడే, కాని చిత్రమేమిటంటే, పీడు చెప్పిందే ఈ నాటి తెలుగు దేశం నమ్ముతోంది; ఒకరుకాదు ఇద్దరుకాదు, దేశం దేశమంతా: నీ కిష్టం కాకపోతే నీవే ఉరిపోసుకొని చావ మంటుంది. నీ వేదయినా ఒక కొత్త విషయం చెపితే ఆదే నీకు నమాధి పొమ్మంటుంది. బాబో ఈ దేశా న్నించి పారిపోదామనిపిస్తుంది ప్రాణాలకోసం:

పాశ్చాత్య సంగీతానికీ భారతీయ సంగీతానికీ ఒక ప్రధాన భేదం ఉంది. పాశ్చాత్య సంగీతం అనేక ధ్వనుల్ని కల్పిస్తుంది. భారతీయ సంగీతం అనేక ధ్వనుల్ని ఏకధ్వనిగా అంతర్లీనం చేస్తుంది. మన సంగీత నభల్లో తిరిగిన వాళ్ళూ చూచే ఉంటారు గాయకుడు మొదట (వాద్యంగానీ గాత్రంగానీ) వివిధ స్వరాలు సృష్టించి, ఒక స్వర ప్రపంచంలో మనల్ని తిప్పి, తర్వాత ఆ స్వర సమూహా లను క్రమంగా ఒకదాంట్లో ఒకటి అంతర్లీనం చేస్తూ వస్తాడు. చివర ఒక బిందువు దగ్గర రెండే స్వరాలు మిగులుతాయి. అప్పటికే శ్రోతలు లోకాన్ని విడిచి ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయి ఉంటారు. చివర ఆ రెండు స్వరాలూ పార్వతీ పరమేశ్వరుల్లా ఐక్యమైపోయి అద్వైత ప్రతిపాదన జరిగే సరికి, వాళ్ళకు మోక్షం వచ్చినంత పని అవుతుంది. ఈ ప్రధాన భేదమే మనకు పాశ్చాత్యుల్లో ఆర్కెస్ట్రా గానూ మనలో తంబురా గానూ చిహ్నాలయి కనిపిస్తుంది.

పాశ్చాత్య సంగీతం మనస్సును వికీర్ణం చేస్తుంది; భారతీయ సంగీతం ఒక బిందువులో లయింపజేస్తుంది. పాశ్చాత్య సంగీతం మనిషిని రెచ్చగొట్టి భోగవ్యాపృతుడ్ని చేస్తుంది. భారతీయ సంగీతం వైరాగ్య సంపత్తి నిస్తుంది. కనకనే నారదాది మహర్షులు దాన్ని ఆశ్రయించారు.

After motoring most of the afternoon along the vast stretches of the wild landscape called the National Park (Game Sanctuary) following various species of wild animals of breath-taking interest, we returned to the Hotel Pan Africa, while the long shadows of the evening were creeping along the avenues of

Nairobi which are crowded with giant tropical trees. That beautiful capital of Keyna outbeats even London.

Men of Africa were like pillors of dark iron, fit to bear the weight of the whole world.

స్త్రీని ఎట్లా చూడాలో పురుషుడు నేర్చుకోవాలి. స్త్రీని గౌరవంగా చూడని పురుషులకు విధించే శిక్షలు దేశంలో మరింత కఠినం చేయబడాలి. స్త్రీ తల్లి దండ్రుల్నీ, ఆన్న దమ్ముల్నీ, అప్ప చెల్లెళ్ళనీ అందరినీ విడిచిపెట్టి నీవే సర్వస్వమని పురుషుడి దగ్గరకు వస్తుంది ఈ దేశంలో. అప్పుడు పురుషుడి ప్రవర్తన ఎట్లా ఉండాలి స్త్రీ పట్ల? వాడే ఆమెకు తల్లి, తండ్రి, అన్న, తమ్ముడు, అక్క-చెల్లెలు-అన్నీ! అంత బాధ్యత వాడిమీద ఉందన్నమాట వాస్తవంగా. అది గుర్తిస్తున్నాడా మగవాడు? గుర్తించకపోతే నీ చదు వెందుకు; తగ లెయ్యనా? ఈ కాలేజీలు ఈ బిల్డింగులు ఈ పుస్తకాలు ఈ ప్రొఫెసర్లు ఇవన్నీ దేశానికి దండగ. నిజంగా భార్యగా వచ్చిన స్త్రీ మగడికి పెళ్ళాంకాదు. కన్న బిడ్డ కంటే ఎక్కువ యింది! ఈ సత్యం మన దేశంలో విద్యా విధానంలో ఒక భాగంగా చేసి అన్ని దశల్లో మన పిల్లలకు నేర్పాలి. లేకపోతే ఈ దేశం నాశనమయిపోతుంది.

Children, do not go to Schools and colleges. Go to fields and factories —

Elders, close down your offices and universities because it is a waste of my countrie's time.

ఇండియాలో ఉన్న అన్ని భాషల్లోనూ ఉరుదూలో ఉన్నంత ఉజ్జ్వల మయిన కవిత్వం మరే భాషలోనూ లేదు. ఈ దేశంలో ఉన్న కవులు, కవిత్వ పిపాసువులు తప్పని సరిగా ఉరుదూ భాష నేర్చుకుని ఉరుదూ కవిత్వం ఆస్వాదించడం అవసరం. ఆట్లాగే సంస్కృతం కూడా అవసరం. ముఖ్యంగా ఆంధ్రదేశంలో హిందీకి బదులుగా అందరూ ఉరుదూ నేర్చుకొన్నట్లయితే, హిందీ ఉరుదూల మధ్య భాషరీత్యా తేడా లేదు కనుక, హిందీ వల్ల పొందే లాభమూ కలుగుతుంది, పైగా ఉర్దూ సాహిత్య సంపదతో సన్నిహిత సంబంధమూ ఏర్పడుతుంది విశ్వ విద్యాలయాల్లో సాహిత్యం ప్రత్యేకంగా అధ్యయనం చేసే విద్యార్థులకు, ఉరుదూ

సంస్కృతాలు నిర్బంధంగా అధ్యాపన చెయ్యాలి. అందులోనూ ఉరుదూ ఎక్కువ పాళ్ళు ఉండాలి.

తెలుగు సాహిత్య భాషలో ఉన్నంత అందమైన పదజాలం ప్రపంచంలో మళ్ళీ ఒక్క ఉరుదూ సాహిత్య భాషలోనే ఉంది. ఫార్సీలో ఉంవంటారు. నాకు తెలీదు. ఇంత అందమైన తెలుగు సాహిత్య పద జాలాన్ని తెలుసుకునే వాళ్ళు గానీ వాడుకునే వాళ్ళుగానీ వర్తమాన తెలుగు కవితా రంగంలో మృగ్యం అయి పోతూ ఉండడం తెలుగు జాతికి గొప్ప దురదృష్టం. తెలుగు కవిత్వం చదివే ప్రతివాడూ, తెలుగు కవిత్వం రాసే ప్రతివాడూ, తప్పకుండా ముగ్గురు తెలుగు కవుల్ని చదివితీరాలి శ్రీనాథుడు (భీమఖండము, క్రీడాభిరామము), వినవీర భద్రుడు (శృంగార శాకుంతలము), జక్కన (విక్రమార్క చరిత్రము). ఈ నాలుగు కావ్యాలూ అప్పు డప్పుడూ జీవితాంతమూ చదువుతుండాలి. కవిత్వం రాసేవాడూ చదివేవాడూ. తెలుగు పలుకుబడిలో ఉన్న అందమంతా ఆ ముగ్గురు కవులు సాధించిందే. వాళ్ళిచ్చిందే సాహిత్య వాఙ్మాధుర్యం. ఈ ముగ్గుర్నీ చది వితే పూర్వ తెలుగు సాహిత్య మంతా చదివినట్లే. తర్వాత మరొకటి, తెలుగు సాహిత్యంలో నిజంగా మనదైన కవిత్వం ఎప్పుడూ రాలేదు, నన్న య నించీ ఈనాటి వరకూ. ఒక్క భావకవుల కాలంలో తప్ప. యావదాంధ్ర సాహిత్యం లోనూ తెలుగు వాళ్ళది అని చెప్పకోదగినది ఒక్క భావ కవిత్వమే; మిగతా దంతా కవిత్వము కానన్నా కాదు, అయితే మరొకరి దన్నా అవుతుంది. తెలుగు రాజుల్లో ఒక్క కాకతీయులే తెలుగు రాజులైనట్లు. (రెడ్డిరాజులు కూడా ఉన్నా రనుకోండి కానీ ఒక మూలే ఏలారు) భావకవులు మొట్ట మొదట తెలుగు కవిత్వంలో నూతన భాష సృష్టించారు. రాయప్రోలు నిజంగా ఆధునికాంధ్ర సాహిత్యభాషా బ్రహ్మ. ఆయన పుస్తకాలు మాత్రం కవిత్వం రాసేవాళ్ళు, చదివే వాళ్ళు వెనక చెప్పిన పుస్తకాలతోపాటు చదవాలి. ఇక ఆ తర్వాత వచ్చిన వాళ్ళున్నారు. వాళ్ళను చదవమనడం దండగ. అంతేకాదు ప్రమాదం కూడాను వచ్చిన కవిత్వం కాస్తా పోతుంది.

ఆంధ్రదేశంలో ముగ్గురు మంచి కవుల్ని discover చేశాను ఇటీవల. ముగ్గురూ యువకులు, అసాధారణ ప్రతిభావంతులు, తెలుగు దేశానికి నూతన కానుకలు.

1. విజయాత్రేయ, కర్నూలు (గని) 2 శ్రీమన్ నారాయణ, రాజమండ్రి. 3 వనమాలి, హైదరాబాదు వీళ్ల పేర్లు పత్రికల్లో కనపడవు వీళ్ల గొంతులు రేడియోల్లో వినబడవు. వనమాలి చెప్పినట్లు వీళ్లు "చీకటి కిరీటాలు" ధరించిన కవులు. పాలస్తీనాలో ముళ్ల కిరీటాల్లాగా ఆంధ్రదేశంలో చీకటి కిరీటాలు అయితే ఇవ్వాడు కనవడే పేర్లూ వినబడే గొంతులు నిజంగా కవులుకారు. వాళ్ళపేర్లు తుడిపివేసి వాళ్ళగొంతులు అవిసేసే బాధ్యత పత్రికలు రేడియోలు తీసుకోలేక పోతున్నాయి. వీడు కవి అని చెప్పే పాత్ర నిర్వహించే సాహిత్య విమర్శకులేమో కొందరు కవిత్వమంటే తెలీనివాళ్ళు, కొందరు తెలసినా నిజం చెప్పే నీతిలేనివాళ్లు, కొందరు చెప్పడానికి నీతి ఉన్నా చెప్పేధైర్యం లేనివాళ్లు. ప్రజలు అమాయకులు (ఈ విషయంలో). ఇక సాహిత్యాధికారులా, సాహిత్య + అధిక +- అరులు (సవర్ణ దీర్ఘ సంధి) ఇదీ ఈ నాటి తెలుగు దేశం. ఈ విచిత్ర కారణాల చేత తెలుగుదేశంలో ఈనాడు, పండించని వాడు పంటతింటున్నట్లు, కవిత్వం రానివాడు కవి పదవి అనుభవిస్తున్నాడు. ఆనర్హుల్ని పదవుల్నించి వీకేషే అమూల్యమైన క్షణం రావాలనీ, ఈ ముగ్గురు కవులకీ ఆయురారోగ్యాలు సుస్థిరంగా ఉండాలనీ, దేశం వాళ్ళని బాధపెట్టకుండా ఉండాలనీ ఆకాంక్షిస్తాను.

నాకు మనిషి చాలా విచిత్రమైన మనిషిగా కనిపిస్తాడు; తనకు బొత్తిగా తెలీని వాటిని తెలిసినట్టు నిద్ధాంతం చేస్తాడు. మనిషిలో హేతువాదం లోపిస్తే వాడు ఎంతచవటగా కనిపిస్తాడో తెలుసా; తెలీదు. ఎవడి ugliness వాడికి తెలీదు. కనకనే ఆవెధవ బతికిపోతున్నాడు, చాలా గొప్పవాడ్ననుకుంటూ దేవుడున్నాడని ఒకడు, దేవుడులేడని మరొకడు ఎంతగట్టిగా వాదిస్తాడంటే, ఆ ఉన్నాడన్నవాడు ఏదో ఆ ఉదయమే వాడూదేవుడూ కలిసి కాఫీతాగి వచ్చినట్టు మాట్లాడుతాడు. ఇక ఈ లేడన్నవాడున్నాడే, వాడు ఆమొదటివాడితాత. అబ్బే వాడు లేడండీ, పనిగట్టుకుని వాడెక్కడున్నాడో చూద్దామని అన్ని అడ్రసులూ వెతికి మూలొచ్చా అన్నట్లు వాదిస్తాడు వీడి దుంపదెగా, తిండికోసం దేవులాడ్డం తప్ప మరేమీ ఎరగనివాడు. మరి దేనిమీదా ఆసక్తిలేనివాడు, మరిదేనికీ టయిం లేనివాడూ, వీడు దేవుణ్ణి గురించి ఇంత ఘంటాపథంగా చెప్పే అధికారం వీడికెలా దొరికింది. జీవితంలో; పైగా వీడు, ఆ మొదటివాడు లోకాన్ని నాశనం చేశాడంటాడు. వాడూ తక్కువవాడుకాడు. వాడు ఈ రెండోవాడే నాశనం చేస్తున్నాడంటాడు నిజానికి వీళ్ళిద్దరూ లోకాన్ని నాశనమూ చెయ్యలేరు, సౌఖ్య

నివేశనమూ చెయ్యలేరు, ఎందుచేతసంటే తమకు వాస్తవంగా తెలీని విషయాన్ని తెలిసినట్లు నమ్మిచెప్పే మూఢనమ్మకం ఉన్నవాళ్ళుగనక, వాళ్ళు మెయిన్ స్ప్రింగులేని గడియారంలా పట్టి దొక్కులు.

ఒక దాంట్లోనించి తప్పించుకోడానికి మరొక దాంట్లో ఇరుక్కుంటూ ఉండ డమే జీవితం మా తరగతివాళ్ళకు.

జీవితకాలం కొంచెం-అందులో మోసపోతే ఇక మిగిలిందేమిటి!

జీవితమే ఒకమోసం! ఓ మోసంచేసేవాడా తెలుసుకో!

Shall I give you a book?
No let me compose my mind first.

Africans and Communism.

To my mind it appears that the African forces symbolised by Cesaire broke away from the commun'st party chiefly for three reasons. They are not based on either personal or political exigencies. The causes are deeper. To the insurgent Africa, the marxian concept of class-war is a far off, if not imaginery cry. In the first place their social structure does not have the pyramidal arrangement of classes as we find in other parts of the world Their society being primarily tribal in form and character, is nearer to the society of 'primitive communism' and there are hardly any social disparities in them. So the conc pt of Class-war does not find soil in the African people as it does in the other countries, where the society passed through centuries of complex sophistication consigning labour to the lower rungs of the social order, far removed from the upper rungs which exclusively enjoyed the privileged comfort. But that is surely not the case in the African society. They need not pass through the rigmarole of class-consciousness and class-war to reach the communistic state. Another cause-Africa is fighting for recognition as human beings whereas others are fighting for recognition as equal human beings. So the wounds of Africa are deeper than others. The

African has positive hatred for the white man which is not seen in other countries, at least to the same extent. Mazisi Kunene points out a profound justification for this when he says;

"It would indeed violate all laws of human behaviour, the black man would have proved the white man's claim that he is less than human, if he did not hate his former master, and his torturer and dehumaniser. Is a Jew expected to love Geobbels and the Hitlers?"

For the first time the African was made to feel on his own soil "the leprosy of colour", (to borrow the phrase of Mazisi Kunene).

Yet another factor is that the process of self-identification that Africa had to pass through, was deeper than other Colonial countries. In all the colonial countries in the period preceding the struggle for liberation, the people become aware of themselves; they pick up the broken contours of their culture and civilisation and seek a new meaning in the new context of foreign oppression. In the process, they recover their individuality and identify themselves as a people, distinct and different from the other peoples of the world. This new consciousness arouses pride in them, and pride leads to friction with the oppressor, then the demand for equal rights and then the struggle for freedom dawns. Here I feel the haunting tunes of David Diop's celebrated Poem 'Africa'.

Africa my Africa.

Africa of Proud warriors in ancestral savannahs ..... I have never known you.

But your blood flows in my veins

Your beautiful black blood that irrigates the fields....."

This is common to all the colonial peoples. This process inevitably lays emphasis on the past, because it is a search for the distinct cultural characteristics of a people with reference to their customs, morals, literature, aspirations, achievements, and a whole range of dreams that floated in their minds for centuries which are in the ultimate analysis the whole set of values for which those people lived and died holding them to their heart. This emphasis on the past has been more dominant in the African people than in the others. The reason appears to be that in the other subject countries their histories were more apparent and palpable, somehow surviving the ravages of the foreign rule. So

to create a consciousness of their identity was easier in their cases than in the case of Africans whose history had no clear contours for various reasons. They were the most abused peoples of the world flung far and wide across the earth, used as slaves and beasts of burden. This had broken the coherence of their history and consequently the process of self-identification became a lot more difficult than in the case of their colonial brothers of Asia. Even Jews suffered dispersion over countries of the world but their history was rather well-knit. So their consciousness as a people, in whichever part of the world they were, was not vague and was not in need of reconstruction. (I wish that Africa Produces a comprehensive history of the African Peoples, as immediately as possible which will contribute immensely to their integration).

These are some of the causes, I think, for this special emphasis on the past in Africa, which is a very ancient past as revealed by the Indian Puranas. (I remember H. G. Wells mentioning that civilisation flowed from Africa into America in the ancient past). The African intellectuals in this period returned to their soil from the metropolitian towns of Europe, abandoned the European language and dress and chose their own native tongues and costumes as their medium of life and expression. In an outburst of feeling for the past of his country which was molested by the whiteman's hand – the hand "that whipped the slaves...the dusty hands that slapped you", Leopold Senghor with his tremulous voice sings,

"I must hide him in my veins, The Ancestor whose stormy hide is shot with lightening and thunder.....He is my faithful blood that demands fidelity Protecting my nacked pride against My self and the scorn of luckier races."

It is this extra emphasis of Africa on the past that directly clashes with the nucleus of Marxism which chiefly advocates wholesale destruction of whatever belongs to the old social order. Perhaps Marxism can be justified in this respect to some extent in regard to other continents. But in Africa it is difficult to find justification, because the existing social order of Africa is not so much of an impedement in the way of evolution of a communist society, as it is in other parts of the world.

ఉపనిషచ్ఛాస్త్రములు ఉన్నతాధికారులకే ఉపయోగించునవైయుండి అన్యులకు దుర్ధర్షములుగా ఉన్నవి. కనుక పురాణము లావిర్భవించినవి. జాగ్రత్తగా పరిశీలించినచో ఉపనిషత్తులందలి తత్త్వమును స్పష్టము చేయుటకే తంత్రములు పుట్టినట్లు తోచును. తంత్రములు ప్రతిపాదించిన సిద్ధాంతములు, దేవతలు, మంత్రములు ఇత్యాది విషయములనే స్వీకరించి సామాన్యాధి కారులకే పురాణము లావిర్భవించినట్లు విశదమగును. అనగా ఉపనిషత్తులనుండి తంత్రములు, తంత్ర ముల నుండి పురాణములు- ఇట్టిది వాసి జన్మక్రమము. శాస్త్ర సిద్ధాంతములకు, రూపరహిత వస్తువులకు తంత్రశాస్త్రము తొలిసారి రూపములను కల్పించెను. అదియే దేవతలను దేవాలయములను సృష్టించెను. వానినే పురాణములు గైకొనెను అనగా మన పురాణకథలు స్థూలదృష్టికి కథలుగా దోచుచున్నను సూక్ష్మముగా చూచినచో అవి తత్త్వ ప్రతిపాదకములే. గ్రీను మొదలైన పాశ్చాత్య దేశము లందలి దేవతలకును మనదేశపు దేవతలకును ఈ విధముగా ఏలాటి సంబంధ మునులేదు. వారి దేవతలు కేవలము మానవ భయోత్పన్న భావములు. అచ్చటి పూజావిధానము తదనుగుణమైనదే. కానీ ఈ దేశపు దేవతలు బ్రహ్మాండ పిండాండములందున్న తదుత్పత్తి స్థితిలయ హేతువులైన శక్తులు. దేహమువిన్నియో శక్తులచేత నడిపింప బడుచున్నది. పంచప్రాణములు ద్విసప్తతి సహస్ర నాడీ జాలము, ఇంద్రియములు, మనోబుద్ధ్యహంకారములు ఇత్యాదులే ఆ శక్తులు. వీని యందు తత్తత్ప్రభావ కర్మాదులచేత తారతమ్యములుగలవు. దేహమున శిరస్సు నుండి గుదస్థానమువరకు గల శక్తులు ఐదువర్గములుగా నున్నవి. శుద్ధచైతన్యము ఐదుదశలుదాటి పొందిన పరిణామమే శరీరముయొక్క ఈ స్థూలస్థితి. ఈ పరిణామము చైతన్య దశనుండి జడత్వ దశవరకు వర్యాప్తమై యున్నది. ఇదే పంచకోశ విషయము. శుద్ధచైతన్యమును ఈ అయిదుకోశములను అయిదు పొరలుగా కప్పియున్న వన్నమాట. ఈ కోశముల సృష్టికి, కోశరూప పరిణామ మునకు, ఈ కోశములను పాలించుశక్తులకు కారణము ఒక్కశక్తియే. ఆ శక్తి ఈ బదుకోశములకు అతీతమగుస్థానము నందున్నది. ఆ శక్తియే చిచ్ఛక్తి యన బడునది. ఈ శక్తులన్నియు కొన్ని స్థానములందు కేంద్రీకృతములైయున్నవి. దేహమునందు ఆట్టికేంద్రములు ఆరుకలవు. ఆరవది చిచ్ఛక్తిస్థానము. ఇవన్నియు చక్రములనబడును. పట్చక్రాతీతస్థానము శిరస్సునందు కలదు. అచ్చట శివశక్తి రూపమగు సర్వకారణ బిందువు కలదు. యోగశాస్త్ర మీ విషయమునే నాడులు,

ప్రాణములు, కుండలిని ఇత్యాది శబ్దజాలముతో వర్ణించును. కాని అది ఒకపాటి అధికారము గలవారికే అవగతమై ఉపయోగించును. మరింత తక్కువ అధికారము గలవారికి ఈ విషయము మరింత ఇంద్రియ సన్నిహితముగా ఉన్న స్వరూపమునందుండవలెను గదా. కనుకనే ఈ శక్తులకు బ్రహ్మేంద్రాది నామ రూపములు కల్పితములాయెను. సాధనకు తదనుగుణమైన ఉపాసనా ప్రధానమైన మంత్రశాస్త్రము ఏర్పడెను.

కనుక మనదేశపు దేవతలు దయానా అపోలోలవంటి దేవతలు గారు అను విషయము తెలుసుకొనుట మన దేశస్థులకు ముఖ్యముగా అవసరము. ఇది తెలిసిన గాని, హనుమంతుడు సముద్రము దాటుటయేమిటి, హంస మానవభాషలో మాట్లాడుట యేమిటి, కుండలో మనిషిపుట్టుట యేమిటి, ఇవన్నీ పిల్లలకు చెప్పవలసిన కథలు, అను ఉపహాస్యధోరణి తొలగిపోదు. పురాణములందు చరిత్ర లేకపోలేదు. ఖగోళ భూగోళ శాస్త్రములు, చరిత్ర, తత్త్వవిషయములు అన్నియు ఉన్నవి. కాని ఏ విషయమైనను మూలతత్త్వముయొక్క దృష్టితోనే చెప్పబడును. కనుక వాస్తవముగా జరిగిన నలచక్రవర్తికథ తత్త్వదృష్టితోనే భారతమున చిత్రింపబడెను. ఈ పద్ధతినే రామాయణాది కావ్యము లవలంబించినవి.

Democracy is a philosophy of life and not a political theory. That is why to devise a pattern of Government to secure democracy and hope to perpetuate it through the machinery of the Government, is a futile attempt Democracy is a highly refined idea of a most civilised human mind. A whole mass of underdeveloped and undemocratic people can never function democratically and give democratic administration even if they form a democratic Government. It is essential to understand that a democratic Government is only a fraction of a wider scheme of human life and unless the scheme itself is democratic, the mere form of a Government will not find a medium to thrive.

In a democracy the power of the state is sharerd by a large number of people whereas in oligarchy and monarchy or dictatorship it is shared less and less in backward proportions. Thus if you look at democracy as just a pattern of Government, monarchy or dictatorship or democracy, it is only a process of

sharing power and therefore by itself is not a panacea to the evils of state.

ఒకప్పుడు నేను ఏకాంతంగా కూర్చొని దూరపు కొండలు చూస్తూ సాయంత్రం వేళ గడుపుతూ వుండగా, హఠాత్తుగా ఒక చిత్రమైన ఆలోచన వచ్చింది. "ఈ భూగోళానికి ఒక వైపు నుంచి మరొకవైపుకు కేంద్రంగుండా ఒక పెద్ద రంధ్రం త్రవ్వితే ఏమవుతుంది?" అని. ఆ పని సాధ్యమా? ఒకవేళ సాధ్యమైతే మానవాళిమీద, భూగోళంమీద దాని ఫలితాలేమిటి? అని ఆలోచనలు ఒకదాని మీద ఒకటి అరేబియన్ గుర్రాల్లాగా పరుగెత్తసాగాయి.

భూగోళానికి రంధ్రం వెయ్యడం శాస్త్రదృష్ట్యా అసాధ్యంకాదు. భూమధ్య రేఖ మీదవున్న సింగపూర్‌లో గనుక రంధ్రం త్రవ్వడం ప్రారంభిస్తే అది కేంద్రం గుండా వెళ్లి అవతలి వైపున భూమధ్య రేఖమీదనే వున్న దక్షిణ అమెరికా ఈక్వెడార్ ప్రదేశంలో తేలుతుంది. అంటే సింగపూరులో ఎవరైనా ఆ రంధ్రం లోకి దూకితే దక్షిణ అమెరికాలోని ఈక్వెడార్‌లో పడిపోతారు. అంతేనా లేక భూమధ్య కేంద్రం వద్దేసరికి అతని గమనం ఆగిపోతుందా? ఇక్కడ ఆలోచన ముడిపడుతుంది. మొత్తంమీద ఇది మానవ ప్రయాణ విషయంలో ఒక గొప్ప సంఘటనగా మాత్రం తయారవుతుంది. భూమిచుట్టు కొలత సుమారు 25000 మైళ్లు. భూభ్రమణవేగం గంటకు 1000 మైళ్ళు. దాని వ్యాసం 8000 మైళ్ళు. అంటే సింగపూరు నుండి ఈక్వెడారుకు చేరిన రంధ్రం పొడవు 8000 మైళ్ళు ఉంటుందన్నమాట. భూమిమీద ప్రయాణం చేస్తే సింగపూరు నుండి ఈక్వేడారుకు సుమారు 12500 మైళ్ళు ఉంటుంది. సింగపూర్ రంధ్రం గుండా గనుక అయితే దూరం 4500 మైళ్ళు తగ్గుతుంది. ఇది ఒక మహత్తరమైన విషయం. ప్రయాణం మాట అట్లావుంచి ఇంకా ఎన్ని చిత్రమైన విషయాలు తెలుస్తాయో? ఈ రంధ్రం మూలంగాను భూగోళపు అంతర్భాగం సంగతులు ఎన్నో తెలుస్తాయి. భూకంపాల కారణాలు, కొండలు, సముద్రాలు వగైరాల మార్పుల విషయాలు, ఎన్నో తెలుస్తాయి.

అయితే, ఈ కార్యంలో వున్న సాధక బాధకాలు చాలా చిత్రంగా వుంటాయి. భూగోళం ఒక్క గంటకు 1000 మైళ్ళ వేగంతో తన కేంద్రం చుట్టూ తాను తిరుగుతూవుంది. పరిభ్రమణమే దివారాత్రాలకు కారణం. ఇంత వేగంగా తిరు

గుతూ వున్న పరిభ్రమణం చేతనే భూమికి ఆకర్షణ శక్తి ఉద్భవించింది. పరిభ్రమణం క్షీణిస్తే భూమి గోళంగా ఉండలేదు. పొడి పొడిగా విడిపోతుంది. ఆ పొడిగా అవటం అణువుల వరకు కూడా విచ్ఛిన్నం కావచ్చు- ఈ కారణాల మూలంగా భూకేంద్రము, గోళపు అంచులను ఆకర్షిస్తూ వుంటుంది-అందుచేత కేంద్రం వరకు చేసే గమనం దూకడం అవుతుంది. అతి సులువైన పని. కాని, అక్కడి నుండి అవతలి అంచుకు వెళ్ళడం మాత్రం దూకడం కాదు. పైకి వెళ్ళడం అవుతుంది. అంటే కేంద్రం చేరిన తరువాత మనిషి కేంద్రాకర్షణ శక్తిని అధిగమించే ప్రయత్నం చేయందే ఏ అంచుకూ వెళ్ళలేడు. అంటే మన సింగ పూరు అంచుకు కూడా అన్నమాట! అయితే ఈ మహత్తర కృషిలో మానవుడు సులువుగా సాధించిన లాభం ఒకటి. ఏమిటంటే 4000 మైళ్ళ వరకూ అంటే భూగోళపు అంచు నుంచీ కేంద్రం వరకూ ఏ శ్రమాలేకుండా కారుగానీ, రైలు గానీ, విమానంగానీ లేకుండా సులువుగా చేరవచ్చు. ఆ మిగతా 4000 మైళ్ళ కోసం మాత్రమే ఏదో ఒక ఏర్పాటు చేసుకోవాలి- మరొకటి. ఈ రంధ్రం వూడిపోతూ వుండదా? ఇది ఒక ప్రశ్న. ఆ అవకాశం ఉన్నా దాన్ని ఎదుర్కొని రంధ్రం త్రవ్వవచ్చు. ఇది బైబిల్లో చెప్పిన బేబెల్ స్తంభ నిర్మాణం లాంటిది. సర్వమానవాళీ కలిసి చెయ్యవలసిన కార్యమేగానీ, ఆటంబాంబుల నిర్మాణంలో పోటీబడ్డట్టు ఈ విషయంలో గనుక దేశాలు దేశాల మధ్య పోటీవచ్చి తలా ఒక రంధ్రం త్రవ్వడం ప్రారంభిస్తే ఇంకేముంది! చచ్చామన్నమాటే.

ఇట్లా వదక్కుర్చీలో కూర్చుని ఆలోచిస్తూ, ఉన్నట్టుండి ఇది ఎంత గమ్మత్తయిన వూహ అని ఉలికిపడి లేచాను. మరుసటిరోజు హిందూ పత్రిక ఎడిటర్‌కు ఈ సంగతి ఉత్తర రూపంగా వ్రాశాను. కానీ, విచ్చివ్రాత అనుకున్నారేమో ప్రకటించలేదు. ఆ ఉత్తరంకోసం ప్రతిదినమూ పత్రిక చూచేవాణ్ణి. ఇట్లా చూస్తూ వుండగా, నా ఉత్తరం కనువించలేదు సరిగదా, ఒక చిన్న రిపోర్టు కనువించింది. అది చూసేసరికి నాకు ఎలక్ట్రిక్‌షాక్ కొట్టినట్లయింది. అమెరికాలో కొన్ని మిలియన్ల డాలర్ల పెట్టుబడితో భూగోళానికి రంధ్రం త్రవ్వడం ప్రారంభించారట. ఇదంతా 1959 వ సం॥ ఏప్రిల్, ఆగస్టు మాసాల ప్రాంతంలో జరిగిన సంగతి. రాక్షసులు పురాణకాలంలోనే కాదు ఈనాడు కూడా వున్నారు, అయితే వాళ్ళు మనలాగే మామూలు దుస్తులు వేసుకుని మామూలుగా మనలాగే ఉంటూ వాళ్ళ రాక్షసకృత్యాలు కొనసాగిస్తూ వుంటారు, అంటూ ఒక చక్కటి వ్యంగ్యం థేక

రేకు స్ఫురించింది. అది వ్యాసంగా రూపొందించి, పత్రికకు పంపిద్దామనుకుంటూ ఆలస్యం చేస్తూ వచ్చాడు. ఇట్లావుంటే అకస్మాత్తుగా ఇదే వ్యంగ్యాన్ని మరొక రచయిత వ్యానంగా ప్రకటించాడట. అది చూచి థేకరే గుండె బ్రద్దలయింది. ఈ విషయం ప్రస్తావిస్తూ హిందూ ఎడిటర్ నాకు రాబోయే కీర్తిసంపద కంతటికీ సైంధవుడిలా అడ్డుపడ్డాడంటూ వ్యంగ్య గర్భితమైన ఒక సుదీర్ఘవ్యాసం వ్రాసి పంపించాను. అదికూడా తన పూర్వుల్లాగే ఎడిటరుగారి బుట్టలోకి వెళ్ళిపోయింది. అయితే, అది వేరే విషయం.

One who knows history, who understocd the underlying causes of the historical changes, will understand that "Man does not live by bread alone" and that is exactly why man is struggling for bread; for, without bread he is condemned to ingnorance and brutishness. Hence the struggle for economic equality. This is the process of evolution which no power on earth can thwart.

This is a process which will produce more and more intellectuals in the society. Today we have one Einstein; but as we evolve still further, in ages to come, more and more Einsteins will appear, untill at last everybody is an Einstein in human society.

But the progress of this process is interrupted by the counter-forces of porverty, slavery and ignorance. The fight against these forces is the fight ultimately for the attainment of the goal of intellectual equality. The struggle that we find today in several parts of the world for throwing out the yoke of slavery and economic bondage, some of them also triumphing, are therefore the manifestations of these natural forces of evolution which are taking man to the ideal point of intellectual equality.

Point anywhere in the world map with a pin, that is invariably a place seething with discontent, agitation and upsurge. These slogans, these tears and blood-shed, all this global turmoil is but an indication of the historic fact that our mankind is in the throes of a new birth.

The imperceptible forces of evolution are gradually and steadily working out their way. Man's struggle for economic equality is in the ultimate analysis, a struggle for intellectual equality. So a struggle for economic equality can not be brushed aside as mere politics; for that would be shortsightedness and it

betrays an utter lack of scientific understanding of the great forces of history and evolution.

In fact, politics at bottom represents the endless confict of human society as a whole to reach higher and higher political, economic, social and intellectual goals; each of them as they go higher and higher come nearer to the philosophical goal of the entire journey.

Man finally in this process, will be lead to the condition of imposing self-restrant and make self-conquest. It is just this thing that he does in his bid for freedom from his own physical self. This goal requires him to divest himself gradually of the sense of property and a positive cultivation of love for fellow-beings and devotion to things higher than the common and the physical. Thus socialism, or any ism of that kind ultimalely merges in philosophy.

When the society becomes a society of intellectual beings, its face would naturally change. The first change would be perhaps the total disappearance of the institution of property.

The gradual elimination of property and the gradual equalisasalion of intellectual level in society, will proceed simultaneously.

In other words, by the time the intellectual equality is attained in society, the institution of property would have also vanished.

But look at the interesting phenomenon of man, the civilised animal and the aspiring candidate for the achievement of intellectual goals, clinging to the institution of property, so steadily and zealously.

Is it not the very negation of civilisation? – Is it not an outrage against all principles of culture and is it not the very opposite of the process of intellectual evolution.

I would say with all the emphasis at my command that it is. See how meanly he is clinging to his possessions – how every bit of land is measured, numbered and defended by means of compound walls and various other contrivances, registered by setting up registration offices and safegaurded by all sorts of legislation, law-courts, police and armies.

In the final analysis the modern state appears to exist only to protect the institution of property and for no other purpose.

Look at the Survey Department, it stands like a shameful monument of man's selfishness. Countless number of people –

whole armies of them going all over the earth and measuring every bit of it. The whole thing is a disgraceful picture, unbecoming of human society which swears in the name of art, science and a host of other glorious phrases.

Read: 'Ancient African Kingdoms' by Margaret Shinnie. See the photoplate of 'The Kiosk', the small Temple at Naqa the town in the South of the African Continent. The temple is in stone with excellent sculptural flourishes on the pillers and niches. The ruins of this temple show strong resemblances of Egyptian and Roman styles but hisrory records that there is no evidence whatever of Romans or Egyptians in these parts at any time. So it is possible that Egyptians and Romans must have taken the influences from Africa. In the excavations in the surroundings, gold-pieces with exquistite workmanship were discovered.

Then, see also the photoplate of the Temple Ruins of the great Zimbabwe which is all in stone; even here goldwork was found in the surroundings. It appears companies of Europeans have carried away all such gold pieces and other beautiful pieces of sculpture thereby seriously tampering with the evidence of the African history in those regions.

"During the period of rampant European colonialism, that began in the 16th Century, the commonly held ..... western view of Africa was that it was a barbaric land, devoid of culture and civilisation. ..... Gradually however, in the light of increasing historical knowledge, this myth is being dispelled..." Information is being recovered about "great kingdoms, that have flourished in every part of Africa, their leaders, their political systems, their social structures, their vast economic and cultural achievements. The modern archaelogical excavations and impeccable scholarship discloses to us today the rich heritage of the African past and the immense promise of the emerging African future.'

గత 50, 60 ఏళ్ళలో పాశ్చాత్యులు సాహిత్య శాస్త్రంలో ఎంత ఎత్తుకు ఎగిరి పోయారో చూస్తే దిగ్భ్రాంతులమయి పోతాం. ఎంత తీక్ష్ణమైన మేధాశక్తి, ఎంత

ఆకర్షణీయమైన తర్కం: ఎంత స్వచ్ఛంద విహార మనోహరమైన భావన! వాళ్ళ ఆలోచనా దేశాల్లో కిరణాలే ప్రజలు:

ఆర్చిబాల్డ్ మెక్లీష్‌ని చదివితే పంచేంద్రియాలు పారవశ్యంలో మునిగిపోతాయి; మాలిష్‌చేసిన కందరాలు ఎలా కలలు కంటూనిద్రిస్తాయో ఆలా, ప్రతి రక్త బిందువూ ప్రవహిస్తూ ఉందో నిద్రిస్తూ ఉందో తెలీని దశలో తేలుతూ ఉంటుంది. జార్జ్ శ్యాంటాయనాను చదివితే బెలూనయి రోదసిలో తేలిపోతావు కోటానుకోట్ల మైళ్ళ నీలిమదాటి. ఓహ్! గత మూడు శతాబ్దాల్లో యూరపియన్ మేధ విరిసిన ఇంద్రధనుసులు, విసిరిన కాంతిబాణాలు, మానవ దిగంతరేఖల్ని మహోత్తర ఆశ్చర్య తరంగాల్లో ఉద్భూత లూపుతున్నాయి. సైన్సు టెక్నాలజీల్లో ఎంత ప్రతిభ చూపిస్తున్నారో సాహిత్యంలో కూడా అంత ప్రతిభ చూపిస్తున్నారు.ఆధునిక ప్రపంచంలో మన బ్రతుకును గురించి మెక్లీష్ చెప్పిన ఒక్క వాక్య గుచ్ఛం వినండి—

"It is a curious situation for many reasons and not least because the public street is precisely where we live our lives in this century. There is always an outdoor war to go to in our time or a huge public death in the sky or a revolution down at the corner of a couple of continents or a march past of Great Decisions dressed up like elephants in scarlet words or a band of concert of mortal trumpets and drums from over every horizon on earth..... I don't suppose there was ever a generation that lived in the public world more persistently than we do. We no longer worry much about our private souls. We worry about the soul of America or about the soul of mankind.....".
(Poetry and Experience-Ch. 6.)

గ్రీసు నించి డెల్ఫీ వెళ్ళాము. కొండల్లో మలుపులు తిరుగుతూ ఆలివ్ తోటల మీదుగా పొదల ప్రాంతాలమీదుగా బస్సు వెళ్ళింది. డెల్ఫీలో పురాతన దేవాలయ శిథిలాలు చూచాము. రాళ్ళమీద చెక్కబడిన మహాకవి పిండారు కవిత మాచాము. దారిపొడువునా, సోఫొక్లీస్, యూరిపిడీస్, సోక్రటీసు, ఇత్యాది గ్రీకుతత్వవేత్తల్ని గురించి నాటక కర్తల్ని గురించి వాళ్ళ పౌరాణిక కథల్ని గురించి మాట్లాడుకుంటూ ఆ హోమర్ దేశాన్ని చూస్తూ తిరిగి వస్తున్నాము. దారిలో ఇందిరకు మొహం తిప్పినట్లయింది; ఇక బస్సులో లాభం లేదని దారిలో ఒక కెఫే దగ్గర

దిగిపోయి ఒక టాక్సీలో సాయంకాలానికి ఏథెన్సు చేరాము. ఆ రాత్రి ఒక గ్రీకు స్నేహితురాలి ఇంట్లో భోజనం. ఆమె ఇంటికి వెళ్ళాము. ఆమె లైబ్రరీలో మొదట గణపతి విగ్రహము, శివుడి విగ్రహము చూచాము. ఒక విచిత్రమైన ఉత్సుకత రేకెత్తింది. తర్వాత పుస్తకాలు, చూస్తూఉంటే ఎక్కువగా ఉపనిషత్తులు, బ్రహ్మాండ పురాణము ఇలాంటి గ్రంథాలు బయట వడ్డాయి. గ్రీసు చాలా చిత్రమయిన దేశము; ఇండియాలా కనివించింది నా కళ్ళకు. పురావస్తు పరిశోధనశాస్త్ర మూలపురుషుడు ష్లీమన్ హెన్రిక్ గ్రీసును ఎంతో ప్రేమించాడు. మొట్ట మొదట హోమర్ ఇతిహాసంలో వేర్కొన్న ట్రాయ్‌ని 1873 లో తన పరిశోధనల ద్వారా ఆవిష్కరించాడు. 1876 లో మైసినే త్రవ్వితీశాడు. పురాతన సంస్కృతి నాగరకతల మీద ఆయనకు ఎంత అసామాన్య అభిమాన విశ్వాసాలంటే, ఆయన పురాతన సంస్కృతి ఉన్న దేశంలోనే మనిషి బ్రతకాలి అని ఉద్ఘాటించాడు. జర్మన్ దేశస్థుడైనా ఆయన గ్రీసు వెళ్ళి అక్కడ స్థిరపడిపోయాడు. గ్రీసు యువతిని పెళ్ళాడి తన కుమార్తెకు అఖిలిస్ అనీ అగెమెమ్నన్ అనీ ఇట్లా హోమర్ ఐతిహాసిక మహారథుల పేర్లు పెట్టాడు. ఆ గడ్డమీదే ఆ గాలి పీలుస్తూ ఊపిరి విడిచాడు!- ఆ రాత్రి గ్రీకు స్నేహితురాలి ఇంట్లో భోజనం నాకు బాగా నచ్చింది. బహుళా యూరోప్‌లో ఏదేశాల్లోనూ అట్లాలేదు. ద్రాక్ష ఆకుల్లో మడిచి, ఆలివ్ నూనెలో వేయించిన ఏదో కాయకూర. మసాలా వేసి చేశారు మన గుత్తి వంకాయ లా ఉంది! భలే రుచిగా ఉందనుకుంటూ తిన్నాను. ఇండియా గ్రీసులకు ప్రాచీన నాగరకతలు మిగిల్చి పోయినవి రెండు. ఒకటి మసాలా భోజనము రెండు చాదస్తపు పండితులు! ఇవి నాగరకత చచ్చిన తర్వాత మిగిలిన గుర్తులు.—

Africa heir of the coming world :

I visualise that the rise and fall of world forces in future will be in the following pattern: Europe which held the reins power over the world for nearly three centuries handed over the reins to America and stepped down at the end of the world war. England which was in the front rank of European nations with an empire on a global scale, suddenly shrunk down, after that, to the size of a small island practically left with negligible influence. America which was like a sleeping colossus prior to world war

isolating herself to her own frontiers and never stepping into the world politics inspite of numerous temptations and external pressures, walked into the international arena with giant strides commanding enormous resources behind, which no other nation in the world could. America which formed into a nation within the short time of a 100 years from out of the odd bits of European population who crossed the Atlantic under circumstances of doubtful sources of livelihood, emerged as a most powerful nation closely knit by hard labour directed towards common aspirations. America for milleniums past was an entirely virgin soil whose enormous natural resources were completely untouched by any human agency, despite the rise and fall of Ancient civilisations on that soil in the hoary past. History reports there was no agriculture worth the name and what the texture of those civilisations was like and to what extent they demanded the use of the country's natural resources is completely shrouded still in the mists of hoary past. When Columbus actually reached the shores of America, America was a pure simple virgin; not even one inch of its soil upturned to put it to the use of human society. The European people who made up later the American nation, were already veterans in the activity of nation-building and reconstruction. Under the touch of their hands the giant continent of America succumbed; and today her mines, her forests, her plains are all fully exploited and as the science and technology developed with greater leaps and bounds in America than elsewhere, the pace of exploitation of natural resources in America increased tremendously and by the turn of the first half of the 20th century, America emerged as the mightiest nation in the world. Contrariwise, Europe which exhausted its resources and spent up her energies by ceaseless activity for over three hundred years became a tired continent.; whereas Russia has been recovering from the devastations of its Soviet Revolution and rebuilding her economy, while the rest of the world remained till recently, one large colony of the European nations. This was the context in which America stepped into participate in world politics.

America quickly revealed herself in the international politics as a minor who just then attained majority inheriting enormous wealth from parents. Her manner in the society of nations was

brusque and always born out of a certain consciousness of wealth· Soon she dominated the scene scattering her dollar power all over the world, creating all kinds of political treaties and regional organisations of small nations like NATO, SEATO, CENTO etc.,- And then the early Marshal Aid Plan-interfering in every part of the world as if it were her divine mission to set the world to order.

The speed with which America is rushing in the international scene, gives us the impression that she might soon exhaust herself and reach the place to which Europe is today is relegated. Europe could hold the scene for a remarkably longer period because world-leadership comes by contributing a dinstinct culture to an age and Europe played that role during her tenure. America being only a transplantation of Europe on the other shores of the Atlantic, could not show yet any signs of such significant contribution to world history. Naturally the dominant role of America in the ultimate analysis is only her financial power not backed up by any cultural or moral force.

In the same stretch if we turn our survey to other parts of the world, we find Russia, more exhausted, her endeavours of reconstruction not equal to the pace of progress in the outside world. This is not to underrate the significance of the Great Experiment that the people of USSR are making, pursuing with tenacity the road to the realisation of the great dream of the20th Century. However, a cold blooded analysis of the world situation reveals to us the rising of unforseen historical forces which are tending to interfere with the execution of those plans which were hached originally on the soil of Russia. We find the camp of world communism divided into bits and also undergoing drastic modifications. Today we have what could be discribed as the Chinese brand of Communism then the Indian brand of Communism, the Yugoslavian brand etc. Africa, the one most fertile soil for the growth of Communism is neither receptive to that creed due to her preoccupations with her more basic issues nor is communism remaining the same without drastic modifications in those few places in that continent where it could penetrate. The velocity with which communism as a political doctrine made its headway in the 30s and 40s has later on suffered serious retrogression in different parts of the world. Together with this, other

very significant causes like capitalism itself undergoing serious changes and the concept of state evolving into an istitution bearing tremendous responsibilities of the society, all rendered the relevance of communism, ineffective in the new context of today's world, more or less removing the wind out of its sails. No factor in history robbed of its context could bear the same magnitude of influence constantly, as for instance wars of crusades may not have the same appeal or justification today as they had when they occured.

In such an order of things it is only Africa that stands out as the one historic possiblity surcharged with the moral and intellectual potentialities to play the leading role in the world affairs. They are a race who are now like molten gold with splendid mobility of spirit, passing through the fires of centuries of suffering and purification. Their intellect is like the dazzling steel freshly drawn out of the furnace. World does not offer leadership to any people because they have money or political power. It is by a vigorous, dynamic and dominant participation by a race of people in the making of an age that they find themselves at a stage, in the position when the rest of the mankind becomes susceptible to their voice. The cry of the 'black' is the voilent cry of the oppressed millions of the world, tearing across the Earth. The voice of Africa is emotional and intellectual. She is enchanting beyond all powers of resistence. I am sure she is the heir to the coming world.

మడగాస్కర్ రాజధాని 'టన్నరీవ్'లో దిగినప్పటి నించి, మాకు 'రబిమనం జారా'ను చూడాలని కుతూహలంగా ఉంది. మడగాస్కర్ ఫ్రెంచికాలనీగా ఉండేది. కనక ఫ్రెంచి భాష ఫ్రెంచి వాతావరణం ఆ ఊళ్లో. టన్నరీవ్ అంటే అర్థం వెయ్యి గ్రామాలట. ప్రజల భాష మలగాష్. మలయా ఆదిమవాసులు ఆఫ్రికా ఆదిమవాసుల సంపర్కజాతి. నెగ్రిట్యూడ్ (నీగ్రో జాతీయతా సిద్ధాంతం)లో మడగాస్కర్ విజ్ఞానులు కొంచెం ఆలస్యంగా చేరారు. రబియారె వెల్లో పూర్వం ఆ దేశపు ఉత్తమ కవి రబిమనంజార ఇప్పుడు మడగాస్కర్ ప్రభుత్వంలో విదేశాంగ మంత్రి. కవి, విజ్ఞానవేత్త. రబియారెవెల్లో శిష్యుడు. ఆయిమెసియెజెర్, లెపోల్డ్ సెంఘోర్, డేవిడ్ డియెప్ ఇత్యాది అగ్రశ్రేణి నెగ్రి

ట్యూడ్ కవుల్లో ప్రముఖుడు ఆయన గొంతువిప్పి తన ప్రెంచి పద్యాలు చదువు తుంటే మేము ముగ్ధులమయి పోయాము. మాకు ఆ భాష తెలీదు। కవిత్వ భాష అర్థం అవనక్కరలేదు కవితా స్వాదనకు అని ఎవరో అన్నారు, బహుశా పోల్ వేలరీ, లేక పోతే మెక్లీష్ లేకపోతే పోల్ క్లో డేల్ ఎవరో వాళ్ళలో ఒకరు అన్నారు. గుర్తు రావడం లేదు. అది మాకు మడగాస్కర్లో అనుభవం అయింది. రబిమనంజార గొంతు సముద్రంలా ఉంది. ఆయన పుస్తకాలిచ్చాడు ఇండియాకు తెచ్చాము.

నిర్జీవపదార్థం జీవపదార్థంగా మారే సందర్భంలో ఒక గమనించపలసిన ఘట్టం ఉంది. రాగి, ఇనుము, నైట్రోజన్, ఆక్సిజన్, కార్బన్ ఇట్లాంటివి నిర్జీవపదా ర్థాలు; జీవపదార్థాలు వైరసు, అమీబా, ఫంగస్, నాచు, చెట్లు, జంతువులు వగై రాలు. వెనకచెప్పిన నిర్జీవ పదార్థాలే తర్వాత చెప్పిన జీవపదార్థాలయినాయి. అది ఆధునిక విజ్ఞానం. అయితే ఇట్లా నిర్జీవపదార్థం జీవపదార్థం అయ్యేముందు నైట్రోజన్, హైడ్రోజన్, కార్బను, ఆక్సిజన్ వగైరా మూలపదార్థాలు ఒక ప్రత్యేక శీతోష్ణ పరిస్థితుల సానుకూలతవల్ల నిహెచ్, ఎన్ హెచ్, ని ఒ, ని ఒ2, ని ఎన్ వగైరా గ్రూపులుగా రూపొందుతాయి. వాటినే ఆర్గానిక్ కాంపౌండ్సు అని విభాగం చేశారు. వీటి రూపాలు రూపాంతరాలు జీవపదార్థ ప్రపంచంలో సర్వత్రా ద్యోతకం అవుతాయి. ఈ ఆర్గానిక్ పదార్థాలు జీవపదార్థం రూపొందే పరిణామ మార్గంలో ఒక దశగా పరిగణించాలి. వీటి తర్వాతనే వైరసులు ఆవతరించి ఉంటాయి. ఆర్గానిక్ పదార్థాల్లో జీవపదార్థ లక్షణాలులేవు. వైరసుల్లో జీవపదార్థ లక్షణాలూ నిర్జీవ పదార్థాల లక్షణాలూ ఉన్నాయి. కనక వైరసు ఉభయ ప్రపంచాల మధ్య లంకె అంటారు. వైరసుకు ఆహారం తీసుకోవడం, వెరగదం జాతిని అభివృద్ధి చేసుకోవడంలాంటి ప్రాణిలక్షణాలున్నాయి తర్వాత చక్కెర, గ్లిజరన్, లాంటి (ఎన్ హెచ్, ని హెచ్ వగైరా గ్రూపులు కలిగిన) ఆర్గానిక్ పదార్థాల మాదిరిగానూ ప్రవర్తిస్తుంది. జీవలక్షణాలు లేవు గనక ఆర్గా నిక్ పదార్థాలు నిర్జీవ ప్రపంచ సరిహద్దుల్లోనే ఉండిపోయాయి. వైరసు ఆ హద్దు మీద చేరి అటు ఒక కాలు, ఇటు ఒక కాలూ పెట్టి నిల్చుంది. తాత్పర్యం ఏమి టంటే ఆర్గానిక్ పదార్థాలు, నిర్జీవపదార్థం, జీవపదార్థంగా రూపొందే పరిణామ

మార్గంలో వైరసు అవతరణకు ముందు వచ్చిన ఒక విస్పష్ట దశగా భావించాలి అని.

ఈ భావాలను యింకా విపులంగా పరిశోధన చేసి విస్తృతం చేస్తే సిద్ధాంతాలుగా రూపొందవచ్చునని నా శాస్త్రజ్ఞ మిత్రులు అభిప్రాయపడుతున్నారు. ఆలోచనాపరులకు ఆశ్చర్యకరమైన వూహలు వస్తుంటాయి. ఆ వూహలే మహత్తర కార్యాలకు కారణాలవుతాయి. భవనాలు, కావ్యాలు, నగరాలు, యిత్యాది యావన్మానవలోకమూ మొదట వూహలే. అది రూపం ధరిస్తే భవనాలవుతాయి. నగరాలవుతాయి. కావ్యాలవుతాయి ఏవేవో అయే ! వపంచమంతా వ్యాపిస్తాయి. ఆమాటకొస్తే సృష్టి కూడా మరొక మహత్తరశక్తి వూహ అంటారు. అయితే అది మనల్ని ఒక వివాదరంగంలోకి ఈడ్చుకుపోతుంది. కానీ మనకు కావలసింది వూహ మానవవిజ్ఞానంలో ఎంత ప్రధాన పాత్ర వహిస్తుంది అనేది. మానవ విజ్ఞాన చరిత్ర సర్వస్వమూ చూస్తే వూహ ముందు, విజ్ఞానం (ఫలితం) తర్వాత నడచినట్లు స్పష్టంగా గోచరిస్తుంది. అణువుల్లోంచి విశ్వం వచ్చిందని కణాదుడు చెప్పినప్పుడుగానీ ఐన్‌స్టీను సాపేక్షసిద్ధాంతం ప్రతిపాదించినప్పుడు గానీ వూహే దారి చూపించి ముందుకు తీసుకువెళ్ళింది. కాంతికిరణం అయస్కాంత కేంద్రంలో కేంద్రబిందువు వైపుకు కొన్ని డిగ్రీల కోణంలో వొంగుతుందని ఐన్‌స్టీను చెప్పినప్పుడు ఆయనదగ్గర ఉన్న సాధనాలన్నీ ఒక్క కాగితమూ,కలమూ మాత్రమే. దాన్ని ప్రత్యక్షంగా నిర్ధారణ చేసుకోడానికి శాస్త్రజ్ఞులు సూర్యగ్రహణం ఎప్పుడు పస్తుందా అని కాచుకుని ఉండి ఉండి, అది వచ్చినప్పుడు భూగోళం మీద అనేక స్థలాల నుంచి దూరదర్శిని యిత్యాది శక్తివంతమైన ఆధునిక యంత్రాల సహాయంతో ఆకాశంలో నక్షత్రాలను పరిశీలించి ఐన్‌స్టీన్ చెప్పినదాన్ని సత్యం అని తెలుసుకున్నారు. ఆయన యిచ్చిన కొలతలు, వారికి ప్రత్యక్షంగా వచ్చిన కొలతలు, ఇంచుమించు సమానంగానే ఉన్నట్టు వాళ్ళు హర్షించారు. ఇదేమిటి? ఊహ విజ్ఞానంలో ఎంత ప్రాణభూతమో స్పష్టం చేస్తూ ఉంది ఇదంతా. కానీ ఇల్లాంటి వూహలకు మనం యిస్తున్న గౌరవం ఏమిటి?

Living in a country like India, what a relief it is to suddenly find oneself in the beautiful island country of Mauritius. It is like a bird escaping into the limitless expanse where everything is freedom and everything beautiful. Even if it is to forget for

one moment the ugly facts of a crude country like ours, one should journey to that island, at the pinnacle of which presides the grand figure of Rt. Hon. Dr. Siv Sagar Ramgoolam, who is the very embodiment of Indian culture.

When I saw Mauritius and breathed its air, I felt instantly that the beauty that was India once, fled to save itself and took shelter in this tiny island surrounded by emerald sea.

Breathing the foul atmoshere of India, I have unconsciously grown to dislike democracy, which is quite unlike my natural instincts. But the first effect of my trip to Mauritius and Africa was a spontaneous outbrust of love for democracy. It was as if my natural instincts were released. When I saw the Prime Minister in Mauritius playing the role of an elderly member of a family of people, I realised that it was the human boundage that sweetens the entire system of Government and renders the concept of democracy really meaningful. The bureaucratic bossing which strangles all the sensitivities of culture and civilization is characteristically absent in that island: Unfortunately that is the only thing that makes up for the Government in India.

The relationship between the office-bearers of the Government and the people of that country is one of enlightened equality and mutual respect, ultimately demonstrating the oneness of both the wings. Within the administrative machinery, it is very pleasing to note that the internal relations give due regard to the human values.

The final picture of that Island which still lingers in my mind is that the administration is mostly managed by the learned sections of the society. And that is perhaps the reason why the people in administration there, give great respect to the intellectuals. I find enthusiasm alround to promote education and culture with a certain sense of personal involvement, which is conspicously absent in India.

Homer and Valmiki

The epic commemorates perpetually the glories of the past in the arches of man's history. That is why, the epic flows with the rivers of the country and rises with its hills for all times to come.

Homer and Valmiki, have flowed down the centuries irrigating the minds of generations and culturing them. The two Epics,

have more in common with each other. Perhaps Homer is the later product of the same line of culture and civilisation which enveloped the earth in the ancient times, with India as its epicentre. That culture might have undergone modification in different parts of the world like Peru, Sumeria, etc., But the texture and the fabric of the material appears to be the same. It is like the creed of world communism today undergoing serious changes at times even affecting its roots and even giving rise to frictions in the same camp. I am inclined to believe that the Greek culture and thought is not entirely different from the Indian culture and I have an enormous scholarly authority behind me, M. L. West's 'Greek Philosophy and The Orient' being one out of the many examples which I would cite at the moment.

The dissimilarities in Homer should not mislead the unwary reader to think that Illiad is entirely different from the Epics of India. The cultured mind tends to discover always the universal features in varying objects.

However I would point out a few interesting things about these epics. Trojan war was fought between two different countries and peoples; so we find ships sailing on oceans. In Mahabharata the war was in the same country and in the same family whereas in Ramayana again the sea intervenes in the scene though it cannot be presumed that the conflict was between two civilisations., may be between two regionalised variations. Rama belongs to Vedic culture; Ravana belongs to the same culture. Valmiki describes as "aahitaagnihi" "vedaantagaha", "karmasucha agrya veeryaha". Ravana speaks Sanskrit and is a Bramhana whereas Rama is a Kshatriya, one rung lower in the ladder of caste system.

Homer does not take sides in his epic. He is like a disinterested chronicler though made a great Epic through his vision. Valmiki and Vyas take sides in their Epics drawing a clear line between virtue and vice. This may be due to the varying degree of experience of culture which the Indians and Greeks had in the corresponding periods of time.

The pantheon of gods, the paraphernalia of State, the tools and techniques of warfare, outlines of social conduct, were all common between Greece and India, or perhaps all over the world in those days. Gods interfering in human affairs, taking

sides, intercourse between heaven and earth, were clearly common to both the places.

In battle, warriors of rank fight single combat as a final stroke. When they confront each other they make long speeches of accusation and boastfulness; this is the same in Homer or Valmiki or Vyas.

In warfare in the Indian Epics, we find a rigid code of moral conduct. For example a warrior cannot fight with an unarmed warrior. So we find whenever one of the two fighting warriors loses his weapon while the combat is in progress, the other warrior stops the combat and supplies the weapon but does not take advantage of the situation and kill the unarmed. A fleeing enemy is not chased and killed. The battle is not fought after sunset or before the sunrise. There are no such codified rules of war in Homer.

Helen of Troy is entirely different from Sita.

Greece was born out of contributions of culture from all directions East, West and South.

Cretan scene is a part of Homer, and Greek mythology. Example Mines—Minautor—Daedalus—Labyrinth. The Asian Troy and all that goes with it is a part of the paraphernalia of Greek mythology.

కాళిదాసు మేఘసందేశం వాల్మీకి కిష్కింధకాండ, సుందరకాండల్లో కొన్ని భాగాలకు కాపీ అంటూ, కాళిదాసు ప్రతి శ్లోకానికీ వాల్మీకిలో మూలం చూపిస్తూ మేం వ్రాసిన "వాల్మీకి రామాయణానికీ మేఘసందేశానికీ ఉన్న సంబంధం" అనే సిద్ధాంత వ్యాసాన్ని జర్మనీలో గొట్టింగెన్‌లో ఇండోలాజికల్ యూనివర్సిటీలో చదివాను. ఆ యూనివర్సిటీ ప్రొఫెసర్లు, పరిశోధక పండితులు (జర్మన్ దేశస్థులు) అది సుమారు మూడు గంటలసేపు సాగినా చాలా ఆసక్తితో విని, నన్ను ప్రశంసిస్తూ మాట్లాడారు. నేను ఉప్పొంగి పోయాను. ఆ ప్రొఫెసర్లు మన ప్రొఫెసర్ల లాంటి వాళ్ళు కారు. డా॥ష్మిట్ట్ అనే ప్రొఫెసర్ మహావిద్వాంసుడు; ఒక్క సంస్కృతంలోనే కాదు, అనేక తత్సంబంధ భాషల్లో కూడా. మరునాడు సాయంకాలం గొట్టింగెన్ టౌన్‌హాల్లో, వాళ్ళు నా ఉపన్యాసంకోసం ఒక సభ ఏర్పాటు చేశారు. నేను భారతీయ సంస్కృతి, సాహిత్యము, వాల్మీకి అనే విషయం మీద మాట్లాడాను. ఉపన్యాసానంతరం సభలో వారు నన్ను చాలా ప్రశ్నలు వేశారు.

అన్నిటికీ తృప్తికరంగా సమాధానం చెప్పాను. అంతా సంతోషించారు. డా. ష్మిడ్ట్ ఆ తర్వాత మాతో ప్రత్యేకంగా మాట్లాడుతూ తాను మధ్య ఆసియా ఉజ్బెకిస్తాన్, టజ్కిస్తాన్ ప్రాంతాల్లో చేస్తున్న చిత్రమైన పరిశోధన గూర్చి మాకు సంగ్రహంగా చెప్పాడు. ట్యుకేరియన్ అనే ఆ ప్రాంతపు పురాతన భాషలో పూర్వం అక్కడ రామాయణం ప్రచారంలో ఉండేదనీ ఆ భాష లిపి నాగరి లిపిని పోలి ఉంటుందనీ, ఆ లిపిని తాను ఆవిష్కరించి ఆ గ్రంథంలోని కథా భాగాలను జర్మనులో వివరిస్తున్నాడనీ చెప్పాడు. చాలా ఆశ్చర్యంతో విన్నాము. ఏం దేశాలండీ అవి! ఎంత హాయిగా ఉంది వాతావరణం అన్నివిధాలా! నిర్మలమైన గాలి పీల్చవచ్చు!

"An age produces at the most one poet or so, but not many". I do not think this is true. It may be true of one language or one people; but when you are assessing the content of an age it is a sweep across centuries and countries, wiping out the feeble differences that apparantly divide mankind and their thoughts and actions.

The Elizabethan era of England or the period of symbolism in French poetry or the times of Kalidasa, produced in fact galaxies of men of genius. It is the conventional drawback of judgement to assign a disproportionate place to one single individual at the cost of others. Surely Kalidasa was not greater than Bhavabhuti though Shakespeare may be over Ben Johnson and others; but that is a lone case. Besides Beaudelaire there were many other symbolists of note like Mallarme, and Rimbaud, who inspired and set models in literature across continents.

An age flowers not one flower, but many.

జ్ఞాన్ పోల్ సార్త్రి కు ఎప్పుడో నోబెల్ బహుమతి ఇస్తే, నేను తీసుకోనని నిరాకరించాడు (మన తెలుగు "కౌన్"లా సిగ్గు లజ్జ విడిచి ఎగబడలేదు) నిరాకరించడానికి ఆయన చెప్పిన గొప్ప కారణాల్లో ఒకటి- "పాబ్లో నెరూడా కు నా కంటే ముందు ఇవ్వవలసింది ఇవ్వలేదు" అని.

ఆ పాబ్లో నెరూడా దక్షిణ అమెరికాలోని చిన్న చిలీదేశం వాడు. కానీ విశాల ప్రపంచానికి చెందినవాడు. గొప్ప కమ్యూనిస్టు. కంఠంలో సర్వదా అంతర్జాతీయ గీతం స్పందించే మహానుభావుడు. ఆయన గీతిక ఒకటి.-

సముద్ర పక్షికి నా గీతిక : (Ode to a seagull)

తీరాన కాళ్ళని ఆకాశంవైపు అధరాలు చాచే
పైన్ చెట్ల అరణ్యాల మీద ఎగురుతున్న
సముద్ర పక్షికి.....నా గీతిక కంఠంనించి జారి
గాలిలో ఈలవేస్తూ విహరించే అక్షరం, ఇదిగో—
నా ఆందాల పద్య నౌకలో వయనించు ఓ విహంగీ!
రెండు రెక్కల జెండావు, వెండి శరీరం,
గగన నీలిమలో నీ జెండా ఎగరవేయ్
నీ లలిత పేశల వాయువిహారం
అనంత ప్రయాణానికి గొంతెత్తిన
ప్రేమగానం—
గాలి బొంగురు గొంతు గగన సీమల్లో గర్జిస్తున్నప్పుడు
ధవళ హిమబాణంలా
తుఫానులో దూసుకుపోయే అచంచల నౌకవు;
వాయుయానం ముగిసిన తర్వాత
పూచిన పొదరిల్లు లాంటి నీవు
ఎగిరే త్రికోణం లాంటినీవు
నీ వెండి జలతారు దుస్తులు ముడిచివేసి
నీ తొలి రూపానికి తిరిగి వస్తావు,
ధవళ కాంతి సంపన్నవు ఒక సున్నవు అవుతావు,
వాయుయానం గర్భంలో దాచుకున్న ఒక తెలిమొగ్గ వవుతావు,
ఒక గుండ్రటి గింజవు
సౌందర్యం పెట్టిన గుడ్డువు అయిపోతావు.
మరొక కవి అయితే తన గెలిచే గీతాన్ని
ఇక్కడ ఆపేవాడు-నేను
అర్థంలేని నురుగుతో అఖండ శ్వేత సంపదగా తృప్తిపడేవాడ్ని కాదు:
క్షమించాలి ఓ పక్షి ! నేను వాస్తవికతా కవిని: నీ కంటే
ఆకాశ హృదయం ఎరిగి ఎగిరే వేదాంతిని.
తిను, తిను, ఇంకా తిను; నీవు తిననిది లేదు...

బిచ్చగాడి కుక్కలా నీవు సమీప సీమల్లో తిరుగుతుంటావు,
చేపలో మిగిలి పోయిన చివరి ముక్కల కోసం పరుగులిడుతావు,
రక్షణలేని సముద్రపు చెత్త కుప్పల్నించి దొంగిలించి
తింటావు, నీ తెల్ల చెల్లెళ్ళని కూడా ప్రోత్సహిస్తావు ముక్కతో
పొడుస్తూ : సముద్రం పారేసిన కుళ్ళుకోసం పొంచి చూస్తుంటావు...
కానీ ఆ తిన్న దాన్నంతా
నిర్మల నీలిమలో ఎగిరే రెక్కగా మారుస్తావు
తెల్లటి త్రికోణంగా మారుస్తావు
కోమల వ్యోమయాన రేఖగా మారుస్తావు:
అందుచేత ఎగిరే ఓ ధ్రువతారా,
నీ సర్వస్వాన్ని స్మరిస్తూ ఉత్సవం చేసుకుంటాను
నీ అపారమైన ఆకలిని
తుఫానులో నీవు వేసే కేకని
తుఫాను నించి ఊడిపోయిన హిమశలాక లాంటి
నీ తను తంగిమను
నీ ప్రశాంతిని నీ పవన విహారాన్ని
అన్నిటినీ స్మరిస్తూ ఉత్సవం చేసుకుంటాను
ఓ పక్షీ
నా భూమండల బద్ధమైన శబ్దాన్ని
నీకు అంకితం చేస్తాను
ఎగరడానికి రెక్కలు విప్పుతా
నా గీతంలో ఒక వ్యోమయాన బీజం
నాటుతావేమో చూస్తా.

మన తెలుగు పండితులు తిక్కన సోమయాజి ఊహ అని భావించిన హరిహర నాథుడు, ఊహకాదు. దేవాలయాల్లో అర్చావతార మూర్తిగా ప్రతిష్ఠింపబడి ఈ నాటికీ అనేక ప్రాంతాల్లో పూజింపబడే దైవతమని సాక్ష్యం చూపిస్తూ ఎప్పుడో బహుశా 1960 లో అనుకుంటా, నేను కొన్ని వ్యాసాలు ఫోటోగ్రాఫులతో సహితంగా ఆంధ్రప్రభలో ప్రకటించాను-తర్వాత నేను స్వయంగా భద్రానదీ తీరాన

ఉన్న హరిహర్ అనే పట్టణంలో (కర్ణాటక) 10, 11 శతాబ్దాలకు పూర్వం నించీ ఉన్న హరిహరనాథుడి దేవాలయానికి వెళ్ళి ఆ దేవుడ్ని దర్శించాను కూడా. అక్కడ అతి ప్రాచీన శిలా శాసనాలు పది పండ్రెండు శిలా ఫలకాల మీద వ్రాసినవి ఉన్నాయి. దేవాలయశిల్పం హలేబీడు, రామప్పలను పోలి ఉంటుంది. ఆ దేవాలయాన్ని కట్టినవాడు జక్కన అని ఆ ఊరివాళ్ళు చెప్పారు.

తర్వాత రాజపలాయం సమీపాన శంకరనారాయణ్ కోయిల్ అనే ఊళ్ళో (తమిళనాడు) శంకరనారాయణ విగ్రహం అంటే హరిహరనాథ మూర్తి దేవాలయం బ్రహ్మాండ మయింది ఉంది. మేము తిరువాంకూరు వెళ్ళినప్పుడు అక్కడ అనంతపద్మనాథస్వామి ఆలయంలో సంగీత మంటపంలో ఒక స్తంభంమీద చెక్కబడి ఉన్న హరిహరనాథ మూర్తిని చూచాను. బాదామి గుహల్లో ఉన్న శిల్పమూర్తి అని శ్రీ టి. గోపీనాథరావుగారు ప్రకటించిన హరిహరనాథమూర్తి ఫోటో చూచానేగానీ స్వయంగా బాదామి గుహల్లో ఆ మూర్తి చూడలేదు.

తర్వాత చాలా ఆశ్చర్యం: నేను ప్యారిస్‌లో మ్యూజీగిమే అనే మ్యూజియంలో లావోస్, కంబోడియా, బలి మొదలైన దూరప్రాచ్య దేశాల శిల్పవిగ్రహ విభాగం చూస్తూ ఉండగా, అవన్నీ చూపిస్తూ ఉన్న డైరెక్టరు ఇది హరిహరనాథ్ విగ్రహం అని ఒక శిల్ప విగ్రహాన్ని చూపించింది. 5, 6 అడుగుల ఎత్తు ఉంటుంది. అది కంబోడియా నించి తెచ్చిన విగ్రహం:

ఒక ఊహ ఆలోచనాళువులకు ఆహారంగా యిస్తాను. కాంతి అయస్కాంత సీమలో కేంద్రంవైపు వంగుతుందనీ, కాంతికి మాస్ (అంటే వస్తుత్వం అని తర్జుమా చేయవచ్చు) ఉందనీ ఆధునికశాస్త్రం తెలుసుకుంది. ఈ రెండు లక్షణాలు శక్తికిలేవు. ఇవి పదార్థానికి మాత్రమే వున్న లక్షణాలు. అయితే శక్తి రూపం అయిన కాంతికి ఈ పదార్థలక్షణాలుండడం ఒక చిత్రమైన, ఆలోచనాయోగ్యమైన విషయం. సృష్టి పరిణామఫలితం. ఈ పరిణామం కోతుల నుంచి మనుష్యులు రావడం వరకే అన్వయించి, మిగతా సృష్టిజాలానికి అన్వయించకుండా ఉండదు. అందుచేత యావత్ సృష్టి పరిణామఫలితమే అనుకోవాలి. నిర్జీవపదార్థం కూడా ఒక పరిణామఫలితమే. నానావిధ నిర్జీవపదార్థాలు పరిణామఫలితంగా ఏర్పడడమే కాకుండా నిర్జీవ పదార్థం కూడా మరొకదానిలో నుంచి

పరిణామఫలితంగా వచ్చి ఉండాలిగదా, అనే భావం స్ఫురించక తప్పదు. ఎందు చేతనంటే నిర్జీవపదార్థం సృష్టికి ఆదికాదు. నిర్జీవపదార్థం శక్తిలోంచి వచ్చింది. నిర్జీవపదార్థం ఆఖరు యిటుక అయిన ఆటము యొక్క రెండు శక్తికణాల కలయికవల్ల వచ్చింది. అందుచేత పదార్థానికి శక్తి మూలకారణం. అయితే శక్తి పదార్థంగా ఒక్కసారిగా మారిందా అని ప్రశ్న వేసుకుంటే మనం ప్రస్తుత సందర్భానికి వచ్చి వాలుతాము. శక్తి విశ్వంలో తొలుత ఉండి ఉంటుంది. తర్వాత శక్తి క్రమేణా నానా రూపాలుగా పరిణమించింది. చివరకు ఒక ప్రాథమిక ఆటంగా అంటే ఒక ప్రోటాను ఒక ఎలెక్ట్రాను ఉన్న హైడ్రోజన్ ఆటంగా రూపొంది ఉంటుంది. తర్వాత అక్కడి నుంచీ రక రకాల ఆటములు వచ్చి ఉంటాయి. అయితే శక్తి పదార్థంగా మారే మధ్యయుగంలో శక్తి నానా రూపాలు ధరించింది. వేడిగా, ఎలెక్ట్రో మాగ్నెటిక్ తరంగాలుగా, ఇన్ఫ్రారెడ్ కిరణాలుగా, అల్ట్రావైలెట్ కిరణాలుగా, యిట్లా రక రకాల రూపాలెత్తి చివరకు నమగ్ర కాంతిగా రూపొంది ఉంటుంది. కాంతి పదార్థం అవుతుంది. కాంతే పదార్థంగా మారుతూ ఉందని శాస్త్రజ్ఞులు ఖగోళ శాస్త్రంలో చెపుతున్నారు. విశ్వంలో ఉన్న మండే గోళాలు శూన్యంలోకి ప్రసారం చేసే కాంతి నెబ్యులాగా రూపొంది చివరకు గోళం అవుతుందని అంటారు వాళ్ళు. అంటే కాంతే విశ్వంలో నూతన గోళాల ఉత్పత్తికి మూలకారణం అని వారి ఉద్దేశం. అందుచేత శక్తి పదార్థంగా రూపొందే పరిణామ మార్గంలో కాంతి ఓక సంధి దశ అనుకోవచ్చునని నా భావన. కాంతికి యిటు శక్తి లక్షణాలు అటు పదార్థ లక్షణాలు ఉండడమే దీనికి కారణం. అటు జీవలక్షణాలూ యిటు జడలక్షణాలూ ప్రదర్శిస్తూ జీవనిర్జీవ పదార్థ ప్రపంచాలకు సరిహద్దుల్లో ఉన్న వైరసును పోలిఉంటుంది కాంతి. అందుచేత నేను కాంతిని ఉపపదార్థం (ఇంగ్లీషులో సబ్ మ్యాటర్) అంటాను.

ఒక శబ్దం చెవిలో పడింది. ఆగు చెపుతాను. కన్నీళ్ళు ఆపుకోనీ.-ఆపుకోవద్దు, అవే మనిషిని చేసే పదార్థాలు.

If you spill the wine of moments that dazzle right in your hand, stain your mind with doubt, not only your wine but the seasons are lost. There will not be twilights nor moons in the goblet of your darkness.

కొండలు సముద్రాలతో స్నేహం చేస్తాయి, మనిషి కష్టాలతో స్నేహం చేస్తాడు.

Nothing can occur when you want it to occur, but when the time comes catch it by its forelock.

ప్రేమ నా మార్గం హృదయం నా లక్ష్యం

మహళ్ళ తోటల్లోనే కాదు ఋతువులుంటాయి; ఎడారిలో కూడా ఋతువులుంటాయి.

ఇసుక పొరల్లోంచి ఒక చిట్టి పువ్వు తొంగిచూస్తుంది, సూర్యోదయాలు బంగారం ఒలకబోస్తాయి. ఆకాశం నీలి దుకూలం కప్పుకుంటుంది. సంధ్య సిందూరం చిందుతుంది. తారల్ని పళ్ళెంలో పోసుకుని, చీకటి మేలిముసుగు ధరించి నిశాసుందరి అవతరిస్తుంది.

These crowds of stars that people the sky, like a caravan forever moving from east to west, marching in grim silence set my mind to the tune of thinking.

కాలక్రమంలో చివరకి చిన్న మొక్కలు కూడా పెరిగి పెద్ద వవుతాయి కానీ నా జీవితం ఎంతకాలం గడిచినా ఎక్కడి దక్కడే ఉంది. ఇక మనిషి అంటే అర్థమేమిటి.

My love for you roars like the sea, the great thirst of ages is woken.

Europe and Colonialism

It is a paradox of the 20th century how Europe, the great originator of modern age, has at the same time functioned as the giant oppressor of large masses of people in the world. Colonialism and Renaissance– mind linked up in European history make strange bed – fellows. Perhaps it is not the same mind that is responsible for both the trends in history. Behind the overseas adventures of Europe we do not find the mind of a Newton or a Copernicus. We find the mind of a Columbus, a Vasco de Gama. The latter mind probably would be something like that of an Alexander, a Chengis Khan, Mohammed Ghori or Ghazni. The latter types of minds are primarily marked by the curiosity not merely to know but to know only to grab, whereas the mind of a Newton symbolises only the thirst for knowledge. H. G. Wells observes in his 'Outline of World History?

"It is a misfortune for science that the first Europeans to reach America were these rather incurious Spaniards, without

any scientific passion, thirsty for gold, and full of the wild bigotry of a recent religions war. They made few intellegent observations of the native methods and ideas of these primordial people. They slaughtered them, they robbed them, they enslaved them and baptised them; but they made small note of the customs and motives that changed and vanished under their assaults".

Surely we cannot compare the mind of Columbus or even Edmond Hillary to that of Newton or Albert Einstein, though both the types were responsible for great discoveries in the 20th century, extending profoundly the boundaries of human knowledge. However it was the strange combination of these two types of minds that opened the new chapter of history in which we live today.

It is not unlikely that some of the intellectuals of Europe are also at times the by-products of the first type of mind, that is, the Columbusian rather than the second type the Newtonian. This perhaps explains the vituperative language of Bernard Shaw against Shakespeare. He said, "The first literary result of the foundation of our industrial system upon the profits of piracy and slavetrading, was Shakespeare. It is our misfortune that the sordid misery and hopeless horror of his view of man's destiny, is still so appropriate to English Society that we even today regard him as not for an age but for all time:" Shaw one of the pioneers of the Fabian Socialism of England perhaps may be justified in the assessment of the Shakespearean content from the point of view of his political dialectics; but one can easily see through his lines that he was consumed by an egregious desire to oust Shakespeare from his high national status and install himself in it. All his literature testifies to this unambigously. But that is another story.

We cannot overlook at the same time the fact that there were great minds among European intellectuals who had great vision, who surpassed all barriers big and small and reached the ultimate spirit of oneness of mankind. H. G. Wells himself accuses the colonial powers of Europe of being guilty of gross violations against humanity. He did not spare his own countrymen who slaughtered large masses of palaeolithic people in Tasmania and turned it completely into whiteman's land. He says:

"they (Spaniards)were as destructive and reckless as the early British settlers in Tasmania, who shot at sight the palaeolithic men who still lingered there and put out poisoned meat for them to find".

ఒక స్నేహితుడు, హిందీ మహాకవి దిన్‌కర్ డైరీ, తెచ్చాడు. దినకర్‌కు జ్ఞాన పీఠం బహుమతి ఇచ్చింది. "ఈ డైరీలో దినకర్ నీ కవిత్వాన్ని మెచ్చుకున్నాడు" అని 288 పేజీ తీసి చూపించాడు. 1972 నం. ఆకాశవాణి వారి జాతీయ కవి సమ్మేళనంలో కాశ్మీరీ కవిత తెలుగు కవిత ఈ రెండే బాగున్నాయి అని వేర్కొన్నాడు దినకర్ అందులో. ఢిల్లీలో జరిగింది ఆ సమ్మేళనం. శ్రీ దినకర్ అధ్యక్షుడు. నా "పడవలు-తెరచాపలు" చదివాను ఆరోజు. సభానంతరం దినకర్ ప్రత్యేకంగా దగ్గరకు వచ్చి గాఢంగా కరచాలనం చేశాడు నాతో. నా అడ్రసు అడిగి వ్రాసుకున్నాడు. మాట్లాడిన 10, 15 నిమిషాలూ నన్ను గురించిన ప్రశంసతోటే గడిచింది. మరునాడు మేమున్న అశోక్ హోటల్లోనే మోరిషస్ ప్రధాని సర్ శివసాగర్ రాంగులాం మన ప్రధాని ఇందిరా గాంధీకి విందు ఇచ్చారు. శ్రీ రాం గులాంతో మాకు నన్నిహితంగా స్నేహితం. నేను, ఇందిర, బి. కె. రావు గారు వెళ్ళాము. అక్కడ కూడా దినకర్ చాలా ఆర్ద్రంగా మాట్లాడాడు. రాంగులాం ఇంకా వాళ్ళ విదేశ వ్యవహారాల మంత్రి గైతో ఇత్యాది మోరిషస్ మిత్రుల హార్దిక సంభాషణల్లో ఆ రాత్రి హాయిగా గడిచింది.

O suffering my faithful eompanion, pardon me for my neglect. You open the flood-gates of truth to the fools and the ignorant men that dope themselves with luxuries and comforts and lose sight of realities. O suffering, thou art light. Thou art truth.

Logic is to be used for self-disciplining and tolerance for dealing with others. Logic to deal with others is disastrous. And tolerance to deal with ones own self is degenerating.

Artist is forever lonely. As he comes, so he goes without a whisper a word of support or solace- The one agony of his life is that he is scarcely understood by anybody in his surroundings. His idea at the moment of creation is unintelligible even

to his ardent admirers. Thus even the celebrated artists are never fully assessed. That very idea of his which is ever in the limbo of oblivion, unknown and unfelt by anybody, becomes his cross. By his own mind, his own likes and dislikes, his sentiments and suseptibilities he makes his cross with his own hands.

సుమేరియన్ నాగరకతకు చెందిన గిల్గమేష్ ఇతిహాసం క్రీస్తుకు పూర్వం 3000 సం. నాటి దన్నారు. ఈజిప్టు ప్రపంచంలో నాగరకతకే జన్మస్థానం అన్నారు. మన ఋగ్వేదం మాత్రం B. C. 1500 అన్నారు ఈ నాడు చరిత్ర కారుల పరిశోధనలూ వైద్య విద్యా పరిశోధనలు ఒక్కలాగే ఉన్నాయి. నెల రోజుల క్రితం సూర్యకాంత పువ్వునూనె మనిషిని గుండెపోటు రాసీకుండా రక్షిస్తుం దన్నారు. నెల తిరక్కముందే ఆ నూనె లివర్ కేన్సర్ తెస్తుందంటాడు. అంటే మనిషి ఈనాడు గుండెపోటుతో చావడమో లేక లివర్ కేన్సర్‌తో చావడమో, రెండేమార్గాలు; బ్రతకడానికి మధ్యేమార్గం ఏదీలేదు. ఇట్లాగేఉన్నాయి ఈ చరిత్ర తారీఖులు కూడా, కాళిదాసు గుప్తుల కాలంవాడు 10 వ శతాబ్దంలో వుట్టాడు చచ్చాడు అంటాడు. నాలుగు రోజుల తర్వాత క్రీ. పూ 2. వ శతాబ్దం వాడం టాడు. బుద్ధి ఉన్న వాడెవడూ ఈ తారీఖుల్ని అంతగా పట్టించుకోడు.

It was while reading Gandhi's, "My Experiments in Truth", I realized that fact is stronger than fiction. Gandhi's auto-biography was more interesting than the most interesting of the novels or stories I have ever read. It is significant to note that this great work has compelling power to bring about a voluntary transformation in the reader from within. Without this Power, all literature is futile.

ఈ రోజుల్లో అందరు మానవులకూ తిండీ బట్టా ఇల్లూ ఉండాలి, అందరూ సమానమే అనే మాటలతో ఎవరికీ భేదాభిప్రాయం లేదు. కనక ఈ మాటలు ఎవరి ప్రయివేట్ ఎస్టేటూ కావు. అందరు కవులూ అవే రాస్తున్నారు- కొత్తవి రానే డొక్కఋద్ధి ఎవడికీ లేదు గనక. కానీ మాళ్ళు రాస్తున్నది కవిత్వమా అన్నదే ప్రశ్న ఈనాడు. వాళ్ళేమి రాస్తున్నారో దాంతో ఎవడికీ వివాదం లేని

ఈ రోజు సాహిత్యంలో ఒక చారిత్రక నందర్భం; నీవు రాస్తున్నది కవిత్వమా కాదా అన్న ప్రశ్న ఒక్కటే సమాధానం కోరుతున్న ఈ నందర్భం దొంగకవుల పాలిటి మరణ దినం.

తన Socialist Verse ఉపోద్ఘాతంలో Alan Bold ఇక్కడే అంటాడు,

"I personally do not believe that a socialist will automatically produce a greater work of art than a politically apathetic artist."

కవిత్వం రాజకీయ సిద్ధాంతాలకోసం చదవము. అదే దాని పరమార్థం అయితే మార్క్స్, జైప్రకాష్ నారాయణ్, పుచ్చలపల్లి సుందరయ్య వీళ్ళంతా మహా కవులనిపించుకోవాలి. నిజంగా ఆ సిద్ధాంతాలకు వాళ్ళే ప్రమాణం, కవులు కారు. కానీ ఆ సిద్ధాంతాల్ని కవిత్వంలో చెప్పాలంటే కవులే కావాలి. మార్క్స్ ప్రభృతులు ఏమీ చేయలేరు. ఈ సత్యం తెలుగు దేశంలో సాహిత్యవాదుల కంటే రాజకీయ వాదులకే బాగా తెలుసు అనుకుంటాను.

కవిత్వాన్ని కవిత్వంకోసం చదువుతాము కానీ రాజకీయ సిద్ధాంతాలకోసం చదవము. అందులో కవిత్వం లేకపోతే దాని జోలికిపోము, దాన్ని మన జోలికి రానీము కనక T. S. Iliot అంటాడు.

"A political association may help to give poetry immediate attention; it is inspite of this association that the poetry will be read, if it is read tomorrow. Because unless the political matter is humanized and transformed into poetry, it deserves to be forgotten".

Perhaps there is no God. Otherwise how to account for my utter helplessness. Fate is dragging me to the alter of suffering and any amount of my wailing and resistence is rendered utterly useless.

When God can not help against fate, man should learn to take suffering rather than seek the help of God foolishly. So I rebel against the idea of God.

My time :

I do not know what time is, plainly speaking, in the sense in which it has come to stay in the jargon of westernised intellectuals. I do not even know exactly what that literature of the Vedic and Puranic periods of India which overflows on the

subject of Time, means, though I cannot say I do not derive some sensory satisfaction listening to those sounds and sentences which are ingrained into the marrows of my bones. Perhaps this state, apparantly physical in nature, is also poised on the intellectual precipice. Yet, I do not know what it is, honestly.

I can say this much, Time to me is something which is intertwined with my life. I cannot look at it separately, though I can do an intellectual excersice to try and disentangle it from the intricacies of my personal experience and sketch out its contours atleast roughly.

All that I am at this point of life, good and bad, I was also then at the point of birth, but like a seed. Life takes time to manifest its details or rather I take Time to manifest my details. This Time and those details are inseparable, irretrievable and immutable. Time in the absolute sense may not exist like matter or energy. It is our conception to understand the manifestation of the details of our experience, which I may, for convenience, call occurances. The gaps between occurances is comprehended by human mind as Time; their irretrievability and immutability lend them a sense of Time. The crucial element in time is its irritrievability-cum-immutability.

Occurance is the other form of change and change is the life breath of creation: so creation, is interlinked with Time inexorably. That is why a seed cannot show its colours instantly at the point of its being 'seed' except after passing through the occurances of becoming plant, then tree, then flower, and then fruit, so on. Then the fruit closes one generation, one book, and passes on its interest to the next generation opening another book, contents again remaining the same yet revealing a new poem, in new colours. Whole of creation is thus a library of occurances. In this way, goes on the eternal story of creation which is a rigmarole to the subtle eye and a most colourful legend to the involved mind.

In this analysis of Time, which is essentially a physical phenomenon, we see the occurance which is the basic unit of Time, existing on two legs, the Space and the Time; because no occurance can take place except in terms of these two. Even in far off galaxies beyond the comprehension of man this is bound to be. This is a universal phenomenon so to say. An occurance is

to be located in point of Time and Space for the complete human comprehension.

In the common man's understanding the measuring rod of Time could be anything that moves along Space. So it is motion transmuted into periodicity of occurances that forms the basis of the common measure of Time, a flowing stream or a sand flowing through a crevice could be used for the purpose. But man took the motion of the celestial bodies as the infallible yard-stick.

The subjugating power of Time is some thing that can be understood only passing in the process of Life. A historian who could visualise this secret of the moving phenomenon of human occurances, would make a really competent writer of history because he could cull out the meaning of occurances in History. Man's life is ultimately his struggle with Time, it is his 'Will to Be' that predominates in Man. But Time supercedes that will and subjects him to the process of Becoming, Time being the duration between Being and Becoming. Time and the creative force of the universe are two faces of the same force. Time is therefore insurmountable to all things in the universe, "Kaalohi durathikramaha" (Valmiki).

To explore the relationship of Man and Time is perhaps a more interesting escapade of the thinking mind than the unfruitful exercise on 'Time Absolute', which, to me seems to be the figment of an overworked imagination. Man's natural tendency is to function to produce occurances. Here comes the question 'what is the relationship of man with the occurance'? I would illustrate this with the case of a sculptor. He has a point to reach in his medium, stone or plaster any material of his choice. The 'point' is his conception of a certain form. He works on the medium to produce it that is to say to reach that point. From the starting point of his work to the final point of his arrival, his journey is one of search. He keeps on working out various forms and tallying them with 'that form' which is in his mind. They keep failing him and finally he reaches that point where the external form and the internal form agree. Then that object of search is found and the journey ended. Some may reach that point and some may not, that is another matter.

At this stage a variety of questions arise why can't the sculptor produce the intended from instantaneously, abolishing the Space–Time–Continum between the points of starting and reaching. If he cannot abolish it, then, is it the Space–Time–continuim or the sculptor that is the cause of the occurance of the intended form? Then what about his tools? Could he produce it with his bare hands; and then the last but not the least, how could he get the conception of the form itself. Was it not the effect of the thought–pattern which he received genetically from the culture and civilization of the society to which he belongs, together of course with his personal characteristies which are again the by products of and subordinate to the predominating force of Social characteristics.

Here it will be more interesting to transpose this illustration to man, say to cerain individuals like Shankara, Alexander, Lenin or for that matter even God. Lenin had a dream. He worked to achieve it in reality; the USSR was born. Now the questions are, is it Lenin that is the architect of the USSR? USSR was not his dream; it was originally the dream of Marx; Lenin did not even conceive it, then why was it achieved only in 1920and not in 1917? Why he failed in his earlier attempts? There were several other figures in combination with him in the struggle to achieve it; suppose they were not there and he was alone. And then suppose Lenin was born a hundred years before the date of his actual birth Could he have sculptured USSR into its existence, even then? Similarly suppose Alexander, the Conquerer of lands between Egypt and Indus, was born in 1961; could he have had the same achievements? Why these people removed from the context of time and circumstances, are not the same. What are these circumstances? Are they not the developments of Time? The intricate causes which produce these results, are very often beyond the ken of human understanding, perhaps due to the biological limitations of the human mind.

In an analysis like this, man is reduced to the position of playing a relative role, as he cannot arrogate entirely to himself the achievements of history, though at that moment of time he seemed to be their architect. Everything seems to occur on its own by the imperceptible force of some insurmountable unknown agency, whether you like it or not. Let us take God; you sow a

seed in the soil and wait for some time for the plant to come and the plant to grow into a tree and bear fruit-why should you have to wait for the fruit for such a long time? Can not God produce the fruit at the point of seed being seed without becoming tree?

ప్రజలు ఎవరు? మొహంమీద మొహం పెట్టి ఆవులించేవాళ్ళు; మనమీద దగ్గేవాళ్ళు; హోటళ్ళలో చిన్న చిన్న గదుల్లో క్రిక్కిరిసి కూర్చుని, సిగరేట్ల పొగలో మునిగి పోయి, ప్లేట్లమీద చంచాలతో నీచమైన చప్పుళ్ళు చేస్తూ తింటూ ఉండేవాళ్ళు;- దేనికోసమో ఓట్లిచ్చేవాళ్ళు, డబ్బుకు గడ్డితినేవాళ్ళు, ప్రతిదానికీ భయపడి పారిపోయేవాళ్ళు; అన్ని అన్యాయాలకూ నోరుమూసుకొని పడిఉండేవాళ్ళు- ఇలా ఎన్నో ఉన్నాయి వాళ్ళ లక్షణాలు; అనిర్వచనీయమైన ఒక ముడి పదార్థం వాళ్ళు. గోధుమపిండిని మనం వాడుకున్నట్లు వాళ్ళని వాడుకుంటారు రాజకీయ వాదులు.

కానీ వాళ్ళలో ఒక భగవదంశ ఉంది. సామూహికంగా ఉన్నప్పుడు అది కనిపిస్తుంది. అప్పుడు వాళ్ళ ఆలోచనలు కూడా వ్యక్తిగతంగా ఉండవు; ఒక సామూహిక స్పృహ ఒక నూతన చేతనని రగుల్కొల్పుతుంది. వాళ్ళు ఆ దశలో ఉన్నప్పుడు ఎంత ఎత్తుకయినా వెళ్ళగలరు. చరిత్ర సృష్టించగలరు. ఎవడో ఒకడు సూత్రధారుడు కావాలి దీనికి. సృష్టిలో మనిషి ఉత్తమ పరిణామస్థాయి చేరే వరకు ప్రజలకు మహానుభావుల నాయకత్వం తప్పదు.

ఆర్థిక సమానత, సాంఘికసమానత, సుఖశాంతులు లభించడంలో సమానత, అవకాశాలు లభించడంలో సమానత-ఇలాంటి సమానతలు ప్రజలకు లభ్యం కావాలి. అంతే కానీ మనుషులంతా సమానం అంటే బుద్ధి బలంలో కాదు. గాడిద గుర్రం ఒకటే అనే సమానత ఇప్పుడు మనకు అపకారమే చేస్తుంది. మార్క్స్ గానీ లెనిన్‌గానీ ఆ మొదటివి ప్రతిపాదించారే గానీ రెండోది కాదు.

గుళ్ళో రాతిమీదికి దేవత ఆవాహన అయినట్లు నారాయణరావు మీదికి గాన దేవత ఆవాహన అయినప్పుడు ఆయనకు మొక్కాలని నా చేతులు లేస్తాయి.

The earliest temples in Andhra are exactly the same as those in North India, particularly of the Puri type in Orissa. The very ancient temples of Alampur on the banks of Tungabhadra near

Kurnool must be seen by everybody to realize this fact. Then in Mahanandi also, behind the Sanctum Sanctorium we see small structures in stone, standing to this day, which are like toy-temples, epitomes of the Alampur temples. The styles of even Halebid and Belur in Karnataka and Ramappa in Andhra are only extensions of the north-western styles of temple-building in India. It may be noted that the temples of Alampur and Mahanandi seem to be conversions from Buddhism.

I was surprised to see while going to the village, Dyvamdinne in Kurnool District, in another village a comple of miles from there, a Jain temple clearly converted into Siva temple. My friend who was coming with me showed the Jain idol thrown on the side of the village tank and said that whenever there is drought, the villagers go to the idol in large numbers and spit on it with the belief that rains will come if that ritual is observed!

దుఃఖాన్ని సుఖాన్ని కన్నిటిని వన్నిటిని అన్నిటిని అందంగా ఆనందంగా చేసే ఇంద్రజాలం కవిత. పట్టుపురుగు తనలో నించి తానే సిల్కుదారాన్ని బయటికి తీసినట్లు కవి తనలోనించే అందపు దారాలు తీస్తాడు, ఆ ఇంద్రజాలం అల్లుతాడు.

I am Beaudelaire reborn, come from distant shores.

ఈ గాలి పల్చగా సురభిళంగా మధురంగా స్ఫాటికంగా ఉంది. నిర్మలాకాశంలో మిళితమై పోయినట్లుగా ఉంది. సర్వజీవరాసులూ ఆడుతూ పాడుతూ ఎగురుతున్నాయి పచ్చటి ఈ కొండలోయల్లో. ఆకులు ఆడుకుంటున్నాయి. కీటకాలు ఆడుకుంటున్నాయి. పక్షులు ఆడుకుంటున్నాయి. చివరకు రాలిన ఆకు కూడా నేలమీద పడేముందు గాలిలో చిలిపిగా ఆడుతూ పడుతుంది.

It is seldom realised in this country that translation has a very crucial role to play in building the modern world. Consciously and unconsciously on various planes of activity and thought, our world is fast evolving into a single family of intellectual and cultural unity. Several literatures and cultures flow like several rivers, inter-mingle and merge into the vast sea of humanity. West is the vanguard of the modern world. Though the west includes different peoples speaking different languages it has evolved into one intelle-

tual unit. So much so human throught either in philosophy or science orhistory or literature is the common wealth of all the peoples of the west today, not a patchwork of different odd bits, belonging to different countries pieced together. Countries in the West have produced knowledge on the basis of universal conception and have acquired a certain universal consciousness; they are on the road to world literature.

The phrase modern poetry in the West does not signify the poetry of any single country. It brings into its range a whole panorama of various poets of various countries from Mexico to Moscow. Today the modern world welcomes into its fold the new star rising on the horizons of the dark continent the NEGRITUDE, the brotherhood of African poets.

All this has been possible in the West due to a few reasons-vigorous translation from language to language, intimate intercourse of intellectuals of different languages and countries, and a certain readiness to appreciate and imbue the spirit of outside knowledge. It may be noted that in the West, translations have been undertaken by celebrities like Andre Gide,T. S. Eliot, Ezra Pound etc , If it was not for Andre Gide, Tagore would not have been a world poet and similarly Rilke the great German poet. These two were introduced to the West by Andre Gide's Translations. They were literally lifted from their narrow provincial frame and set free into the wider horizons of WORLD POETRY-to a great I think, extent Gide and Yeats were responsible for Tagore's Noble Prize; because, had an inferior poet touched Tagore with his translation he would have clipped Tagore's wings.

In India on the other hand we confront a different picture. Though India has the great advantage of inheriting Centuries Old Cultural unity, in recent centuries forces of disintegration have begun acquiring strength. On the political plane we find efforts in different parts of the country to live together but it has been continuously failing because the basic forces that forged the cultural unity centuries ago disappeared and subsequent efforts being only of political character, could only be of superficial value. That is the reason why to this day we find ourselves in the midst of the forces of distintegration.

Today's India is like Europe of 200 or 300 years ago, each individual part of its territory working its own way in literatures

culture and custom. What transformed Europe into what it is today, among other things is chiefly translation of literature from one language into another. Let there be no under-estimation of this historic fact though it remains imperceptible to the casual eye. In our country we do not realise that it is a crime not to know what is happening in our next-door literatures, say in Marathi Tamil, Kannada, Oria, Bengali etc .....All of us must know each other. We cannot remain strangers to one another in our own country.

కవిత ఏ దేశంలో నైనా ఇతిహాసాల ఉయ్యాలలో పెరిగింది

On drought-fed land the tree is anaemic. Life is withering under the scorching eye of the sun.

నాభిని నడినెత్తితో కలిపేది ఓంకారం. ("ఓంకారం పాదశో విద్యాత్" అనే మాండూక్యోపనిషత్తు సారాంశం ఇంతే)

You owe it to your conscience to join the moment which voices a century; only a coward betrays it.

రంగుల సాయంకాలాలకూ, తియ్యగాపాడే పక్షులకు, పరిమళాలు మోసే గాలులకూ, లోకం ఎంత ఋణపడి ఉంది! ఎడారి అయిన ఈ లోకాన్ని ఎంత అందంగా చేస్తున్నాయవి!

ఉత్తమసాహిత్యం ఎట్లావస్తుంది? సాహిత్యం ఆ ప్రజల సాహసౌదార్య సంస్కారాలను బట్టి వస్తుంది. నిర్జీవంగా ఉన్నప్రజలు ఉత్తమ సాహిత్యాన్ని సృష్టించలేరు. ఆచార వ్యవహారాల్లో మూఢత్వం చూపేవారూ, మనఃప్రవృత్తులు విశాలంగానూ నవనవోన్మేషంగానూ లేనివారూ, ఉత్తమ సాహిత్యాన్ని సృష్టించలేరు. అహంకార పూరితులు స్వార్థపరులూ, సంస్కారశూన్యులూ, ఉత్తమ సాహిత్యాన్ని సృష్టించలేరు. కానీ అసలు నంగతి-మనిషిని మనిషిగాచూస్తే, ప్రతకనిస్తే,అప్పుడూ, సాహిత్యమూ సంగీతమూ వగైరాలు. ఎదటివాడి గౌరవం గుర్తించే సంస్కారం లేని ఈ రోజుల్లో, ప్రక్కవాడి బాధలకు జాలికలగని ఈ రోజుల్లో, ఈ అంధకారంలో ఈ దుర్మార్గంలో ఈ దొంగ వెధవల ముఠాల్లో సాహిత్య మేమిటి? ఈ కుళ్ళులోనించి వచ్చే ఈ చెత్తంతా సాహిత్యమా? ఏదో ఉదర నిమిత్తం బహుకృత వేషం. అంతే. ముందు ఆ నీతికోసం, ఆ సంస్కారం కోసం పీటన్నిటికీ మూలకందమైన ఆ దేశ సుభిక్షంకోసం కృషిజరగాలి; అంతేగానీ

యిప్పుడు వీళ్లు ఏ సాహిత్యాన్ని సృష్టిస్తారు? ఏ కళను, ఏ సౌందర్యాన్ని తూపి స్తారు? ఆనందిస్తారు ? దొంగలు ! అందుచేత ముందు ధర్మసముద్ధరణకు బద్ధ కంకణులు కావాలి. ఆ మహాకృషిలో నుంచి ఉద్భవించేదే నిజమైన సాహిత్యం.

The hebrew conquest of the West is an invasion of a new concept of culture on an old decadent system tottering in Europe at the time, with Rome as its centre.

Is not the Biblical Christ an image of Socrates? Both Christ and Socrates met crowds of people in market places and spoke to them their words of wisdom. Both spoke in parables, both strove essentially for the revival of virtue and elimination of evil in man. Both were martyred. Both willingly gave up themselves to the martyrdom inflicted on them by their own people. Both were betrayed. Except for the metaphysical thought content found in Socrates the parables of Socrates and Christ are almost alike and most often couched in simple language understandable to ordinary folks. To crown all this material of similiarities how surprisingly identical are the last words of these two great men. I shall quote here from the dialogues of Plato:

..... I am not angry with my condemners or with my accusers. They have done me no harm although they did not mean to do any good; and for this I may gently blame them.

(Socrates)

The last words of Jesus Christ: "Father, forgive them, for they know not what they do."

Poetry is emotion recollected in tranquility అని ఒకడన్నాడు. అట్లాగే ఎవడికి తోచింద వాడన్నాడు. అనగానే ఇలాంటి ఒక డజన్ వాక్యాలు తీసుకొని కొందరు, కవిత్వాన్ని ఇదని ఎవ్వరూ నిర్వచించలేరని అన్నారు. అయితే ఇదంతా శాస్త్రజ్ఞుల వ్యవహారం కాదు. అన్నిటిలోనూ శాస్త్రీయ దృక్పథం కావా లంటారే. ఈ రోజు, మరి కవిత్వం విషయంలో ఆ మాట ఎందుకనరు? విజ్ఞాన రంగంలో నిర్వచనానికి లొంగనిదేదీ లేదు, ఒక్క బ్రహ్మ పదార్థం తప్ప, దాని కొక్కదానికే "యతోవాచో నివర్తంతే అప్రాప్యమనసా సహ" అన్న ఉపనిషద్వాక్యం వర్తిస్తుంది. లోకంలో నాగరకత, సంస్కృతి అనే వాటి ఫలమిటి? శాస్త్రాలను సృష్టించడమే; (అంటే సమాజంలో హేతువాదం శిఖర

స్థాయి ముట్టుకోడానికి అది గుర్తు అన్నమాట.) శాస్త్రం, సృష్టిలో లొంగనివాటిని లొంగదీసి మనిషికి పాదాక్రాంతం చేయడమే, తద్వారా లోకాన్ని మానవ జీవ యాత్రకు సుగమం చేయడమే అన్నిరంగాల్లోనూ. లోకాన్ని కేవలం మేధావుల ప్రతిభకు వదలివేయకుండా, శాస్త్రం విజ్ఞానాన్ని అందరి అందుబాటులోకి తెస్తుంది. ఇదీ, శాస్త్రం యొక్క పాత్ర మానవ సమాజంలో.

పుట్టుకవే కవిత్వం రాయాలంటే ఎట్లా? ఎవడయినా సరే, సాహిత్య పిపాస ఉన్నవాడు కవిత్వం రాయాలంటే, రాయగలగాలి. దానికి సాహిత్య శాస్త్రం ఉపకరిస్తుంది. సాహిత్య శాస్త్రం లక్ష్య లక్షణ జ్ఞాన సంపుటి. ఆ శాస్త్రాధ్యయనం చేయడం చేత ఒకడు కవి కావచ్చు, ప్రతిభ లేకపోయినా సరే. ప్రతిభ ఉన్న వాడు నిర్దుష్ట కవిత రాస్తాడు. ఆస్వాదించేవాడు కవిత్వాగమ రహస్యకోవిదుడై సమగ్రంగా సంతుష్టంగా ఆస్వాదిస్తాడు. కనక ఈ సాహిత్య శాస్త్రాధ్యయనం నాగరక ప్రపంచంలో సాహిత్య వ్యవహారానికి అత్యవసరం. కవిత్వం అంటే ఏమిటో తెలీనివాడు చాలా అనుమానాస్పదమైన తన వెధవ తెలివి తేటలమీద ఆధారపడి కవిత్వం రాయడానికీ, కవిత్వ స్వరూప స్వభావాలు తెలుసుకొని రాసేవాడికీ హస్తిమశకాంతరం ఉంది. ఇట్లాగే కవిత్వం అంటే ఏమిటో తెలుసుకోని వాడు కవిత్వం చదువుతాడనుకోండి; ఏం లాభం. వాడానందించానన్నా లాభంలేదు. ఎందుచేతనంటే వాడి ఆనందానికి అర్థంలేదు. వాడు చదువుకోవడంతో ఆగకుండా కవిత్వపు మంచి చెడ్డల్ని గురించి విమర్శలు రాస్తాడను కోండి సమీక్షలు చేస్తాడనుకోండి, ఎందరు మంచి కవులో అమాయకులు massacre అవుతారు. గాడిదలకు ఘంటా కంకణాలు తొడుగుతాడు. వాడు థీసిస్సులు కూడా రాశాడనుకోండి ఇక కొన్ని దశాబ్దాలో శతాబ్దాలో పడుతుంది వాడు కట్టిన గోరీ నించి బయట పడ్డానికి ఒక నిజమైన కవికి. తెలుగు సాహిత్యం దొంగ కవుల దొంగ విమర్శకుల Joint Stock Company అయిపోయింది. ఈ ఉభయులకు కవిత్వంతో నిజంగా ఏలాటి సంబంధమూ లేదు. వీళ్ళు ఆ కథలో ఏనుగును వర్ణించే గుడ్డివాళ్ళకు Brothers అన్నమాట. "కానని వాని నూతగొని కాననివాడు విశిష్ట వస్తువుల్ కాననిభంగి..." అన్న చందంగా ఉంది వర్తమాన తెలుగు సాహిత్య వ్యవహారం—

Knowledge is Universal :-

Though there was what may be called some sort of philosophical enquiry in the ancient Greece it did not develop into a

scientific system. Surprisingly enough, such a full-fledged scientific system of philosophy was achieved only in India even earlier than an apology of it came in Greece. There is ample evidence in the "Shatdarsanas" pointing to the fact that material sciences flourished in our country prior to the evolution of philosophy. Shatdarsanas is the ultimate point, which human thought has reached in this grand enterprise of universal enquiry. The six schools of philosophy called "Shatdarsanas" are evolved on the single question of whether the universe came of matter or energy. The very conception of matter and atoms, and the resolution of the entire universe into energy and matter in the Darsanas, can only be possible as a culmination of mature scientific thought. Starting from "Nyaya" upto 'Sankhya', matter (Prakruthi) is held to be the root-cause of creation. In 'Sankhya' alone another factor namely "Purusha" is accepted to exist, though its role, according to them, is only to exist; and it is the matter that carries on the process of evolution ("Srishti Vyapara") in the former's presence. That is why, "Sankhya Purusha" became proverbial and came to be applied to all hen-pecked husbands. The remaining schools propound the predominant role of energy and say that matter by itself is lifeless and inert; and that energy is the root-cause of creation. In this aspect, there are certain differences among these schools varying in slight degrees. So, from "Nyaya" the first school to the "Vedanta" the last, two extremely opposite views, the "Shatdarsanas" represent six different schools of thought on the cause of universe.

The spirit of scientific honesty of ancient India is indicated by the flourishing of all the six schools with equal respect even to this day. One cannot acquire the title of "Shashtri" without having studied all the six systems of philosophy. If he is not "Shatsastra Parangatha" he does not usually draw much veneration. This indicates, not only their spirit of tolerence of different opinions, but more than that, it emphasises the fact of their devotion to truth. In enquiry about truth, one cannot say, his only is the truth while equally eminent scholars after life long investigation and devotion to truth come to other conclusions. Their fear of hurting truth by any probable error on their own part, alone made them accept other schools of philosophy also to exist and exist with equal status. Had there not been this

scientific honesty, devotion to truth and consequently the spirit of tolerence in the ancient Indians, to-day by the process of mutual recriminations and struggles, only one "Darshana" would have been existing instead of six.

Man went from the seen to the unseen. In the course of this process, he arrived at the fundamental truths of creation, matter and energy. He came to possess clear conception of atoms and molecules as evidenced in the "Nyaya" "Viseshika" and "Sankhya" darshanas. And then from the organisation of the inorganic matter, he proceeded to examine organisation of organic matter and finally when he was confronted with the anatomy of human organism, it was revealed to him that the secrets of all creation, are much more profoundly manifested in man alone; and eventually in the Indian Philosophy, man came to be regarded as the key to all secrets of the creation. Thus after exploring all corners of the external universe, man was finaliy lead to what may be called the internal universe. That is, after travelling far and wide man returned to himself. It all must have happened like this. After thinking that he has understood every thing of the universe, man must have doubted whether the edifice of knowledge was correctly founded — whether it was true or fallacious. That must have lead him eventually to an examination of the instruments with which he acquired the knowledge, viz., his eyes, ears etc. How could he regard that all these sensory organs are infalliable. Then in the wake of this investigation came forth the questions — what are the sensory organs who is trying to know and what enables knowledge and what is knowledge itself. And it is these questions that have ultimately lead men to the investigation of himself. In this process he found that sensory organs are imperfect and unreliable and he began to depend entirely on mind for knowledge. All his usual presumptions about the universe were proved to be false. The final result of such an enquiry was a brilliant revealation of the profound truth that the entire universe could be finally resolved into two viz: matter and energy — "Prakruthi" and "Purusha", that it is only through a long process of evolution that all the creation consisting of mountains, rivers, forests, animals and finally man emerged — all of them are the various integral parts of the same drama of an evolutionary process, that man is the latest product of evolution,

that he represents the peak of creation and that in him are converged and fulfilled all the forces of creation. Thus when man returned to himself, the gaint truth "Aham-Brahmasmi" dawned on him. This is the final culmination of this grandest of all human enterprises.

To-day, we find the same drama being reenacted in the western theatre of the world. It is only after the emergence of material Sciences in the 18th and 19th Centuries that any philosophy worth the name is appearing in the West. You find the names of "Newton", "Galileo" and others contemporaneously appearing with those of Kant, Libnitz, Hegel and Ludwig-Feurbach-all within the short space of 18th and 19th Centuries or a little earlier. The work of Alexis Carrel "Man the unknown" represents the turning point of Western thought. For the first time perhaps, they have come to think of internal universe after going round and round the external universe. Alexis Carrel said that the growth of our science is beyond the limits of our necessity. He says that we did not grow with it proportionately; with all his scientific exuberance man to-day is, according to him, like a boy in his father's garment; we must turn to man, he says :

This context, I believe, is appropriate to expose one ugly belief prevalent among many Indians. They always think in terms of Western and Eastern Philosophies as if they are two different subjects with shades of superiority and inferiority. This is simply nonsense. The fact of the matter is, there is no such difference between them. It is the same subject, the same enquiry and the same issues were grappled and the same results achieved. So it is all the same. Language may be different, - the time may be different; but what does it matter actually when the essentials are the same. The fact that we started earlier does not mean any superiority. If we have gone a little farther than they, it is only because we started earlier. No doubt, they can be benefited by our experience and achievements. But to sneer at their philoso - sophy and their systems of knowledge as something different, and hold them in an irreverential attitude is what a fool alone would do. Knowledge is common – it knows no barriers of language, country or society. It is co-extensive with the entire race of mankind. Human knowledge and human achievements like engineering, bridges, buildings, towns, agriculture, empires, wars,

poetry, painting, music, science, philosophy etc., all of them are found every where on earth wherever there are human beings. They relate to the wider species of man and not to any narrow section of them, called Indians or Europeans.

It is very curious that in the entire planet of ours, it is only in two parts came this philosophical inquiry. That is, in Greece and India. To what stage this inquiry reached in the two places was touched earlier here. An investigation into the reasons for the appearence of that trend, only in these two places, and of the two, the trend reaching its climax only in India and nearly a total absence of this kind of inquiry in any other part of the world, is really a very interesting thing. Their tropical climate and other factors are perhaps congenial for the emergence and growth of such inquiry. Geographical and Geological factors are as a matter of fact in the ultimate analysis, very influencing or even the determining factors of the trend of human thought. Here in India, in the days when this grand enterprise began, it was a land of rivers and valleys, of peace and plenty when milk and honey flowed like rivers. People lived in contentment - Perhaps there was no need for competition to acquire because everything that the body needed for its sustenance was plentifully available. So, only a few hours were sufficient for the physical life of man. The rest of the time which was abundant had to be spent in laziness or thoughtfulness. It is during these unoccupied hours when man was free to himself that the surroundings have attracted him in this part of the world an I gradually lead him to the farthest recesses of outer space and to the inner most depths of the internal self, well in advance of other peoples. Man, if engrossed all the time in the day in the great mesh of physical needs, cannot find time to think of other things or better things. It is this physical bondage, it is this cage of physical limitations that is holding man's advancement. How many people in these struggling modern days look at the sky and feel aware of the stars. How many of us are now aware that the most common place thing like a piece of stone or a bit of leaf is a very great wonder because they imply a wonderful system and a wonderful mechanism. The piece of stone is composed of atoms and molecules which are wonderful mechanisms in themselves. The bit of leaf, though very stale to our eyes, in fact embodies an intricate

mechanism and represents wonderful processes of chemical and physical reactions. But all these things do not attract the attention of a man if all his time is consumed by the physical needs alone;

కవిత్వం పారలౌకిక సీమల్ని విడిచి లౌకిక సీమలకు దిగివచ్చిన కాలం నాటి మాట-మొత్తం మీద ఆనాడు యావత్ప్రపంచానికీ చైనా జపాన్ దేశాల్ని అగ్ర గణ్యంగా చెప్పుకోవచ్చు. "మధువాతా ఋతాయతే, మధుక్షరంతి సింధవః, మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః, మధునక్తముతోషసి..." గాలులు నముద్రాలు ఓష ధులు అహోరాత్రాలు మధువును మాకోసం వర్షించుగాక ఆని మన వైదిక ఋషులు పరమార్థాన్ని గానం చేస్తే చైనాలో మధువు, కవిత వాచ్యంగా ప్రవ హించాయి-వాళ్ళ A. D 8వ శతాబ్దపు లీపో, తూఫూలు గొప్ప కవులు. A.D. 3వ శతాబ్దపు లి టూలింగ్ వీథుల్లో వెళ్ళేటప్పుడు తనకు ఇరువైపులా ఇద్దరు సేవకులు అనుసరిస్తూ వచ్చేవారట - ఒకడి చేతిలో మధుభాండం, మరొకడి చేతిలో పార ఉండేదట ఇదేమిటని అడిగితే చేప్పేవాడట, "ఒకడు గొంతులో తడి ఆరకుండా మధువు అందిస్తూ ఉండటానికి, మరొకడు ఎప్పుడు తాను వడి పోతే అప్పుడు వెంటనే పారతో గొయ్యి తవ్వి తనని పూడ్చి పెట్టడానికి.!" వాళ్ళది ఎంత అందమైన మనస్తత్వమంటే- ఒక చైనా వేదాంతి అంటాడు, "If you have two loaves of bread, sell one and buy a lily."

చైనాలో భూమ్యాకాశాలు అందంగా ఉంటాయి. నీలి నీళ్ళ సరస్సుల్లో శిల్ప సుందరుల్లా నౌకలు నాట్యం చేస్తుంటాయట. అలాంటి ఒక నౌకలో మహాకవి లీపో కూర్చొని రెండు రాత్రులు రెండు పవళ్ళు మధునేవ చేస్తూ కవిత్వం రాస్తూ గడిపాడట. రెండో రోజు రాత్రి ఆకాశంలోకి చంద్రుడు వచ్చాడట. సరస్సు నీలి కెరటాల్లో తేలి యాడుతున్న జాబిల్లి వర్తులా కారాన్ని చూచి, మధు పాన వశ్యంలో ఉన్న లీపో వ్యామోహంతో కౌగలించుకోపోయి సరోవరంలో మునిగి పోయి మరణించాడట. చైనా దేశపు కవితా చరిత్ర ఒక పెద్ద ద్రాక్షోపనిషత్తు.

The role of Christianity in Europe is interesting to study.

It was not born with the mission of civilising the European peoples, though it operated for some time as a civilising force. It ensued originally as a reaction to the degenerate condition in

the moral, ethical and spiritual fields of the then Hebrew world. Since it was based on love, non-violence, honesty and avoidance of hate in human relations, and was erected by the sacrifice of a great soul and edified by a long succession of more sacrifices and suffering, it soon turned out to be a powerful universalizing force expanding itself in all directions. As the West was the first to resist its foce with brute power of the Roman Empire which felt affected by this rising star, Christianity first expanded towards the West, though it might have spread in the neighbourhood which it did not. Parts of the Hebrew world were Roman Colonies then and Jesus of Nazareth was the Colonial subject of the Roman Emperor. And his teachings were interpreted by the interested parties as subversive efforts against the Roman Rule and hence the clash between the Roman power and Christianity. So the westward thrust of Christianity first was the logical consequence of the history obtaining then in that part of the world. This created a long term historical vacuum in the middle east into which other forces could gradually enter. It was this vacuum that slowly gave rise to Islam.

But for this development, as a matter of fact there was no historical necessity for the rise of a separate religion in the name of Islam in that region. Because there is hardly much difference between the two religions and as is welknown Islam accepts Bible as its first sacred book, and is actually not born out of any compelling logic of history.

The spirit of enquiry kindled by Socrates and his band of devoted disciples, though continued to shine for quite some time even after the fall of Greece was soon smothered under the blanket of Roman militarism. The scene of the southern Europe under Greece was intellectual, democratic and artistic and was slowly coming out of the primitive shell of barbarism. This process had suffered retrogression with the rising of tyrants and dictators in Rome and the slow curtailment of individual freedom promotion of slaves and other evil social institutions and also the increasing importance of political power to the gradual recession of human values. All of this, brought into existence a modified form of barbarism under the guise of a new civilization of the Roman pattern.

It was the decadence of Roman society and civilization that clashed against the rising Christianity whose nascent spirit had a radical civilising power on the degenerate Roman world. With the fall of Rome in 476 A. D. the rise of Christianity in the West got a redoubled impetus. Because, over the ruins of the Roman Empire, numerous powers arose in Europe. In this weak political situation the young religion struck deep roots in the soil of Europe and virtually became a European religion though its birth place was in the Middle East. The Church now acquired power and authority. Then it acquired wealth and finally the Empire of Roman Church came into existence in close succession. Then the whole of the western world began to gravitate around the Vatican.

It was only two or three centuries before the fall of Rome and a few centuries after that, we find Christianity preserving its prestine simplicity, purity and integrity. However later on with its growing wealth and power, Christianity became corrupt and agressive and developed all the incidental evils shunning new knowledge and fresh thinking which are so essential for the growth of a living institution. The Church in its latter period played a very stifling role in the progress of man. The brute force and superstition which were slowly vanishing under the powerful influence and work of the Greek Philosophers returned with redoubled vigour during the middle ages of Europe. This was essentially because Christianity then had nothing to give intellectually to the mind of Europe; the Greek thought which was struggling to supplant the brute in man and instal reason and spirit of enquiry in its place, was stiffled by tne political civilisation of Rome; and Christianity as its successor which had nothing to fill up the moral and intellectual vacuum created by Rome, continued the trend. The result was that Christianity began to degenerate. The degenerating religion could not operate as a force to hold the integrity of moral and ethical wellbeing of the society. So Europe saw the emergence of Feudalism and Nationalism in England, Germany, France and Spain etc.'

The greatest anti-intellectual action that the Church took in the early part of the middle ages was to proscribe the classical literature and learning of Greece and Rome on the score that it was pagan. Socrates who was Christ foreborn was relegated to

the background. This trend had a jolting effect on the human intellect. All this political and intellectual discontent which was simmering in the horizon, burst out first as Reformation against the Church and brought about the down fall of its authority. The entire western Christendom finally broke into two pieces, the Protestants and the Catholics. The immediate consequence of this was that the tyranny of religion relaxed and the human mind entered an era of freedom. This leads to the close of middle ages by about 15/16th century and ushers in the famous Renaissance period of Europe. This is literally Europe going back to Plato setting aside Christianity.

Perhaps it may remain always an interesting question in history why the early Christians rejected the Greek culture and proscribed the whole wealth of Greek learning. I think it was the Hebrew mind that could not reconcile itself to the Greek-oriented European mind. But the European mind could not remain in this deprivation for long. The moment man gained strength, he overthrew the yoke of the Church and reverted to the path of reason and enquiry picking up the lost threads. It is actually this spirit of Renaissance that led to Romantic Period later on, in Art and literature of the 18th century and ultimately led to the dawn of the modern scientific era. Paul Gaugin, the painter-intellectual observed, "without a single tear, without any monopolistic association, Science and Reason have alone preserved the tradition: outside the Church."

But, when Europe reached 18th century and was on the high-road of the 19th, the history of man took a gigantic turn on a world scale. Large areas of the world excluding Europe which were outside the focus of limelight till then quickly marched on to the stage of the world. The spirit of enterprise overseas brought Europe, the one busy nerve centre of the world, into active contact with these regions and then the Colonialism rose. Christianity thereafter ceased to excercise the same role which it did before. Because in this new chapter of the world-history, man's mind itself took a different turn consigning all religions of the world to the debris of the past.

With the increasing subjugation of large masses of peoples and their exploitation under colonialism and also side by side with the rise of reason and also scientific enquiry, man became more

conscious about his existence and the value of himself. Man came to clearly decipher his basic birth-rights and began to question the traditional institutions of unreasoned oppression. This led to a global awakenment among the peoples of the world. In this context of things the religions of the Classical world which were lingering like the last vestiges of a setting sun, could not provide adequate answers to the armies of questions that began to parade on the highways of human life. With the result, the emphasis shifted from the religion to politics and from the prayer to the demand.

Civilisation and culture which were traditionally taken to be the products of fortuitous circumstances of the divine will, began to be understood as the achievements of human labour, and the history of man itself acquired a new meaning and new methods came to be adopted to interpret human events. In this process, the religions of God receded into the background giving place to the religions of man. For this turn, blame cannot be laid at anybody's door because these changes came in the processes of the evolution of time. However all these religions and sacred scriptures are an invaluable part of our history.

కవిత్వం కాని వట్టిమాటలు రాని తెలుగుదేశంలో ఇదే కవిత్వం పొమ్మంటున్నారు. ఇది నిజమేనని పండిత వేషధారులు వంత పలుకుతున్నారు. సాహిత్య రాజకీయ వాదులు దానిమీద అధికార ముద్ర వేస్తున్నారు. ఈ దురవస్థలో తెలుగుదేశంలో నిజమైన కవిత్వానికి నిలవనీడ లేకుండా పోయింది. ఒరే వెధవా! ఏ శిక్షణా లేకుండా ఎట్లా రాస్తున్నావురా కవిత్వం, అని అడిగే దిక్కే లేకుండా పోయింది తెలుగు దేశంలో—నిర్భయంగా నిజం చెప్పే సాహిత్య విమర్శకులు లేకపోవడం తెలుగుదేశానికి గొప్ప దౌర్భాగ్యం! సాహిత్య విమర్శ చేయడానికి కూడా అధ్యయనం కావాలి శిక్షణకావాలి: సాహిత్య తత్త్వవేత్తలు కావాలి. ఈనాడు కనిపించే సాహిత్య సమీక్షలు చూస్తుంటే ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది! కవి కానివాడ్ని కవిగా వేరొక్కంటారు! మంచి కవిత్వం చేవ్రాలు వేరే కనిపించదు వాడి సమీక్షలో. ఈ సమీక్షకుడికి కవిత్వమంటే ఏమిటో తెలిసినట్లా లేక తెలీనట్లా దాని అర్థం. తెలీదు అంటేనా, వాడు ఏ లెక్చరరో ఏదో అయి ఉంటాడు. లెక్చరర్ అయితే సాహిత్య శాస్త్రజ్ఞతకు లైసెన్సు వాడికి ఉన్నట్టే. ఇక వాడి తెలివి తేటల్ని గురించి

ఎవడూ నోరెత్తడానికి వీల్లేదు. ఎత్తినా లాభంలేదు మొత్తుకున్నా లాభంలేదు. దేశంలో కవిత్వం ఎవరెవరు రాస్తున్నారు? వారి వారి ప్రతిభా సంపత్తిని బట్టి వారి స్థానాలేమిటి? వారు సాహిత్యపరంగా చేసిన కృషి ఏమిటి తెలుగు సాహిత్యానికి వారి Contribution ఏమిటి? ఇన్ని ఆలోచించి వారు ఈ సమీక్షలో చేస్తున్నట్లు ఏ సాక్ష్యమూ లేదు. మన ఆధునిక తెలుగు కవులు ప్రతిభలో తక్కువ వారేమీకాదు. అయితే వారి ప్రతిభ కవిత్వంలో మాత్రం కాదు. వదవి కోసం ఐహుమతులకోసం ఉచ్చులు పన్నడంలో మాత్రం సిద్ధహస్తులు. తమ అకవిత్వాన్ని కవిత్వం అనే పేరుతో చలామణి చేయించుకోవడంలో అందెవేసిన చేతులు, ఇలాంటి వాళ్ళే ఈ రివ్యూల్లో పేరొక్కనబడతారు మన సాహిత్య విమర్శక చక్రవర్తి చేత. ఇదే ఎవడో ఒక దౌర్భాగ్యుడు హిందీ భాషా సమీక్షలో కూడా దిటో వెడతాడు. అదే ఢిల్లీలో, బొంబాయిలో, కలకత్తాలో, లండన్‌లో, మాస్కోలో వినబడుతుంది. తెలుగుదేశపు కీర్తి ఈ విధంగా నాలుగు మూలలా వ్యాపిస్తుంది.

ననొ్నక మహాశయుడు ఢిల్లీలో అడిగాడు,'ఏమండీ, దేశంలో అన్ని భాషల సాహిత్యాల పోకడలతోనూ పరిచయం చేసుకుంటూ ఉంటాను. తెలుగు కవిత్వపు సమీక్షల్లో ఏవేవో పేర్లు చూస్తుంటానే గానీ మీ పేరు ఉదహరించగా నే నెప్పుడూ చూడలేదు. మీ కవిత్వ మేమొ, మంచి Calibre ఉన్నదేనే, మరి ఈ చిత్ర మేమిటి?" నేనేం చెప్పాలో నాకు తోచింది గాదు, "నేను మా తెలుగు సాహిత్య వేత్తల దృష్టిలో కవిత్వం రాని వాడ్నేమో. నిర్ణయం వారిదేగదా మరి. ప్రైగా ఈ రివ్యూలు రాయించుకోవడం వీళ్ళచుట్టూ తిరగడం ఈ నర్కస్ ఫీట్లు చేయడం నావల్లకాదు. కండబలం ఉన్నవాడిదే కవితా సామ్రాజ్యం ఈ నాటి తెలుగు దేశంలో" అన్నాను. తర్వాత ఒకనాడు రష్యన్ సాహిత్య చరిత్ర చదువుతున్నాను. ఆశ్చర్యం! ఇదే పరిస్థితి అన్ని దేశాల్లోనూ అన్ని కాలాల్లోనూ ఉన్నట్లు అర్థమయింది. పావం! మన సమీక్షకుల్ని నిందించడం తప్పని వళ్ళా త్తాపం పొందాను. ఈనాడు సుప్రసిద్ధులు గొగోల్ పుష్కిన్ల గతి ఆనాడు చూడండి. Andrew Field అనే విమర్శకుడు ఉంటాడు, "Count Sollogub was more popular than Nikolai Gogol and in 1880 s Seymon Nadson was generally declared a better poet than Pushkin.,. ఎంత ఘోరం ! పాపం, పుష్కినే అంటాడొక చోట "Among our poets Bara-

tynsky enjoys the least goodwill of the journals and this may be because the faithfullness of his intellect, bis precision of expression, the taste, his clarity are not as effective to masses as the exaggerations of fashionable poetry." పాశ్చాత్య దేశాల్లో నీతి ఎక్కువ; మన దేశంలో అవినీతి ఎక్కువ. అందుచేతనే అక్కడి విమర్శకులు చాలా మంది ఈ దురవస్థను తీవ్రంగా ఖండించారు. Robert Graves గొప్ప కవి, ప్రసిద్ధ సాహిత్య విమర్శకుడు కట్టా అన్నాడు. తన The Common Asphodel లో, "When Wordsworth and Coleridge were writing their best poetry, the plain readers would have nothing to do with them, but were reading safer writers like Shenstone and Mickle, now mere names in literary history." తెలుగులో ఆంధ్రాలజీలని వస్తూ ఉంటాయి. వాటి గతికూడా యింతే. ఈ విషయంమీద Robert Graves వ్రాసిన "The Common Asphodel" లో True anthologies and popular anthologies అనే ప్రకరణం ప్రతి తెలుగుకవి, తెలుగు సాహిత్య విమర్శకుడు తప్పని సరిగా చదవదగింది.

ఐతికుండగా ఒకడు తన తుచ్ఛరచనల్ని ఏదో దొమ్మరాట లాంటి నైపుణ్యంతో కవిత్వంగా చలామణీ చేయించుకుంటాడు. కానీ ఏం లాభం, వాడు చస్తే వాడి మొహం ఎవడూ చూడడు, తెలుగు దేశంలో ఇది అనుభవసిద్ధమే గదా! కాలం మహా సర్పం. అది ఈ వెధవల్నందర్నీ మింగేస్తుంది. ఎవర్ని అది మింగలేదో వాడ్ని తనమీద పడుకోబెట్టుకుంటుంది తానే శయ్య అయి. వాడే కవి. "సోఽగ్రభుగ్విభజన్ తిష్ఠ న్నాహారమజరః కవిః....."

I want my wings.

The greatest of the living beings is not man; but that which has wings, the bird. Man the pretender says he has the real wings, the imagination and flaunts his conquests of space on your face and asks — 'Can your bird go to the moon? Venus or Mars?' The bird has no answer for such a question. The bird keeps going in search after the season and with the season, with the scent, colour and light of the seasons; keeps following the flower and the honey, the music of meandering streams, the dance of the peacocks and the gazelles. It has no use for the moon and its

craggy surface full of glassy modules. It knows what it wants by the simple process of instinct unlike man who struts in his complex meshes of reasoning which keep on shifting values and concepts of life from man to man, country to country, and age to age with the result that man is eternally in the chains of untruth, which he calls relativetruth. Man cheats himself and his fellows by elevating his relative truths which are the products of his half knowledge and self-concept to the pedastals of history and a host of other high sounding levels over which he installs them as pillars of his civilisation.

He does not know what happiness is and what pleasure is; what honey is and what coca-cola is. Man does not search for that which fulfills him, which gets him peace within himself. But he drowns his misery and wretchedness in pleasure, he is a slave to a false support wasting his time between beer and whore in life's scorching heat, contented with the counterfeit faces of the rapacious Akademies and Universities, revelling in modern savagery of Governments, guilds, and caucusses now and then holding out a Mount Everest or a space-ship to delude you the unweary and the ignorant. He prescribes pills of make-belief.

The bird has no interest beyond the branch, beyond the cloud and the lucid drinking air. It does not see or think beyond the season which it follows. From pole to pole across the seas, across the hills and across the rivers. It is ever on the wings in chasing the flowers, colours and songs, the honey and pollen of his life, while man lies enchained in the shakles of his spurious cultures and civilisations.

The conception of The Akademi of Letters for India was the great dream of Jawaharlal Nehru which finally came into existence as Sahitya Akademies in the States and at the Centre. Looking at the performance of these bodies today we realise that the dream jumped into the funeral pyre of Jawaharlal and became Sati.

కవి అనే శబ్దం పుట్టు పూర్వోత్తరాలు పరిశోధిస్తే దాన్ని ధరించడానికి ఎవ రయినా భయపడతారు. వేదకాలం నించీ దానికి చాలా ఉన్నత స్థానం ఇవ్వ బడింది. ఒక్కొక సారి ఆది పరమాత్మకు పర్యాయపదంగా వాడబడింది.

"తిష్ఠన్ ఆహార మజరః కవిః" (వేదం) కవి ముసలితనం లేనివాడు. ఎందు చేతనంటే వాడు ప్రతిభా జీవి. "ప్రతిభా నవ నవోన్మేష శాలినీ." కనక ఈ శబ్దాన్ని ఒకడు స్వీకరించాలంటే అది ఎంత భారాన్ని స్వీకరించడమో వాడు గుర్తించాలి. భారతీయ కావ్య మీమాంస అంతా దీన్ని దృఢం చేస్తుంది.

పూర్వం ఈ శబ్దాన్ని చూచి వివేకవంతులు భయపడ్డారు. మహాత్ముడయిన వాల్మీకి సైతం ఆ పదాన్ని తాను వాడుకోలేదు. కాళిదాసు ఈ శబ్ద తత్త్వం ఎరిగినవాడు కనకనే "మందః కవియశః ప్రార్థీ గమిష్యామ్యపహాస్యతాం, ప్రాంశు లభ్యే ఫలేలోభాత్ ఉద్బాహురివ వామనః" అన్నాడు. కవి అనిపించుకోడానికి ప్రతివాడూ ఎగబడడం, పొడుగయినవాడు పొందదగిన వండుకోసం, పొట్టివాడు చేతులు జాపినట్లు, అని ఈ శ్లోకానికి అర్థం.

కానీ ఈనాడు కాళిదాసు కంటె మహానుభావులు ప్రజాస్వామ్య ప్రసాద లబ్ధ కవితా ధౌరేయులు పుట్టి దేశమంతటా వ్యాపించారు. కనక ఈ కవి శబ్దం చాలక మహాకవి అనీ, అదీ చాలక మహా మహా కవి అని ఆ శబ్దం పెంచవలసివచ్చింది. చివరకు ఎన్ని కోతు లెక్కినా మరొక కోతికి స్థానం ఉండే పుష్పక విమానంలా అయింది ఈ కవి శబ్దం. చివరకు ఇప్పుడు కిష్కింధ కిష్కింధ అంతా పుష్పకం ఎక్కి కూర్చుంది. "ఆకాశంబున నుండి శంభుని శిరం, బందుండి శీతాద్రి, సుశ్లోకంబైన హిమాద్రి నుండి భువి, భూలోకంబు నందుండి అస్తోకాంభోధి, పయోధి నుండి పవనాంధో లోకము"—ఇది గదా భ్రష్ట సంపాత క్రమం. దీన్ని ఎవరాపగలరు: కాలోహి దురతిక్రమః—

దేశాన్ని ఒకటిగా కలివి పట్టుకుని ఉన్న సంస్కృత భాష ప్రాబల్యం తగ్గి, ప్రాంతీయ భాషల పలుకుబడి హెచ్చిన తర్వాత కూడా, ఈ దేశంలో అఖిల భారతీయ దృక్పథం నిన్న మొన్నటి వరకూ లోపించలేదు. 15వ శతాబ్దపు తొలి రోజుల్లో ఆంధ్ర కవి రాక్షసుడు శ్రీనాథుడు తన భీమేశ్వర పురాణ కృతి భర్తను వర్ణిస్తూ "ఆ లంకాపురీ శంకర గ్రావాభ్యంతర కూలముద్వహయశః కల్లోలినీ వల్లభున్" అని చెప్పాడు, అంటే లంక నించీ శంకర పర్వతం (కైలాసం = హిమాలయశ్రేణి) వరకూ వ్యాపించిన యశస్సు గలవాడట. ఆ కృతికర్త 'అన్నయ్య'కు అనేక భాషలు వచ్చునట; "అరబీ భాష తురుష్క భాష గజ కర్ణాటాంధ్ర బంగాళ బర్బర భాషల్...," ఆయనకు మంచినీళ్ళ

ప్రాయమట. ఇంతెందుకు 18 వ శతాబ్దంలో తెలుగు కవితా "మ య శి ల్పి" తెనాలి రామకృష్ణుడు "ఉదయం బస్తనగంబు నేతువు పామవ్యూహంబునుం జుట్టి రా విదితంబైన మహిన్ మహాంధ్ర కవితా విద్యాబల ప్రౌఢి నీ కెదురేరీ!" అని తన కంటే తెలుగు కవిత్వం గొప్పగా చెప్పేవాడు యావద్భారత దేశం లోనూ ఎక్కడా లేడన్నాడు. అంటే దీన్ని బట్టి తెలిసేదేమిటంటే ఆనాడు ప్రజలు ప్రాంతీయ భాషల్లో వ్యవహరిస్తున్నప్పటికీ, ప్రజల్లో అఖిల భారత స్పృహ అంతర్వాహినిగా ఉండేది. ఉన్నత విద్య కావాలంటే కాశీ కి వెళ్ళి చదువుకునే వాళ్ళు కాశీ రామేశ్వరాలు ద్వారక గయా, ప్రయాగలు అవశ్యం యాత్ర చేసే వాళ్ళు. చేయకపోతే దురదృష్టంగా భావించేవాళ్ళు. ఈ విధంగా ఉండేది దేశం ఆ రోజుల్లో. ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వాలు వచ్చి భాషారాష్ట్రాలు అవతరించిన ఈ స్వర్ణయుగంలో ఇట్లా ఉంది దేశం!

ఇది ఒక్క తెలుగు భాషలోనే కాదు; పూర్వం అన్ని ప్రాంతీయ భాషల్లోనూ, "ఆసేతు శీతాచల పర్యంతం" అనే సమాసానికి బహుళ ప్రచారం ఉంది. ఇతర భాషల వాళ్ళు కవిత్వం చెపుతున్నప్పుడు, ఉపన్యాసం చేస్తున్నప్పుడు ఈ సమాసం వాడడం నేను విన్నాను.

ఈ దేశంలో గాలి, నేల, నీరు, లేకపోతే, పంచభూతములూ విశ్వజనీన దృక్పథంతో సమ్మిశితమై పోయాయి నిన్నటి వరకూ. మతాన్ని కూడా అధిగమించి కబీరు రామనామ సంకీర్తన చేశాడు; మహాకవి మీర్జా గాలిబ్ తన 'చిరాగె దాయిర్' కావ్యంలో గంగలో స్నానం చేసి కాశీ గాలి పీల్చాడు.

ఇక మన జగన్నాథ పండిత రాయలు ఉన్నాడు-ముంగండ అగ్రహారం; సంకుచిత తెలుగు సరిహద్దులు తెంచుకొని ఢిల్లీకి వెళ్ళి మొగల్ చక్రవర్తుల ఆస్థానంలో అగ్రశ్రేణిలో కవిగా కూర్చుని, 'లవంగీ కురంగీ దృగంగీకరోతు' అని ఒక ముస్లిం యువతిని భార్యగా స్వీకరించి, సంస్కృత కవితకూ కవిత్వ శాస్త్రానికీ తన మహాకృతులతో అలంకృతులు సమర్పిస్తూ జీవించి, కాశీ బ్రాహ్మణులు సంఘ బహిష్కారం చేయగా సభార్యాకంగా గంగానదిలో దూకి జీవితం చాలించాడు-మహానుభావుడు. (జగన్నాథుడు పారసీక భాషలోకూడా కవిత్వం చెప్పేవాడట: See Biographical Sketches of Deccan Poets by Cavelly Venkata Ramaswamy-Calcutta 1829)

INDIANITY IN POETRY

I am a poet of Indianity! I shall explain, what it means.

I feel that we in this country have really reached in our generation, the point when we are floundering in our way, waiting for a vision and a concept to lend a specific direction to our journey.

The forces of a great culture keep marshalling themselves together and march towards a direction gathering more and more momentum along centuries of development, until they crystallise into a single identifiable concept. It is like a loose body of kindred thoughts like creation, creator, man, life, death and the other world, finally evolving into the crystallised theory of Advaita at a stage in the progress of metaphysical thought. The culture that grew up on the soil of India and spread around, over a long duration of time, had curiously many crystallising stages in its history due to its uncommonly long duration. Generations pass under a culture reaching a point sometime when the perspective is blurred and people go floundering their way until at last a visionary rises and regroups the dissipated forces and composes an integrate picture. Then again the influence of culture revives, and thus goes on the journey of man; this is the repeatedly made harvest on the soil of history, each age resurrecting and revisualising the peaks of human spirit from the debris of human mass.

To the common eye it is not easy to perceive the subtle element of search flowing like an under-current in the unconscious and sub-conscious layers of human life. The search is for identical characteristics outside. Through various labyrinths man carries on the search and when the journey is completed, he finds himself at the end, as the object of his own search. The experience of the individual is also the experience of a large group of individuals who have an identity of their own as distinguishable from other groups. Just as an individual searches for identical characteristics outside, in his journey towards self-identification, the large group of individuals also eyes for identical characteristics outside the group. Thus the search is an expanding force of the human spirit. It is the manifestation of this search that is experienced in human life as culture. The shifting of the process of search from one level to another along the scale of human consciousness is the manifestation of culture in varying degrees in the hnman society. Thus for instance, when search operates on the

key of the conscious level, a group of people experience the flowering of culture at its zenith and when it passes to the subconscious level, it suffers a period of semi-eclipse and when it falls into the limbo of the unconscious, there is a total fade-out of the culture. Culture takes a few generations to witness or experience the whole range of its vicissitudes.

A complete comprehension of INDIAN HISTORY, which is ofcourse not within the ken of common understanding, discloses to us that India passed through these phases repeatedly, since fortunately to this day, she is the only country, in the world, who has an unbroken line of culture from the days of the hoary past. During these phases India expanded and contracted many times. In the phase of her expansion she took under her wings many continents of people. This is evident in the Indian Puranas and Itihasas. They inform us with eloquent voice that India in the phase of her expansion had no political boundaries, had no linguistic barriers, had no religious walls. It is in these periods of expansion that India forged links of common bonds of a universal culture among different peoples of the world and brought out the truth of oneness of mankind. The Indian prayers conclude with the climax note "lokaah samastaah sukhino bhavanthu" (may all the worlds be happy).

In the frame-work of such human values and out-look of life, the concepts of nation, race, religion and colour loose their ground. It is this expanding spirit which has been reflected in the various branches of activity in India down the centuries, and is profoundly felt in the literature of India, Vedas perhaps being its fountainhead. Just as India was visualised by Rishis in the Tantric and Puranic periods as a single living human body with Medha Shakti in Kashmir and Kanya Kumari of Mooladhara at the Cape Comorin, the Rishis in the Vedic period considered the entire Earth as one single human personality as can be seen from the Bhu Suktha and other hymns of the Rig Veda. The Vratya Kanda of Atharva Veda conceives of the entire universe as a single scene of action and visualises the great story of creation and the creator in one grand sweep. Between these two periods of course there are many variations in the levels of consciousness and we have for example an intermediary stage when the vision of the Rishis was narrowed to the continent of Asia only, as evident

from that famous hymn used for sacred bath, where the Earth is described as Ashva kraantha, Ratha kraantha, and Vishnu Kra-ntha. The land down Vindhyas is Ashva Kraantha, the land between Himalayas and Vindhyas is Ratha kraantha, and the land beyond Himalayas is Vishnu kraantha. It appears that at no stage during those periods the consciousness in India fell down, to the abominable regional depths.

This wider consciousness is symptomatic of a deeper spirit which flows in the intricate arteries of Poetry in India. The Indian Poet springs from the waters of the Vedic Spirit. He sees through the things but not at the things; he sees himself. To reach this state, the knowledge of the I, he passes through the fires of life, the 'tapas' perfects himself as the instument of vision he is the flute of time, he is the sword of history, he is the eagle of destination. He captures the subtle nuances in the behaviour of words as signs of deeper truth. "Naanrishih Kuruthe Kaa-vyam" (one who is not a sage cannot create Poetry) is the des-tilled essence of Indian Poeticts and that is what Indianity stands for in Poetry.

This is the spirit that all literatures of India shared and acquired a single indivisible personality, culminatlng in the concept of one Indian Literature, rather than many Indian Literatures. Indianity is thus the reflection of the expanding human spirit but not its reflection. Even Negritude is the same; it is basically a concept of oneness of man. Aime Cesaire says, "you know that it is not for hatred of other races that I strain to work so hard for that race alone. It is because of the universal hunger for mankind, that I wish to see it free at last."

Even Europe, which alone I consider is the centre of civilisa-tion in the modern world, also functions from the same level of consciousness. The European literature does not reflect the narrowing tendencies of the state when human spirit is eclipsed. T.S. Eliot in his essay on Dante, says, "Dante is the most univer-sal of Poets in the modern languages," and adds that, "The culture of Dante was not of one European country but of Europe". I notice it is even wider than that. One who reads the Divine Comedy will find numerous references in those pages to distant lands and rivers beyond not only Italian borders, but European borders. Dante's conscience struggles against his

religous predilections and sympathises with a man living on the banks of Sindhu who is unbaptised: " a man is born on banks of Indus and none is there to speak, or read or write of Christ and all his desires and doings are good, so far as human reason sees, without sin in life or speech. He dies un-baptised and without faith. Where is this justice which condemns him?" Dante's mind frequently strays to the Indo-gangetic plains of India.

Indianity or Africanity or Europeanity, they are all, in the ultimate analysis, the universal hunger of human spirit. As far the skin under which the spirit hungers, it is the paper on which the sun, the great painter, wields his rays like a brush. And as the moher Earth bends and tilts herself in her axial rotation, so we, her children, fall into the different divisions of colour, the white the brown, the yellow, the dark and so on. But we are all building in this century the tower of Bable left unfinished by our forefathers and let us hope that this time the mischief of languages will fail on us, the determined sons of the modern age.

ఎంత ఆశ్చర్యం! చైనాలో క్రీ. శ. 7, 8 శతాబ్దాల నించీ కథలున్నాయి. ఎలాంటి కథలు? ఈనాడు యూరోప్‌లో ఉత్తమోత్తమ కథ అని ఏదయినా పేర్కొనండి-టాల్స్‌టాయ్, మొపాసా, ఓహెన్రీ, సోమర్సెట్ మాహం- ఎన్ని పేర్లయినా చెప్పండి-వాటన్నిటికంటె ఉన్నత స్థాయిలో ఉంటాయి ఈ చైనా కథలు యూరోపు కథలు 18, 19, 20 శతాబ్దాల నాటివి. కానీ అంత కళాత్మకంగా అంత బౌద్ధికంగా ఉంటూ మన ఆధునికం అనుకునే ఈ యూరోపు కథా సాహిత్యం కంటె ఉన్నత స్థాయిలో ఉంటాయి ఈ 7, 8, 9, 10, 11, 12 శతాబ్దాల చైనా కథలు. ఇదీ నేను ఆశ్చర్యం అనేది. ఆనాడు ఏదేశమూ కథలు రాయలేదు, అందులోనూ మామూలు వచనంలో. ఇండియా వచన కథలన్నీ ముతకరకంగా ఉంటాయి. ఆధునిక పాశ్చాత్య కథలముందు దిగదుడవడానికూడా పనికిరావు. పంచ తంత్రమూ హితోపదేశం లాంటి కథల్ని కథలనే వాళ్ళని బోనులో బిగించి జూలో పెట్టాలి. మిగతా కథలు పురాణాల్లో ఇతిహాసాల్లో ఛందోబద్ధ రచనలుగా ఉన్నాయి. ఇక యూరోపు స్థితి, ఆ చైనా కథా శతాబ్దాల్లో, చెప్పక్కర్లేదు. వాళ్ళింకా ఆటవిక దశలో ఉన్నారు (గ్రీసు

రోము చరిత్రల కాలం మినహాయిస్తే) మరి అంత గొప్ప చైనా కథల్ని చదివితే, అవి అంత ప్రాచీనమైనవని తెలిస్తే, ఆశ్చర్యం కాక ఏమిటి?

సుప్రసిద్ధ రచయిత లిన్‌యుటాంగ్ ఇంగ్లీంషులోకి తర్జుమా చేసిన చైనా ప్రాచీన కథా సంపుటి చదవండి. Jade Godess, Passion అనే కథలు ఏ ఆధునిక మేధ నయినా ఉద్భూత లూపుతాయి. Passion అనే కథ స్త్రీ వ్యక్తిత్వ ఆత్మగౌరవాన్ని ప్రేమార్ద్రతను చూపిస్తుంది. మన శరత్తు దేవదాసే. ఈ దేవదాసు 20 వ శతాబ్దపు కథ, Pussion ఏమో 9 వ శతాబ్దపు పూర్వార్ధంలో యువాన్ చెన్ మహాకవి వ్రాసిన కథ.

దీని అర్థ మే మి టి? మనం Modern mind అనుకునేది చైనా మిగతా ప్రపంచంకంటె 1100 ఏళ్ళ ముందే పొందిందన్నమాట. చైనా కథ, కవిత, ఇతర సాహిత్య శాఖలు పరిశీలించినవాడు, జాతి మత కులాది సంకెళ్ళు తెంచుకుని చైనాకు సాష్టాంగ నమస్కారం చేస్తాడు.

T.S. Eliot: (Dante)

1. 'It is a test (.....), that genuine poetry can communicate before it is understood."
2. "Dante's is a visual imagination. It is a visual imagintaion in a different sense from that of a modern painter or still life: it is visual in the sense that he lived in an age in which men still saw visions It was a psychological habit, the trick of which we have forgotten, but as good as any of our own. We have nothing but dreams. and we have forgotten that seeing visions–a practice now relegated to the aberrant and uneducated-was once a more significant, interesting, and disciplined kind of dreaming."
3. "What is necessary to appreciate the poetry of the Purgatorio is not belief, but suspension of belief."

మనిషికి మనిషి చేసే అన్యాయమే మానవ చరిత్ర – చెట్లు కాదు మృగాలు కాదు, మనిషే !

జీవితపు దార్లు చిక్కుపడిన దారాలు. నీవాళ్ళెవరుకారో నీకు తెలీసీవు. నీవు నిలబడ్డ భూమికూడా రేపు నీ కాళ్ళను వంచించదని చెప్పలేవు.

Can we imagine that man will ever evolve into more novel types of life in the same sense as the evolution of fish into tortoise, an amphibian type. H. G. Wells and others dreampt of man's increased powers and novel ways of life. But is there any possiblity of men undergoing physical change as such and giving rise to new types of life.

To my mind this change seems unlikely. Students of Darwin's "theory of evolution" know that there is a phenomenon in life ealled "adaptive radiation", i.e when a new type of life has originated, it tends to spread and bccome diversified in adaptation to variety of environmental conditions.

In the course of radiation, life is multiplied, substituted and also faced with extinction.

The last contingency is almost universal among all the detailed types, which are too specialized to adaptive radiation.

In the light of this, we can foresee that the evolution in the stage of man may probably end with him. For, is not man too specialised to be amenable to adaptive radiation? Are not the increased comforts of civilization reducing him to more and more of a specializad type, and bringing him nearer to his extinction?

This takes us directly to the question of pain and its role in creation.

Let us suppose that one fine morning the feeling of pain vanishes from creation; Then what follows? The school master, of cousre, suddenly finds himself in a ridiculous position before a class of heckling children, because his rod was robbed of its power; the Goddess of pain played a trick on the poor man unexpectedly. Then doctors also with all their little bottles and stinging needles will be relegated to the museums. And armies too might be sent home lock, stock and barrel.

Besides number of such funny surprises in daily life, the role of pain in creation is a very interesting question which is indeed worth studying in its fundamental aspects; Nobody need be taken aback, if pain is said to be the root cause of life. Elimination of pain from creation brings creation itself to a standstill.

From the early pages of life's History, we find life continuously struggling to adjust itself to great geological cataclysms which exposed life to extreme pain and total extermintion. But life desires to live at any cost.

The will or the intense desire to live is directly connected with the feeling of pain (mental or physical).

It is this feeling of pain that drives life to adapt itself to environmental changes. Now suppose when the oceans dried up, the watery life never felt the pain of change in temperature, in pressure and variety of such enviromental conditions. Then there is no question of adaptation, no species and no development. I will not be here to write and you are not there to read.

The will of life and the feeling of pain are the two driving forces of evolution. The former corresponds to our Vedantic 'purusha' and the latter to 'prakrithi'. One is the seed of creation and the other is the cause of its growth.

So life will be faced with extinction when pain vanishes. While we are priding ourselves in contantly developing our civilizations, we are not aware that we are only digging our own graves at the same time unwittingly, because, the aim of civilization is to produce comfort and reduce pain.

But, on the other hand our vedanth deliberately preaches no-pain-attitude' (Adwandwa'), and enjoins on man to be above nature's twins i. e. cold and heat, sorrow and joy etc. This, it says, will lead to 'Moksha' which means deliverance from the cycle of life.

Cycle of life and evolution of life are not two different ideas, as in fact, they agree on many essential points like continuity of life, role of pain in life and so on, the only differences being that one is circular and the other horizontal.

The feeling of pain is thus the very life breath of creation and the philosophers of our ancient land realized this fundamental truth ages ago.

Public office in this country, is misused for personal arrogance.

కష్టాల్లోనే కనివిస్తుంది నీ ఒంటరితనం. లక్షలాది నడిచే నడిబజార్లో నగ్నంగా కనపడుతుంది నీ కాసత్యం. విశ్వంతా నీకు వట్టి దృశ్యమే సుమా అని చెపుతుంది.

అన్ని గ్రహణాల్ని గాలివానల్ని గురించి పంచాంగాలు చెపుతాయేగానీ నా గాలి వానల్ని గ్రహణాల్ని గురించి చెప్పే పంచాంగాలు లేవు.

రేపటివాళ్ళు అర్థం చేసుకునే గ్రంథం నా జీవితం. రేపు వస్తుందో రాదో తెలీదు కానీ ఇవాళమాత్రం నేను ఏకాకిని. ఈ ఎడారి ఒక్క చిరునవ్వయినా నవ్వు తుందేమో అని ఎదురు చూస్తున్నాను.

A ship sank in the raging storms of my conscience
carrying cargoes of burning suns
the wreckage reached
far far shores
time gazes at the setting constellations
yawning wide like the Pacific sea;
the sky passed a restless night
disturbed by the hurrcane of stars,
I was searching with flaming eyes
in the scattered limbs of my verse
scraps of blue skies
crammed with ruins of galaxies;
echoes of my own voice attack me
shouting that the colours swallowed
by last night, have not yet risen;
the restless sinews are rocking
with rage like rough seas;
in terror
my poem looked at me
and trembled.

కథను పద్యాల్లో రాస్తే కవిత్వం అనుకుంటారు. భారత రామాయణాల్ని కథగా చూచేవాళ్ళు కూడా దాన్ని కవిత్వమనే అంటారు. ఈ దేశంలో కథకూ కవిత్వానికీ భేదంలేదు ప్రాచీన కాలంలో. కారణం-మన ప్రాచీన యుగపు అలం కారిక సిద్ధాంతం. రసము కావ్యాత్మ అన్నవాళ్ళు రసమంటే విభావాను భావ వ్యభి

చారి భావాదుల సంయోజనచేత కలిగేది అన్నారు. ఈ విభావాదులకు నాయకుడు నాయిక సన్నివేశము కావాలి; అంటే కథ కావాలి. ఆసలు ఆ సిద్ధాంతమే కథను దృష్టిలో పెట్టుకుని ప్రతిపాదింపబడింది: నాటకం కోసం. పూర్వం దృశ్యకావ్యం శ్రవ్యకావ్యం అని రెంటినీ కావ్యాలనేవాళ్ళు గనక, కవులూ నాటక కర్తలూ ఇద్దరూ కవులే అనబడేవాళ్ళు. అయితే తర్వాత కాలంలో భామహుడి కాలం నించీ స్పష్టంగా కవిత్వం వేరు నాటకం వేరు అనే భావం తలెత్తి క్రమంగా బలపడి, చివరికి రసాత్మకమైన వాక్యం ఒక్కటి చాలు కవిత్వం అనిపించుకోడానికి అనే స్థితికి వచ్చి చివరకి కావ్యం అంత పొడుగయినదెందుకు రమణీయార్థాన్ని ప్రతిపాదించే ఒక్క శబ్దం చాలు అని ఆ మీమాంస ముగించారు.

కథ ఎంత బాగా చెప్పినా కవిత్వం కాదు. కథకథే కవిత్వం కవిత్వమే, దాన్ని చెప్పే పద్ధతివేరు దీన్ని చెప్పే పద్ధతివేరు. కథలు పద్యాల్లో చెప్పడం ప్రాచీన కాలం నించీ ఉంది గ్రీసులో హోమరు వ్రాసిన ఇతిహాసం ఇలియడ్ అట్లాంటిదే. మన రామాయణ మహాభారతాలూ అంతే. అయితే విశేషం-గ్రీసులో ప్రాథమిక నాటకాలు కూడా ఛందస్సులో వచ్చాయి-(Aeschylus, Sophocles, Euripides etc) విండార్ ఒక్కడే హోమర్ తర్వాత మళ్ళీ కవిత్వం అట్లా ప్రారంభించినవాడు.

It is the intelligent man who has the vision and an understanding of the history of mankind, that can perceive the repeated truths of history. It is well to know that no theory or concept, in however much esteem it was held and considered sacred, has remained eternally in human society...Theories and concepts will in time become old and fall to decay in which stage the whole mankind rebels against them calling them names. When they welcome a new theory or a concept they do so with a tremendous fanfare and celebration. Democracy is no exception to this pattern of human affairs. When monarchy was in its hey-day no virtuous man could conceive of any alternative form of government without considering it as sacrelege.

The world passes through a cycle of events and values of repetitive nature and nothing seems to have any absolute value torn out of its context of time and place and this sacred concept of our democracy has every chance of disappearing from the political

horizons of the world and the world reverting to oligarchy or monarchy in backward succession.

What I mean to say is,it is not so much the form of goverment that is important in the world, as the society is. Goverment in any form is bad. Is this not proved by the performances of the communist democracies which is a col'osal event of history enacted before our very eyes and what a previlege it is, to be alive to see it. Is it not sad that the brilliant dream of a great intellectual, the Goverment of World Proletariat, has neither been realised nor seems to have any chance of being realised in future, considering the power race and personality-cult obaining in these countries; and we very often become doubtful whether these countries would not revert to ordinary forms of goverment like other countries in the world. It would be a great tragedy if it happens after the earth was drenched with blood of countless number of martyrs to create such states in the 20th Century.

To some extent this century is blind like any other century Each century exalts certain concepts, worships them, suffers them and also tramples them before it passes away into a new era.

ఒక అందమైన పలుకును జీవితానికి జోడించాలి. అప్పుడు అది కవిత అనే రంగుల రామచిలుక అవుతుంది, ఎగిరిపోతుంది.

ఒక ఆలోచించే యువకు డడిగాడు నన్ను ఒకనాడు, ఇట్లా; "ఎందుకండీ ఈ శంకరాచార్యులు: లేకమరో ఆచార్యులు: ఆయనేం చెపుతాడు: కర్మసిద్ధాంతం చెపుతాడు. ఎవడు చేసిన కర్మ వాడనుభవించకతప్పదు బ్రహ్మదేవుడు కూడా కర్మనించి తప్పించుకోలేడు; అని ఉపన్యాసం చెపుతాడు ఎవడు వెళ్ళినా. ఇది నిజమే అయితే ఆయన కెందుకండీ నేవ చేయడం: నేను దుర్మార్గుణ్ణి పూర్వ జన్మలో; నాకు పదేళ్ళ శిక్ష వేశాడు దేవుడు-ఏదో ఒకటి. ఈయనకు నేను దణ్ణాలు పెట్టి, బుజాన ఎక్కించుకుని మోని, ఎంతో నేవ చేస్తాను, కొబ్బరి కాయలు కొడతాను ఎన్నో చేస్తాను. ఈన ఆ పదేళ్ళ శిక్షను ఐదేళ్ళు చేయగలడా కనీసం: ఆయన సిద్ధాంతం ప్రకారమే ఆయన ఏమీ చేయలేడు. బ్రహ్మదేవుడే ఏం చేయలేడని ఆయనే చెప్పాడే ఇక ఆయనేం చేస్తాడు. మరి ఏశక్తి లేనివాడికి

ఈ వేషాలెందుకు, దీనికి మీ బుద్ధి బలం ఉపయోగించి నాకు కాస్త సమాధానం చెపుదురూ." అన్నాడు;

Europe is like the dying embers; my eyes saw there the lingering shadows of a glorious past. It was in this continent that man made fire for the warmth of Gods, only some decades ago. And how recently the fire left for distant lands leaving that great continent in the threshold of change like a dying civilization! How exciting it is to realize that we are so near this historic event since we were never near any such other event – either the beginning or even the end of the death of Greek or Roman civilizations; or at least our own.

In our own country perhaps we are witnessing the death of a civilization which continued without interruption from times earlier than the Egyptian and Sumerian civilizations weathering many foreign invasions and internal storms, always absorbing and unifying the diverse forces and continuing as a living whole. The death of this civilization is a process which started roughly about the time that the frequent Islamic invasions of early centuries began to slowly establish sultanates in and around Delhi and forge in-roads into our life with blood and steel. Death in the case of an individual takes a moment or so; but a civilization to die, even a century is not enough sometimes.

2000, or 3000 years ago the Aegean and the Mediterranean realms were aglow with flames. Though that was the fire which influenced the West down the ages and made what constitutes today the Western mind, it was essentially eastern and came from the direction where the sun rises with his myriad rays. This fire seems to roam around the world. The thinking mind can see the great truth that the rise and fall of all civilizations on earth is after all the light and shadow of this fire which makes the whole magic.

The ancient world revolved around India as its epicentre and it was in India that this fire burned in those days of hoary past.

బ్రతుకు ఒక మొసళ్ళ మడుగులో ఈతః వాటి నోటిలో పడకుండా ఈదుకుంటూ పోతూ దొరికిన కలువలు పోగుచేసుకోవడం ఒక పెద్ద కసరత్తు.

How man is let down by friend and foe alike.

కాలం అనే చిత్రకారుడు ఋతు చిత్రాలు గీయడానికి అడవి ఒక కాన్వాసు.

I cannot hand over to the sighs the time which stands and beckons me, there are no shades left on my journey, to roost on the past.

పాల్ గోగేఁ మల్లార్మేని గురించి వ్రాశాడు, "I used to go sometimes on Tuesdays to the house of that admirable man and poet Stephane Mallarme." గోగేఁకు ఆనాటి కవులు చాలామంది స్నేహితులు. ఒక దిన్నరు. మల్లార్మే దానికి అధ్యక్షత. అతిథులంతా సింబలిస్టులు తన ప్రక్కన కూర్చున్న ఒక యువ మేధావి గోగేఁని అడిగాడు. "ఇవాళ మిస్యూర్ బొదిలేర్ మనతో కూర్చోఉన్నాడా!" "ఆఁ-బారే ఆయనతో మాట్లాడుతున్నాడక్కడ," అన్నాడు గోగేఁ.

ఒక జర్మన్ పబ్లిషరు రోడేఁ గురించి పుస్తక మొకటి వ్రాయడానికి రిల్కేకు ఖర్చులిచ్చి ప్యారిస్‌కు పంపించాడు. ఎందుచేతనంటే రిల్కేకు రోడేఁ మీద ఉన్న భక్తి తాత్పర్యాలు చాలామందికి తెలుసు. "Inspiration" దయా దాక్షిణ్యాల చేతులో బానిసలా ఉండకుండా కవితా కళని ఎట్లావశం చేసుకోవడం అనేది ఆ తొలిరోజుల్లో జర్మన్ కవి రిల్కే సమస్య. దీనికి సూత్రం రోడేఁ దగ్గర ఉంది; తన చిత్రలేఖనంలో తాను అవలఁబించే సూత్రం అదే. రిల్కే తన సమస్యను రోడేఁకు చెప్పుకున్నప్పుడు రోడేఁ సలహా యిచ్చాడు, "why don't you just go and look at some thing-for example an animal in the Jardin des Plantes, and keep on looking at it till you are able to make a poem of it?" దీని ఫలితం "Panther" చాలా తొలిరోజులనాడు రిల్కే ప్యారిస్‌లో రాసిన ప్రసిద్ధమైన పద్యం (1902-1903). రిల్కేలో ఫ్రెంచి కవుల కంటె ఫ్రెంచి శిల్పి రోడేఁ తత్త్వమే ఎక్కువగా ఉందంటూ జె. బి. లేయిష్‌మన్ ఇలా రాశాడు. "It is impossible to demonstrate what he actually learnt from the example of other poets, or even to distinguish with any confidence between what he learnt from modern poets and what he learnt from Rodin (not only from Rodin's works

but from all the things he tried to look at with Rodin's eyes")
జ్ఞాన జాక్వీస్ ప్రవేర్ వర్తమాన అగ్రగణ్య ఫ్రెంచికవి పికాసో ఇంట్లో ఎప్పుడూ స్నేహితుల్లో ఒకడు. ప్రివేర్‌కు పికాసో మీద చెప్పడానికి చిల్లేనంత గౌరవం. ఒక పికాసో చిత్రాన్ని గురించి బ్రస్సాయ్‌తో చర్చిస్తున్నాడు. ప్రివేర్, బ్రస్సాయ్ అన్నాడు,"... every thing in it was inspired by reality." ప్రివేర్ అన్నాడు. "why, of course! Picasso–more than any artist who might be known as a painter of reality– reacts to the things around him. Every thing he does is in response to something he has seen or felt, something that has surprised and moved him..." సర్రియలిజం ప్రవక్త గ్వీలోం అపోలినేర్ మరణవార్త విన్నప్పుడు (Nov. 1918) పికాసో అద్దం ముందునుంచుని గడ్డం చేసుకుంటున్నాడు. వార్త వింటూనే ఆది తన ముఖంలో గీచిన భయంకర రేఖల్ని పికాసో అద్దంలో చూచిన నాటినించే ఆయనకు అద్దాల మీద ఎప్పటికీ చెరిగిపోని అసహ్యత కలిగింది. "అద్దాల క్రూరత్వం ఎంత ఘోరమయిందంటె మన మొహంమీదే నిర్దాక్షిణ్యంగా చెప్పేస్తాయి అవి. మన ముఖంమీద కాలం ప్రవ్విన ముడతల్లో పొంచి ఉన్న మృత్యువుని గురించి" అంటాడాయన. పికాసో గురించి ఆయన బాల్య స్నేహితుడు సబర్తే చెపుతాడు, "when I pass in front of him, I am constantly surprised by the mystical force of his presence and automatically incilne my head in a kind of bow." వీళ్ళంతా యూరోప్‌లో ఒకే కొమ్మలో గూళ్ళు కట్టుకున్న పక్షులు.

నేను శేషగిరిరావుని కదిలిద్దామని, ఏ మానసిక ప్రకృతులు ఆయన్ని కార్యోన్ముఖుడ్ని చేస్తాయో తెలుసుకుందామని ఉండేది. కొన్నిసార్లు కలిశాను కూడా. వైజ్ఞానిక తీక్షణత ముక్కుకోణం నించి కళ్ళ కొసల్నించి తొంగిచూస్తూ, ప్రధానంగా కనిపిస్తుంది. సయ్యద్ బీన్ మహమ్మద్ ప్రతిభావంతుడు. రంగులూ శబ్దాలూ రెండూ ఆయనతో చెలిమి చేస్తాయి జ్ఞాన్ బాగ్‌లో ఆయన నా చిత్రం రాస్తున్న రోజుల్లో తోటలో గుల్‌మొహర్ అరుణిమ ఆయన గుండెల్లో కనిపించేది నాకు. మాట మాటలో రంగులు తొణికిసలాడేవి. జీవన తత్త్వాన్ని చెప్పేరంగుల గొంతుగా కుంచెను చేత పట్టుకొన్నవాడు మిత్రుడు సయ్యద్ బీన్ మహమ్మద్.

హుస్సేయిన్ బాంబేనించి వచ్చాడు; నన్ను కలవాలని అభిలాషగా ఉందన్నాడు. మిత్రుడు అక్తర్ హసన్, మా ఆవిడ ఇందిరా ఈ సన్నివేశం కల్పించినట్లుగా ఉన్నారూ. లాన్‌లో కూర్చున్నాము. సయ్యద్ కూడా ఉన్నాడు. చెట్ల

కొమ్మల్లో నించి చంద్రుడుదయించాడు. ఇష్టా గోష్టి జరుగుతూ ఉంది. ఆకాశ మధ్యానికి వచ్చి చంద్రుడు వెన్నెల అభిషేకం చేస్తున్నాడు మా మీద. అతనేమీ మాట్లాడకుండానే వెళ్ళిపోయాడు. బహుశా మాటల భాగం ఆ సాయంకాలం నేనే నిర్వహించాననుకుంటాను. మరునాడు హునేయిన్ బాంబే వెళ్ళి పోతూ Seshender is a great intellectual of our generation అన్నాడని అక్బర్ హసన్, ఇందిరను టెలిఫోన్‌లో అభినందించాడట. అతని ఆంతరిక ప్రపంచాన్ని తెలుసుకునే అవకాశం లేకపోయిందే అనే విచారం మిగిలిపోయింది.

Poetics in ancient Greece and Rome

It is surprising that the western literature was for centuries ignorant about the poetics of Aristotle, as L.J. Potts observes in his introduction to the translation of poetics. It is therefore not surprising that the west was not interested for long stretches of time after the days of Greece and Rome, on this discipline of literature called POETICS—

I was keen for years in gathering knowledge about the endeavours of different peoples of antiquity who developed old civilisations, in regard to the development of a science on POETRY and literature. Though I came across the fragmentary efforts of the Chinese people on the question of the causes of poetry, even before the Tang period, (for example Lu Chi's 'Wen Fu' in the 3rd century A D.) there was no systematic evolution of a scientific work on the subject. May be my information is inadequate. However when I scanned across the Middle East on the corresponding periods and earlier, there was no evidence of any similar effort either in the Babylonian or Sumerian civilisations or the Egyptian. Perhaps much of the evidence of those periods has been lost irrevocably, leaving a vacuum upto the early period of Arab literature. This vacuum is, amazingly, not confined to literature only but extends over the whole range of human thought, which means that the great civilisations of the middle East right up to the days of the fall of the Persian Empire and the Greek colonisation of the areas, have either sustained a serious loss of knowledge or did not produce such knowledge at all. However, it is quite reasonable to guess that in these areas in the periods corresponding to those of Socrates, Plato, Aristotle,

Aristorchus and so on which is between the 5th and 2nd centuries B.C., there should have flourished great knowledge in different fields and this body of knowledge could not have been any the less than what was witnessed in Greece and Rome in those periods. All historical accounts of those areas and around remaining today, indicate at this. And when I take into the range of my vision the entire land between Greece and China, my mind tells me that during those periods of antiquity when great civilisations flourished simultaneously, there must have been large intercourse of peoples and thoughts across their frontiers and human knowledge might have been evolved by mutual exchange of thoughts and influences. In the event of this probability, it may not be correct to say that a certain branch of knowledge was developed in this country and was not in the other, and so on. I am inclined to presume that knowledge in those periods would have acquired the form of a long-chain of thought-influences across all these countries, as is witnessed also in our own times. If some of these countries show gaps today it is right that we should only infer that they lost that knowledge due to serious historical cataclysms but not that they did not develop those faculties at all.

My investigations in these matter did not for a long time yield any fruitful result; and it was either due to the paucity of material that I could secure or at times due to a more basic cause underlying the history of thought of the countries concerned. For example, the western literature for centuries I think, has been ignorant of the 'Poetics' of Aristotle and was scarcely informed of any other works on the subject. Later on in the most recent centuries it has begun to centre around the single name of Aristotle for all the basic functions of literature, though infact Aristotle was utterly inadequate to the devoloping literature of the modern centuries and some of the principles that came to be applied were merely imaginary and not even really Aristotelian, as T.S. Dorsch points out in the case of the three unities of Time, Place and Action.

Reading John Keats by Douglas Bush I was startled to find mention of Longinus and his doctrines of Peri Hypsous This was another name in the field of Poetics besides Aristotle, and what is more revealing is a remark that John Keats might have or

might not have known Longinus but the poetic axioms which Keats propounds 'read like a gloss upon some doctrines of Peri Hypsous'. My efforts at securing more information yielded satisfactory results in time and now I have a picture before me which reveals that Greece and Rome in their hey-day did considerable work on Poetics and Longinus surprisingly approximates to any of the leading literary critics of Modern Times.

As a matter of fact I consider Aristotle out-dated and out-moded compared to Longinus. Aristotle perhaps deals with literature in its early antiquarian stage and he has nothing to offer on the highly sensitive intricacies of the advanced minds of literature. There is a gulf of difference in the very methods of literary criticism of these two. Aristotle is content largely with laying down bare principles, seldom entering into illustrations, Whereas Longinus besides laying down principles or expostulating theories, illustrates from great masters like Homer, Hesiod, Pindar, Sappho etc. and presents satisfactory discussion explaining his principles and theories in the light of such passages. The method of Longinus is not very different from the method in vogue in the modern literary criticism. Very often I wonder if there is any difference between T.S Eliot discussing on Dante or any other Classical poet and Longinus discussing on the Epic and Classical poets of his time. From this point of view Aristotle presents an antiquated picture of himself, perhaps, corresponding to Bharata of India. In both their cases, the literature they had in their view was that of the period when poetry and drama did not evolve into separate literary genres. So the bulk of the principles they enunciated were chiefly intended for drama and were partially applicable to poetry which was also in those days basically narrative in form and widely different from the modern trends. And that was perhaps the reason why their poetics were applicable to both poetry and drama. In the later centuries when poetry separated itself from the narrative content and evolved into a separate genre, Aristotle bacame insufficient and Longinus had answers to all the major questions of the new Poetry.

Longinus is very near the most sophisticated thought available in the Indian Poetics and in some respects even excelling. In his Peri Hypsous he offers clues to certain questions which were not even raised in the Indian Poetics. The principal cause of poetry

acoording to Indian Poetics is Pratibha (genius) which is a gift received from birth. The crucial queston arising out of this theory is whether a person who is devoid of genius, is disentitled from writing poetry and is poetry to be written by men of genius only. Strictly speaking there is no answer to this question in Indian poetics which goes to the very roots of the justification for a science like poetics. Longinus on the other hand suggests solution in the 8th Chapter of his Treatise. He enumerates five sources of poetry and like in India he also assigns the first place to genius among the causes of poetry. I would quote here from Longinus to enable better appreciation of that master, 'the first and the most important is the ability to form grand conceptions... Socond comes the stimulus of powerful and inspired emotion. These two elements of the sublime are very largely innate, while the remainder are the product of art-that is, the proper formation of the two types of figures, figures of thought and figures of speech, together with the creation of a noble diction, which in its turn may be resolved into the choice of words, the use of imagery and the elaboration of the style.....'.

When Longinus attributed poetry to the ability to form grand conceptions he realises that he has to answer the question as to how one could acquire that ability. The answer in his own words is :

'It is absolutely necessary to indicate the source of this power and to show that the truely eloquent man must have a mind that is not mean or ignoble. For it is not possible that those who through out their lives have feeble and servile thoughts and aims should strike out anything that is remarkable, anything that is worthy of an immortality of fame; No, greatness of speech is the province of those whose thoughts are deep, and stately expressions come naturally to the most high-minded of men.'

This obviously means that Longinus connects poetry directly to the life of the poet and lays down the principle that nothing short of sublime living yields sublime poetry. This has been my strong conviction also, which I have been voicing very often and is also strewn over many pages of this note book. My reasoned analysis convinced me of the correctness of my views. I will not enter into details here as I have already spelt out my mind at

length in the other pages, and my preface to Seshajyotsna and Birds, two collections of my poems.

I also wonder at times whether the established Indian theory that one should become a sage to become a poet is not the same as the theory of Longinus. Only because the word sage, rishi, is too high-foluting in this context one is led to think that Indian poetics offers no clue to the enigma of genius being the only source of poetry. If the Indian theory could be equated with the theory of Longinus, then the clues of Longinus are superfluous to Indian Poetics. It may be of some interest to note here that I have interpreted the word Rishi from the point of view of practical solution and that might hold good in the present context. I may add that Longinus calls the ability to form grand conceptions as 'the nobility of soul'. His another sentence 'literature is the crowning achievement of long experience', is also worth contemplating in this context.

Another major principle of significance projected by Longinus is that it is not enough to have the natural gift of genius to make poetry, but there should be cultivation of the art to yield poetry worthy of consideration. Here are his words.

'Although nature is in the main subject only to her own laws where sublime feelings are concerned, she is not given to acting at random and wholly without system. Nature is the first cause and the fundamental creative principle in all activities, but the function of a system is to prescribe the degree and the right moment for each, and to lay down the clearest rules for use and practise. Further more, sublime impulses are exposed to great dangers when they are left to themselves without the ballast and stability of knowledge; they need the curb as often as the spur.'

The Indian theory agrees with this point of view entirely and lays distinct emphasis on scholastic training (Vyutpatti) and steadfast practice (Abhyaasa) to fortify and regulate the gift of genius. There is a more direct and clear statement of Longinus which I am tempted to reproduce here:

'Since freedom from faults is usually the result of art and distinction of style however unevenly sustained is due to genius, it is right that art should everywhere be employed as a supplement to nature, for, incooperation the two may bring about perfection.'

There is so much detailed treatment of the subject that you are entirely charmed at the completeness of the form and matter of the work of Longinus. There is no question relating to poetry which subtlety could conceive of and not answered in Longinus. The mechanism of poetry remaining the same through all times though its motives and behaviour changed from age to age, the theories of Longinus are as freshly applicable and useful today as they were in his own times.

The western literature should have relied more on Longinus for Classical background than on Aristotle who is primitive compared to Longinus. But till very recently after the days of Greece and Rome the west does not seem to have woken up to this discipline of literature, with the result that necessary attention was not perhaps given to these works and their authors. When the West does not rehabiliate these lost minds and projects a partial picture as they did in confining themselves to Aristotle, we in this part of the world naturally get a distorted picture of their literary antiquity and begin to think that Aristotle is the only thinker who did some work on this subject in the West. Translations of Longinus and others have appeared very recently and have become available to us. It was very difficult for instance, to get at J.W.H. Atkins's Literary Critisicm In Antiquity. In England in the 16th Century Philip Sydney also was referring to Aristotle alone all the time in his 'A defence of Poetry'. This is only to say works like that of Sydney project an incomplete picture to a student in the East, because no reference is made to the other master-minds though the context calls for such a reference.

In countries like India we suffer from great handicaps in the matter of acquisition of knowledge either developed in our own country or in other countries. For a man in quest of knowledge, our country hardly offers any congenial circumstances. In the first place the Libraries here are so ill conceived and so badly organised that the book you want is either not known at all to the authorities or there is no competent guide to supply relevent information. They are absolutely useless to any serious persuit of knowledge. Then we have the Universities which virtually play no role whatever in the field of learning; They can offer nothing to the countless number of minds which are thirsting for knowledge.

They are only massive buildings empty of the spirit of learning but saturated with the spirit of false superiority and intrigue, forming a part of the vicious political structure obtaining in the country.

In this context of things an individual involved in pursuit of knowledge is a miserable creature slogging in loneliness without any help and making no appreciable headway. His knowledge is bound to be imperfect, incomplete and more often appallingly meagre. He does not know what is happenning in other parts of his own country, how can we expect of him to know of Longinus, or Horace ?

For a man like me entirely guided by the ravishing hunger of the soul, and also the inherited classical forces that keep stirring the conscience, my acquisitions are bound to be by fits and starts and to some extent accidental. It was with a certain feeling of surprise that I stumbled on information about the work done on Poetics in the days of Greece and Rome, by thinkers like Horace, Longinus, Aristorchus and others besides Aristotle.

Horace of the 1st century B. C. who was a poet, contemporary of Julius Ceasar and Augustus and a close friend of Virgil has also produced a Treatise on poetry Called Ars Poetica which was welknown in his times. The work of Horace though, unlike Longinus, is lacking in scientific approach, shows lot of common sense and the calibre of his understanding of the subtlties of the craft of poetry, is undoubtedly of a high order. His discussion on words in the literary language is remarkably sensitive. He says:

> 'You will make an excellent impression if you use care and subtlety in placing your words and, by the skilful choice of setting, give fresh meaning to a familiar word.....'
>
> 'As the woods change their foliage with the decline of each year and the earliest leaves fall, so words die out with old age; and the newly born ones thrive and prosper just like human beings in the vigour of youth. We are all destined to die, we and all our works.'
>
> 'How much less likely are the glory and grace of language to have an enduring life! Many terms that have now dropped out of use will be revived if usage so requires, and others which are now in disrepute will die out; for it is usage which regulates the laws and conventions of speech.'

Horace being essentially a poet, his treatment of the subject is more poetic and less scientific.

Horace is of the opinion that a poet needs training in his art; he says :

'If I have not the ability and skill to adhere to these well defined functions and styles of poetic forms, why should I be hailed as a poet? Why out of false shame should I prefer to remain ignorant rather than to learn my craft ?

A more interesting thing to note is that he advises the poet to subject his work voluntarily to the critical analysis of a competent person.

'He would say, 'you must put this right and this too please.' If after two or three ineffectual attempts you said you could not do any better he would tell you to get rid of the passage, the lines were badly turned and would have to be hammered out again. If you choose to defend a weakness, rather than correct it, he would not say another word, nor waste any effort in trying to prevent you from regarding yourself and your work as unique and unrivalled. An honest, sensible man will condemn any lines that are lifeless, will find fault with them if they are rough, and run his pen through any that are inelegant... ..... He will not say 'why should I quarrel with a friend over trifles'? Those trifles will bring his friend into serious trouble when once his efforts have been taken amiss and he has become an object of ridicule'.

There were many other eminent personalities who made invaluable contributions to the developement of poetics though they are mere names to us. On the other hand little is known of Longinus, even of his name or his period, eventhough the text of his Treatise is available to us despite loss of some portions. It is supposed to have been written in the 1st century A. D. and ascribed to an imaginery name Longinus, which is much worse than the position of Bhasa the playright of Indian Literature whose name at least is undisputed. Aristorchus is another great critic of antiquity who lived in Alexandria in the 2nd century B.C. Ammonius, his desciple was described as the founder of scientific scholarship.

All these and others have left an aura of brilliance in the realm of literary critisicm in those very early days of our history.

అరే ఇంత పచ్చిగా చెప్పారే, అన్నాడొక చవట. అదేమిటయ్యా ఎవడో ఒకడు పచ్చిగా చెప్పేవాడు అక్కర్లేదా ఈ దేశానికి? మరెప్పుడు బాగుపడుతుంది ఈ దేశం, ఈ భయంతో ఈ మొహమాటంతో ఈ మోసంతో ?

If we go on testing the capacities of our sensory organs, we will be disillusioned. In his experience man has discovered mind to be much more powerful and reliable than all the powers of the sensory organ s puttogether. I would give the classical example of Einsteig stating that light deflects in the solar magnetic field. In this case he did not go to the solar magnetic field personally. He remained where he was and all the material that he had in his hands was a pencil and a paper. The power of reason lead him to the Truth. To see the same truth, many scientists looked at the heavens through countless number of telescopes and many scientific instruments, on a day of full solareelipse. The result of their physical effort was tallying exactly with the result of Einstein's mental effort.

So, what is noteworthy is that after the advent of human being in creation, increased dependence on mind is perceptible. Man is gradually disengaging himself from the cage of physical limitations and soaring higher and higher as an intellectual being which is his final goal and his destiny. Imagination is valuable and in fact constitutes the very pivot on which hinges the entire human knowledge. If we look at the range of scientific discoveries, we see imagination always proceeding in advance of the actual discoveries. This must enable us to understand the crucial position occupied by imagination in the realm of knowledge.

Mind imagines, calculates and predicts. Mathematics appears to be the immediate and the naturalally of mind. Perhaps mathematics also represents the starting point of reason. Here a pertinent question arises-was Kapila the author of "Sankhya" in possession of Scientific information to base his philosophical theories? The answer is, may be or may not be. But in view of the fact that mind has a vision, to see through things, the question arises whether the Scientific information in the modern sense of the term is necessary at all; because the vision is always tallying with the actual facts.

ఇప్పుడు నేను రాయలేను. ఉద్వేగంలో కొట్టుకుపోతున్నాను. రానే అవధులు దాటి మానవతా మహాసముద్రంలో కలిసిపోయాను; కరిగిపోయాను. నేనంటూ లేను. మరి రాయటాని కెవరున్నారుఁ ఈ తన్మయతలో.....

ఎప్పుడూ సుఖం చెప్పినట్లే ఎలా వింటాను ? దుఃఖం మన కళ్ళు విప్పినప్పుడే ఒక నిజమైన మాట వస్తుంది. పాటలెన్నో ఉంటాయి గానీ, జీవితపు లోతుల్ని కొలిచే పాటలు కొన్నే ఉంటాయి.

నిన్న నీవు చేసిన మసాజితో, నేటికీ నా కండరాలు నిదురిస్తున్నాయి, కలలు కంటున్నాయి- నిన్నరాత్రి కొమ్మలు విడిచి నేలమీద రాలిన పూలు, వుచ్చ పువ్వుల్లా ఉషఃకాంతులు వస్తున్నా, వచ్చిక నేలల పరిష్వంగాల్లో ఇంకా నిదు రిస్తున్నాయి, మరచిపోయి కాబోలుఃఃః

మాంగమో, ఏవి ఉపాంగములో, దేనిస్థాన మేదో నిరూపించి మంత్రయోగ వేదాంతశాస్త్రములు సుప్రతిష్ఠితముచేసి జ్ఞానరాశి నుద్ధరించెను. అనగా శ్రీకృష్ణుని తర్వాత శ్రీ శంకరుడు తత్త్వప్రతిష్ఠావన చేసిన మహాపురుషుడు. శంకరుని మూలముననే బ్రహ్మవిద్యకు తదంగభూతములైన మంత్రయోగశాస్త్రములకును దేశమందు అపూర్వప్రచారము లభించెను.

ఇండియాకు టెలివిజన్ ఎప్పుడొస్తుంది: అది మన మెప్పుడు అనుభవిస్తాము. మనం గ్రామఫోను, రేడియో, సైకిలు, కారు ఇలాంటివి తలెత్తిన రోజులు చూచిన తరం వాళ్ళము. 21 వ శతాబ్దం మనకెంతో దూరం లేదు. టెలివిజన్ చూడ కుండానే పోతామేమో ఈ దౌర్భాగ్యపు దేశంలో-మోరిషస్‌లో నేను టెలివిజన్ మీద నా కవితా గానం చేస్తున్నప్పుడు, నా యెదుట నా ప్రదర్శన కనివిస్తూనే ఉంది టెలివిజన్ మీద ఆ స్టుడియోలో. మోరిషస్ ప్రజలందరితోపాటు నేను కూడా చూచాను ఆ రోజు నా ప్రదర్శన టెలివిజన్ మీద, అద్భుతమైన అనుభవం:

తర్వాత లండన్‌లో మేము దిగిన Waldorf Hotel లో టెలివిజన్ చూచాను. మా గదుల్లోనే ప్రత్యేకంగా ఒకటి ఉండేది. ఛీ ఏమి ఇండియా ఇది అనివిస్తుంది విమానం దిగి ఈ దేశం మీద అడుగుపెట్టగానే. (1968)

Symbolism is however not new to Indian Literature. The earliest phase in India is perhaps symbolism. As a matter of fact the whole of Vedic Literature is an illustration of early symbolism in India. Very often the Vedic hymns do not convey anything in the literal sense; for example: "Yo apaam pushpam vedaa pushpavaan bhawati"—

The literal meaning of this line is 'one who knows the flower of the waters becomes the possessor of the flower.' Here flower and water are symbols to indicate creation and universal space, the possessor of creation stands for the realised soul namely 'bramhavid'. Similarly in Swetashwatara Upanishad there is a hymn: "dwaasuparnaa sayujaa sakhaayaa, samaanum vriksham parishaswa jaate, tayoranyah pippalum swaadu atti, anasnun anyo abhichaakasiti"—This means there are two birds, they are friends and together they embrace the same tree. Of the two, one

is eating the sweet 'pippala fruit' and the other is detachedly watching without eating. One could interpret this as one likes! But the interpretation transmitted by tradition is that the two birds are 'Jeeva' and 'Eswara' the individual soul and the universal soul, the tree stands for the cycle of human life technically called 'samsara' and the fruit stands for the consequences of interested participation in the worldly life, the technical term being the 'karma phala'. These symbols in the hymn indicate the theory of a certain system of Indian Philosophy called the Vedanta.

But the question is why should the birds mean universal soul and individual soul, and why should the tree stand for samsara? There is no answer to this question. It is the same question which arises in the modern symbolists as well. The entire symbolism ends up as a code language, as a third sense, the clues of which are not universal, they have to be deciphered with a kind of intuition. The whole of tantric literature is based entirely on symbolism, the bulk of Indian Mythology is also based on symbolism because neither the Tantric nor the Mythological literature convey any literal sense.

But all great literary sciences hinging on the exploration of the expressive power of the word like 'spota', 'alankara' etc., must be gradual or incidental deriviations from a long drawn out indulgence in symbolistic trends in India.

Dhwani is a kind of poetic suggestion to some extent, it is an overtone which rises from a group of words which have a definite literal meaning in the first instance. In the poetry of this school words are used with care and mastery, calculated to give rise to overtones. There is a basic difference between "Symbolism" and "Dhwani",as they are two bifferent concepts in poetry. Symbolism deals with the vision of the poet whereas "Dhwani" deals with its expression. Vision of the poet here is his power by which he sees the essence of things, and what appears to him or rather what he visualises, is the symbol.

Symbolism seeks to express things in symbols. The symbols by themselves have no meaning of their own in the ordinary plane of understanding. More often than not symbolist poetry becomes a chest without a key with the result that much of the modern

poetry of the symbolist school is shrouded in obscurity, the meaning of which is anybody's guess.

శాకాహారులుగా పుట్టిన వాళ్ళు మాంసాహారులుగా మారడం చూస్తుంటే నాకు కడుపు తరుక్కుపోతుంది. పుట్టుకచేత సులువుగా వచ్చిన ఒక గొప్ప సంస్కారాన్ని ఎంత సులువుగా కోల్పోతున్నారు వీళ్ళు! అని...

When A. B. Keith wrote 'The history of Sanskrit Literature' the output of western literary criticism was not as developed as it is today. Keith phoophooed the theory of dhwani' in Indian poetics' Since then the West has made great strides in its literary thought. See what Dylan Thomas has to say about poetry and compare it with Anandavardhana's theory in his monumental thesis called 'dhwanyalokam'—"you can tear a poem apart to see what makes it technically tick, and say to yourself, when the works are laid out before you, the vowels, the consonants, the rhymes and the rhythms, 'yes this is it. This is why the poem moves me so. It is because of the craftsmanship.'.....But you are back again where you began you are back with the mystery of having been moved by words The best craftsmanship always leaves holes and gaps in the works of the poem so that something that is NOT in the poem can creep, crawl, flash, or thunder in."

I recall what will Durant says in his story of civilization', ".....this is India that patient Scholarship is now opening up like a new intellectual continent, to that Western mind which only yesterday thought civilization an exclusively European thing".

"It is a long walk from Ephesus to India. But the distribution of the human race proves that people, and what they carry with them, have travelled a good deal further in the course of years. In Heraclitu's 'time, Ephesus and India were linked by the Persian empire. Indians came to mainland Greece with Xerxes' army", says M.L. West in his "Early Greek Philosophy and The Orient."

He further says, "Greek and Indian scientific and philosophical writings had been collected and translated during the Sassanid

period, particularly under Sapur I (240-c, 272) and Xusraw I (531-79). In the opinion of Professor zaehner, "The Pahlavi books, in so far as they are philosophical, show an unmistakable Arstotelian influence, and one case at least of direct borrowing from an Indian source seems certain.' The mutual interchange of earth, air, fire, and water appeared in Plato and Aristotle, and was commonplace with the Stoics.

Equally, it cannot be asserted that the lack of ancient evidence from Iran rules out a historical connection between the Indian and Heraclitean theories."

In another page he says "See how the Greek scholar fears Upanishads. He does not merely think they are dangerous, he is really surprised to find that interest in them can coexist with sound interpretation. In a tidy world, I dare say, a Greek thinker would be fully explicable from Greek material. The facts are otherwise. The fact is that the Brihadaranyaka Upanishad alone throws more light on what Heraclitus was talking about than all the remains of the other Presocratics together."

మా వనమాలి ఒకచిత్రమైన దృశ్యం! నా తమ్ముడు విశ్వానికి శిష్యుడు. విశ్వం అంటాడు-అద్భుతమైన కవితా శక్తి ఇంత చిన్న వయస్సులో. తెలుగు వారిలో ఎవళ్ళలోనూ ఇలాంటి శక్తిలేదు -నిజమే! ఒకసారి విశ్వనాథ అన్నాడు "ఒరే నా తర్వాత తెలుగు దేశానికి నీవేరా కవివి." నాకు నిజంగా వాడి కవిత వింటుంటే ఏ రేంజ్‌లోనో వింటున్నట్లుంటుంది. పద్దెనిమిదేళ్ళ వయస్సులో ఆ మానసిక శక్తులు అసాధారణమైనవే. కవితా విద్యకు శిక్షణ కావాలి అన్న నా సిద్ధాంతాన్ని, ప్రబల విశ్వాసాన్ని తారు మారు చేసిన వాడు అతను. కనక చెపుతున్నాను.

After all what is the life of the world? Just a hundred years! Today's form of democracy is not what it was 100 years ago. It had very crude beginnings, by which, at that time it could hardly be called a democracy. The franchise itself, which is the basis for any democratic form of government, was in the beginning miserably limited denying to enormous sections of people, the right to elect their own government. Writing in his biography of Disraeli, Andre Maurois

observes "He sought the amelioration of the lot of the poor (a rare formulae in electoral declarations at a time when the poor had no votes)". Maurios informs us that all the voters put together in the electoral constituency of Wycombe in whica Disraeli contested, were only 32 in number which were divided between the two candidates with 2o and 12 ! This clearly shows how many masses of people must have been excluded in the entire counntry of England from having any say in the formation of their government.

The performance of democracies show that a democracy does not by itself seem to confer any advantages or benefits at the national or international levels. The world could not avoid two disastrous world wars leave alone the several local battles and power tensions that keep building up in one part or other of the world to this day. If the European nations are wealthy and powerful today it is not because of their democratic Governments but it is entirely their honest and hard working people who have evolved into a civilised and conscious members of human society in their countries.

సంసార బంధం అనే జంధ్రె వేసుకుని జీవన రంగంలో దూకిన ప్రతివాడూ బ్రాంభడే

ఈ దేశంలో మేధాశక్తి ఉండడం ఒక గొప్ప దురదృష్టం. ఎందుచేతనంటే వాడికి పరిసరాలతో ఎప్పుడూ పొత్తుకుదరదు. యూనివర్సిటీల థీసిస్సులు చూచి, అకాదమీల బహుమతులు చూచి, ప్రభుత్వాల పటా టోపాలు చూచి నరాల టెన్షన్ పెరుగుతుంది. కనక ఈ దేశంలో, మేధాశక్తి ఉన్నందుకు మెదడు నరాలు తెగడమే ఫలితం. నేద్యం చేయడానికి ఫలితం చెమట పట్టడమే.

పొలం దున్నేవాడు కలం పట్టుకోలేకపోతే బాధలేదు. తాలూకాఫీసు గుమాస్తాకు తర్కవ్యాకరణ పాండిత్యం లేకపోతే నష్టంలేదు. మునిసిపల్ కౌన్సిలర్ ముద్రారాక్షసం చదవలేకపోతే కొంపమునిగేదేమీ లేదు. కానీ- యూనివర్సిటీలో హెడ్డుకు హెడ్డులేకపోతే, డాక్టరేట్లిచ్చే థీసిస్సుల్లో పిప్పిదప్ప రసం లేకపోతే, అకాదమిల్లో మునిసిపల్ కౌన్సిలర్‌గా ఉండదగినవాడు పండితుడుగా భావింప బడితే, మంగలి పని చేయడానికి వనికొచ్చేవాడు మహాకవిగా చలామణి అయితే

మనకు కోపం రావాలా అక్కరలేదా? కోపం రాదు-నిర్వికారంగా నిర్గుణంగా ఉంటుంది నీ ముఖం. అప్పుడేమనుకోవాలి. నీలో దేహ ధర్మాలు తారు మారయ్యా యన్నమాట. నీ ఆరోగ్యం సరిగా ఉందో లేదో అనుమానం వేస్తుంది. లేని గౌరవం ఉన్నట్లుగా నటించడం, మొహాన ఉమ్మేస్తే తుడి చేసుకుపోవడం, ఎట్లా ఉందయ్యా ఈ పుస్తకం అంటే ఓహో బాగుందనడం (బాగుండకపోయినా)' వెదవి విప్పితే ప్రశంస తప్ప మరేమీ రాకపోవడం, ఇవన్నీ ఒక తీవ్రమైన రోగలక్షణాలు. అసలు ఒక డ్నొకడు పొగడడం అంటువ్యాధిలా వ్యాపించింది తెలుగు దేశంలో. రేడియోల్లో, పత్రికల్లో, ఉపన్యాసాల్లో, సంభాషణల్లో మరొ కడ్ని పల్లెత్తుమాట అనగూడదు పిలయితే. పిలవకపోయినా పిలు చేసుకుని, ఒక పొగడ్త విసరాలి. లేకపోతే నీకూ వాడికీ మధ్య అగడ్త ఏర్పడుతుంది. అరే ఇదేమిటి? ఇదంతా దొంగ వెధవల బిజనెస్‌గా ఉందేగానీ సాహిత్యంగా కనిపించడంలేదు. ఆరోగ్య లక్షణమైన సత్యాగ్రహం ఈ దేశంలో చచ్చింది. బాబో! ఈ దేశం నించి పారిపోదా మనిపిస్తుంది. ఎక్కడికి? రేం బో అన్నట్లు "in the great deserst where an exiled freedom thrives."

నాగుపాము ఊదేవాడి ముందే ఆడుతుంది. అది చేతగాని వాడి మీదికి బుస్సు మంటుంది. ఏ కాలంలో గాని ఏ దేశంలోగాని అధికారం నాగుబామే.

I am tossed between two divisions of my personality. When art touches me I am entirely a different man, soft like wax. When I am in the strife of life I am under tha dominatin of logic and the rule of time and conscience on me is ruthless. I keep running and sweating; my judgements of men and matters become strictly cold and my temperamental kindness is only an infliction against myself. The inward duel of kindness and reason drain my life out and my actions look illogical. But when a soft note of music the poignant fingers of poetry touch me, I at once change. I drift into a strange world of oblivion where pathos ascends the the throne and life relaxes in utter abandon with a certain deliberate defiance. And life's truths and its futility unfold themselvs before my eyes which were till then shrouded by the mists of reason.

In the pauses of music I crawl myself and rest there in the symphony, like Beandelaire's cat on piano (in his "The favours of the moon".)

A civilised people tend to eliminate State from society. Who would let a government boss over them unless they are primitive and crude human material. The ultimate goal of mankind is certainly to abolish the State, root and branch. The Concept of world government, the United Nations Organisation and similar other ideas appearing in modern times are only perhaps the first rays of that distant dawn.

I personally consider the best form of government is the least interfering in the lives of people. Consequently the welfare State being the most interfering is the most monstrous form of government.

శాకుంతలంలో కామం కంటే కామ నిగ్రహం వస్తువు అనాలి. ఆంధ్ర ప్రబంధాల్లో కామం శృంగారంగా భావింపబడడంచేత ఆ సాహిత్యం కలుషితం అయింది. శృంగారరసం ఏదయినా, అసలు ఆ రసానికి అన్ని రసాల్లో అగ్ర స్థానం ఇవ్వడం ఒక గొప్ప పొరపాటు.

In the Peri Hypsous of Longinus there is a quotation from an unknown author to describe the everlasting fame of a poet, it readss: 'As long as rivers run and tall trees flourish'—

This was also quoted in Plato's Phaedrus. To my mind this sounds like the welknown shloka of Ramayana 'Yaavath sthaas-yanti girayaha' etc.,

India Centre of old World

It is interesting to watch the progress of the ever-expanding science of antropology. Early finds of the anthropological field were confind to Europe, as the research work was mainly restricted to Europe and its vicinity. For example the theory of HESPEROPITHECUS is based on the molar tooth found at Nebraska, and the theory of NEONDERTHAL men is based on the finds of the place NEONDERTHAL which is now modern France. Theories, concieved of until then had to be revised when they discovered the Jaw Bone, a part of the skeletel remains of a giant size human body in Java; this was attributed to what the antropologists described as PITHICANTROPUS ERECTUS (walking-apeman). Later came the discovery of

skeletel remarins of the Hiedelberg Man and Piltdown man and those of the Rhodesian skull and then the Chinese Cave skeletons, all of which kept on changing and expanding the antropological pages of man's story.

In a context like this where the out-standing importance of the contribution of the Mohenjo-daro Harappa excavations is not fully realised, it would be appropriate to voice my feelings of anxiety for the safe preservation of the historical places and monuments all the world over. It may be realised that the excavations revealing the ancient cultures may not be of any interest or may be even of adverse interest, to the Governments and the peoples of the lands in which they are located. Further there is the possibility of these valuable evidences being tampered with, or destroyed totally to wipe out every credulous record. It may also be that the concerned governments may not have sufficient funds to maintain and preserve them in good condition even though they may have interest. So I suggest that all such places of excavatios and monuments should be taken over by a world body of the stature of U.N O. itself, under their direct authority for the preservation of the story of civilisation and look after their maintenance and the various concerned governments may be required to contribute to a general fund to be raised and administered by such a body for their maintainance. Because history belongs to the world and not to a particular sect or people or country.

It is interesting to note that the important role played by the language of Sanskrit in throwing light on the History of the Ancient Peoples, between India and Europe, is scarcely realised either in India or outside. Though it is only a matter of one or two centuries, it has receded into the pages of forgotten history. Prior to the discovery of Sanskrit and the other ancient languages of India, the frontiers of western knowledge about Man's Story were considerably limited, and the whole edifice of world history revolved round Greece and the Hebrew language, which they considered as the parent language of the world, that broke up into a diversity of tongues due to a curse of God against the tower of Babel. Later, towards the end of the 17th Century and the begining of the 18th Century after the discovery of Sanskrit, the Western World was inclined to believe that Sanskrit, was the

parent of the languages of the world, until Sir William Jones, President of the Asiatic Society of Bengal conclusively showed that Sanskrit along with other languages of a certain uniform character, like Greek and Latin had a common parent language, from out of which these languages branched off at a later date. By the same time that unparalled work of Panini the Grammer of Sanskrit Language, with its extra-ordinarily brilliant analysis of the language and the etymological derivations of words and that profound conception of 'roots' of verbs, has sparked off a tremendous idea, later on called the Science of Comparative Philology. E. J. Rapson, Prof of Sanskrit at the Cambridge University in his book "Ancient India" observes,

"The Science of Comparative philology which received its first impulse from the study of Sanskrit, represents by no means the least among the intellectual triumps of the 19th Century". He further says "such were the first fruits of the study by the Europeans of the Classical Language of Ancient India, a complete revolution in our conception of the nature of human speech and the recovery from the past, of some of the lost history of the peoples who in historical times have played a predominant part in the civilisations of both India and Europe." The studies of Franz Ropp, The Founder of Comparative Philology stirred the Western mind and the work consequently done in the field of comparative Philology illuminated the dark past of the ancient peoples between India and Europe revealing a picture of cogency in the histories of their culture and civilisation.

An imaginative and well informed student of Indian History who is familiar with the trend and spirit of modern approach to world History, can visualise that the peoples of the ancient world were not living in isolated geographical or political boundaries working their own separate ways of life without taking from or giving to others. Looking at our ancient scriptures, the picture one gets, is that the ancient world was not split up into separate countries in the rigid sense in which it is understood in the modern or mediaeval times. There must have been free intercourse of peoples, all of them consciously or unconciously participating in the combined enterprise of the great human drama. That is why we find Indian Puranas talking of distant lands and distant peoples in an unrestrained and homely fasion just as they

narrate their own stories and talk of one Dharama for all of them. It is said of 'Nala', the great legendary Emperor that he belonged to Nishadha which is supposed to be modern Turkey. Attempts made to locate various cities and towns, rivers and mountains mentioned in the Indian Mythology started leading to lands far beyond the boundaries of modern India.

In a picture of the ancient world like this, India seems to be the centre of human activity. One who can perceive into the inner forces of the story of mankind can read the great historical trend of a culture or a civilisation emerging from a centre of human activity tending to go round and envelope the whole world. That is how we can account for the many common features of a particular time spreading all round the world. For example costumes, manners of social life, government, warfare, marriage, priesthood, Construction of houses, cities, and planned towns and things such as these, had by and lage a certain commonness, a certain similarity among them, all over in the ancient world. From Egypt to India passing over Mesopotomia, Sumeria etc. we find kings thrones, palaces, priests, dieties, chariots, wars, legends etc; all most the same. Similarly today Europe is the centre of human activity from where the modern civilization ensues and spreads round the globe. So Just as the modern world belongs to Europe, the ancient world belonged to India.

బాధవడకుండా ఉంటే చెపుతాను–కాదు బాధవడ్డా చెప్పాలి–ఈనాటి కవులు (బిరుదులు సంపాదించినవాళ్లతో సహితంగా) రాసే కవిత్వానికీ దినపత్రికల్లో కనిపించే రిపోర్టులకూ అట్టే తేడా కనిపించదు. రెండూ సామాన్యప్రజల బాధలూ గాధలూ సమానంగా ప్రతిబింబిస్తున్నాయి. రెండూ స్పష్టమైన అకృత్రిమమైన భాషలో రాయబడుతున్నాయి. రెంటికీ ప్రజాదరణ మెండుగా ఉంది; కనక రెంటికీ ప్రజాకవిత్వమనో అభ్యుదయ కవిత్వమనో అనడానికి తగిన యోగ్యత ఉంది. అయితే నా దురదృష్టమేమిటంటే నాదృష్టిలో ఆ రెంటికీ తేడా కనపడక పోవడం కనపడే అదృష్టవంతులు అదృష్టవంతులు. అదృష్టం సాహిత్యానికి పర్యాయపదమయింది నేటి తెలుగుదేశంలో.

మనం రాసింది కవిత్వం అవుతుందా అవదా అనే ఆలోచన లేకుండానే రాసిందంతా కవిత్వమనే దృఢవిశ్వాసంతో, దాన్ని ఏదో ఇచ్చే ఒక నెచ్చెనగా

చేసుకుందామన్న దృఢసంకల్పంతో కవిత్వం రాసేవాళ్లు పుంఖానుపుంఖాలుగా పుట్టుకొస్తున్నారు. ఈ వర్తమాన భయంకర సాహిత్యాన్నంతా చూచి సాహిత్య సమరాంగణసార్వభౌముడు గోపాలచక్రవర్తి ఏమన్నాడంటే- ఆంధ్ర సాహిత్యాన్ని పురాణయుగము, ప్రబంధయుగము, దక్షిణాంధ్రయుగము అంటూ చేసే విభజనకంటే, మంచినీళ్లగ్లాసుమీద మూతబెట్టుకోనుపయోగించే గ్రంథాలు, కిటికీతలుపులు కొట్టుకోకుండా అడ్డుపెట్టుకోడానికి ఉపయోగించే గ్రంథాలు, తలగడగా పెట్టుకోను ఉపయోగించే గ్రంథాలు- ఇల్లా విభజిస్తే మరింత సహేతుకంగా ఉంటుందంటాడు ఈ హేతువాదయుగంలో. ఈ తెలుగుదేశపు సాహిత్య గ్రీష్మంలో శాస్త్రి ఒక గొప్ప చలివేంద్ర. అందుకే అక్కడుంటాడు శేషేంద్ర.

అసలు మనిషికి సిగ్గే భూషణమనే నాగరకతా సిద్ధాంతం నాశనమైపోయింది. కనకనే రాసింది బాగుందా, లేదా బాగుండకపోతే ఎవరన్నా ఏంటే ఎట్లాగా, మొహాన ఉమ్మేస్తారే అన్నభయం లేకుండానే రేడియోల్లో సభల్లో చదివేస్తున్నారు, పత్రికల్లో వేసేస్తున్నారు.

ఇక వినేవాళ్లసంగతి చెప్పక్కర్లేదు- వాళ్లూ చాలా గొప్పవాళ్ళు. కవిత్వం అంటే ఏమిటో తెలుసుకోడానికి 'ట్రైంవేస్టు' చేయలేని మహానుభావులు, సాహిత్యం మీద అభిరుచి ఉంటే ఎందుకయినా మంచిదనుకునే ప్రజానాయకులు, మరేపని లేకపోతే నరదాగా కాలక్షేపం చెయ్యవచ్చు అని వచ్చే వినోదప్రియులు. వీళ్లే మనకు తరచుగా కవిసమ్మేళనాల్లో తారసిల్లే ప్రజలు. అసలు నిజమైన కవిత్వాన్ని వీళ్ళు గుర్తుపట్టలేరు. ఎందుచేతనంటే కవిత్వం ఆషామాషిగా వచ్చేది కాదు కనక, ఒక తదేకదీక్షతో చేసే ఉపాసనచేతనే సిద్ధించే విద్య కనక- అంచేత ఈ కాలపు అయోమయకవిత్వంలో అచ్చుతప్పుల్లాగా ఈ సభల్లో వీళ్లూ ఉంటారు. ఉన్నందుచేత ఆక్షేపణాలేదు. లేనందుచేత ఆదాయమూలేదు. కనకనే ఎక్కడయినా ఒక బజారుమూర్ఖ వాక్యం రాగానే చప్పట్లుకొడతారు. ఒక కుకవో అకవో ఒక చొకబారు జోకువేస్తే హర్షధ్వానాలు చేస్తారు. దీనికి కవిత్వ మెందుకు? ఏ గారడీవిద్యో లేక కామిక్కో మేజిక్కో ఏదో చేస్తే సరిపోదా? కవిత్వం పేరెందుకు పాపం. కానీ ఇవే కవిసమ్మేళనాల్లో కనిపించేదృశ్యాలు. నిజమైన కవిత్వం చదివితే నీరుకారిపోయినట్లు కూర్చుంటారు నిర్వికారంగా. ఇక చదివేవాడు ఒక నిమిషం చదువుతాడు రెండునిమిషాలు చదువుతాడు మూడో

నిమిషం వచ్చేసరికి, ముదనష్టపుకవిత్వం ఎందుకు రాస్తున్నట్లు ఎందుకు ఇక్కడ వీడుస్తున్నట్లు అని ముడుచుకుపోయి కూలబడతాడు.

అసలు పిళ్లు ఎట్లాడున్నారంటే- పచ్చలు వజ్రాలుపొదిగిన ఒక అందమైన అంగుళీయకాన్ని ఆఫ్రికా అడవుల్లో వదేశామనుకోండి, ఆ జనులు దాన్ని చస్తే ముట్టుకోరు, తొక్కుతూ నడిచిపోతారేగాని ఏమిటిది ఎక్కడిదిది అనుకోరు. వాళ్ళ అన్నకోశ పరిమితజీవనవిధానంలో దానికి ఏస్థానమూలేదు కనక అది వాళ్ళని ఏవిధంగానూ ఆకర్షించలేదు. దాన్ని అంగుళీయకమన్నా ఆలుగడ్డ అన్నా ఒకటే వాళ్ళకి– బహుశా ఆలుగడ్డ అంటే హాయిగా ఉంటుంది వాళ్ళ ప్రాణానికి; ఈనాడు తెలుగుదేశంలో కవిత్వం ఆఫ్రికా అడవుల్లో ఆ అంగుళీయకంలా ఉంది మరి. కవిత్వం అంటే ఇదయ్యాబాబో అదికాదు అని ఒక పొలికేకవేసే మహోద్యమం ఉవ్వెత్తుగా లేవవలసిన అవసరం వచ్చివడింది దేశంలో. లేకపోతే కవిత్వం గతిలేనిదయిపోతుంది.

ఆకలికవిత్వంరాయి ఆవకాయికవిత్వం రాయి, పద్యంలోరాయి, గద్యంలో రాయి, సీకు చేతనయిన మార్గంలో నీకు చేతనయింది ఏడుప్ మాకు తగాదాలేదు కానీ నీవు అసలుకవిత్వం రాయాలి- ఇదీ ఈనాడు తలయెత్తే ప్రశ్న. ఈ ప్రశ్న గురించి స్పృహ ప్రజల్లో రెచ్చగొట్టబడాలి. నిజమైన కవితాభిమానుల కర్తవ్యం ఇదీ ఈనాడు. కవిత్వం రాసే విధివిధానాలమీద పట్టుదలలు వదలిపోయిన ఈ రోజు కవిత్వం రానేవాళ్ళకి మరింత ప్రమాదం ఏర్పడిందేగానీ మరింత సౌలభ్యం దొరికిందనుకోడం పొరపాటు.

కవిత్వమంటే పద్యం కాదోయ్ అని వచనకవిత్వంవాళ్ళు పద్యకవిత్వంవాళ్ళని ఆక్షేపించారు ఒకప్పుడు. ఇప్పుడు అదే వాళ్ళకూ వర్తింపబడుతుంది. కవిత్వం అంటే వచనం రానినంతమాత్రాన చాలదోయ్అంటున్నారు. కవిత్వంలో కేవలం నినాదాలమీద ఆధారపడేవాళ్ళకు ఇది భస్మాసుర హస్తమయిందన్నమాట. ఈ వెధవ ఛందస్సుమూలానగానీ లేకపోతే మావాడు బ్రహ్మాండంగా కవిత్వం రాసి పారేసేవాడు అనే అవకాశం పోయింది. ఈనాడు పద్యమే అడ్డువస్తోంది మనవాడి ప్రతిభకు అనే దొంగవేషాలు వేయడానికి పిల్లేని రోజులువచ్చాయి. వచనంలోనేరాయి ఏం ఫరవాలేదు, కానీ కవిత్వం రాయరా అని బెదిరించేసరికి ముసుగు వీరుల నిజన్వరూపాలు బయటపడే ప్రమాదం వచ్చివడింది. ఇది ఒక చారిత్రిక సన్నివేశం తెలుగు కవితారంగంలో. దీన్ని గుర్తించాలి మనం.

ఈనాడు కవిత్వం కానిది కవిత్వంగా చలామణీ అవడానికి లభించిన నదవ కాళ్లాల్లో ఒకటి వచనకవిత్వం రెండోది అయోమయత్వం మూడోది అకాడెమీ ఆధిపత్యం. ఎంత అయోమయంగా రాస్తే అంత వచనకవిత్వం ఆవుతుందని చాలామంది మహా'కౌస్' కాగితాల వరిశ్రమకు చాలా శ్రమకలిగిస్తున్నారు.

కానీ ఈ అయోమయ కవిత్వానికి ఆదిపురుషులుగా అవతరించిన ఆంధ్ర మహాకవుల వంశవృక్షానికి మూలపురుషులు ముఖ్యంగా టి. యస్. ఇలియట్, డైలాన్ థామస్‌లు. సరే ఎవర్ని ప్రమాణంగా పెట్టుకున్నా అసలు కావలసిం దేమిటి- ఏదో ఒక విద్యలో ప్రావీణ్యం గడించడం. కవిత్వం అంటే ఏమిటో తెలుసుకోకుండా, ఇక్కడివాళ్ళవిగానీ అక్కడివాళ్ళవిగానీ మహాకవుల రచనా శిల్పమర్మాలు పరిశీలించకుండా, గ్రహించకుండా, ఒకడు కవితావిద్య పొంద గలడా ? అనేదే ప్రశ్న. ఏ శిక్షణా లేకుండా ఏచదువూ లేకుండా కవిత చెప్ప డానికి- అందులో పితామహుడూ, పిత పితామహుడూ, అవడానికి వీడంత అసాధారణప్రతిభాసంపన్నుడా? వాడురాసింది చదివితే బుద్ధిమంతులకు ఆముదం శ్రాగిన ఎఫెక్టు వస్తోందేమిటి? ఏమీలేదు. వట్టిప్రతిభ చాలదు ; అంతప్రతిభ వీరందరికీ లేనూలేదు. పోనీ ఆ ఇలియట్‌నయినా శ్రుణ్ణంగా చదివారా అంటే దానికేసాక్ష్యమూ లేదు. ఆ ఇలియట్ గొప్ప పండితుడు. ఇరయ్యో శతాబ్దానికి తిలకాయమానమైన జార్జిశ్యాంటాయనాకు శిష్యుడు. ఇలియట్‌లో కవిత్వంకంటే పాండిత్యం చెప్పుకోదగింది. ఆత్మనంయనం కవిత్వం అంటాడు. పూర్వమహా కవుల్ని విశేషంగా చదవాలంటాడు. బతికిఉన్న కవిశక్తిని చచ్చినకవులతో పోల్చిచూడాలి అంటాడు. (Poetry is the extinction but not expression of personality ... The living poet is to be placed among the dead poets to assess his poetic content...)

"కావ్యస్యాత్మా ధ్వనిరితి బుధైర్యః సమామ్నాతపూర్వః" అని ధ్వన్యాలోక కర్త చెపితే పాతచింతకాయపచ్చడి అన్నాడు మన గడ్డం మహాకవి. కానీ డైలాస్‌థామస్‌ని కవిత్వం అంటే ఏమిట్రానాయనా నీ అభిప్రాయం అని అడిగితే అతడిలా అన్నాడు-"కవితానిర్మాణశిల్పం అంటే నీవు రాసే వాక్యంలో కొన్ని ఖాళీలు కొన్ని రంధ్రాలు ఉండాలి; ఆ ఖాళీల్లో ఆ రంధ్రాల్లో చెప్పబడని అర్థాల ప్రతిధ్వనులు నిండాలి. వాక్యంలో ఈ చాకచక్యం ఉండాలి" అంటాడు. ("The best craftsmanship always leaves holes and gaps in the works of the Poem so that something that is not in the Poem can

creep, crawl, flash, or thunder in") మరి దీనికేమంటారు. ఒరే నాయనా: కవిత్వం అనే ఆత్మవస్తువు అడుగడుక్కీ మారేదికాదు. స్వరూపం మారుతుం దేమో కానీ స్వభావం మారదు. పాతకొత్తల భేదాలంతా దుస్తుల్లో ముస్తాబుల్లోనే కానీ గుండెకాయల్లోకాదు. గుండెకాయ గుండెకాయగానేఉంటుంది. అన్నిదేశాల్లో అన్నికాలాల్లో పర్వతాలు వుట్టినప్పటినుంచీ పోల్‌వేలరీ కలంపట్టుకున్నప్పటి వరకూ. ఆనాడు నన్నయ్య "నిండుమనంబు నవ్యనవనీత సమానముపల్కు- దారుణాఖండల శస్త్రతుల్యము" అంటే ఈనాడు గున్నయ్య "హృదయంలో వెన్నెలచేలు కన్నుల్లో నిప్పులవాన" అంటాడు. అది కాకపోతే మరొకటి ఏదు స్తాడు. కానీ ఎటుతిప్పనా మొత్తంమీద తాత్పర్యం అంతేగా.

డైలాన్‌థామస్ కానీ, టి. యస్. ఇలియట్ కానీ,- ఎందులో వారి ప్రతిభ పండిందో దాన్ని తీసుకోడు మనవాడు, ఏది తీసుకోగూడదో అదే తీసుకుంటాడు. వీడి గొప్పతనం అందులోనే ఉంది. టి. యస్. ఇలియట్ గొప్ప కవిగాడు, గొప్ప పండితుడు. ఇలియట్ కంటే గొప్పకవులు యూరప్‌దేశాల్లో చాలామంది ఉన్నారు. ఫ్రెంచి కవుల్లో చాలామంది ఆయనకంటే గొప్పవాళ్లే. అసలు నా కనివిస్తుంది- ఇలియట్ బ్రిటిష్ ఇంపీరియలిజం తయారుచేసిన ఒక వస్తువు. ఇండియాలో బ్రిటిష్‌వాళ్ళమూలంగా ప్రపంచాన్ని ఇంగ్లీషుద్వారా చూడడం ఇంగ్లీషువ్వారా కొలవడం అలవాటయింది. ఇంగ్లీషుద్వారంనుంచి చూస్తే ఇలియట్ ఆకాశం అంటే మహాపర్వతంలా కనివిస్తాడు. అట్లాగే ఫ్రెంచి కాలనీల్లో ఆ వలసదేశాల ప్రజలకి ఎవడో ఫ్రెంచివాడు మహాకవిగా కనివిస్తాడు. అట్లాగే దచ్చివగైరా. కానీ ఈనాడు ఇండియాలో మనం ప్రపంచంలో ఎక్కడాలేని గొప్ప సాహిత్యశాస్త్రానికి వారసులం అనే స్పృహతో ఇతర సాహిత్యాల్ని అవగతం చేసుకోవాలి. సాహిత్యశాస్త్రం మొదటినుంచీ ఉన్న ఈదేశంలో కవుల మీద రచనా విషయంలో మరింత బాధ్యత ఉంది.

పాశ్చాత్య సాహిత్యసంపర్కం మరింత ప్రమాదాన్ని తెచ్చిందేకానీ కుకవు లకూ అకవులకూ, ఆదాయమేమీ చేయలేదు. నిజమైన కవిత్వం చిత్తశుద్ధితో రాసే ఆ పాశ్చాత్యులతో వీళ్ళని పోల్చడం వీళ్ళకు డేంజరేగానీ మరేమీ కాదు. ఆసలు ప్రజల్లో వాడుకేమిటంటే వాళ్ళని వీళ్ళు కావీ కొడుతున్నారని దేశంలో కూడా కేంద్ర అకాడమీ, జ్ఞానపీఠ అవార్డు మొదలైన నూతన చారిత్రక కారణాలు మమ్మరంగా ముసురుకోవడంచేత భారతీయ భాషలు పరస్పర సాన్నిహిత్యం

పొందుతున్నాయి. కనక వీళ్ళని ఆ భాషల్లోవచ్చే కవిత్వంతోకూడా పోలుస్తాము. ఫలితం- ఈనాడు తెలుగువాడు ప్రపంచ కవితతోనూ తదితర భారతీయ కవితలతోనూ పోల్చి విలువకట్టబడే ప్రమాదం వచ్చింది. పోటి ఎక్కువయింది. ఈ జాతీయ అంతర్జాతీయ కొలతల్లో వీడు గజమవుతాడో దిగ్గజమవుతాడో, అడుగవుతాడో అంగుళమవుతాడో అదే వాడికీ తెలుగు జాతికీ ప్రతిష్ఠగానీ అప్రతిష్ఠగానీ తెస్తుంది.

In my poem the Telugu original Ritu Ghosh I can recall to my mind the force behind the poem was the awakenment of man, a new awareness of himself, a certain feeling to over-throw the burden of human suffering and an urge to fly off into the free. This is naturally in tune with the intellectual frame work of my distinguished friend and the result is we have her English translation of it before us today.

Translaiion of course has its own inherent handicaps. How a literal translation cannot necessarily bring out the spirit of the original is too welknown to be explained in detail. Naturally the translation has to keep in view the literary and the linguistic specialities of the language into which the original is translated. Consequently a certain amount of freedom becomes indispensable to the translator in moulding figures, phrases and expressions.

The translator in this case had the advantage of the author's presence to explain the subtle nuances of language and content of the poem and in the process of translation finally the poem acquired a new meaning.

Vedic Hinduism had no idol-worship. Its rituals were purely Yagjna and Yaaga. Temple-building, therefore, could not have been related to Hinduism originally.

India presents a confusion of cults and creeds all which later had und.rgone a fusion. The Tantras which seem to be mainly responsible for idol-worship, could not have been originally connected to the Vedic cult, due to the basic differences of their texture and technique. For instance, the Tantras enjoin chanting of the hymn silently inside and loud chanting, according to them is ineffective; whereas the vedas require chanting of thei

hymns aloud. That is why, their hymns are set to notation and the same Pattern of notations is adopted all over India and from times immemorial. There are numerous such differences between the vedic and tantric cults.

The details of the physical features of the vedic Gods like Indra, Varuna etc. are not described in the vedas as the Tantras describe every little detail of the Tantric Gods with Photographic accuracy. The Tantric cult requires that the devotee should concentrate his mind on the form of the deity which he is worshipping and a Dhyaana Sloka (a Verse) is given describing the form of the deity. The vedic cult has no counterpart for this. The tantric cult places before the devotee an idol physically, which the Vedic cult does not do. So idol-worship must have been a tantric graft intothe Vedic Hinduism after the fusion of the two. Their fusion could not have taken place prior to the advent of Jainism and Buddhism, who must have adopted the tantric techniques or rather sponsored them, during the Mahayana period to enhance their popular appeal.

I think Shakti cult must have been a very premitive cult intertwined with the indigenous populations of India and Tantricism must have been something of a sophisticated development of Shakti cult, both of which having their roots in the eldest layers of the foundations of Indian culture and Religion. This could be the the reason why Buddism had first exploited the benefits of using the tantric techniques to extend its appeal over large masses of common people, just as they adopted the popular tonguss of Prakrit discarding Sanskrit which confined itself to only higher sections of Society in those days.

After Buddhism and Jainism went into full swing of temple-building, the Vedic cult might have also fallen in line, only to survive. We may note that no Hindu temple in India is earlier than the Jain or Buddhistic temple. I have also a doubt whether the Hindu temple of India came, after Hinduism took to temple-building in the Far East. Because Sylvan Levi and other Scholars who have studied the temples in the Far East, report that there are temples in places like Bali Islands, where the temples do not have any idol insides, as the later temples either in those parts or in India, have. The Balinese people, it is reported, go to these deityless temples and start their worship first with inviting the

deity to come and seat himself on the carved stone-slab, vacantly kept in the centre of the Sanctum sanctorium. It is necessary to note here that these deities are Vedic and Semi Vedic but not tantric (the tantric Gods are more or less the same as the Puranic. The Puranas evidently came, after the fusion of Vedic and tantric cults was complete). Thus the transition stage of the period of fusion might have taken place in the countries of Far East where alone there was more Severe contending between the forces of Buddhism and Hinduism, than in India. In India, Buddhism seems to have vanished under the overgrowing power of Hinduism without considerable fight. And other forces like Muslim invasions also might have reduced the differences of Buddhism and Hinduism to mere formalities

Thus I think we can infer that Hindus in India must have started building temples only after Far East and that too after complete fusion of Vedic and tantric cults and the emergence of fulfledged Puranas.

ఈనాడు నాలుగు అందమైన ఉపమానాలు, వది అందమైన పదాలు కలిపి నంతమాత్రాన కవిత్వం కాదు. ఆరోజులు పోయాయి. Poetics లో చెప్పిన చెక్కిక్కుకు సరిపోవడం మూలంగా చెక్కికల్‌గా కవిత్వం అనిపించుకునే హక్కు సంపాదించుకున్నా లాభంలేదు. ఆమాత్రం కసీసపు చెక్కికల్ రూపమన్నా ఉన్న కవిత్వంకూడా తెలుగుదేశంలో లేకపోవడంచేత చెక్కిక్కునిగురించి ఉద్ఘోషించవలసిన అవసరం ఏర్పడిందిగానీ, లేకపోతే కవిత్వపు పరమార్థం చాలా గొప్పది. ఎంతో లోకానికి ఉపకారంచెయ్యవలసిన ఉత్తమసాధనం అది. నగర వీథుల్లో పోతున్నప్పుడో, ఏ నాలుగో అంతస్తుమీదినించి క్రిందికి చూచినప్పుడో, కనిపించే తండోపతండాలుగా కదిలిపోతున్న ప్రజాప్రవాహాన్ని చూస్తే, మన కవిత్వం ఎందుకు? వీళ్ళతో ఏసంబంధమూ లేకపోతే అని ఒక భావం తళుక్కున మెరుస్తుంది: కోటానుకోట్ల ప్రజలు బాధపడుతున్నారు ఈ దేశంలో, ఇతర దేశాల్లో ... ఈ బాధితలోకాన్ని సుఖమయంచేసే ఉద్యమ యజ్ఞంలో ఈ కవిత ఒక్క చిన్న సమిధ అయినా కాకపోతే ఏమిటి నా కలానికి సార్థకత: విస్తరి ముందు కూర్చుని నోట్లో ముద్దపెట్టుకోబోతుంటే, బయట ఆకలిగొంతు ఆర్తనాదంచేస్తే నోట్లో ముద్దపెట్టుకోడానికి మనస్సు అంగీకరించనట్లు,ప్రజాప్రవాహం

ఒకవైపు పోతూఉంటే కవితాప్రవాహం మరోవైపు పోతే ఎట్లా? కవయిన ప్రతి వాడికీ ఎదురయ్యే ప్రశ్నే ఇది.

ఊరంటుకొని ప్రజలు చస్తుంటే, రాజకీయవాది ఫయిరింజన్ తెప్పించడం, దానిమీద ఎక్కి గంతులెయ్యడం, ఆపనులకూ ఈపనులకూ వాళ్ళనీ వీళ్ళనీ పురమాయిస్తూ దిక్కులు దద్దరిల్లేట్లు కేకలువేయడం- ఇదంతా చూస్తే ఊరికి నిప్పంటుకోవడం వాడికి పండుగయినట్లు కనిపిస్తుంది; వాడు ఆ సందర్భాన్ని ప్రజాసేవకుడుగా రాణించడానికి ఒక గొప్ప అవకాశంగా వినియోగించుకుంటు న్నట్లు స్పష్టమవుతుంది. గడ్డంకాలి ఒకడు గంతులేస్తుంటే అందులో బీడి ముట్టించుకోటానికి వచ్చాడట మరొకడు ఇలాంటి పాత్రధారులే కవిత్వంలో కూడా ఉన్నారు. ప్రజాబాధనే ఇతివృత్తంగా తీసుకునేవాళ్ళలో ఎక్కువమంది ఆ బాధలపట్ల వాళ్ళ హృదయం ద్రవించికాదు. చచ్చేప్రజలు చస్తూఉంటే, వాళ్ల ఇతివృత్తాలతో కవిత్వమో కథో రాస్తూ ఈ మహాకవిమాత్రం చెక్కుచెదరకుండా అట్లాగే ఉంటాడు. ప్రజాకవి అనిపించుకుని కీర్తిశిఖరం ఎక్కి కూర్చుందామన్న ఒక లోకవంచన తప్పితే మరేమీ ఈ తెగలో కనిపించదు. చిత్తశుద్ధిఉన్న మహానుభావులూ కొందరు లేకపోలేదు. కానీ point ఏమిటంటే– ఈ మైనారిటీ వాళ్ళకంటే ఆ మెజారిటీవాళ్ళ ఆర్భాటమే ఎక్కువ. ఏదో కీర్తి సంపాదిద్దామనో, బహుమతులు సంపాదిద్దామనో, ఏదో ఒక స్వార్థకాంక్షతో కవిత్వపు పంచచేరిన వారే వీళ్ళు. ఇందులో జరుగుబాటు లేకపోతే ఏ సినిమావ్యాపారమో, రాజకీయ పార్టీపనో లేకపోతే ఏ మందులకొట్టు పెట్టుకోవడమో, ఇలాంటివేవో చెయ్య డానికికూడా తయారే. నిజంగా వాళ్ళు ఆ ఇతరరంగాల్లోనే ఎక్కువగా రాణి స్తారు; ఇందులో అనవసరంగా చేరి ఈ సాహిత్యోపజీవుల్ని చావగొట్టడం తప్పితే వారికి సంబంధించినవిషయం ఇక్కడ ఏమీ లేదు.

ఇదుగో వీళ్ళు కవిత్వంపేరుతో రాసే కవిత్వంలో వచ్చే భాషఉందే అది చచ్చేంత నవ్వొస్తుంది చదువుతూఉంటే. వాడికి ప్రజలు చచ్చినా ఈగవాలి నట్లుండదు, కానీ ఆకలిమంటలంటాడు, అగ్నిజ్వాలలంటాడు, వాడి దుంపదెగా, ఎంత ఆర్భాటం చేస్తాడో చెప్పడానికి వీల్లేదు అదంతా ప్రింటులో వస్తూఉంది, కవిత్వం అయిపోతూఉంది, మరి. గాలిలోఉంది ఆ ప్రభావం అంతా. వీడు నృష్టించాడొక భాష ఈనాడు. అది ఒక గొప్ప జార్గన్ అయి కూర్చుంది. వాడు గుండెలు బాదుకుంటాడే తప్ప, ఆ గుండెల్లో ఏమీలేదు ఫీలింగు. అంటే వాడు

వాడే వదాలు వర్థి డొక్కు-లన్నమాట. ఈ బ్రాండు కవులు ఏదో ఒకరాజకీయ ఉద్యమానికి తోకల్లా తిరగడమేగానీ సాహిత్యంలోమాత్రం వీళ్ళు ఎక్‌స్ట్రాలు. Robert Graves తన 'The Common Asphodel'లో వీళ్ళనిగురించి "Literary loose-ends are always anxious to acquire character and reputation by attaching themselves to a cause," అన్నాడు.

వీళ్ళు సృష్టించిన ఈ జార్గన్ కవితాగుండెకు గురిచేసిన గన్. ఈనాడేకాదు ఈ loose ends ప్రతి యుగంలోనూ ఉంటారు.

"ఏలర ఈ చలంబుడిగి ఏలర బాలర సొలమాలతీజాలములో" అనే భాషలో ఎంత జార్గన్ ఉందో ఎవరికితెలుసు? దీంట్లో దాంట్లో జార్గన్ లేదని చిత్తశుద్ధితో నమ్మేవాళ్ళు వేలకు వేలు ఆనాడూ ఉన్నారు ఈనాడూ ఉన్నారు. దొంగస్వాములవారూ కర్మసిద్ధాంతాన్ని గురించి ప్రసంగిస్తాడు ఎవడు దొంగో ఎవడు నిజమో తెలుసుకోలేనివాళ్ళే ప్రజల్లో ఎక్కువమంది ఉంటారు ప్రతియుగంలోనూ. కనకనే Arthur Koestler, "The definition of the individual was: a multitude of one million divided by one million," అంటాడు.

ఈ జార్గన్‌ని పరిహసించడానికి చేసే ప్రయత్నంనించే నవత పుడుతుంది. పదేళ్ళుగడిచినా పాతికేళ్ళుగడిచినా వాడిందే వాడుతూ, అందరూ వాడేదే వీడూ వాడుతూఉంటే, అది నవ్యత ఎట్లా అవుతుంది? ఆకలిమంటలు, అగ్నిజ్వాలలూ అని అందరూ అంటున్నారు, అంటేచాలు లోపలికి పోవడానికి టిక్కెట్టులా పనిచేస్తూఉంది– "ఓవన్ సిసేం" అన్నట్టు– ఆ మాటలంటే చాలు నీవు కవివా కాదా అని ఎవరూ నిన్ను తనికీచేయడంలేదు కవి అనే చప్పున ఒప్పుకుంటున్నారు, లోపలికిపోతే లాభాలరాసి జాజ్వల్యమానంగా ఎదట కనిపిస్తూనే ఉంది; కనక ఈ జార్గన్ వాడెయ్ దాన్నే ఆధునిక కవిత్వం అనేస్తారు– ఇదీ ధోరణి. ఇలాంటి లాభసాటి బేరాన్నిగురించే అంటాడు Robert Graves, "Poetry does develop in the sense that it is contemporaneous with civilization: but it has to protect itself from contemporaneous influences rather than woo them since there is no merit in believing in modernism for modernism's sake." అన్ని నోళ్ళూ నమిలి ఉమ్మివేసిన విప్పి మళ్ళీ నమిలేవాడు కవికాడు; వాడికి బిరుదులూ పదవులూ ఈ తెలుగు దేశంలో గనక వస్తున్నాయిగానీ మరోచోటయితే చస్తే రావు.

When I saw the Sea-shore temple of Mahabalipuram from a distance, I was surprised to find in it strong resemblances, of the temples of Far East. I was more surprised to see the lying Vishnu insinde the temple. He looked like lying-Buddha to me. The two up-turned hands of the deity did not look natural, and also the Mukuta (the crown) on the head. Without these two additions, the statue could be inferred as that of lying-Buddha. In the event of such an inference, it will be interesting to extend it further to the other lying-Vishnus of South India. (There are no such lying-Vishnus in the North India; Perhaps not even lying-Buddhas that side). There are four such temples which are centuries old, including Mahabalipuram, apart from several such temples found in many villages and towns, all of which are only of recent origin. The first mentioned four are Mahabalipuram, Tiruvendram, Srirangam, Srirangapatnam. I am inclined to believe that three of the above temples derive their origin from the Mahabalipuram temple, which must have been originally a Buddhistic temple.

If we connect these temples with the temples of Srilanka, Siam Cambodia etc., and then the old house-building architecture, layout and sculpture, of these countries, we can see that these temples of lying-Vishnu are based, in style and sculpute, on those temples, and have hardly anything in common with the other Hindu temples of South or North India. Mahabalipuram temple has more in common with the cultural style of the Mongolloid races of Far East.

We have lying-Buddhas in large number in Sri Lanka dating back to the early centuries of A.D. It looks to me that Lanka must have been the centre of a civilization which diseminated northward and that process should have been there from the Ramayana period. Tamil and its sister languages in the Peninsular tip of India could be the extensions of the great language that prevailed or prevails in Lanka. In the period of Mahayana Buddhism, the Far East influences reached Lanka and tried to exert on the Indian Peninsula from that side; because, the other sides of India by that time became strongly Hinduised and impenetrable for any other influence.

కవి అన్నవాడు త్రిదశుడు; వాడికి మూడు దశలున్నాయి గనక. కవితా ప్రతిభ ఉండడం ఒక దశ; ఆ ప్రతిభను వినియోగించి కవిత్వం రాయడం రెండో దశ; రానిన కవిత్వానికి గుర్తింపురావడం మూడో దశ. వరమవద సోపానపటం లాంటిది తెలుగుదేశంలో కవితారంగం అందులో నిచ్చెన్లకంటే పాములే ఎక్కువ. అదలా ఉంచుదాం- కవితాప్రతిభ ఉంటే ఏంలాభం, ఇరవై నాలుగు ఘంటలూ తిండికోసం తిప్పలుపడుతున్నాడనుకోండి, జీవితం ఒక్క చిరునవ్వుకూడా ఆ దౌర్భాగ్యుడిమీద విసరలేదనుకోండి, ప్రతిభ ఉండిమాత్రం ఏంలాభం? ఊరగాయ పెట్టుకోవలసిందే, ఒక్క ముక్కరాసే అవకాశం ఉండదు. ఇలాంటి అవాంతరాలకు గురికాకుండా వాడు కవిత్వంరాసే అవకాశం కూడా కలగాలి. అందుచేత ఈ రెండోదికూడా గొప్పదశే సరే వ్రాశాడు- జీవితం వాడి మొహాన ఒక నవ్వు పారేసింది- అంతమాత్రంతో అంతా అయినట్లేనా? ఇల్లలకగానే పండుగవుతుందా? ఇక అసలుగొడవ 'షురు' ఇక్కడ్నించే అవుతుంది. నీవు మహా ప్రతిభావంతుడివి, బండెడు పుస్తకాలు రాశావు, నీముందు కాళిదాసు బలాదూరు, కానీ ఏంలాభం! నీ బండెడుపుస్తకాలూ, నీ ప్రతిభా, ఏవ్వీ చెయ్యలేవు నీకు! ప్రజలు, పత్రికలు, విమర్శకులు, అగాధమీలు, కులాలు, బలాలు, ఎన్నో సవాలక్ష నందర్భాలుంటాయి. ఈ సుడిగుండాలన్నీ తట్టుకుని గట్టెక్కుతాడా? ఏమో. నిజమైన కవి ఎక్కలేడనే చెపుతాను నిష్కర్షగా. ఎందుచేతనంటే ఇది తెలుగుదేశం! మరోదేశం అయితే చెప్పగలనేమో కానీ, ఇక్కడి ప్రత్యేక పరిస్థితుల్నిగురించి ఇవి అని చెప్పడానికి తెలుగు భాష చాలదు. ప్రజలు నీ కవిత్వాన్ని అర్థంచేసుకోలేకపోవచ్చు; అప్పుడేంలాభం నీవు గొప్పకవివయినా? ఒళ్ళి చవటవంటారు. తెలుగుదేశంలో ఈనాడు అర్థమయిందే కవిత్వం అని ప్రజాభిప్రాయం, పండితాభిప్రాయం, పత్రికాభిప్రాయం. కానీ దురదృష్టవశాత్తు కవికీ మామూలు ప్రజలకూ, కవిత్వానికీ మామూలు భాషకూ, కవిచూపుకూ మామూలు ప్రజలచూపుకూ విశిష్టమైన భేదం ఉంది వాస్తవంగా. ప్రపంచంలో అన్నిదేశాల పండితులు, ప్రజలు, కవులు దీన్ని ఒప్పుకుంటారు. ఈ సత్యం వాళ్ళకు మామూలు విషయం కనక దీనిమీద వాళ్ళలో వేచీలేదు. కానీ తెలుగుదేశంలో మాత్రం ఉన్న వేచీఅంతా ఇదే. మరేమవుతుంది? పీడు- అంటే మనవాడు, ప్రపంచంలో అందరూ రానినట్లు కవిత్వం రాస్తే? ఏమవుతుంది- పీడు రాసిన కవిత్వం ఆ ప్రజలకు అర్థంకాదు ఏమిటయ్యా పీడిగోల అంటారు మహాజనులు. అప్పుడు మహాకవి ఎవడవుతాడు? అర్థమయ్యే భాషలో రాసేవాడు! అంటే ఎవరికి అర్థమయ్యేది- అందరికీ- అంటే- రిక్షావాడుగారికి, గుమాస్తాగారికి, చిల్లరకొట్టు శేషగిరిరావుగారికి, కలెక్టరుగారికి, మంత్రి

గారికి ఇల్లాగా ఎంతమందయితే ఉన్నారో జీవులు ఈ దౌర్భాగ్యపు ఆంధ్రదేశంలో, వాళ్ళందరికీ అర్థంకావాలి, వాళ్ళు చప్పట్లుకొట్టాలి అప్పుడు వీడికి జన్మ చరితార్థం కావాలి. కాదుఁ అంతటితో ఏమయింది. పత్రికలవాళ్ళున్నారు, వాళ్ళకు నచ్చాలి. ఆ తర్వాత మరొక వింతజాతి ఉంది వీటన్నిటిపైనా. సాహిత్య విమర్శ. వీళ్ళ యోగ్యత అనిర్వచనీయము. వీళ్ళు డిగ్రీ పండితమండూక బిరుదాంకితులు. వీళ్ళిప్పుడు విలకపీకేసి (వేంటూ, బుష్‌కోటూ ధరించి) వీరవిహారం చేస్తున్నారు. కవిత్వాన్ని గురించి రివ్యూలు చేస్తారు, థీసిస్సులు రాస్తారు. ఏవేవో గారడీ విద్యలు చేస్తారు. ఈ విద్యలన్నీ కోటివిద్యలు కూటికొరకే అన్న సామెతలో కలిసిపోతాయి. నదీనాం సాగరో గతిఃకవికానివాడ్ని కవికాడు అని ఘట్టిగా చెప్పలేని జీవులుఁ

ప్రజలకు కవిత్వం ఏమిటో తెలీదనేది స్పష్టం. విమర్శకులకు కవిత్వం ఏమిటో తెలీదనేది అంత స్పష్టం కాదు. ఎందుకంటే వాళ్ళు ఎమ్యేలు చదివిన వాళ్ళు, అందెవేసిన చేతులు, గుండెలు తీసిన బంట్లు. అట్టివాళ్ళకు కవిత్వం అంటే ఏమిటో తెలీదాఁ తెలియవచ్చు, తెలీకపోవచ్చుఁ తెలీకపోవడానికి దేశంలో ప్రస్తుత చదువులపరిస్థితి సాక్ష్యం; వాళ్ళు అకవుల్నీ కుకవుల్నీ సుకవులుగా చెపుతూఉండడం, మరో సాక్ష్యం. అయితే, కవిత్వం అంటే ఏమిటో తెలిసిన వాళ్ళుకూడా కవిగానివాడ్ని కవి అని ఎందుకంటున్నారుఁ ఎందుకు వాడ్ని బుజాలమీద ఎక్కించుకుని ఊరేగుతున్నారుఁ కారణం- ఈ దేశంలో, ప్రత్యేకించి తెలుగుదేశంలో, చదువుల పరిస్థితి అధ్వాన్నం కావడమే కాకుండా, నీతికూడా నీలిగి చచ్చింది. కనక ఒకవైపు వీడు కవికాడు అని తెలుస్తూకూడా విమర్శకుడు అనేక అనిర్వచనీయ కారణాలచేత గడ్డితింటాడు. ఒకడ్ని కవి అనాలంటే ఈనాటి తెలుగుదేశంలో ప్రతిభ చాలా అప్రధానమైన కారణం. ప్రధానమైనవన్నీ అసాహిత్య కారణాలు. అవి, ఇవి అని ఎలా చెప్పగలంనోటితో, మననోటితో. ఇన్ని తట్టుకుని నిలబడాలి కవి అనిపించుకోవాలంటే. ఇదంతా ఎవడో రాజకీయ చతురుడికి సాధ్యం కావలసిందే కానీ మానవమాత్రుడివల్ల అయ్యే వనికాదు– మఠి దీన్నంతా సాహిత్యమనే అంటారుఁ

ఇలాంటి దుర్గంధ పారావారాన్ని తరించి ఎవడు బయటపడగలడుఁ కవిత్వ మంటే ఏదో ఏడవగలంగానీ ఈ మిగతా వేడుకలన్నీ ఎవడివల్ల అవుతాయి. కవైతేఁ నీతిలేని జాతిలో పుట్టడమే సిగ్గర్మ అనుకుని తమాషాచూస్తూ గడపడమే. దెయ్యాలముందు బిడ్డలు బతుకుతారాఁ

బాబో ఈ కర్నాటకనంగీతం చెవుల్ని టకటక లాడిస్తోంది. ఇక తెలుగు సినిమా సంగీతం చెప్పక్కర్లేదు-సశరీర నరకానికి సిమెంటురోడ్డు రేడియో గొప్ప న్యూసెన్సుగా తయారయింది పాపం మధ్యతరగతి కుటుంబాలు పొదుపు చేసుకున్న డబ్బు రేడియోల మీద వెట్టి ఈ సంగీతం కొనుక్కున్నట్లపుతూంది. చెవుల్ని, గుండెల్ని, నాజూకయిన సంస్కారాలనీ అన్నిటిని నాశనం చేస్తోంది ఈ విచిత్ర సంగీతం. కర్నాటక సంగీతం తెలుగు దేశానికి సంబంధించిందికాదు. మనది చాలా సున్నితమయిన సంగీతం భావంమీద ప్రాణం నిలిపే సంగీతం. సున్నితంగా ఉంటుంది. జుట్టు జుట్టు పట్టుకుంటున్నట్లు కనిపించే కర్నాటక సంగీతంతో మనకు సంబంధంలేదు. వది పదిహేను సంవత్సరాలనుంచీ తెలుగు దేశంలో ఈ ఉపద్రవం ఎక్కువయింది. మనది హిందూస్తానీ సంగీతం మనం దాన్నే అలవాటు చేసుకోవాలి. అనలు సినిమావాళ్లు మద్రాసు ఖాళీచేయకపోతే తెలుగు ప్రజలకు సంగీత సాహిత్య సంస్కారాలు పాడయిపోయే ప్రమాదం ఉంది. కొన్ని తరాలు దెబ్బతింటాయి. త్వరగా మేలుకోవలసిన విషయం ఇది.

భారతదేశపు ఇతర ప్రాంతాలతో మన సంబంధాలు పెరగాలి. దానిచేత మనకు యావద్భారత వర్తమాన సజీవత లభిస్తుంది అన్ని సంగీత మార్గాల్లో యావద్భారతదేశంలోనూ పంజాబు శైలి అత్యుత్తమమయింది. నగం భాగం పాకిస్తాన్‌లో కలిసిపోవడం దురదృష్టం. పంజాబు భారతదేశానికే మధురాతి మధురమైన సంగీత కంఠం రేడియోను ఆ సంగీతాలన్నీ వినడానికి వాడుకోవాలి తెలుగుగృహాలు.

యావద్భారత స్వరూపాన్ని సంగీత సాహిత్యసంస్కారాల ద్వారా అవగతం చేసుకోడానికీ ఆ స్వరూపంలో మిళితం కావడానికీ హైదరాబాదు ఆదర్శనగరం. ఈ నగరాన్ని మన ప్రజలు తెలుగీకరించడం కంటే ఉన్నదాన్ని ఉన్నట్లుగానే అనుభవించడం లాభదాయకం.

ఒక రోజు ఇద్దరు తెలుగు సాహిత్యాధికారులు కూర్చొని ఉన్నారు. పామరుడిన్ని నేనూ కూచోఉన్నాను. శ్రీనాథుడిలో వక్రోక్తి అని చర్చ. శ్రీనాథుడికీ వక్రోక్తికీ ఉన్న సంబంధం గోమలాష్టమికి వీర్లపండక్కూ ఉన్న సంబంధమే అని నేనూ. హరచూడా హరిణాంక వక్రతయు అనే వద్యం ఉందిగదా సాక్ష్యం అని వారూ.

కుంతకుడు చెప్పిన షడ్విధ వక్రోక్తుల్లో ఉన్న వర్ణ ప్రాతిపదిక ఇత్యాది మొదటి రెండు విధాలచేత శ్రీనాథుడు వక్రోక్తి మార్గస్థుడు అనవచ్చునేమోగానీ భామహ మతానుసారం మాత్రంకాదు. కానీ వర్ణపద సంబంధ వక్రోక్తి ఉండటానికి వీల్లేదు ఎందుచేతనంటే వక్రోక్తి ఉక్తికి సంబంధించిందే గానీ వర్ణపదాలకు సంబంధించినదికాదు. కనక కుంతకమతంకూడ అంతవరకూ తప్పే అంటూ వాదించాను, నా జిహ్వాచాపల్యం కొద్దీ. ఇంకా అన్నాను—వక్రోక్తిని అలంకా

రికులు చివరకు అలంకారప్రాయం చేసి నిర్వచించిన తర్వాత ఏ నిర్వచనమైతే సాహిత్యంలో చలామణీ అవుతూ ఉందో ఆ నిర్వచనానికి శ్రీనాథుడిలో ఉందను కునే వక్రోక్తి నిలుస్తుందా లేదా చూచుకోవాలి. అంటే ఆయన వక్రోక్తిలో శ్లేష ఉందా కాకువు ఉంచా అని చూడాలి-అన్నాను. ఆ నిపుణులు ఇద్దరూ వెంటనే "వక్రోక్తికీ శ్లేషకూ సంబంధమేమిటి, నాన్సెన్స్," అన్నారు- ఏకగ్రీవగాం. "వక్రోక్తిః శ్లేష కాకుభ్యాం అపరార్థ ప్రకల్పనం" అని పూర్వం చదువుకున్న చంద్రాలోకం నోటిదాకా వచ్చింది

Development of human conscience is the greatest and grandest adventure of life on earth. It represents the struggle of faltering humanity against the forces of darkness within and without. Human conscience sometimes won and sometimes lost which reflected in the rise and fall of nations in history. I see there is a crying need to rewrite the story of mankind from the angle of human conscience, for, the history of mankind after all is the history of human conscience.

No people ever fell to decay by the fall of their empires, or political hegemony, because that never represents the real life of a people. Greece and Rome in the West saw many times the rise and fall of their political fortunes in their hey-day. But what is called the Greek thought and the Roman thought rose steadily without any retrogression despite such fluctuations; and fall of Rome was real only with the crucifixion of Jesus Christ (which was long after many Ceasers of power had come and gone).

లెనిన్ ఉన్న అక్టోబరు రివల్యూషన్ చిత్రం అంటే నాకు ఎంత ఇష్టమో చెప్పలేను. నదులు, కొండలు, అడవులు ఉన్న ఒక గొప్ప Land scape తైల వర్ణ చిత్రాన్ని చూస్తున్నట్లు తదేకాసక్తితో దాన్ని చూస్తూ గంటల తరబడి కూర్చోగలను. మా ఇంట్లో హాల్లో ముఖ్యస్థలంలో దాన్ని కొన్ని ఏళ్ళక్రితం తగిలించాను. కాఫీ తాగేటప్పుడూ భోజనం చేసేటప్పుడూ దానిముందే కూర్చునే వాడ్ని. ఒక రోజు హాల్లోకి రాగానే ఆ చోట మరొక రంగుల చిత్రం ఉంది. అది లేదు ; షాక్ కొట్టినట్లయింది. ఇది ఏదో ఇల్లస్ట్రేటెడ్ వీక్లీలో వచ్చే కలర్ ఫోటోలా ఉంది. చెట్లు, నదులు, కొండలు ఒక కోట. ఒళ్ళు మండింది. ఎవ రక్కడున్న పటం తీశేశారు అని గర్జించాను. ఇల్లు ప్రతిధ్వనించింది. మేం కాదు నాన్నా, వనమాలి, అని వసుంధర అంది మెల్లగా. అది తీసి అవతల పారేద్దా మని చేత్తో పట్టుకున్నా. వనమాలి అని చిత్రం మీద అడుగున వనమాలి సంతకం ఉంది. ఆగాను. ఇదెవరు గీశారమ్మాయ్, అని అడిగాను. వాడే వనమాలి అన్నారు. తర్వాత వాడు గీచిన చిత్రాలన్నీ చూచి చిత్రంగా ఉందే అన్నా !

INDEX సూచిక

Africa has many Gandhis 97
Africa and communism 111
Africa heir to the new world 122
Age changes concepts 172
A. B. Keith and Dhwani 189
Birth of Africa 77
Cohesion of knowledge East and West 6
Change in motion of stars 56
Concept of Journey 102
Christ and Socrates 148
Christianity in Old Europe 154
Capacity of sensory organs 185
Dante on Ganges and Indus 83, 84
Democracy a Philosophy of life 115
Europe, colonialism, industrialization 64
Emergence of man in creation and role of sensory organs 76
Europe and colonialism 136
Eliot on Poetry and belief 168
Europe aged 174
Further evolution of man 169
Handicap of Western mind 43
Homer and Valmiki 128
Idiom enemy of modernity 3
Indian superiority in literary Science 9
India in Ancient World 36
I want my wings 160
Indianity in Poetry 164
India centre of Old world 36
Kiosk 120
Knowledge universal 149
Life of Democracies 190
Mythological references in Poetry 3
Modern Poet 10
Mediaeval Europe and Italy 99
Man does not live by bread alone 118

My time 140
Negritude and Indianity 105
Play, short-story, Novel 16
Poetics East and West 67
People in Govt - Africa 87
Poetry and Politics 140
Poetics in ancient Greece and Rome 177
Peri Hypsous 193
Russians makers of novel 38
Scene of time and country of Beaudelaire and Rimbaud 84
Second Renaissance in Europe 95
Subtle nuances - Intellectual movements in Europe 100
Stateless Society 103
Symbolism in Indian literature 187
Sea shore temple Mahabalipuram Buddistic 206
Thus spake Zarathustra 89
Temples in Andhra 144
Translation in Modern world 145
Visit to Hampi 35
Values of Negritude 80
Views on Poetry around the world 90
Vedic Hinduism, no idolatry 201
World's material and intellectual resources 2
West rooted in Pagan culture 23
Will Durant, M L. West on India 189
ఆర్చిబాల్డు మెక్లీషు 69
ఇండియాలో ఉరుదూ కవిత్వం 108
ఈ దేశంలో కావ్యతత్త్వ విచారం 73
ఉపనిషచ్ఛాస్త్రములు 114
ఉపమాలం కారం, సింబలిజం 60
కవి త్రిదశుడు 207
కవిత్వం జ్ఞాపకానికి నిలవాలి 9
కవితాభ్యాసం వచనంతో ప్రారంభం 19
కవి దేన్ని గురించి వ్రాయాలి 86
కవి అనే శబ్దం పుట్టు పూర్వోత్తరాలు 161
కథ పద్యాల్లో రాస్తే కవిత్వమా 171

కవిత్వం నిర్వచనీయమా 148, 149
కవిత్వం తెలుగు దేశంలో వట్టి మాటలు 158
కవిత్వ ప్రయోజనమూ కవిత్వ భాష 208
కాంతి ఉప పదార్థం 135
చైనా కవిత్వం 154
చైనా కథలు 167
జపానులో కవిత్వం 79
జ్ఞాన చక్షువు కావాలి కవికి 6
తెలుగు దేశంలో పూర్వం యావద్భారత దృష్టి 162
తెలుగు సాహిత్యంలో అంతమైన భాష 109
ధ్వనికంచె సింబలిజం గొప్పది 48
నదీం పుష్పోదుపవాహం—కవిత్వమంటే ఏమిటి? 38
నిర్భయంగా వ్యవహరించే కవులు కావాలి 100
నిర్జీవజీవ పదార్థాల మధ్యదశ వైరస్ 126
పాబ్లో నెరూడా 181
పాశ్చాత్య కావ్యతత్త్వ విచారం 44
పాశ్చాత్య భారతీయ సంగీతం 107
పార్సీ కవిత, చైనా కవిత 103
ప్రపంచంలో కావ్యమీమాంస 26
ప్రతి యుగంలో ఒక కవిత్వ ఫ్యాషన్ 106
బాధపడకుంటే చెపుతా-తెలుగు కవిత్వం చెత్త 196
భగవద్గీత స్థానం 186
భూగోళానికి రంధ్రం 116
మనదేశంలో దృశ్య కావ్యాలు 79
మేఘసందేశమూ వాల్మీకి 130
లక్ష సద్గ్రంథాలూ ఒక నజ్జనుడు 5
విశ్వేశ్వర పండితుడి చమత్కార చంద్రిక 55
విజ్ఞాన పథకంలో దేవుడి స్థానం 104
హరిహరనాథుడు 133

Works by G. Seshendra Sharma

POETRY

Sohrab A long poem in Classical Metre based on Mathew Arnold's translation of 'Sohrab & Rustom' from the Shahnama, printed in 1951. The forward is by Venkata Parvatishwara Kavulu.

Ritu Ghosh. (Cry of the Seasons) A long poem published in 1963. Forward by Kavi Samraat Shri Vishvanatha Sathyanarayana (The Recipient of Jnana Pitha Award). Translated into English by Indira Devi Dhanrajgir.

Champoo Vinodini. Humorous and satirical poems published in 1968.

Seshajyotsana. A collection of latest poems, rendered into English by Indira Devi Dhanrajgir, translated into Urdu by Dr. Gias Siddiqi with Hindi transliteration, published in 1972 by The Indian Languages Forum, Hyderabad-12.

Mande Suryudu. (The Burning Sun) a new collection of poems which in its epic theme celebrates labour as its hero. Translated into english by the poet published by The Indian Languages Forum, Hyderabad-12.

Pakshulu. (The Birds) a collection of poems printed in 1969.

*Padavalu, keratalu.*Telugu translation of Beaudelaire's poems Published by The Indian Languages Forum, Hyde rabad-12.

Prapancha Kavita — Telugu Translations of leading Poets of the world (in print)

PLAY

Mabbullo Darbaru.(The Court in The Clouds) a play, printed in 1968, now in second edition. Translated into Urdu by Qutub Sarshar published by The Indian Languages Forum,Hyderabad-12

SHORT STORY

Vivhala. (The Agonised) collection of short stories, first printed in 1961 now in second edition. Translated into Urdu by Qutub Sarshar published by The Indian Languages Forum Hyderabad-12

LITERARY CRITICISM

Shodasi. A revaluation of Valmiki's Epic Ramayana, printed in 1965. The foreward is by Gunderao Harkare. Translated into Hindi, published by The Indian Languages Forum Hyderabad-12

Swarna Hamsa. (The Golden Swan) an interpretation of Harsha Bhatta's Sanskrit ClassicNaishadhiya Charita, published in 1967.

Sahitya Kaumudi. (The Moonlight of Literature) a collection of literary essays on classical Telugu Poets and their works, published in 1968.

Kavithwam Paaripoyindi- an assessment of techniques, sources and trends prevailing inTelugu poetry (in Print).

SCIENCE & OTHER ESSAYS

Narudu Nakshatralu (Man & Stars) a collection of essays published in 1963

Oohalo. (Thoughts) a collection of eight essays published in 1969.

Vishva Vivechana. (A Study of The Universe) collection of essays first printed in 1963, now in second edition. Published by the Indian Languages forum, Hyderabad-12.

NOTE BOOK

Rakta Rekha The Poet's Note Book, a very expressive book which is a window to his mind. A mental portrait. Published by The Indian Languages Forum, Hyderabad-12

BOOKS IN ENGLISH

Meghdoot. (The Cloud Messenger) English translation of Kalidasa's famous Classic done Jointly with Indira Devi Dhanrajgir Published by The Indian Languages Forum, Hyderabad-12.

Relationship of Meghdoot with The Epic Ramayana. A research work done jointly with Indira Devi Dhanrajgir. Published by The Indian Languages Forum, Hyderabad-12.

$+\sqrt{6}$

Seshendra Sarma is one of the most outstanding minds of modern Asia. He is the foremost of the Telugu poets to day who has tuned poetry to the gigantic strides of human history and embellished literature with the thrills and triumphs of the 20th century. A revolutionary poet who spurned the pedestrian and pedantic poetry equally, a brilliant critic and scholar of sanskrit, this versatile poet has breathed a new vision of modernity to his vernacular.

The consciousness of this poet is strewn all over the pages of this NOTEBOOK 'Rakta Rekha' (The Arc of Blood); this book has the distinction of carrying the cargoe of thoughts that floated for over two decades in his blood streams. In this NOTEBOOK he lays bare the prolific tide of his intellect. He says in his preface :

"Youth looks at life through stained glass windows of illusion, and maturity bequeaths the gift of appreciating the heartlessness and selfishness of life. In poetry only an iota of ones experience creeps in, that too, slyly. But in a NOTEBOOK the tides of our thinking get anchored over the shores of paper, while life still drifts on in the red river..."

The Indian Languages Forum

Such minds place Telugu on the world map of intellectualism. Readers conversant with names like Paul Valery, Gauguin, Dag Hammarskjold will have to add the name of G. Seshendra Sarma the writer from India to that dynasty of intellectuals. This is a book with which you grow wings. The reader touches the nuances of the poet's soul and flies along with him to the farthest realms of thought.

Indira Devi Dhanrajgir

Check List

Book Number	AADO1E281	Date	27/10/2021
Front Cover	Yes	Back Cover	Yes
Blank Pages	CI, xii, xiv, 216, 217		
Missing Pages	NO		
Prepared By	Ch. Ramya	Cutting By	Yameema
Scanned By	Swathi	Pages	235